

הישיבה השלוש-מאות-ועשרים וארבע של הכנסת השישית

יום רביעי, כ' אב תשכ"ח (14 אוגוסט 1968)

ירושלים, הכנסת, שעה 09.02

א. הצעות לסדר-היום

1. הגליית מתנחלי חברון

בסוף המאה החמש-עשרה קיים בחברון רובע יהודי, ומפרש המשנה רבי עובדיה מברטנורא מעיד עליהם כי הם "מעטים וטובים". הישוב היהודי בחברון גדל במאה הט"ז, ובכתבי השד"רים של המאות האחרונות היא נמנית עם "ארבע הארצות", ליד ירושלים, צפת וטבריה.

בשנת תק"ז מתיישב בה ר' אברהם גרשון מקוטוב, גיסו של הבעל-שם-טוב, ובשנת תק"פ מייסדת בה קבוצת חסידיו של רבי שניאור זלמן מלאדי, בעל ה"תניא", את הקהילה האשכנזית. בסוף המאה הי"ט מגיע מספר היהודים ל-1,500, ורובע היהודים שופע חיים יהודיים ומלא בתי-כנסת וישיבות, ואף ספריות חשובות.

בשנת תרפ"ה הועברה לכאן מליטא ישיבת סלו-בוקה המפורסמת. פוגרום ערבי שופך דמי יהודים שם קץ לקהילה הפורחת, שמשפחות מספר מילידי המקום מסות להחיותה בשנת תרצ"א. מהומות הדמים בתרצ"ו שמוות קץ גם לנשיון זה.

מאז אין יהודים בחברון. עד - עד שוכניו בחסדי שמיים, ולוחמי צה"ל שיחררו את עיר האבות מידי הכובש הזר, הצבא הירדני. אלפים ורבבות יהודים מיהרו לעיר להשתטח על קברי אבות. הם מצאו את הרובע היהודי תפוש על-ידי יושבים חדשים, ובית-הקברות היהודי העתיק, על מצבותיו וכתובותיו ההיסטוריות - חרב והרוס בידי זרים.

היה זה רק טבעי שעשרות משפחות צעירות, בהן צאצאי משפחות חברוניות ותיקות, תנסינה לקשור גורלן בעיר זו ולחדש בה קהילה יהודית, מניין קבוע על קבר אבותינו. היה זה רק טבעי שכמה עשרות בחורי ישיבות יסכימו להקים בה משכן לתורה, גלעד לעשרות בני הישיבה שנשחטו בה בידי המון מוסת. משום-מה, מסיבות שלא אוכל להבינן, לא זכו נסיונות אלה לתמיכת הממשלה ועזרתה. ההתעוררות הנלהבת שהקיפה בהתחלה מאות - פחתה ודעכה למראה תגובת הממשלה, ורק העקשנים ביותר החליטו לעשות מעשה על אחריות עצמם. הם ידעו את מנת הסבל שתעלה בחלקם - ולא נרתעו. הם הצטופפו בתנאי דיור איומים, תחילה בחדרי מלון ערבי ואחר כך בחדרי בית הממשל, ומצפים יום יום להחלטת הממשלה לבנות בשבילם דירות למגורים. בני הישיבות לא נואשו מתקוותם, כי ייבנו בשבילם בית-לימודים ואכסניה ושוב יישמע בחברון קול תורה.

המתנחלים בחברון, שמספרם כיום מועט והוא יגדל בהיווצר תנאי קליטה למשפחות, אינם מתנים כל תנאים. הם באים לדור ולעבוד בחברון ובסביבתה. פניהם לשלום ולרעות כלפי שכניהם הערבים. הם נכונים לגור בבתיים הרעועים שברובע היהודי. הם מסכימים שתיבנה בשבילם שכונה חדש, מיוחדת, נפרדת, בתחומי העיר. על-ידם לא ינושל איש מעמדתו, מעבודתו או מנחלתו.

הז"ר ד. נצר:

אני פותחת את ישיבת הכנסת ב"בוקר טוב". אנו מתחילים בסעיף ל"ד בסדר-היום: הצעות לסדר-היום שהוכרו על-ידי היושב-ראש והסגנים כדחופות. ראשונה - הצעה של חברי-הכנסת רפאל: הגליית מתנחלי חברון. רשות הדיבור לחברי-הכנסת רפאל.

יצחק רפאל (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. איני רואה כל צורך להעלות לפני חברי הכנסת ראיות והוכחות לקשר ההיסטורי החזק ורב-השנים בין בני עמנו לבין העיר חברון, היא קריית-ארבע, על שם ארבעה זוגות האבות והאמהות של האומה הקבורים בה, כדברי רבותינו במ"סכת עירובין. כל מי שקרא ולמד בספר הספרים שלנו, שהוא גם ספר התנחלותנו בארצנו; כל שעיין, ולו רק במקצת, בספרות חז"ל והתבשם ממסורותיה ואגדותיה; כל המכיר נתיבי עמנו בדרכו ההיסטורית הארוכה - יודע מקומה של חברון בתולדותינו.

חברון ידעה ימי גדולה ושגב. אולם עברו עליה גם תקופות שפל ועגמה. המשחרר הגדול דוד המלך קיים בה מרכזו. רחבעם ביצר את העיר, ומלכי יהודה הפכו לעיר תעשייה. בימי הבית השני השתלטו עליה האדומים שישבו בנגב, אולם היא נלכדה מידם על-ידי החשמונאים. בזמן מלחמת היהודים כבש את חברון שמעון בר-גורא, והרומאים שהחריבו את ירושלים ושרפו בית תפארתנו החריבו גם את עיר האבות.

חברון התאוששה ונבנתה מחדש. הכרוניקונים אב-סיבוס והיררנימוס מזכירים אותה ככפר גדול שנוכלל בתחום בית-גוברין, ובתקופה הביזנטית קם בה שוב ישוב יהודי נכבד, כפי שמעידים שרידי בית-הכנסת מהזמן ההוא. באותם הימים היה קיים במערת המכפלה מעין הסדר דומה לזה שהנהיג בה ביימיו שר הבטחון של מדינת ישראל. כפי שמספר אנהונימוס מפיאצ'נצה (שנת 600) עמדה מחצית הבסייליקי שנבנתה מעל למערה לרשות ביקורי היהודים, ומחציתה השניה - לנוצרים. כששב הראקליוס לארץ, אחרי הפלישה הפרסית, נהרגו בחברון יהודים רבים. וכשנכבשה העיר על-ידי הערבים, שגם הם רואים בה אהובת-יה, על שם אברהם אבינו הנקרא כך בקוראן - שוב הוטב מצבם, והם בנו בית-כנסת על-ידי הכניסה למערת המכפלה.

יהודים ישבו בעיר במאה העשירית והאחת-עשרה; במאה האחת-עשרה גורשו מתוכה על-ידי הצלבנים. הם שבים אליה בקבוצות קטנות או גדולות יותר, כשרק קיימת אפשרות לכך. הם לא נטשוה מעולם. בראשית המאה השלוש-עשרה יושב בה צבע יהודי אחד. ואילו בסופה ובראשית המאה הארבע-עשרה יושבות בה עשרות משפחות יהודיות המתפרנסות מתעשיית הזכוכית שהנהיגו בה עולים מוונציה.

לשמור בקפדנות גם על חוקי-העזר המוניציפליים ולשמש דוגמה לאחרים כשומרי חוק וסדר ציבורי. ואם החליטו ראשי הממשל לפנות את הדוכן, כי המתנחלים הם בבחינת צדיקים, שיש לדקדק עמם כחוט השערה ויש למצות כלפיהם כל חומרת הדין, הרי בשום פנים ואופן איני מסכים לפרסום הנרחב שניתן למעשה קל-עוד זה ולהנמקה המוליטית להחלטה.

עוד פחות מובנת היא ההחלטה להגלות שלושה מן המתנחלים מחברון. עדיין לא שמענו עונש גלות על הקמת קיוסק שלא במקומו. העונש המקובל הוא חיסולו. ואם בונה בעל-בית בירושלים מרפסת ללא רשות - מה עונשו? כלום יוגלה גם הוא? אני רואה בהחלטת ההגליה שגנה שיצאה מלפני השליט, שיש לבטלה. ומד!

אלא אם סבורים ראשי הממשל, על דעת שר הבטחון ובהסכמת הממשלה כולה, שהיהודי היושב בחב-רון איננו יושב בה בדין, בזכות, ואך חסד עושה עמנו השלטון היהודי שהוא מרשה לו לדור בה דירת ארעי - הרי יש בינינו חילוקי-דעות יסודיים בעניין עקרוני וגדול התבוע בירור והבהרה.

לכן, גברתי היושבת-ראש, הודרתי להציע דיון בכנסת.

2. גירוש מתנחלים יהודיים מחברון על-ידי המושל הצבאי הישראלי

שאל לא כן - מדוע החפזון בפעולה כלפי יהודים, בשעה שאותה ממשלה עצמה חדורה לא אחת מעצורי אין קץ כשהמדובר הוא בפעולה כלפי חוץ? שאל לא כן - מדוע הנוקשות הקשות הזאת כלפי פנים לעומת הסובלנות והגמישות כלפי זרים? או שמא סתם קלות-דעת בנושא חיוני כל-כך? אם כן - זוהי אולי התופעה המזועזעת ביותר. רק לעתים רחוקות ניתן לציבור לעמוד מקורב על טיב שיקול-הדעת של השלטון; ואם זהו שיקול-דעתה של ממשלה זו בעניין ברור כל-כך, הגלוי לעין כל - אין מנוס מדאגה עמוקה מאוד לגבי שורה ארוכה של החלטות הנחרצות מתחת לפני השטח. שהרי אם היה צו הגירוש נכון, מוצדק ושקול - מדוע עיכבתם את ביצועו? ואם גם אתם חדורי ספקות לגבי, ספקות שהביאו לידי עיכובו - על מה נמדתם בהוצאת הצו ובפרסומו?

אכן, גברתי היושבת-ראש, כולנו משוכנעים שנושא ההתנחלות מן הדאוי שיבוצע בדרך ממלכתית ושימומת פרטיות תשולבנה במסגרת כוללת ומאורגנת. אך בהעדר כל פעולה ממלכתית להתנחלות ביהודה ובשומרון, בשעה שאת ביצוע ההצעה שהעלינו כאן מיד לאחר המלחמה על הקמת חברון עילית דוחה הממשלה זה שנה ורבע, בשעה שנחשוי המתנחלים מוחזקים בתנאים מנוחכים, אשר מבחינה מעשית כמוהם כחצי מעצר בית - הייפלא שהיהודים המסריבים להשלים עם מדיניות הגטו החדש ההופכת את יהודה ושומרון לטהורות מיהודים, הייפלא אם הנחשונים הללו שלא הצלחתם לכאן את התלה-בותם ותום-לכם נוקטים יזמות עצמיות להתנחלות ולהתבססות?

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):

הם מקימים קיוסקים. האם זו התבססות?

הם רוצים רק דבר אחד. אותו דבר שרצו בו אחינו בכל הדורות - לקיים קהילה יהודית בחברון.

ואני שואל: למה לא יינתן להם מבוקשם?

לא אגע כלל בשאלה השנויה במחלוקת על גורל השטחים והגבולות הסופיים של המדינה כאשר ייכון השלום בינינו לבין מדינות ערב השכנות. הרי כולנו מסכימים, שכל עוד אין הסכם של שלום - הגבול הוא גבול ההסכם על הפסקת האש וחברון היא בתוך השטח המוחזק על-ידינו ונוכחות יהודים בה מותרת - ונדמה לי שלפי כל הדעות היא גם רצויה.

וכאשר נוכח, בעזרת השם, להסכם על שלום אמת, כלום מעלה משהו בתוכנו על דעתו אפשרות של הסכם שלום, לפיו תהא אסורה הישיבה על יהודים בחברון, עיר האבות?

ואשר למקרה האחרון. המתנחלים, המצפים בקוצר-רוח לזימת הממשלה ועזרתה, ראו צורך בקיום בית-אוכל יהודי כשר בסביבת מערת המכפלה, בה מבקרים יום יום מאות יהודים המקפידים על כשרות ואפילו נוהרים משימוש בכלי נכרים למשקאות קרים. בלי לשאול הם הקימו דוכן כשר. הם לא ביקשו רשיון, כשם שעשרות הדוכנים בסביבה זו קיימים ללא רשיון. אני מסכים שהמתנחלים שגו. בבואם לעיר זו הם צריכים

הי"ר ד. נצר:

בנושא דומה - גירוש מתנחלים יהודיים מחברון על-ידי המושל הצבאי הישראלי - הצעה לסדר-היום לחבר-הכנסת תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים. ב-8 באוגוסט שנה זו הוציא המושל הצבאי הישראלי ביהודה ובשומרון צו השולל את רשות המגורים בחברון מעמוס בן שפר, מלכה בן שפר, ילדיהם אבנר וגיל, ומפרץ וחנה מאיר. היה עליהם לצאת את חברון ביום א', 11 באוגוסט, עד שעה 12 בצהריים. בעקבות הסערה הצי-בורית שקמה, החליטה הממשלה לעכב בינתיים את ביצוע הצו. עד כה לא הודיעו על ביטולו.

מעשה אווילי זה - אשר האחריות עליו רובצת על הממשלה כולה - כבר הביא נזקים חמורים. לא זו בלבד שהוא שם אותנו ללעג בקרב ערביי חברון והארץ כולה, המנחכים בגלוי ובסתר למראה ה"כובשים" הללו המתאייארים לתקוע יתד בעיר אבותיהם; הוא אף מערד את המגמות הקיצוניות ביותר בקרבם, ונותן גושפנקה ישראלית להתנגדות להתנחלות יהודים בשטח-חם המשוחררים, התנגדות שעד לפני חודשים מספר לא היו מעזים לחלום עליה.

רעה מזו. בכך נתנה הממשלה ביטוי מופגן כלפי העולם כולו להחלטותיה למנוע התנחלות-קבע של יהודים ביהודה ובשומרון ולקיים אותם כשטח שמור לבעלי האמיתיים, למלך ההאשמי מרב-עמון, שמא יואיל ויתרצה למסעי השתדלנות של שר החוץ, וישהיר את הממשלה היהודית מן המעמסה המעיקה של ה"שטחים המוחזקים"...

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

האם קיוסק בקיבוץ ברמת הגולן הוא טוב וקיוסק בחברון אינו טוב, אדוני ?
(ק ר י א ו ת)

רבתי ממפ"ם, כל התיאוריות שלכם התבדו בזו אחר זו והתנפצו אל המציאות. אתם, מוטב שתידמו.

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):

ברמת הגולן יש גם היאחזויות. לא הקמתם אף היאחזות אחת.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

התנגדתם גם לצבא עברי, אתם תדברו על נושא זה ? מוטב שתצניעו את דבריכם.

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):

לא הקמתם אף נקודה אחת.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

חדל ממני עם הנקודות. אני אחד מאלה שהקימו את הארץ הזאת. חברי למלחמה ואני בתוכם, גרמנו לכך שפה תהיה מדינה עברית. כאשר אתם שיתפתם פעולה עם כובש זר. אתם אל תדברו. כל תורתיתם התבדו. הן כך גם דיברתם על מדינה עברית שהתנגדתם לה; על צבא עברי שהתנגדתם לו; על תעשייה שהתנגדתם לה ועל עליית המוניס שהתנגדתם לה. אל תדברו.

אתמול רציתם מדינה דו-לאומית והיום אתם רוצים מדינה יהודית טהורה. זו העקביות של "השומר הצעיר".

אדוני ראש הממשלה, גם החולקים על מדיניותה של הממשלה בולעים הרבה ומחרישים. אך לכל דבר יש גבול. אתם תגיעו לגירוש יהודים מחברון ? האם אתם תופשים לאן הונכם מידרדרים ? בכל הכבוד, האם נטרפה דעתכם עליכם ? בפעם האחרונה גורשו היהודים מחברון לאחר שישבו בה דורות על דורות, בחודש אוגוסט 1929, בשעה שאחיהם נטבחו ונשחטו, פשוט כמשמעו, ראשיהם הוצתו על גבי פרימוסים, והנותרים מילטו את נפשם כל עוד רוחם בם.

עם תום מלחמת ששת הימים היה ברור לכולנו — ולעריבי חברון בראש וראשונה — שהיהודים חזרו, ואיך חזרו — לצמיתות. אך מזה שנה ורבע שבין היהודים ועירי אבותיהם ניצבת אן ורק חומה אחת: ממשלת ישראל.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
וצה"ל.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

ההשתוללות האחרונה אינה אלא מסקנה בלתי-נמנעת ממדיניות הספר הלבן היהודי ...

ראובן ארזי (מפ"ם):

באמת אפשר להשוות.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

ההשתוללות האחרונה אינה אלא מסקנה בלתי-נמנעת ממדיניות הספר הלבן היהודי שאתם מקיימים לגבי יהודה ושומרון, ספר לבן, שגם בגבולותיו הטרי-טוריאליים חופף ביותר את הספר הלבן המנדטורי. לא די שהמשטר הכלכלי-החברתי מונע עלייה וגורם לירידה, גם בתחום ההתנחלות זכינו לספר לבן משלנו, אך בעוד הספר הלבן הבריטי קבע רק איסור רכישת קרקעות, אתם הרחבתם אותו גם על איסור מגורים.

שנה ורבע אנו זועקים מעל הבמה הזאת ומעל כל במה בישראל ותובעים התנחלות ממלכתית. וכאשר אנו תובעים התנחלות, איננו מבקשים שתכריזו הכרזות וגבולות הפסקת האש הם גבולות המדינה הסופיים. כל אשר הצענו הוא, שנצל את הזמן, אשר אם לא ימוצה עד תום, יפעל לרעתנו ויקבע עובדות נגדנו. והריני שואל את ראש הממשלה, לאחר נאומו האחרון בסיעת העברי-דה: למה עודכם מחכים ? הרי גם לדברי שר החוץ נופצו כל האשליות, למה איפוא הנכם ממתינים עוד ? מדוע גם עתה הסירוב הנחרץ הזה להתנחלות ? או שמא מספיקה קריצת-עין אחת של ה"ידיד" או-תאנט או הדלפת מלכודת נוספת של נאצר, כדי ששר החוץ יערוך מירון חדש של התרוצוצויות בבירות העולם ויחפש תמורות אצל הרוזן המצרי ? אני מבקש תשובה מראש הממשלה מתי נזכה והממשלה תקבל החלטה חיובית ותשנה את עמדתה הנוכחית בנושא ההתנחלות בכלל ולגבי חברון בפרט. כאשר שטחים אלה, שהעם נכסף אליהם דורות על דורות, הם בדינו, הרי כל יום החולף ללא התנחלות ממלכתית הוא חטא בל יכופר לעם הזה ולארץ הזאת, חטא הרובץ עליכם ועליכם בלבד.

אני ידע, אתם עוסקים ב"מלחמות היהודים" הפני-מיות. מסתבר שכל השאר הוא שני-במעלה. אבל האומ-גם הגעתם לאטימות כזאת, עד כדי עקירת אזרחים יהודיים משטחי ארץ ישראל ? האם עד כדי כך גבה לבבכם ?

גברתי היושבת-ראש, כאחד מאלה שהיה להם הכבוד ושהיתה להם הזכות להימנות עם אותם מאות יהודים שגורשו והוגלו על-די שלטון זר מן הארץ הזאת, הריני אומר לכם: מי שמגרש יהודים מארץ ישראל מערער את יסודות שלטונו בה. על שלושה ... ועל ארבעה לא אשיבנו. אני מבקש את ראש הממשלה ותובע ממנו לא להציע להעביר ...

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
האם אתה תובע ?

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

כן, אני תובע ממנו. אני ידע שאני מדבר בשם מרבית העם כאשר אני אומר את דברי אלה. אני תובע מראש הממשלה לא להציע להעביר את הנושא לוועדה, אלא להודיע היום: ראשית, הצו ההוא בטל; שנית, מזה המועד המדויק להקמתה של חברון עילית בעיר האבות.

3. ביטול מוחלט של צו הגירוש מטעם הממשל לגבי שלושה ממתנחלי חברון

שלו קבוע ומפורסם, אדוני ראש הממשלה, בספר ברא-שית. כולי עלמא יודעים. קהילת חברון במשך מאות בשנים הקימה מאורי תורה, גדולי רוח ורבי מעש. יש-בתם בחברון היתה תמיד אחד ממעשי הגבורה, בהת-גברם יום יום ושעה שעה על זרמי הרגשות העיונים אשר אפפו אותם. לפריחה מחדשת הגיעה קהילת חברון כאשר הועברה אליה הישיבה הגדולה והמפור-סמת - ישיבת סלובודקה. חורבנה של קהילת חברון היה האות להתגברות רגשי האכזבה והמשטמה כלפי המפעל היהודי-הציוני בארץ, וחברון לא היתה אלא משואה אחת בלבד.

לו קרה הנס וצבא ישראל לא היה נעצר במקום שנעצר בשנת תש"ח במהלך הקרבות, וחברון היתה משתחררת או ונאלתה, ההיה מותר לפתוח בה קיוסק, אפילו על דעתו של איש שמשיע את המלה "קיוסק" בבזבז ובשאת-נפש? אגב, קריאה שמזכירה את ההת-נערות וקריאת הבזבז כלפי התעשייה העברית, שגם בה הטיחו אבן, קריאה שעלתה לעם היהודי במיליוני בנים, ולתעשייה היהודית - אם מותר בנשימה אחת להגיד דמים תרתי משמע - במיליוני לירותיו.

לו קרה הנס הזה וצבא ישראל היה משחרר את חברון בשנת תש"ח - מותר היה. והנה, אירע הנס וחברון שוחררה בשנת תשכ"ח.

שמואל תמיד (המרכז החופשי):
בתשכ"ח.

אסתר ריאל-נאור (גח"ל):

מה הפחד הזה? מה עשו המתיישבים האלה? במה ערערו כל-כך את בטחונה של מדינת ישראל עד כי יש צורך להגלותם? אנתנו קוראים כמעט מדי שבוע על יסודות חשודים שנעצרים ונאסרים על-ידי המשטרה בחיפושיה אחר מניחי פצצות וכי' והם משוחררים. שלושת היהודים הללו, על שום שבנו קיוסק, הציתו לפיד, רחמנא ליצלק, שממנו חורבן הבית? ייתכן מאוד שהם עברו עבירה והממשל הצבאי היושב בחברון, בתפקיד נכבד ואחראי ביותר, ושומר שם על ריבונות ישראל בארצו, צריך היה לקרוא את היהודים הטובים הללו לסדר על המעשה שעשו. האם לא די היה בדרישה שהקיוסק יפורק בלילה?

יש שגנה שעולה דין. שגנתו של צו זה עשויה לעלות לנו ביקור רב בטרם נתן הממשלה הוראה ברורה ומפורשת על ביטולו המוחלט של הצו הזה.

אילו, למשל, קרה מה שלא יעלה ולא יבוא, שנקודה כמו יד מרדכי בנגב או דגניה, אשר בקרבות תש"ח עמדה במבול האש והדמים והצילה את הישובים בעמק הירדן על-ידי אותו טנק מפורסם שלה, שהיום כלנו רואים אותו בהוקרה ובהודיה לגבורת הלוחמים שם; אילו, חס וחלילה, אדוני ראש הממשלה, היה קורה דגניה זו היתה ניתקת או ב-1949, והיתה משתחררת שוב ב-1967, האם גם שם אסור היה ליהודים לבוא לשבת בה וליישבה? מה לא היינו עושים כדי לבנותה מהריסותיה, ותבוא ברכה על כל אשר היינו עושים.

מרדכי זר (מפלגת העבודה הישראלית):
איוו השוואה.

הי"ר ד. נצר:

יחד עם הבעת סיפוק על רענונותם של חברי הכנסת בראשית הישיבה הבוקר, אני מבקשת אותם להביא בחשבון שסדר-יומנו גדוש מאוד ולשמור על הזמן העומד לרשותם.

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת בדר וירמלט: ביטול מוחלט של צו הגירוש מטעם הממשל הצבאי לגבי שלושה ממתנחלי חברון. רשות המימון לחברת-הכנסת ריאל-נאור אשר תנמק את ההצעה.

אסתר ריאל-נאור (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אין ספק שהצו, צו הגירוש שהוציא הממשל הצבאי כלפי שלושה מתנ-נחלי הישוב המחדש בחברון, הוא משגה המור. הוא משגה חמור מכל הבהינות. מבחינת ההגיון הפשוט: מוכרח להיות איוון בין העבירה לבין העונש. אפילו נניח שזו עבירה להקים מבנה כלשהו ללא רשיון, היא זה דוכן או מרפסת או קיוסק, אבל מכאן ועד לצו גירוש - רב המרחק. מבנים ללא רשיון, ככל שהיו נוגדים את החוק, וככל שהיו לפעמים חסרי-טעם, מסתיימים בעונש מקסימלי של צו הריסה, שהרי בצו זה כבר כלולים שלושה עונשים כאחד: נזק, צער ובושת. מה צריך עוד להוסיף? מה נותר עוד באמתחתו של הממשל הצבאי לאחר הוצאת צו גירוש? הלא מוכרח להיות איוון כלשהו.

מבחינה פסיכולוגית, אם הממשל הצבאי החמיר כל-כך בעונש שהטיל על שלושת היהודים, לא רק שיצ-טרך להחזיק את כפות המאוזניים ולהטיל עונש לא פחות חמור במקרה של עבירה כלשהי מצד תושבי המקום, אלא יצטרך עוד ללכת הלון והחרף בעונשים. הלא אתם לא תעלו על דעתכם שתהיה שיטת עונשין מיוחדת ליהודים ושיטת עונשין מיוחדת לאלה שאינם יהודים? ובנוסף על כל אלה - שיטת עונשין חמורה יותר ליהודים באשר יהודים הם?

מבחינה מדינית הצו הזה כבר הסב נזק חמור מאוד. ערביי חברון וערביי ישראל והערבים במדינות האחרות בודאי ובודאי ממלאים פיהם לעג וקלס. אפשר, כמובן, להתנער ולחשוב שלעג וקלס אינם מן הדברים הפוגעים. אפשר לחשוב כי אפשר לצאת ידי חובה במשיכת כתפיים או בהעוויית פנים. אבל אין הדבר קל, אדוני ראש הממשלה, לספוג לעג וקלס ולהמשיך לשבת כגרעין של חלוצי אמות, שזה כבר לא ראינו כמותם, בתוך ים של ערבים, אשר לכאורה מנסים לחיות בשלום עם התופעות האלה, אבל מה שיש מתחת לפני השטח אין איש יודע. והלעג הוא ראשיתו של חוד החץ.

ובנוסף על כל הדרמטיות - קרה הדבר בדיוק באותו שבוע שחל יום הזכרון לטבחיו חברון, להתפרצות המאורעות של שנת תרפ"ט ולחורבנה של קהילת חברון המהוללת. האם יש לגונן על זכותנו על כל שעל מהא-דמה הזאת. מחדש מדי פעם?

חברון, עיר האבות, ראשיתה בימי אבי האומה, כמקום מגוריו ומושב. אפילו על-פי הדרך החילונית העסקית השפוטה ביותר - הוא רכש אותה. ה"קושאן"

אסתר רזיאל-נאור (גח"ל):

זו ההשוואה הברורה למי שלא נאטם לבו. אך צר לי מאוד, ומראש ידעתי שלא אליך אני מדברת.

הי"ר ד. נצר:

אבקש את חברי-הכנסת זר לא להפריע, ואת חברת-הכנסת רזיאל-נאור לדבר אל כל חברי הכנסת.

אסתר רזיאל-נאור (גח"ל):

טוב. אני מדברת אל כל חברי הכנסת. תודה.

אילו היה קורה האסון הזה, בוודאי היה נעשה כל מאמץ, וכל מאמץ עדיין היה קטן מדי, בכדי להחזיר את הישוב שנותק אל חיק המולדת. מדוע צריך להיות כלפי חברון יחס אחר ושונה?

יש לי הכבוד, אדוני ראש הממשלה וחברי הכנסת, להזכיר לבית הזה ולכולנו, כי התנועה אשר נשאה את רעיון שלמות המולדת, תנועתנו של זאב ז'בו-טינסקי, אשר עמדה מול כל גלי הלעג, הבוז והמשטמה,

4. החלטת המושל הצבאי בחברון לגרש שלושה מתנחלים, תגובת הממשלה בנידון ועיכוב הביצוע

הי"ר ד. נצר:

הצעה לסדר-היום לחברי-הכנסת אבנר: החלטת המושל הצבאי בחברון לגרש שלושה מתנחלים, תגובת הממשלה בנדון ועיכוב הביצוע. רשות הדיבור לחברי-הכנסת אבנר.

אורי אבנר (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. מי הם הצדדים בוויכוח הזה? מצד אחד: המושל הצבאי של צבא הגנה לישראל. מיהו המושל הזה? קלס? שליט ערבי? המושל הצבאי בחברון הוא האיש האחראי לבטחון מדינת ישראל, הוא האחראי לבטחון המתנחלים, הוא האחראי לבטחון החיילים, שהם בני העם כולו. הוא אחראי לחיי הנשים והילדים במדינת ישראל. הוא אחראי למניעת אי-שקט, הוא אחראי לשמירת הבטחון. עליו רובצת אחריות עצומה, לא לאיזור חברון בלבד, כי אם לכל מדינת ישראל. האם לא ראוי המושל הצבאי הזה, בתפקידו האחראי הזה, לקבל את מלוא הגיבוי של הבית הזה, של העם הזה, ובייחוד של אותם שהם הראשונים לצעוד היד, כאשר מזכירים את שמו של צבא הגנה לישראל? ומצד שני: קבוצת אנשים שהלכו לחברון. לא חשוב מי הם. לא חשובה השקפתם. חשוב מה שעשו, ומה שהם עושים. קודם כל: הם באו לחברון במרמה ובכחש, ותוך מעילה באמונו של אותו מושל צבאי. אישר זאת שר הבטחון מעל במה זו. הם ביקשו רשיון ל-48 שעות, כדי לרמות. את מי לרמות? את צה"ל, את האיש האחראי לבטחון בחברון ובמדינה. (קריאה: אתה מבקש את גירושם?)

עוד אגיד מה אני מבקש.

הם נשארו בחברון אחרי נסיגת הממשלה בפרשה זו, נסיגה שביישה את המושל הצבאי, שבאה בניגוד לדעתו ובניגוד לרצונו של המושל הצבאי, הפועל על-פי שיקולים בטחוניים. ואיך הם התנהגו במקום? זכו-רים לנו הדיווחים על ההתלוצכות וההפגנות החמושות, תוך התגרות בתושבים. וזכורה לנו הפגישה עם ראש

העיר, פגישה שהמושל הצבאי הפסיק אותה, הפגישה בה נאמר לג'עברי: אתם, תושבי חברון, יכולים להישאר בחברון או ללכת מכאן. אחר כך נצמד אחד המתנחלים (ונדמה לי כי הוא אחד מהשלושה שעליהם חל צו הגירוש) כשהוא חמוש בנשק, יחד עם עוד שני חברים על ג'יפ, לראש העיר והלך אחריו לאן שהלך כדי להטיל עליו אימה ופחד. אחרי כל אלה, האם מפליא כל-כך שהמושל הצבאי זועם על האנשים האלה? האם אין זה טבעי שהוא רואה במעשיהם חבלה בתפקידו, התפקיד של שמירת הבטחון?

מה מטרתם של המתנחלים האלה? האם זו באמת קבוצה של אנשים דתיים, שבאו לחדש חיים דתיים בחברון? האם זוהי מטרתם? לא. הם באו בשם תנועת ארץ-ישראל השלמה, לא כדי לחדש חיים דתיים בחברון, אלא כדי לעשות מעשים פרובוקטיביים שיביאו לסיפוח חברון לישראל, וזאת בלא החלטת הממשלה. בעזרת מעשה פרובוקטיבי הם רוצים לכפות על הממשלה להחליט החלטה שאינה מתקבלת על דעת העם, שהעם לא הכריע בעדה, שהממשלה לא הכריעה לגביה, שאין לה רוב לא בממשלה ולא בכנסת הנוכחית, ואני מקווה — עוד פחות בכנסת שתבוא.

האם באמת באים אנשים אלה בתמימות להתפלל? לחדש ישיבה? האם לשם כך נתן להם בעל-הון מסויים 2,000 ל"י ליום?

יצחק רפאל (מפד"ל):

זו סתם עלילה.

אורי אבנר (העולם הזה—כוח חדש):

הם באו בשם תנועת ארץ-ישראל השלמה, שאינה תנועה דתית, אלא תנועה לסיפוח שטחים למדינת יש-ראל. איני מתווכח עכשיו על דעותיהם. וכוחם להטיף לדעותיהם, בדיקו כזכותי להטיף לדעותי. אך לכפות על הממשלה ועל צה"ל מעשים, שהעם לא החליט עליהם באורח דמוקרטי...

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

אוי לממשלה שאתה צריך להיות סניגורה.

יוסף פישר (מפלגת העבודה הישראלית):

אני באמת מרגיש לא בנוח כחבר קואליציה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבר שמענו את הדברים שלך. שמענו את הסגנון שלך, שהוא סגנון פאשיסטי מימים ימימה.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

שתוק עם ההפקרות שלך... זה המקצוע שלך. פרסם שער שני.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

זו התשובה של כל הפאשיסטים.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

זו הפרנסה שלך. זה צירוף של תבוסות. זה מילי-טריסם אינפנטילי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כל הדיבורים האלה לא הועילו לך בעבר, ולא יועילו לך בעתיד.

ואחרי כל המעשים האלה, אחרי ההתחייבות המפוארת שנתנו למושל הצבאי לשבת בשקט בתוך מבצר הממשל, הקימו בצורה פרובוקטיבית מבנה, שמטרתו אינה למכור מזון כשר אלא לקבוע עובדה פוליטית במרכז העיר הערבית.

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):

העיר היא ערבית?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

מבחינת הרכב אוכלוסייתה היא ערבית. הקימו מבנה, שבכוונתו להרגיז, לעורר תגובות, לשמש מטרה פרובוקטיבית. והאם פלא הוא, שהמושל הצבאי שלח את חייליו לפרקו? והאם פלא הוא שהחיילים עשו זאת ברצון? תוך כדי כך נתברר שאחד האנשים האלה נמצא במקום בלי היתר. ואני שואל: החברים שלי ואני הוכינו בשעתו מכות רצח, מפני שנכנסנו בלי רשיון לאזור של ממשל צבאי בתחום מדינת ישראל, לשם הפגזה של אחווה. ראש הממשלה דאג — על-פי עזת אחיתופל של מי שמשמש היום כאחד מראשי תנועת ארץ-ישראל השלמה — גייס אלפיים שוטרים, משוריינים, סוסים ולכבים, כדי למנוע קבוצה קטנה מאוד של ישראלים מלעשות מחווה של אחווה בתוך השטח של מדינת ישראל. האם צריך להיות דין אחר למי שהולך היום — במצב החירום, בניגוד להחלטת המושל הצבאי וללא היתר — למקום כזה?

יש גם צד שלישי: תושבי חברון, והאיש הזה ששמו אל-ג'עברי. שר הבטחון איננו נוכח כאן, ואני רוצה בהודמנות זו להביע לו את תנחומי. אבל אני רוצה לקרוא מאמר של שר הבטחון בנושא זה. הדברים פורסמו במסגרת ראיון שנתן לסופר „מעריב“, בו נשאל שר הבטחון על פרשה זו. ולהלן דבריו של שר הבטחון: „ייתכן שלו היו באים לראש עיריית חברון — אל-ג'עברי — ואומרים לו שיש יהודים שרוצים להתיישב בחברון — אינני בטוח שלא היה אומר: באו נברר איך ומה, מה אתם רוצים? שכונה נפרדת? בתוך העיר? רק לצרכי

דת? או גם למטרות חילוניות? אבל אותו ראש עיריית חברון, ייתכן שהיה אומר ושואל עוד משהו: האם אתם רוצים לחיות אתנו, או אתם רוצים מה שנקרא — „לגאול את חברון“? וליהד אותה? כלומר, לסלק אותנו ולחיות במקומנו? אז אתם יכולים, כמובן, בכוח החרב — אתם השליטים היום — לעשות הכל. במשך השנה נרמזה בינינו מערכת יחסים פחות או יותר הוגנים, כלומר — אנו אומרים להם והם יודעים מה אנו רוצים, מה אנו עושים ומה איננו עושים. ובמערכת יחסים זאת, הוא היה יכול לשאול — דווקא הוא, ראש עיריית חברון — יכול היה לשאול את השאלה הזאת: האם אתם רוצים לחיות אתנו, או במקומנו? האם זו תנועה להתנחלות, כלומר להפוך את חברון הערבית ליהודית, או רוצים אתם להקים ישוב עברי בחברון? והשאלה איננה רק בחברון, או דווקא בחברון.“

בדבריו אלה הביע שר הבטחון למעשה את דעתו נגד אותה קבוצה ונגד מעשיה, ובזכותו של ראש עיריית חברון. כאשר שר הבטחון נותן תעודת הכשר כל-כך מרחיקה לכת לאותו שייך אל-ג'עברי, הוא יודע על מה הוא מדבר; הוא יודע מה עשה אל-ג'עברי במשך ארבעה-עשר חודשים על מנת להבטיח את הבטחון, ושר הבטחון מעיד על כך. שר הבטחון איננו סיעה של כמה אנשים, שקולם רם ונושא בבית הזה כאשר יש צורך לנאום נאומים, אבל חלקם בבטחון עדיין זעיר ביותר.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

מופקר שכמוך, האם אתה תדבר אתנו על בטחון?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אני מדבר אתך על בטחון. אתה לא היית בצה"ל; אני הייתי בצה"ל.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

היית משתמט משלוש מחתרות.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אתה לא היית בצה"ל, אתה לא תתווכח; אני הייתי במלחמה בחזית חברון.

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):

„התנדבות“ לצה"ל... מהמתחרות ברחת.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אני מציע לכל הסיעה הזאת לא להתווכח על העבר בצה"ל, כל חברי הסיעה בלי יוצא מן הכלל — שבו בשקט.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

משתמט מכל המתחרות.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כאשר שר הבטחון נותן תעודת הכשר לראש עיריית חברון, יש לדבר משקל, וצריך להיות לכך משקל בבית הזה.

אין זמני מרשה לי לספר עכשיו את הסיפור, מה קרה בחברון ביום הראשון של הכיבוש. כשאך נכנס צה"ל לחברון, התקיימה פגישה בין המפקד המקומי ושייך אל-ג'עברי, ובאותה פגישה נתקבלה ההתחייבות מסוימת על-ידי שני הצדדים. באותה שיחה בין המפקד

שמואל תמיר (המרכז החופשי):
הממשלה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
על כך יענה ראש הממשלה. אין לי שום עניין למלא את מקומו.

אין שום התנגדות עקרונית לכך שיהידי יהיה בחב-
רון ובכל מקום אחר. אבל דרושים לזה שני תנאים:
(א) הכרעה דמוקרטית של מדינת ישראל, בדרך של
בחירות או של משאל עם. עם ישראל יקבע באופן
דמוקרטי מה הוא רוצה. (ב) הסכם בין שני העמים
היושבים בארץ הזאת, שישבו אתמול בארץ הזאת,
שיישבו מחר בארץ הזאת. ואם אנחנו רוצים שבארץ
הזאת יהיה אי-פעם שלום—אנחנו צריכים להשיג
הסדר ושני העמים יסכימו לו בלב שלם.

ובכן, כבוד היושבת-ראש, אני מציע לבית הזה
לדון בסוגיה הזאת כולה. איננו בורחים מוויכוח בנושא
זה; להיפך, אנחנו מחפשים את הוויכוח, ואנחנו מעלים
את העניין לדיון.

הי"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לראש הממשלה, לתשובה.

ראש-הממשלה ל. אשכול:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים. בטרם
אגש לעצם העניין, אקדים הקדמה קצרה מאוד על שני
פסוקים. הקשבתי רב קשב לדברי חבר-הכנסת רפאל
וחברת-הכנסת רויאל-נאור, אשר צללו בדבריהם לבני
הדורות, כדי לתאר לנו את כל קורות חברון מימיה
הראשונים ועד היום הזה. בשבילי לא היה בזה כל
חידוש, ואני מניח שלכל היושבים כאן לא היה בזה
חידוש. תיאור זה לא היה לעניין העומד לפנינו היום.
לפנינו עניין מעניין דיומא, ובו אטפל בהמשך דברי.

עוד משפט אחד לחבר-הכנסת שמואל תמיר. יכול
הייתי להאריך קצת, ואולי גם לגרום קצת מהומה
ובהלה. אבל אומר רק שלא בדרך של פרישה ממין
חדש יוקמו יושבים והיאחזויות במרחבי הארץ, ולא
בדברי בלע כלפי הממשלה בכלל, וכלפי כל אחד מחב-
ריה בתפקידיהם, בין שהם נמצאים בכנסת ובין שאינם
נמצאים בכנסת. לא זו הדרך, ומזה לא ניוושע. העניינים
רציניים הרבה יותר, כבדים הרבה יותר. ואם יש מריבה
והתחרות בין שני חלקים, מי אומר קודם, מי מגן קודם,
מי תופס את הגבול ומי ממלא את כל חלל הארץ—
לא צריך להעסיק בזה את הכנסת כולה.

ועכשיו נבהיר לעצמנו בדיוק במה מדובר כאן.
נאמר את הדברים כפשוטם, בפשט, ולא בדרוש ולא
ברמז.

שלושה מאנשי הקבוצה הקוראת לעצמה מתנחלי
חברון הקימו דוכן מכירה ליד מערת המכפלה. הם לא
ביקשו ולא קיבלו רשות לכך משום מוסד, לא צבאי
ולא אזרחי. הם נתבקשו מטעם הממשל הצבאי לסלק
את הדוכן, וסירבו לעשות זאת, סירוב הפגנתי. וסוף דבר
שהדוכן סולק בידי חיילי צה"ל. אין זה מן הדברים
המוסיפים כבוד, לא להם, לא לכנסת, לא לממשלה,
ולא לשום אדם. הנחורים האלה, שהם בודאי טובים
— אני מכיר אישית כל אחד ואחד — הם אשר גרמו
לכן. בפגישת, שהיתה להם עם תת-אלוף שלמה גזית
לאחר מעשה, אף לא נאותו להבטיח שלא יעשו דברים
כאלה בעתיד.

המקומי לבין ראש העיר קיבל על עצמו ראש העיר
מה שלא קיבל על עצמו שום ראש עיר אחר בארץ —
הוא קיבל על עצמו להבטיח את הבטחון בהר חברון.
במשך ארבעה-עשר חודשים מאז היה הר חברון האזור
היחיד מבין כל האזורים הכבושים שלא היתה בו אף
תקרית אחת (זולת מקרה מסויים בשוק, וההנחה היא
שזה לא היה על רקע מדיני). במשך ארבעה-עשר
חודשים, הר חברון כולו, העיר חברון, הכפרים מסביב
לחברון, ואפילו שבטי הבדואים, שמעולם לא סרו למרות
העיר עד כה — כל אלה הגשימו את ההתחייבות שקיבל
על עצמו שייך אל-ג'עברי. אל ג'עברי קיים את ההתחייבות
שקיבל על עצמו ביום הראשון של הכיבוש. זוהי עובדה,
ועובדה זו יש לה משקל, כאשר באים לדון במעשיו של
המושל הצבאי, האחראי להמשך מצב השקט בהר
חברון.

ויש גם צד רביעי: הצד של ממשלת ישראל. היא
הולכת קדימה ונסוגה; היא עושה צעד אחד קדימה
ושני צעדים אחורנית, ושוב שני צעדים קדימה וצעד
אחד אחורנית. איש אינו יודע היכן היא עומדת. איננה
נותנת גיבוי לפועלים בשמה, איננה נותנת גיבוי למושל
הצבאי, כפי שהיה צריך לקבל.

יצחק רפאל (מפד"ל):

האם המושל הצבאי התלונן לפניך?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

הבית הזה — אני רוצה להזכיר לך זאת, אם נשכח
הדבר ממך — בית זה הוא בית-הנבחרים של מדינת יש-
ראל. יושבים בו מאה ועשרים חברי כנסת. כל אחד
מהנוכחים כאן הצהיר במידה שווה, ביום הראשון להת-
כנסותה של הכנסת הנוכחית, על התחייבותו כלפי
המדינה, וכל אחד מאתנו משתדל למלא אחר התחיי-
בותו זו לפי הבנתו.

יצחק רפאל (מפד"ל):

אני שואל אותך שאלה קונקרטית: האם המושל
הצבאי התלונן לפניך?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

המושל הצבאי של מדינת ישראל לא ילך לשום
חבר כנסת, ולא יבקש שום דבר מחבר כנסת. הוא
מקבל הוראות מממשלת ישראל, ולממשלת ישראל —
אנו פונים.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):

לכן הוויכוח הוא עם הממשלה ולא עם המושל
הצבאי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

לא ממשלת ישראל החליטה לפרק את הקיוסק,
ולא היא הוציאה את צו הגירוש לשלושה אנשים.
המושל הצבאי — בתוקף הסמכות של ממשלת ישראל,
שכולנו הטלנו עליה את התפקיד לשמור על הבטחון —
הוא אשר פעל לפי הבנתו ועשה כפי שעשה.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

אתה יודע הטיב שהוא קיבל רשות מהממשלה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אם קיבל רשות, הוא קיבל רשות משר אחד, שהוא
אחראי בפני הכנסת — שר הבטחון.

אינני סבור שנצא נשכרים מדיון פומבי נוסף בעניין, ובוודאי אין אני מניח לרגע שאלה שתבעו זאת - וביניהם חברי-הכנסת תמיר, שתבע שנקיים פה בירור, מתי ניישב את חברון, איך ניישב את חברון וכו' - חושבים כך. הדבר יידון במקומות ממשלתיים ממלכתיים ששם הוא צריך להידון. אמרתי שאינני סבור שנצא נשכרים, אף-על-פי שאין בדעתי כלל להתחמק מלשמוע ביקורת ומלהשיב עליה. חברי-הכנסת תמיר, סמוך עלי ועל הממשלה, עלי כעל אחד מן הממשלה, שיש לי מה להשיב, לך ולכל המשיגים על דרך הממשלה, בכלל ובעניין זה בפרט. אינני צריך אפילו להיכנס לקוואלי-פיקציות של הפולמוס שהתפתח פה ביניכם, בין כל אלה שהשתתפו בדיון, מעל לדוכן ושלא מעל לדוכן.

כשיהיה צורך לברר את הדבר הזה ויהיה לי מה להגיד - צריך לעשות זאת בגילוי-לב, שאיננו אפשרי אלא במסגרת מתאימה יותר, אם לא חשקה נפשכם (ואשתמש במלה שהיא פרלמנטרית) בדימוגיה. יש דברים שעיקרם חשוב, אבל אופן ביורם, מקום ביורם, תקופת ביורם - עצם הדברים האלה הם דברים הגוב-לים בדימוגיה והגורמים לגישה דימוגית לעניין.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):
המלה "דימוגיה" היא כבר נשק חלוד.

הי"ר ד. נצור:
זוהי מלה פרלמנטרית.

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):
הדימוגיה היא חלודה.

ראשי-הממשלה ל. אשכול:
נניח. אבל אינני בטוח שנשק חלוד איננו מסוכן יותר מנשק ממורט.

אברהם טיאר (המרכז החפשי):
אם הוא מתפוצץ בידי המשתמש בו.

ראשי-הממשלה ל. אשכול:
אני מציע איפוא, רבותי חברי הכנסת וגברתי היושבת-ראש, להעביר את העניין לוועדת החוץ והבטחון.

הי"ר ד. נצור:
תודה.

להצעה אחרת - רשות הדיבור לחברי הכנסת טובי.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
גברתי היושבת-ראש, סיעתנו הקומוניסטית מציעה להסיר מעל סדר-היום של הכנסת את שלוש ההצעות הראשונות, של חברי-הכנסת רפאל, תמיר ובדר-רימלט, ולהבדיל ביניהן לבין הצעתו של חברי-הכנסת אבנרי, שהיא שונה ומנוגדת בתכנה ובמטרותיה, ויחסנו אליה הפוך.

שלוש ההצעות, בצורתן ובתכנן, נועדו לבטא ולחזק תאוות הכיבוש, הסיפוח וההתפשטות הטריטוריאלית, ללבות עוד יותר את ההרגשות והזרמים הנאציונליסטיים, את הכוחות ההרפתקניים של "ארץ ישראל השלמה", שבשבילם עדיין לא נסתיים ה"מצעד מורחה".

השאלה העומדת לפנינו היא לא התנחלות תמימה בחברון, אלא שאלת פניה על מדניות הממשלה: לכיבושים או להסדר שלום. עמדות כיבושיות אלו שביטאו

אין כאן לפנינו שאלה אם יש להתנחל בחברון וכיצד, ואפילו לא השאלה אם צריך או לא צריך להקים דוכן כזה ליד מערת המכפלה. מה שקרה כאן הוא זה: בתוך עיר, הנמצאת בממשל של צה"ל, הפרו אזרחים את הוראת המושל הצבאי, לנגד עיני כל העיר.

אינני סבור שאפילו שלטון אזרחי תקין רשאי לוותר ולהתיר זלוול בסמכותו בעניין כזה, ועל אחת כמה וכמה שלטון צבאי, במקום כזה ובתנאים כאלה. היום זהו פלוגי, מחר אלמוני, והרבה אלמונים.

לגבי שלטון צבאי, בקרב אוכלוסיה שאהדתה איננה נתונה מראש - גם אני יודע להעריך משהו לחיוב, אבל כולנו יודעים גם דבר נוסף - זהו מעשה אשר לא ייסבל. תוצאותיו יכולות להיות רציניות, חמורות וקשות.

מדניותנו בשטחים שצה"ל מחזיק בהם היא מדיניות חיובית. היא נועדה לאפשר חי יצירה ושלום. ואת שני הדברים האלה, בלי הידברות, קצת קשה לעשות. אבל מאחורי המדיניות הזאת חייבת לעמוד בימינו אלה סמכותו של צה"ל, המתגלמת במקרה כזה בממשל הצבאי. אסור לערער סמכות זו.

ואני קובל על חברי כנסת. אפשר להתווכח לעצם העניין, ואולי נתווכח. אבל אני קובל עליהם על שבהרפתקתם בסך בעניין זה לא שמו לב למה שהם עושים. אין זאת אומרת שאי-אפשר לערער על החלטות. יש מטכ"ל, רמטכ"ל, יש שר בטחון, יש ממשלה ויש כנסת. הדרך לפנות אל כל הגופים הללו פתוחה. אבל לא ייתכן ערעור עצם הסמכות. אפשר לדבר ולהתווכח - פה או במקום אחר - על עצם העניין, אם מיישבים, איך וכיצד ומתי מיישבים, לדבר על אמצעים להתיישבות וכו', אבל לא ייתכן ערעור עצם הסמכות שמכוחה אנו מקיימים את הבטחון בכל מקום שצה"ל נמצא בו. ואני מדגיש: לא בכל ישראל נמצא צה"ל כדי לשמור על הסדר.

אני רוצה להזכיר לבית כי מלכתחילה התנתה הממשלה את ישיבת המתנחלים בחברון בכך שינהגו לפי הוראות הממשל. בדברי הקדמים הבהרתי, כמדומני, במידה מספקת, על שום מה. אני משתדל דומני להקפיד על כל מלה, כי אני יודע שלא קשה להדליק תבערה מכל הצדדים. ובכן, המתנחלים נכנסו למקום כמבקרים והעמידו את כולנו לפני עובדה. לא טוב, אבל כך קרה. הפיכת ההתנהגות הזאת לשיטה, בכל עניין - כקטן כגדול - תערער את עצם סמכותו של הממשל, אם לא למעלה מזה. דומני ששום אזרח ישראלי, שבטחון המדינה יקר לו, לא יוכל להסכים שהיה מכשיר לדבר כזה. לא כך צריכים חברי-הכנסת רפאל וחבריו ואחרים לחנך את עצמנו, את היהודים שישנם ואלה שיבואו, כיצד מתיישבים ונאחזים בכל מרחבי ישראל.

עצם ההחלטה לבטל היתרי שהיה שניתנו - נאמר זאת בפשטות ובגלוי - על דעתי ועל דעת שר הבטחון, מפני אי-ציות להוראות הממשל, עומדת כידוע לדיון בממשלה; והדיון לא נסתיים מפני ששר הבטחון לא יכול היה להשתתף בישיבה, ולא רצינו להקיים בהי-עדרו. ערעור לפני הממשלה הוא לגיטימי, והממשלה תדון בו במלוא האחריות. אבל ערעור סמכות בשדה - איננו לגיטימי, ואף איננו נושא לדיון. לממשל הצבאי יש או צריך להיות מה שקוראים "סטנדינג אורדר"; הוא צריך לשמור על הסדר, על יוקרתו, וזה לטובת העניין, אולי גם לטובת היאחזות יהודים ברחבי ישראל.

היז"ר ד. נצר:

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: הצעת ראש הממשלה להעביר את כל ארבע ההצעות לוועדת החוץ והבטחון, והצעת חבר-הכנסת טובי — להסיר את ההצעות מסדר-היום.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

יש הצעה לקיים דיון.

היז"ר ד. נצר:

אני שואלת את בעלי ההצעות; האם הם מסכימים להעברת הצעותיהם לוועדה?

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

איני מסכים.

אסתר רזיאל-נאור (גח"ל):

אני מסכימה.

יצחק רפאל (מפד"ל):

אני מסכים.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אף אני מסכים.

יוסף פישר (מפלגת העבודה הישראלית):

אני מבקש לערוך הצבעה על כל הצעה לחד.

יצחק רפאל (מפד"ל):

גם חברי-הכנסת טובי הציעו להפריד בין שלוש הצעות והצעה אחת. על כן צריך להצביע בנפרד על הצעות אלו.

היז"ר ד. נצר:

אעמיד להצבעה כל הצעה לחד.

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):

יש הצעה של ראש הממשלה להעביר את הנושא כולו לדיון בוועדה. ויש הצעה אחרת להסיר את ההצעות מסדר-היום. אלו הן ההצעות שצריך להעמידן להצבעה.

היז"ר ד. נצר:

חברי-הכנסת שם-טוב, אני מודה לך. אבל אין זו הצעה חדשה. יש הצעה שלישית — לדון בהצעות אלו בכנסת.

אני מעמידה להצבעה את ההצעה לערוך דיון במליאה על ההצעות לסדר-היום של חברי-הכנסת רפאל, תמיר, בדר—רימלט ואבנרי.

הצבעה

בעד ההצעה לקיים דיון במליאה על

ארבע ההצעות לסדר-היום

— מיעוט

— רוב

נגד

ההצעה לקיים דיון במליאה על ארבע ההצעות

לסדר-היום לא נתקבלה.

היז"ר ד. נצר:

אני מעמידה להצבעה את הצעת ראש-הממשלה להעביר את הנושא, על כל ארבע ההצעות לסדר-היום, לוועדת החוץ והבטחון.

שלוש המציעים הראשונים — מבטאים אותן שרים וחוגים אחראים בשלטון. הן שאובות למשל מהכרזותיו של סגן ראש הממשלה, מר אלון, מאבירי הסיפוח וההתפשטות הטריטוריאלית, שהכריז לא מזמן שאף על הגולן לא נוותר אלא אם כן נצצה לפרק את מדינת ישראל. באופן דימוגי כזה, חסר כל אחידות לאומית, מעורדים ומחזקים הסיפוחיסטים וחומדי השטחים ושו-אפי ההתפשטות הטריטוריאלית מדיניות הרפתקנית חסרת כל סיכוי ומנוגדת לאינטרסים האמיתיים של העם ושל השלום. מה שנחוץ לעם ישראל ולמדינת ישראל איננו התנחלות בחברון ולא התיישבות בגולן, לא שטחים חדשים ונישול עם ממולדתו, אלא הסדר שלום עם העמים הערביים השכנים. שלום וסיפוח, דו-קיום וכיבוש — אלה הם דברים והיפוכם.

בטוחים אנו שרבים מקרב עם ישראל השואפים לחיי שלום ושיתוף-פעולה יעדיפו את השלום על סיפוח, ואת דו-הקיום על הכיבושים. אנו דוחים את גזירתה האיומה של שר הבטחון שעל עם ישראל נגזר להיות במלחמת דמים מתמדת, דברים שהשמיע בשבוע שעבר. חזות דמים איומה זו היא פרי מדיניות של שלילת זכויות מן הזולת, פרי מדיניות של דחיקה מתמדת של רגליו של העם הערבי הפלשטינאי, במקום לחפש שיתוף-פעולה וכיבוד הדדי של זכויותיו; גזירה איומה זו היא פרי התהליך הקבוע הקיים של הרחבה מתמדת של גבולות, תהליך שכפי הכרות שר הבטחון טרם הסתיים. כיצד מתיישבות כל פעולות ההתנחלות המבוצעות, והכרזות הסיפוח הנאמרות באוני העולם כולו; כיצד מתיישבות הן עם החלטת מועצת הבטחון שהממשלה שוקדת שלא תואשם בהתנגדות לביצועה? ובאזני הממ-שלה וראש הממשלה שהציע להעביר את שלוש ההצעות הללו לוועדה — אנו אומרים: אי-אפשר לנהל מדיניות כפולה, אחת המצהירה על נכונות לשתף פעולה עם יארינג הפועל לביצוע החלטת מועצת הבטחון מה-22 בנובמבר, והשנייה — לפעול להנצחת הכיבושים, לעידוד הקמת נקודות התיישבות והתנחלות ויצירת עובדות מוגמרות, ולדחייה במעשים ובדיפלומטיה של האפשרות הקיימת להסדר שלום, מתוך מחשבה שהסטטוס-קו החדש אולי יתקיים.

זוהי דרך מסוכנת, ומי שחפץ בחיים, בשלום ובב-טחון — חייב לדחותה. הסדר שלום עם העמים הערביים השכנים אינו יכול לקום אלא על בסיס של כיבוד הדדי של זכויותיהם של שני העמים — כיבוד זכויות ישראל הצודקות מצד הערבים, וכיבוד זכויותיו של העם הערבי הפלשטינאי והמדינות הערביות על-ידי ישראל. השלום מחייב לא רק החזרת מתנחלי חברון אל בתיהם שמהם באו בשם, תנועת ארץ ישראל השלמה, אלא גם סיום הכיבוש ועלייה על דרך ההסדר וההידברות שהיא אפ-שרית על יסוד החלטת מועצת הבטחון שיש לחתור לביצועה בכנות וביושר.

אני מסיים, גברתי היושבת-ראש: אנו משוכנעים שבסופו של דבר תבוצע הנסיגה. יש כל הסיכויים שאם התבונה המדינית והאחריות הלאומית ידריכו את החוגים השליטים בישראל — תימצא הדרך להסדר שלום, שיב-טיח את הזכויות הצודקות של שני הצדדים.

לכן אנו מציעים להסיר את הצעותיהם של חברי-הכנסת רפאל, תמיר ובדר—רימלט מסדר-היום.

נתן פלד (מפ"ם):

קיוסק הגוזז בחברון לא הוקם כדי להרוס צמאונם של האנשים הבאים למערת המכפלה. זהו נסיון של יצירת פרישה מדינית חדשה, שהיא במציאות של חיינו העצמאיים אינה פחות חמורה מאשר נסיונות הפרישה הקודמים שידענו במלחמתנו לעצמאות ולשחרור לאומי. הסכנה היא שהממשלה, על-ידי חוסר עמידה איתנה להגנת המדיניות אשר היא החליטה עליה, ושהיא צריכה לבצע אותה, תיגרר לאותו מצב אשר ראש הממשלה הזהיר אותנו מפניו, וכלפי פנים וכלפי חוץ תעורר סמכות הממשל, שמוטלים עליו תפקידים בטחוניים ומדיניים אחרים כל-כך בשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל.

לפיכך לא רצינו לתת ידנו להעברת ההצעות לוועדה. אנחנו מקווים שאותה ביקורת, שמתח ראש הממשלה על המעשים אשר הועלו כאן לדיון, ידריכו את הממשלה בבואה לקבל החלטה מה לעשות וכיצד לנהוג.

הי"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת כהן-צידון להנמקת הימנעותו מהצבעה.

שלמה כהן-צידון:

גברתי היושבת-ראש, כנסת וכבדה. לא תמכתי בהעברת ארבע ההצעות לוועדה, מכיוון שציפיתי מראש שכל אחד יפרש לפי סגנונו הוא את הצעתו של ראש הממשלה, בדיוק כפי שקרה לגבי החלטת מועצת הכ"ח, חוץ, שהכל קיבלו אותה וכל אחד נתן לה פירוש משלו.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):

גם את הצעת תקוע מתרגם כל אחד כפי שהוא רוצה.

שלמה כהן-צידון:

מה שציפיתי אמנם קרה. חבר-הכנסת פלד נתן פירוש משלו, חבר-הכנסת אבנרי, בצדק, יוכל לתת פירוש משלו, ואני מתאר לעצמי שהוא יראה אור במ"אמר בבטאנו, ושם יכתוב מה הפירוש שהוא נותן, והוא, שראש הממשלה מזדהה עם הנמקות של חבר-הכנסת אבנרי, שאף קיבלה תגבורת מפי חבר-הכנסת מסיעת הרשימה הקומוניסטית החדשה, חבר-הכנסת טובי, ותג"בורת נוספת מפי חבר-הכנסת פלד. מכיוון שאיני מודה עם הנמקות האלה, מצאתי לנכון להימנע מהצבעה למען העברת הנושאים שהועלו לוועדה.

הצבעה

בעד הצעת ראש הממשלה להעביר את הנושא, על כל ארבע ההצעות לסדר-היום, לוועדת החוץ והבטחון – רוב

נגד – מיעוט

ההצעה להעביר את העניין לוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

הי"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פלד שינמק את הימנעותו מהצבעה.

נתן פלד (מפ"ם):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. אנו נמנעו מהצבעה בעד הצעת ראש הממשלה, כי יש בקבלת הצעה זו משום סתירה להנמקה הנכונה והמשכנעת שהביא ראש הממשלה בדבריו נגד ההצעות שהעלו חברי הכנסת. כי מה מתרחש כאן?

אנו עדים לפרשה שלא החלה רק עם הקמת הקיוסק, שלא באישור ובניגוד להסכם שהיה קיים בין הממשל הצבאי ובין אנשים הקוראים לעצמם "מת-נחלי חברון". הפרשה התחילה מעצם בואם של אנשים אלה לחברון, שלא באישור ושלא כחוק. מעשה זה היה מעשה מכון נגד מדיניותה של הממשלה; נסיון ליצור עובדות מדיניות על דעת אנשים בלתי-מוסמכים, שרוצים לנצל מעשים אלה לשם מטרות פוליטיות וקודם כל לשם פגיעה במדיניות הממשלה ובמדיניות הממשל הצבאי בחברון. דבר זה מצא ביסוסו בדברי חבר-הכנסת תמיר.

זהו נסיון מחדש ליצור מעשה של פרישה, שהיינו עדים לו בתקופה הטרור-מדינית.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

ובזכותה יש היום מדינה.

נתן פלד (מפ"ם):

זהו נסיון להעמיד את הממשלה בפני מצב שתי-דחף, על-ידי מעשים בלתי-שקולים ובלתי-אחראיים, למדיניות שהיא שוללת אותה והיא מתנגדת לה.

איני מאמין שהממשלה תקבל ברצינות את הדרך, כאילו עם התג"ח יחזור לעיר האבות על-ידי הקמת קיוסק גוזז.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

הקיוסקים בנו את תל-אביב וירושלים.

ב. שאלות ותשובות

הי"ר ד. נצר:

נשמע עכשיו שאלות ותשובות.

1. המלצות הוועדה לבדיקת השירות הסוציאלי בירושלים

חבר-הכנסת ש. רוזן שאל את שר הסעד ביום ט"ז בשבט תשכ"ח (15 בפברואר 1968):

בעתון "חדשות ירושלים" מיום 5 בפברואר נמסרה סקירה על המלצותיה של הוועדה לבדיקת השירות הסוציאלי בירושלים. בסקירה זו נכללות בין היתר ההמלצות: "להשלים את תמיכות הסעד למכסה המקובלת

במדינה, לאשר סידורם של 84 ילדים הממתינים לסידור במסד וכן להפעיל ועדות ערר בהתאם להוראות משרד הסעד".

הנני לשאול את כבוד השר:

1. האם נכון הפרסום הנ"ל?

2. כפי שנמסר על ידי משרד הסעד משתלמות קיצבות הסעד על-ידי מרכז תשלומי סעד באופן אוטומטי ובהתאם למכסה המקובלת בכל הארץ ואינן תלויות עוד במצבה הכספי ובסידוריה המנהליים של העיריה. האם לא מופעל הסדר זה בירושלים?

3. קייטנה לילדי השטחים המוחזקים

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הסעד ביום כ' בתמוז תשכ"ח (16 ביולי 1968):

עם תום הלימודים בבתי-הספר לרגל פגרת הקיץ ועם ידיעות המתפרסמות על יציאתם של ילדים מהשטחים שבפיקוח צה"ל לקייטנות וכן עם פתיחת קורסים להשתלמות מקצועית של מובטלים - אבקש את השר להשיבני:

1. מהו מספר התלמידים שלמדו השנה בבתי-הספר ביהודה, בשומרון, בגולן ובסיני?
2. כמה קורסים להשתלמות מקצועית מתוכננים הקיץ על-ידי צה"ל?
3. כמה קייטנות נפתחו לילדי השטחים הנ"ל?
4. מהי מידת שיתוף הפעולה של המורים בפעולות אלו וכמה מהם מועסקים בביצוע הנ"ל?

שר-הסעד י. בורג:

שאלתך אל שר הבטחון הועברה אלי על מנת שאענה על שאלות 3-4. להלן תשובתי:

לשאלה 3: נפתחה קייטנה אחת בסידיני-עלי ליד הרצליה.

לשאלה 4: מנהל הקייטנה ומדריכה הם תושבי יהודה ושומרון. ליד מנהל הקייטנה עוזרו שני עובדים ומפקדת קצין מטה לענייני סעד ופליטים ביהודה ושומרון.

בקייטנה הועסקו: מנהל אחד, סגן-מנהל אחד, שמונה מורים - מורים במוסדות ממשלתיים.

4. דרישה להעלות את קיצבות הסעד לנוקדים בירושלים

חבר-הכנסת מ. ידיד שאל את שר הסעד ביום כ"ט בתמוז תשכ"ח (25 ביולי 1968):

בעתון "הארץ" מיום 15 ביולי 1968 פורסמה ידיעה על שירותי הסעד בעיריית ירושלים, בה נאמר בין היתר: "ביקורת קשה ביותר על רמתם של שירותי הסעד בעיריית ירושלים כלולה בדו"ח שהכינה ועדה של איגוד העובדים הסוציאליים האקדמאיים. הוועדה מונתה על-ידי איגוד העובדים הסוציאליים האקדמאיים בישראל כדי לבחון את שירותי הסעד של עיריית הבירה, הנחשבים בחוגי המקצוע כנחשלים.

בדו"ח שהגישו קובעים חברי הוועדה, כי יש לבצע חילופים אישיים בהנהלת המחלקה ולהציב בראשה איש מקצוע בעל ידע מעודכן בתחום הסעד.

על ראש העיר לגלות יחס רציני יותר לנושא הסעד בעירו. הוועדה סבורה כי הנושא נמצא בדירוג נמוך בסולם העדיפויות של נושאי טיפולו של מר קולק, ומשום כך נמשכים הליקויים במחלקה הסוציאלית בעיריה.

הנוקדים בירושלים מקבלים קיצבות סעד נמוכות מהמקובל בארץ. ויש לשנות תופעה זו מיד. אודה לכבוד השר אם יואיל להשיבני:

1. האם דו"ח הוועדה הגיע לידיו?
2. איך השלים משרד הסעד עם העובדה שנוקדי סעד יקבלו קיצבות נמוכות מהמקובל במדינה?

3. בכמה ערים ובאילו ערים טרם הוקמו וטרם הופעלו ועדות הערר ומה יש בדעת השר לעשות כדי להפעילן?

שר-הסעד י. בורג:

לשאלה 1: הפרסום הוא נכון. זהו חלק מן המלצותיה של הוועדה הנוכרת באותו פרסום.

לשאלה 2: מרכז תשלומי סעד פועל ומשרת גם את עיריית ירושלים. אך המרכז אינו קובע את סכום התמיכה. הוא מכין את התשלומים בהתאם לבקשתה של הרשות המקומית, ולפי הסכומים שנקבעו על-ידיה. מאחר שהעיריה לא העלתה את התמיכות לרמה שנקבעה בהנחיות המשרד, מציין מרכז התשלומים בכוכב המסמל חריג מן ההנחיות לגבי רשימות התשלום של נוקדי ירושלים.

לשאלה 3: בכל הערים הוקמו והופעלו ועדות ערר וגם בירושלים פועלת ועדת ערר.

2. סיוע למוסד "מרגוע ישראל"

חבר-הכנסת מ. בן-פורת שאל את שר הסעד ביום ח' בתמוז תשכ"ח (4 ביולי 1968):

פנה אלי ראש המועצה המקומית רמת-השרון, מר שמואל חכם, בעניין אגודת "מרגוע ישראל", הפועלת בתחום מועצתו לטובת זקנים, גלמודים ומחוסרי אמ-צעים. האגודה התחילה בהקמת בניין בן שלוש קומות על מגרש בגודל של 3.5 דונם שהועמד לרשותה על-ידי הקרן הקיימת לישראל. תקציבה של האגודה הספיק להקים אך את שלד הקומה הראשונה בלבד, ולו היה בדי האגודה לסיים את המבנה, ניתן היה ליצור בו מקום ל-75 מיטות.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נוהג משרדו לסייע למוסדות כאלה?
2. האם קיבלה אגודה זו, עד כה, סכום מה?
3. אם לא - מהי הדרך לעזור לאגודה לסיים את המבנה?

שר-הסעד י. בורג:

לשאלה 1: אין בתקציב משרדנו לשנת 1968/69 סעיף המאפשר לנו לבוא לעזרת המוסדות, בכללם מעו-נות לזקנים, לא במענקים לבנייה ולא בהלוואות לבנייה.

לשאלה 2: מתוך תקציבה של המחלקה למוסדות ציבוריים הועבר למוסד סכום של 1,250 לירות לשנת 1968/69.

לשאלה 3: סקר שנעשה על-ידי משרדנו הראה, כי מיטות לזקנים מרוכזות ברובן במרכז הארץ, לכן הוצע לקרן תכנון ופיתוח לשירותים לקשישים, שמוקמת עתה ושתייער על-ידי הממשלה ומלבין בפעולותיה, להקצות משאבים להקמת מיטות לזקנים בצפון הארץ ובדרומה. מאחר שמוסד "מרגוע ישראל" שוכן ברמת-השרון, אין הוא נכלל במסגרת תכנית הפיתוח של הקרן הנ"ל.

תשומת-לבך מופנית לחבורת "לקראת שיבה טובה", שהנחתי על שולחן הכנסת לקראת הדיון על תקציבו של משרד הסעד.

שטח נוה-יעקב כולל כאמור כ-765.0 דונם, מהם: נכסי מדינה — 37.5; אדמת ק"ל — 45.5; רכוש יהודי פרטי — 368; רכוש ערבי (נפקדים ונוכחים) — 207.5; דרכים (של המדינה ועירוניות) — 80; שטחים שלא זוהו — 26.5 דונם.

ג. בשטח הרובע היהודי מתגוררות כ-620 משפחות, ועוד כ-250 בודדים.

אין משפחות מתגוררות בנוה-יעקב.

6. אמצעים למניעת לחצים אינפלציוניים

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר האוצר ביום ל' בסיון תשכ"ח (26 ביוני 1968):

בהודעה במסיבת עיתונאים, שנערכה בירושלים ב-3 ביוני 1968, אמר נגיד בנק ישראל, כי יש סכנה לביטול אותם הישגים שהושגו על-ידי מדיניות המיתון אם לא ינקטו באמצעים המתאימים במשק, וכן דיבר על סכנת היווצרותם של לחצים אינפלציוניים. הנגיד המליץ על הקפאת הצריכה וכן על אי-הטלת מסים חדשים בשנה הקרובה.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מהם האמצעים שנוקט האוצר למניעת לחצים אינפלציוניים?
2. האם ננקטים אמצעים להקטנת הצריכה?
3. האם גיבש משרד האוצר החלטה והנחיות להימנע מהטלת מסים חדשים בשנתיים הקרובות?

שר-האוצר ז. שרף:

1. אנו ערים לאפשרות של התהוות לחצים אינפלציוניים. לריסונם ננקטים הצעדים הבאים: א. צמצום תקציבי הפיתוח של הממשלה ושל הרשויות המקומיות, על-ידי קיצוצם, דחיית ההתחלה של פרויקטים והאטה בקצב הביצוע והתשלומים; ב. מופץ בהצלחה מילווה הבטחון, המאפשר מימון בלתי-אינפלציוני של חלק מתוספת הוצאות הבטחון; ג. בנק ישראל, בתיאום עם משרד האוצר, נוקט מדיניות כסיפת מרסנת, ובמסגרת זו הגדיל במאי השנה את דרישות הגזילות של פקדונות עוברי-ישוב מ-65 ל-70 אחוז; ד. בשנת 1968 נמשך הגידול בשיעור החסכון; ה. הגידול הרב הצפוי השנה בתוצר ירסן את הלחץ לעליית המחירים; ו. המשך המדיניות של יציבות השכר, הריבית והמסים; ז. הגברת החשיפה תפעל למעשה כגורם אנטי-אינפלציוני.

2. המשך היציבות בשכר ובהכנסות, והגידול הרב בחסכון מרצון, בכלל זה מילווה הבטחון, יפעלו למניעת הרחבה מוגזמת בצריכה הפרטית.

3. משרד האוצר נוקט זה שנים מספר מדיניות של אי-העלאת מסים, ואף הוריד בכמה מקרים מסים ישירים ועקיפים. לגבי העתיד הרי מוקדם עדיין לומר.

7. תביעה להחזרת שווייה של סירה,

שנגנבה על-ידי אנשים מעבר לגבול

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר האוצר ביום י"ג בתמוז תשכ"ח (9 ביולי 1968):

דייג בשם משה קורקוס מעכו תבע החזרת שווייה של סירה, שנגנבה ממנו על-ידי שלושה אנשי "אל-פתח", שברחו בשעתו מישראל וחדרו כחבלנים ונתפסו על-ידי שלטונות הבטחון.

3. מה עושה משרדו כדי להביא לתיקון המצב הקיים?

4. האם ישנם עוד מקומות במדינה המשלמים לנוקיה הסעד קיצבות נמוכות מהמקובל ואיפה?

שר-הסעד י. בורג:

לשאלה 1: הד"ח הגיע למשרדי.

לשאלה 2: לא השלמנו עם העובדה שנוקיה ירושלים יקבלו תשלומים נמוכים מהמקובל במדינה. השתתפות משרד הסעד בתשלום התמיכות של עיריית ירושלים — לפי המקובל — מובטחת לעיריה ולא הרפינו ממאמצינו להגיע את עיריית ירושלים להקציב את הסכומים הדרושים לכך.

לשאלה 3: לצערי לא הועילו עדיין מאמצים אלה; והשלמת התמיכה לנוקיה ירושלים לרמה המקובלת במדינה אינה עומדת בראש סולם העדיפויות של מועצת עיריית הבירה, הנהלתה וראש העיר שלה, אשר עד עתה לא ניהו להקציב את הסכומים הדרושים לשם כך.

לשאלה 4: לא, אין עוד רשות מקומית שהחליטה שלא לשלם את הסכום במלואו. מזמן ליזמן בוחן מש"ד רדנו את החריגים בתשלומי הסעד ברחבי המדינה, ובמקרים שבהם הסכום נמוך מזה שנקבע בהנחיות, דואגים לתיקון המעוות על-ידי דיון עם לשכת הסעד המקומית ותיקון הוראת התשלום בהתאם לכך.

בחלק מן העירייה, שהובאו לפני ועדת ערר, נתקבלה טענת העורר כי התשלום שקיבל נמוך מהמקובל, ולפי החלטותיהן של ועדות אלה תוקן הדבר.

הי"ר ד. נצר:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת ידיד.

מנחם ידיד (גח"ל):

מה יעלה בגורלם של הנוקקים לקבל את ההפרש שלא קיבלו בהתאם למה שמגיע להם?

שר-הסעד י. בורג:

הודעתי ועצם השאלתה שלך והתשובה שלי, השאלה הנוספת והתשובה שלי — הן חלק מן המאבק לתיקון העניין.

5. פרטים בקשר לשטחים מונקעים ברובע היהודי שבירושלים העתיקה ובנוה-יעקב

חבר-הכנסת א. חביבי שאל את שר האוצר ביום ט"ז באייר תשכ"ח (14 במאי 1968):

ב"רשומות" מחדש אפריל שנה זו פורסמו על-יד שני צווים להפקעת שטחי קרקע נרחבים בירושלים העתיקה, ברובע היהודי, ובנוה-יעקב.

הנני מתכבד לשאול את כבוד השר:

- א. מה הם הפרטים הקשורים בהפקעה זו?
- ב. למי שייכות האדמות?
- ג. כמה משפחות מתגוררות על אדמות אלו?

שר-האוצר ז. שרף:

א. הרובע היהודי בשטח העיר העתיקה — כ-116 דונם; שטח נוה-יעקב בצפון ירושלים — כ-765 דונם.

ב. השטח ברובע היהודי כולל כאמור 116 דונם, מהם: רכוש יהודי — 30.5; ווקף משפחתי — 64; אדמת ממשלה — 3.5; רכוש פרטי ערבי — 18 דונם.

הראשונים, עניינים משפטיים סבוכים למדי, הקשורים גם בחוק הישראלי וגם בחוקים של הארצות שבהן תגייס הון. לשם טיפול בעניינים אלה דרוש עורך-דין בעל ניסיון בעסקות בקנה-מידה בין-לאומי ובעל ידע ומעמד מוכר במקצוע. אלה היו השיקולים שהגיעו, כפי שאני למד, את יוזמי החברה מהארץ ומחוץ-לארץ בבחירת עורך-הדין.

3. ועדת השרים לענייני כלכלה עומדת לדון בהצעה להקים ועדה בראשותו של המנהל הכללי של משרד המשפטים ובהשתתפות ראש לשכת עורכי-הדין, שם-תפקידה יהיה לקבוע כללים ונוהלים לחברות ממשלתיות בבחירת עורכי-דין פרטיים.

9. פרטים על ההפסדים של חברת "תיעוש"

חבר-הכנסת מ. וילנר שאל את שר האוצר ביום כ' בתמוז תשכ"ח (16 ביולי 1968):

בעתונות, ובכלל זה ב"על המשמר" מ-11 ביולי 1968, נמסר כי "ההפסדים המצטברים של 'תיעוש' הגיעו לסוף 1966 לכדי 13 מיליון לירות". חברת "תיעוש" היתה עד 1966 חברה משותפת לממשלה ולהסתדרות. הנני לשאול את כבוד השר:

1. מה שיעור ההפסדים המצטברים של חברת "תיעוש" עד שנת 1966?
2. מה הם גורמי ההפסדים?
3. מה עושה משרד האוצר למניעת הפסדים דומים בעתיד?

שר-האוצר ז. שרף:

1. בזמן המשא-ומתן על המרת השקעות הממשלה ובנק לפיתוח התעשייה במניות חברת "תיעוש" עמד לרשות הממשלה מאון לתאריך 31 במארס 1965 ולפיו הועברו ההפסדים לאותו תאריך ב-10 מיליון לירות. הדבר צויין בדברי ההסבר שהוגשו לוועדת השרים לענייני כלכלה ב-13 בספטמבר 1966, כשהובאה לפניו הצעת החלטה למכור את מניות הממשלה ב"תיעוש".

ברור היה שהחברה המשיכה להפסיד גם לאחר תאריך 31 במארס 1965, אך מאחר שבינתיים כבר סוכמו תנאי המרה עם ההסתדרות, לא נעשתה הערכה מחודשת של ההפסדים בסוף 1966.

2. ההפסדים נבעו בעיקר מפעילות החברה באזורי פיתוח ומן העובדה שהחברה היתה צריכה לדאוג בזמן קצר לקליטה מהירה של מקסימום עובדים באזורים אלה.

3. ניהול החברה עבר בהתאם להסכם ההמרה במלואו להסתדרות, ולכן כבר אין לממשלה השפעה על מהלך העסקים של חברת "תיעוש".

10. השתתפות מקידי משרד האוצר

בחיפוש מטמון במערת צדקיהו

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר האוצר ביום כ"ו בתמוז תשכ"ח (22 ביולי 1968):

בעתון "הארץ" מיום 10 ביולי 1968 נמסר, כי כקיד משרד האוצר נראו במערת צדקיהו שבמזרח ירושלים כשהם עוסקים בחיפושים אחרי מטמון של שלושה ארגוני זהב. כן מוסר העתון, כי נחתם חוזה על חלוקת רווחי המטמון בין נציגי משרד האוצר ותושב מזרח ירושלים שגילה את מקומו של ה"אוצר".

מר קורקוס תבע פיצוי על הנזק, בהסתמך על חוק מס רכוש וקרן פיצויים, אך לא נענה.

הנני מבקש לדעת:

1. האם נוהג משרד האוצר לפצות בעלי רכוש שרכושם נגנב על-ידי חברי ארגוני חבלה?

2. אם נוהג משרד האוצר כנ"ל - מדוע אין מפצים את מר משה קורקוס הנ"ל על נזקיו?

שר-האוצר ז. שרף:

1. בהתאם לחוק מפצה משרד האוצר בעלי נכס על נזק שנגרם לגופו של הנכס עקב פעולות איבה.

עד כה נהג המשרד לפצות גם בעלי נכס שנגנב על-ידי חיילי אויב או חברים של ארגוני חבלה, כגון ציוד דיג בכינרת.

2. על פי תקנה מס' 7 לתקנות מס רכוש וקרן פיצויים (תשלום פיצויים) (נוקי מלחמה ונוק עקיף), תשכ"ז-1967, משמשת תעודה מאת שר הבטחון ראייה לכאורה כי נזק שנגרם הוא נזק מלחמה, דהיינו כי הפעולה שבבקבותיה נגרם הנזק היא פעולת איבה.

במקרים, שבהם מומצאת התעודה כאמור, נוהגים שלטונות המס לפצות את הניזוק; אולם מר משה קורקוס לא המציא תעודה זו או כל ראייה אחרת להוכחת העובדות שהוצגו על-ידי חבר-הכנסת אורי אבנרי. האי-שורה היחיד שהומצא הוא אישור משטרת ישראל, כי "הסירה נמצאת בסוריה, נגנבה על-ידי שלושה אנשים שחצו בה את הגבול".

חוק מס רכוש קובע, בין היתר, שהזכאות לקבלת פיצויים מותנית בכך שמס הרכוש שולם כדין על הנכס שלגביו נתבעים הפיצויים. מר משה קורקוס לא עמד גם בתנאי זה.

8. כללי נוהל בעניין מסירת עבודות משפטיות מטעם חברות ממשלתיות לעורכי-דין פרטיים

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר האוצר ביום כ' בתמוז תשכ"ח (16 ביולי 1968):

1. האם נמסרה כבר עבודת רישום חברת ההשקעות הממשלתיות הגדולה (העתידיה לקום בעקבות כנס המיליונרים שנערך בשעתו בארץ), הקרויה כיום בפי כל, עוד בטרם נרשמה, סופר-כללי או "הולדינג", לעורך-דין כלשהו, ואם כן - למי?

2. אם העבודה הנ"ל כבר נמסרה - מה היו השיקולים למסירתה לאותו עורך-דין?

3. האם קיימים קריטריונים כלשהם מטעם החברות הממשלתיות למסירת עבודות לעורכי-דין פרטיים, ואם כן - מה הם?

שר-האוצר ז. שרף:

1. אני מניח כי כוונת השואל הנכבד לחברה הע"מדת להירשם בשם "חברה לישראל בע"מ". זו אינה חברה ממשלתית. הממשלה תשתתף בה לכל היותר ב-10% מהונה. משקיעים ישראליים אחרים ישתתפו ב-10% נוספים, השאר יושקע על-ידי משקיעים מחוץ-לארץ.

חברה זו הטילה על העורך-דין גדעון האונגר לייעץ לה בענייניה המשפטיים ובתוך זה לרשום אותה כדין. החברה הנ"ל צריכה לפתוח, כבר בשלביה

אי לזאת הנני לשאול את כבודו:

1. האם נכון הדבר כי פקדי משרד האוצר עסקו בחיפוש אחר "מטמון" במערת צדקיהו?
2. האם נחתם חוזה כלשהו בין נציגי משרד האוצר ותושב מזרח ירושלים בעניין ה"מטמון"?
3. אם כן — מה כלול בחוזה הנ"ל?
4. כמה זמן נמשכו החיפושים אחר ה"מטמון"?
5. האם נמצא משהו?

שר האוצר ז. שרף:

1-5: נכון הדבר כי פקדי משרד האוצר השתתפו בחיפוש אחר מטמון. נחתם חוזה עם תושב מזרח ירושלים, כי אם יימצא מטמון במקום שעליו הצביע, יקבל 25% מערכו של המטמון. בחיפוש, שארך שלוש שעות, לא נמצא דבר. אני חושב שהוא נפסק.

11. תשלום תמריצי יצוא במועדם

חברי הכנסת י. גולן שאל את שר האוצר ביום כ"ז בתמוז תשכ"ח (23 ביולי 1968):

מספר יצואנים גדולים קבלו לאחרונה, שהחשב הכללי מעכב תשלום תמריצי יצוא (מאז חודש אפריל 1968), שהגיע זמן פרעונם.

רצוני לשאול את כבודו:

מה הסיבה לעיכוב זה וכיצד אפשר לזרז תשלום תמריצי יצוא אלה?

שר האוצר ז. שרף:

ככלל אין החשב הכללי מעכב תשלום תמריצי יצוא. ייתכן שלאחרונה הואט במקצת קצב התשלומים בשל קשיים בקופת המדינה.

12. תלונות התאחדות בעלי המלאכה והתעשייה

הזעירה על התחרות של חברות ממשלתיות וציבוריות

חברי הכנסת י. תמיר שאל את שר האוצר ביום כ"ז בתמוז תשכ"ח (23 ביולי 1968):

נשיאות התאחדות בעלי המלאכה והתעשייה הז'עירה בישראל הפיצה חוזר ב-7 ביולי 1968 בחתימת י. ברונפוט, ו. סניאל ופ. שוורץ ובו נמסר כי "חברות ממשלתיות וממלכתיות-למחצה פולשות לשוק העבודה הפרטי ומתחרות בצורה קשה ובתנאים עדיפים במפעלים בשוק הפרטי. הן מתחרות על כל עבודה — קטנה וגדולה כאחת — אף שאין לה קשר לשטח עיסוקן המוצהר".

להלן פרטי החוזר:

א. במכרזים של משרד הבטחון מציעה מספנות ישראל מחירים אשר היו מבוססים על מחירי החומר בלבד.

ב. בשנת 1967/68 ביצעו מספנות ישראל בניית עמודי חשמל במאות טונות במחירים הנמוכים ביותר שהיו קיימים אי-פעם. לדעתנו במקרה זה כבמקרים אחרים ההפסד היה ודאי.

ג. כמו-כן ביצעו מספנות ישראל עבודות עבור בתי-הזיקוק בחיפה ועבור "חיפה כימיקלים" (בסדר גודל של בית-מלאכה במוצץ) במסגרת, בצורת ומית קני מים קטנים, וזאת בהתחרות ישירה (במחירים

לא-סבירים) עם חברינו בעלי בתי-המלאכה וקבלני המשהנה, אשר מזה שנים רבות פרנסתם על עבודות אלה.

ד. לאחרונה מבצעת המספנה עבודות מתכת עבור התשלובת הכימית "מדרה-ערד", וגם זאת לאחר דחיקת גלגל בעלי המפעלים הפרטיים.

ה. חברת "שהם" קיבלה ביצוע חוות מיכלים מחברת "פי גלילות" באשדוד ובבאר-שבע ודחקה על-ידי כך מספר קבלנים מהשוק הפרטי שעסקו בעבודה זהה בעבר.

ו. חברת "שהם" ביצעה עבודות של מיתקני מים קטנים עבור רשויות מוניציפליות, ולאחרונה חדרה לבתי-הזיקוק בחיפה ול"חיפה כימיקלים" בעבודות צנרת.

מיותר לציין, כי חברינו בעלי-המלאכה יכלו ויכולים לבצע את כל העבודות הנ"ל ללא הודקות לתקציבים ממלכתיים.

במפעלים שנושלו ממקור תעסוקתם הושקע הון רב ברכישת מערכות ציוד יקר וברכישת ידע מקצועי מעולה שאינו מנוצל, מאחר שכל אלה לא יצלחו לעמוד נגד תחרות לא-שווה של מפעלים שתקציבם מאוון על-ידי כספי המדינה והציבור.

כיבוש שוק העבודה הפרטי על-ידי המפעלים הממלכתיים והציבוריים אינו מגדיל את כושר הביצוע של המפעל, ובעלי המפעלים בודאי שאינם אורחים ממדרגה שניה בכל הנוגע לקיומם הם ועובדיהם ותרומתם למשק המדינה.

דברים אלה, שהבאנו לפני כבודו, הם רק מעט מהנעשה בנדון.

בקשר לנ"ל רצוני לשאול את כבודו:

1. האם התלונות של נשיאות בעלי המלאכה נכונות?
2. אם כן — מה עמדת הממשלה לגביהן?

שר האוצר ז. שרף:

1-2: לא כל העובדות שצוינו בחוזר של התאחדות בעלי-המלאכה ושצוטטו על-ידי חבר הכנסת הן נכונות או מדויקות. נכון הדבר שבחלק מן המקרים, שצוינו בחוזר התאחדות בעלי-המלאכה, זכו חברות ממשלתיות במכרזים, מאחר שהצעותיהם היו זולות או טובות יותר מאשר הצעותיהם של המתחרים.

בתשלובת ערד, לדוגמה, השתתפה חברת "מספנות ישראל" במספר מכרזים, והיא זכתה במכרז אחד בלבד, ובכל יתר המכרזים לעבודות מתכת, שהוצאו על-ידי תשלובת ערד, זכו חברות שאינן ממשלתיות.

13. פרטים על החכנית להקמת בתי-זיקוק באשדוד

חברי הכנסת י. תמיר שאל את שר האוצר ביום י"ב באב תשכ"ח (6 באוגוסט 1968):

לאחרונה נתפרסמו ידיעות על תכנית בניוי בתי-זיקוק באשדוד.

בקשר לכך אבקש לדעת:

1. האם הידיעות הנ"ל נכונות?
2. אם כן — מה היקפו של המפעל המתוכנן ותפוקתו?

חברות שהן גופים משפטיים בפני עצמם, ייתכן שהן משתמשות בעורכי־דין פרטיים גם כאשר שר המסחר והתעשייה מייצג בהן את הממשלה. הן עושות זאת כגופים בפני עצמם ולא באמצעות המשרד. כל חברה כזאת פועלת בהעסקת עורכי־דין על פי שיקולים מיוחדים משלה.

כפי שאמרתי קודם, בתשובה על שאלתה של חבר־הכנסת אבנרי בעניין זה, יהיה בקרוב דיון על חלוקת העבודה בין עורכי־הדין על־ידי חברות ממשלתיות.

15. רמת המחירים בבתי־מלון ובבתי־קפה

חבר־הכנסת ד. לוי שאל את שר התיירות ביום ג' באב תשכ"ח (28 ביולי 1968):

תיירים שונים מתאוננים לאחרונה על רמת מחירים גבוהה בבתי־המלון, בבתי־הקפה וכדומה.

אודה לשר אם ישיבי:

1. מהי רמת המחירים בבתי־המלון בישראל בהש" וואה לארצות אירופה?

2. מהי רמת המחירים בבתי־הקפה בישראל בהש" וואה לארצות אירופה?

3. אם מוצדקות טענות התיירים — מה יש בדעתך לעשות להוזלת המחירים?

שר־התיירות מ. קול:

1—2: לתיירים המשלמים בדולרים לא חל שינוי ברמת המחירים בבתי־מלון בישראל במשך שבע השנים האחרונות. לעומת זאת הוכפלו מחירי בתי־המלון בספרד וגדלו בשיעורים שבין 30% ועד 70% בארצות כגון צרפת, יוון, איטליה ויוגוסלביה.

קשה להשוות רמת מחירים בבתי־מלון ובבתי־קפה בישראל לאלה שבאירופה, נוכח שוני ברמה, בסוג ובדירוג. אולי תהיה לעזר השוואת המחירים ברשת בתי מלונות "הילטון" באירופה עם "הילטון" בתל־אביב. לפי השוואה זו יקר "הילטון" פאריס, לונדון, רומא וברלין יותר מאשר "הילטון" תל־אביב, וב־"הילטון" אמסטרדם ובריסל רמת המחירים שווה לתל־אביב.

3. משרדי עושה את כל הניתן כדי לשמור על יציבות המחירים הנוכחיים בבתי־מלון, ולאחרונה הושג הסדר עם התאחדות בתי־מלון, לפיו תישמר רמת המחירים הקיימים עד ל־1 באפריל 1970.

16. מקומות איכסון לתיירים

חבר־הכנסת ת. טובי שאל את שר התיירות ביום ג' באב תשכ"ח (1 באוגוסט 1968):

ממקורות של משרד התיירות מסרו עתונים שונים ובכלל זה "הארץ" מ־28 ביולי 1968, כי "זה מספר ימים שאין להשיג חדר ואף לא מיטה בבתי־המלון שבסביבת הערים הגדולות בארץ", וכי "לא מן הנמנע שאחדים מהתיירים בילו את הלילה הראשון שלהם בישראל על שפת הים או על ספסל באחד הגנים".

הגני לשאול את כבודו:

1. הנכונות הידיעות המצוטטות כאן?

2. הידוע למשרד התיירות על מקרים שתיירים לט על שפת הים בשל מחסור בחדרים בבתי־מלון?

3. מהו לוח הזמנים להקמתו?

4. כמה יועסקו בעת תפעולו?

5. כמה יושקע בהקמתו?

שר־האוצר ז. שרף:

1. התכנית היא בבדיקה.

2. ההיקף המתוכנן בשלב זה הוא 4.5—5 טון תוקיקים שונים לשנה.

(קריאה: 4.5—5 טון?)

אני בעצמי מתפלא על המספר הרשום אצלי. אבדוק ואתקן אותו בסטנוגרמה אחרי הבדיקה, ואמסור את הדבר גם לשואל. נדמה לי שצריך לדבר על 4.5—5 מיליון טון.

3. בדרך כלל במפעלים מסוג זה נמשכים התכנון וההקמה שנתיים—שלוש.

4. כ־300 איש.

5. במפעלים בגודל־סדר זה מושקעים בדרך כלל 50—60 מיליון דולר.

14. חלוקת העבודות המשפטיות הנמסרות לעורכי־דין פרטיים מטעם חברות ממשלתיות

חבר־הכנסת ש. תמיר שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ' בתמוז תשכ"ח (16 ביולי 1968):

בעקבות ידיעות, שהגיעו אלי, בדבר תרעומת בקרב ציבור עורכי־הדין על חלוקת עבודה מטעם חברות ממשלתיות וחברות הקשורות בממשלה בין חברים מעטים מחברי לשכת עורכי־הדין — אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה מספר משרדי עורכי־הדין הפרטיים המועסקים על־ידי משרדו במתן שירות משפטי לחברות ומפעלים כלכליים שלמשרד יש עליהם פיקוח או השפעה קובעת?

2. מהו הסכום הכולל שכר טרחה ששולם לעורכי־דין פרטיים על־ידי משרד המסחר והתעשייה בשנת התקציב שעברה?

3. מה הם קנייני המידה שלפיהם נעשית חלוקת עבודה זו בין עורכי־הדין השונים?

4. מיהו הקובע את חלוקת העבודה בין עורכי־הדין השונים?

5. האם ניתן לחלק את העבודות המשפטיות בשביל חברות, כמפורט בסעיף 1, בין מספר רב יותר מקרב חברי לשכת עורכי־הדין?

6. אם לא — מדוע?

7. אם כן — מדוע לא נעשה הדבר?

שר־המסחר והתעשייה ז. שרף:

שכר־הטרחה הכולל אשר שולם על־ידי משרד המסחר והתעשייה לעורכי־דין פרטיים בשנת התקציב 1967/68 מסתכם ב־1,950 ל"י. שכר־טרחה זה שולם לעורכי־דין שפעל בשירותה של המועצה הישראלית לצרכנות, שהיא מועצה ציבורית עצמאית, אך אין לה מעמד משפטי עצמאי. פרט למקרה זה אין משרד המסחר והתעשייה מעסיק שום עורכי־דין פרטיים לשם מתן שירות לחברות ולמפעלים.

18. הטיפול בסטודנטים חיירים

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר התיירות ביום ז' באב תשכ"ח (1 באוגוסט 1968):

בעתון „הארץ" מיום 26 ביולי 1968 פורסם: „קרוב למאה סטודנטים מארצות-הברית, שהגיעו שלוש בחצות במטוס חכור של איסת"א, חברת הנסיעות של התאחדות הסטודנטים, ונשארו בלוד ללא טיפול מצד אנשי איסת"א, וכחמישים מהם הועברו לתל-אביב בהסעה של „אל-על" ועל-ידי אורחים שנודמו למקום. נוכח העובדה שמקרים כאלה, המעוררים רוגז ומ-ירדות בקרב התיירים, פוגעים במאמצים הנעשים להגדלת מספר התיירים לישראל — רצוני לדעת:

1. האם הפרסום בעתון תואם את המציאות?
2. אם כן — מה היו הסיבות שגרמו לתקלה?
3. האם קיים תיאום בין איסת"א למשרד התיירות בכל הקשור לטיפול בסטודנטים חיירים?
4. מה מספר הסטודנטים שהגיעו לישראל כתיירים באמצעות טיסות המאורגנות על-ידי איסת"א, מתחילת השנה עד 31 ביולי 1968?
5. אילו אמצעים עומד לנקוט משרד התיירות כדי למנוע תופעות כאלה בעתיד?

שר התיירות מ. קול:

הפרסום בעתון לא תאם את המציאות. על פי הודעת איסת"א, מחלקת הנסיעות של ארגון הסטודנטים, הגיעו בטיסה הנוכחית בעתון 94 סטודנטים, שרכשו כרטיסי טיסה בלבד, ללא הזמנת איכסון או טיולים מאורגנים. רק 7 מבין אלה הזמינו גם מקומות לינה, ואמנם אלה הועברו למלונותיהם. באשר לאחרים, שרכשו רק כרטיסי טיסה, לא היתה מוטלת על איסת"א אחריות נוספת. לגביהם שימשה איסת"א כחברה שחכרה מטוס והיתה צריכה להביאם לנמל-התעופה המיועד בלבד. איסת"א מציינת, שהעמדה לרשות הבאים אוטו-בוסים לשם העברה לתל-אביב, וכן עמדו במקום לרשותם אוטובוסים של „אל-על", המסיעים בדרך קבע לתל-אביב את כל הנוסעים המגיעים לנמל-התעופה. אילו מבין הסטודנטים שביכו לנסוע באוטובוס שהוזמן על-ידי איסת"א, נסעו באוטובוס זה, ואחרים נסעו באוטובוס של „אל-על".

19. התוצאות של הנהגת טיסות שכר בין הארצות הסקנדינביות וישראל

חברת הכנסת י. תמיר שאל את שר התיירות ביום ז' באב תשכ"ח (1 באוגוסט 1968):

אודה לשר אם ישיבני:

1. האם מדיניות טיסות השכר שנוקטה לגבי הארצות הסקנדינביות הצדיקה עצמה?
2. אם כן — מה הן התוצאות הממשיות של טיסות השכר במספר התיירים וההכנסות מכך?
3. האם נדונות אפשרויות להרחבת הטיסה זו?

שר התיירות מ. קול:

1. כן.
2. ב-6 החודשים הראשונים של 1968 חלה עלייה של 36% לגבי התנועה בתקופה המקבילה של 1966

3. אם כן — כלום לא ניתן למצוא פתרון כלשהו ולמנוע מצב כזה?

4. אילו צעדים מידיים עומד משרד התיירות לנקוט כדי למנוע הישנות מקרים כאלה?

שר התיירות מ. קול:

1-3. על אף הגאות בתנועת התיירות בעונת הקיץ הנוכחית, שלא היתה כמותה בתולדות המדינה, דאגו לשכונת משרד התיירות למקומות איכסון לכל התיירים שהגיעו ארצה ללא הזמנת מקום מראש, אם בבתי-מלון אם בחדרים פרטיים.

הידיעות שהופיעו בעניין זה בעתונות היו מוגזמות ביותר, והתייחסו ברובן למקרה אחד, בו הגיעו כמה עשרות סטודנטים לנמל-התעופה לוד בשעה שתיים לפנות בוקר וסירבו להתאכסן במלונות בירושלים המזרחית. הם העדיפו ללון בלוד בשקי-שינה, כדי לחסוך לעצמם תשלום במלון, באשר בלאו הכי נותרו רק שעות ספורות עד אור הבוקר.

לשכת משרד התיירות פועלת בלוד 24 שעות ביממה, ולא קרה שלא הצליחה לסדר מקום איכסון לתיירים. היו קשיים עם בודדים שהגיעו באמצע הלילה והיו נאלצים לחכות עד הבוקר כי לא הזמינו חדרים מקודם. מקרים כאלה ישנם בכל ארץ תיירות בעונות השיא, ואין סיבה להתגושש או לכתבות בעתונות על יסוד מקרים כאלה.

4. משרד התיירות גייס בינתיים חדרים נוספים כדי להתגבר על העומס. כרגע כבר עולה היצע החדרים (מלונות ופרטיים) על הביקוש.

17. נתונים על תנועת התיירות מישראל לקפריסין

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר התיירות ביום ז' באב תשכ"ח (1 באוגוסט 1968):

בעתון „דבר" מיום 26 ביולי 1968 פורסם: „בשבות עות האחרונים גדלה תנועת התיירות מישראל לקפריסין וקבוצות תיירים ישראלים יוצאים יום-יום לביולי נופש בקפריסין, מאחר שבתי-המלון ובתי-ההבראה ביש-ראל מלאים בחודשים יולי-אוגוסט."

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. כמה תיירים יצאו מישראל לקפריסין בחודש יוני 1968?
2. כמה תיירים יצאו בחודש יולי 1968?
3. כמה חברות תיירות מטפלות בארגון נסיעות של תיירים לקפריסין?
4. מה היתה התפוסה של בתי-ההבראה בישראל בחודש יולי 1968?

שר התיירות מ. קול:

- 1-2. אין בידינו, בשלב זה, מספרים על תנועת הנוסעים הישראליים לקפריסין.
3. שתיים או שלוש סוכנויות נסיעות מטפלות בארגון נסיעות קבוצתיות של תיירים ישראלים לקפריסין.
4. המספרים על התפוסה בבתי-ההבראה בישראל בחודש יולי 1968 טרם נתקבלו. כשנקבלם אשמח לספקם לחברת הכנסת הנכבדה.

21. קורס מזורז למורי-דרך

חבר-הכנסת א. אבנר שאל את שר התיירות ביום י"ג באב תשכ"ח (7 באוגוסט 1968):

האוניברסיטה העברית בירושלים, בשיתוף עם משרד התיירות, עורכת קורס בן חמישה שבועות להסמכת מורי-דרך, בעוד שהקורסים הרגילים, שבהם מכשירים מורי-דרך, נמשכים שנה ולעתים אף למעלה מזה.

עוד נמסר לי, כי הקורס הנדון נערך ללא ימי סיוע, וההכשרה היא תיאורטית בלבד.

הנני לשאול:

מה הניע את משרד התיירות להסכים לקורס כה מזורז?

שר-התיירות מ. קול:

האינפורמציה שבידי חבר הכנסת הנכבד אינה מדויקת ולוקה בחסר.

בעקבות המחסור החמור שהורגש בחודשי שיא עונת התיירות במורי-דרך מוסמכים לתיירים, ראה משרד ראי בצורך להכריז וחינוי לארגן קורס מזורז למורי-דרך. קורס זה נועד לסטודנטים של האוניברסיטה בלבד, וישתתפו בו רק אלה שעמדו בבחינות מקיפות מוקדמות, שנערכו לצורך זה בנושאים הנוגעים ישירות למקצוע ההדרכה, כגון: היסטוריה, ארכיאולוגיה, ידיעת הארץ וכדומה. מתוך 70 סטודנטים, שניגשו לבחינות המוקדמות הנ"ל, עמדו בהן כ-35. אלו ניגשו לאחר-מכן לבחינה פסיכטכנית. רק אלו שעמדו בשתי הבחינות גם יחד יוכלו להצטרף לקורס.

הקורס יארך כחודשיים. יש בו חלק עיוני וחלק מעשי. כ-150 שעות לימוד יוקדשו לחלק העיוני וכן ייערכו 40 ימי סיוע. לאחר סיום הקורס יצטרפו הלומים יחד עם השר לביטוח לאומי וקופת גמלאות, ויפיקו את היתרון הכלכלי והחברתי של קורס זה.

22. נתונים על התיירות לישראל ולארצות ערב

חבר-הכנסת י. גולן שאל את שר התיירות ביום י"ג באב תשכ"ח (7 באוגוסט 1968):

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מהו מספר התיירים אשר הגיעו לארצות ערב השכנות בשנים 1967 ו-1968 לאחר מלחמת ששת הימים?

2. מהו מספר התיירים אשר הגיעו באותן שנים לישראל?

שר-התיירות מ. קול:

1. אין בידינו בשלב זה מספרים מוסמכים לגבי התנועה במדינות ערב השכנות לאחר מלחמת ששת הימים, אולם ידוע כי התנועה למדינות אלו ירדה מאוד. 2. מספר התיירים אשר הגיעו לישראל לאחר מלחמת ששת הימים ועד ל-1 באוגוסט 1968 הוא 426,448.

23. מסירת עבודות התרגום הסימולטני בכנס

בין-לאומי לנוער, שנערך בחיפה, לחברה ישראלית

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר התיירות ביום י"ג באב תשכ"ח (7 באוגוסט 1968):

לפני כשלוש שנים העניק משרדך לחברת "גול-סימולטרוניק" הלוואה בסך 28 אלף לירות, לרכישת

ועלייה של 48% לעומת 1967. אין בידינו כרגע נתונים על ההכנסה הספציפית מהתיירות מסקדינביה לחקו"פ הנ"ל.

3. המדיניות הנוכחית של הממשלה לגבי טיסות שכר תישאר בתקפה עד לשנת 1970.

20. הבטחת אוכל כשר לתיירים בסווייה בארץ

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר התיירות ביום י"ב באב תשכ"ח (6 באוגוסט 1968):

בעתון "מעריב" מיום י' באב תשכ"ח, במדור "קוראים כותבים", מובא מכתב מתייר כלהלן:

"הנני בישראל בפעם השנייה בתור תייר, הפעם הגיעו גם אמי, סבי וכלתי. כמוכן מעוניינים אנחנו לתור ולראות את המדינה. קודם נסעתי בחברת "תור-אגד", רחוב בני-יהודה 59, וסמכתי על הגיונותם, שלא יאכילו אותנו מאכלים לא כשרים בארץ-ישראל. הפעם לא הסתפקתי באמון זה ושאלתי לפני צאתנו לטיול לשני חלקי ירושלים, אם נקבל אוכל כשר. ענו לי במשרד, שהשאלה היא מיותרת, בוודאי שנקבל רק אוכל כשר. בכ"ז בתמוז ובכ"ח בו הוכנסנו על-ידי מנהלי הטיול למלון "פלס" בירושלים המזרחית, הוגש לנו אוכל, וסבי הבחין, שהמלון הוא ערבי, והתעורר בו החשד שהאוכל הוא טרף. התחלנו לחפש את המדינה. אחרי מאמצים רבים, הצלחנו למצוא אותה. לשאלתנו למה מאכלים אותנו אוכל טרף, ענה לנו שהמדינה מעוניינת לפרנס את הערבים במזרח ירושלים. מובן שאנחנו, ועוד מספר אנשים, לא אכלנו."

אני שואל: מניין לאנשים האלה הזכות להאכיל יהודים דתיים וסתם יהודים אוכל טרף? מיותר לציין איזה רושם מזעזע עושות עובדות אלה על אנשים כמונו."

אודה לשר אם ישיבני:

1. הידועות לו העובדות דלעיל?
2. מה עושה משרדו להבטחת אוכל כשר לתיירים בטיולים בארץ?
3. כיצד מפקח משרדו על נושא זה?
4. האם בדעת השר לבדוק מי היה האחראי לטיול הנ"ל ומי היו אלה שהבטיחו לתיירים אוכל כשר ולא קיימו?
5. היש בדעת השר להעמיד את האחראים על אחרייתם?
6. מה יש בדעתו לעשות למניעת הישנותם של מקרים כגון אלה בעתיד?

שר-התיירות מ. קול:

1. הנהלת "אגד-תיור" מכחישה את פרטי המקרה כפי שנתפרסמו על-ידי התייר המתלונן, שטען כי הולך שולל ביוח לאכילת כשר במסגרת של טיול לירושלים.
2. בכל הסיוע הקבועים לתיירים המבוצעים על-ידי "אגד-תיור" ו"ינויטד טורס" חייבות החברות להבטיח אוכל כשר.
3. הפיקוח עד כה לא העלה שום מקרה של תלונה בעניין זה.
- 4-6. נשלחה הוראה לחברות הנ"ל להקפיד על ההוראה בדבר הבטחת אוכל כשר בסווייה קבועים, ואני מאמין שלא תהיה סטייה מכך.

שממנה הגישה לאתר היא הרבה יותר נוחה והסיוור לא מעייף יותר מאשר בכל אתר אחר באזור זה.

ג. בימים שהתחזית קובעת כי ישרור מזג-אוויר חמים במיוחד, נוהגות החברות המסיעות תיירים בסווי-רים קבועים להכריז על כך, לפני היציאה, לפני המש-תתפים בטיוול לאזור מצדה, ועל-ידי כך לאפשר לאלה הרוצים בכך, לדחות ביקור זה למועד אחר.

ד. הסיוור הקבוע מתל-אביב למצדה כולל את אוויר עין-גדי, סדום וים-המלח. השמש באזורים אלו — כידוע — יוקדת לא פחות מזו שבמצדה, והסיוור כולו צריך להתבצע במשך היום כולו. הרי שלא ניתן לכוון את שעות הביקור דווקא לשעות הבוקר המוקדמות או לפנות ערב.

נשקלה פעם האפשרות לדחות טיולים מסוג זה בימי שרב, אולם לזאת לא הסיכמו מארגני הנסיעות מחוץ-לארץ והתיירים עצמם, בטענה כי זמן ביקורם במדינה מוגבל וכי אם ידחו את הטיול למועד אחר, ייאלצו לוותר כליל על הביקור במצדה. אם נביא בחשבון שיש תיירים לא מעטים אשר אין באפשרותם לבוא ארצה לביקור נוסף, הרי שנבין את עמדתם.

לבסוף אני רוצה להוסיף לחבר הכנסת הנכבד, שהביקור במצדה נותן השראה כל-כך גדולה, שאין מר-גישים בכלל את החום. הסיפוק הנפשי כל-כך גדול, עד אשר הגוף מתרענן והנשמה מתעלה, ואין איפוא מקום לדאגה מבחינה זו.

25. ביצוע התכנית לאיחוד התעשייה הכימית

חבר-הכנסת נ. פלד שאל את שר הפיתוח ביום י"ג באב תשכ"ח (7 באוגוסט 1968):

הריני מתכבד לשאול:

1. האם נכונים הפרסומים בענין פרישתו של מר ג'רי סדרסקי מתפקידו כיושב-ראש מועצת המנהלים של "כימיקלים לישראל בע"מ"?
2. מהי מידת הביצוע של התכנית לאיחוד התע-

שיה הכימית?

שר-הפיתוח מ. קול:

1. הידיעות שהופיעו בעתונות אינן נכונות. מר סדרסקי היה צריך לצאת לתקופה מסוימת לחוץ-לארץ מסיבות פרטיות, שמיותר לפרטן במעמד זה. בינתיים חזר ארצה וממשיך לכהן בתפקידו כיושב-ראש מועצת המנהלים של "כימיקלים לישראל בע"מ".
2. הוקמה החברה המאוחדת. מונו מועצת המנ-הלים והוועד המנהל, שקיימו במשך השנה מספר ישי-בות. לפי המלצת מר סדרסקי ועל דעת מועצת המ-נהלים הוחלט לפעול בשלב זה בשני כיוונים:

(א) עריכת תכנית רב-שנתית לפיתוח התעשייה הכימית והפטרוכימית כאחת. רצוני לציין שפיתוח המפ-עלים השונים הגיע לשלב כזה, שהוא יכול להתקדם בדרך נכונה רק תוך שילוב עם יתר המפעלים. תכנית רב-שנתית זו, על ההיבטים הטכנולוגיים והכלכליים שלה, תהיה מוכנה לקראת סוף שנה זו.

(ב) מאחדים את הפעולות של החברות הקיימות והנמצאות בהקמה בשתי חטיבות: האחת — לכימיה אנאורגנית, שתכלול בתוכה את "מפעלי ים-המלח", "כימיקלים ופוספטים" ו"חיפה כימיקלים" לאחר שזו

ציד מודרני ושיפור הציוד הקיים, המשמש לצרכי תרגום בקונגרסים בין-לאומיים, וזאת במסגרת הקרן לפיתוח מפעלי תיירות.

חברה זו התחייבה לספק בכל עת שירותים לקונ-גרסים המאורגנים על-ידי משרדך, ובמקביל על המשרד היה להעסיקה בכנסים ובוועידות המאורגנות על-ידי המשרד, שתמך בה.

לפני זמן קצר נפתח בחיפה קונגרס פרלמנטים לנוער מכל קצווי תבל, ומשרד התיירות, המארגן קונ-גרס זה, מסר את עבודות התרגום לידי חברה לא-יש-ראלית, בעוד שהחברה הנ"ל (הישראלית), שחלק מציו-דה נרכש בתמיכת המשרד עצמו, לא קיבלה את העבודה.

אודה לשר אם ישיבני:

1. הידוע לכבודו על כך?
2. אם כן — מדוע לא קיבלה החברה הישראלית ביצוע עבודה זו?
3. המוכן כבודו להורות למארגני הכנסים מטעם משרדו להיעזר בעתיד אך ורק בחברות ישראליות שנת-מכו על-ידי המשרד?

שר-התיירות מ. קול:

1. עבודות התרגום הסימולטני בכנס הנוער הבין-לאומי בחיפה נמסרו לחברת "שטוק", שהיא חברה ישראלית ולא חברה זרה.

2-3. הצעת חברת "שטוק" היתה הזולה.

24. פיקוח על תכנית הסיוורם לתיירים במצדה

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר התיירות ביום ג' באב תשכ"ח (28 ביולי 1968):

תיירים שונים המסיירים היום בארץ סיפרו לי, שבתכנית הטיולים באזור סדום וים-המלח כלולה תכנית של העפלה למצדה. העפלה זאת נעשית מפעם לפעם בשעות הצהרים החמות, כשהחום השורר באזור זה הוא 40 מעלות ומעלה.

אודה לשר אם ישיבני:

- א. המפקח משרדו על תכניות הטיולים לתיירים הבאים לארץ?
- ב. אם כן — האם הבחין משרדו שקיימת תכנית להעפלה על המצדה בשעות בלתי-סבירות של היום, בזמן שהשמש יוקדת ודרגת החום היא גבוהה ביותר?
- ג. אם לא — מדוע אין מפקחים על תכניות אלה?
- ד. מה יש בדעתך לעשות על מנת שתכניות כגון אלה תבוצענה בשעות סבירות של היום ולא בשעות הצהריים?

שר-התיירות מ. קול:

א. משרד התיירות מפקח על התכניות והמחירים של הסיוורים הקבועים לתיירים בישראל, כלומר אותם הטיולים הנערכים בימים ובזמנים קבועים במשך השבוע ומתפרסמים מראש בארץ ובחוץ-לארץ.

ב. אם חבר הכנסת הנכבד מתכוון להעפלה למ-צדה בחום היום דרך "שיל הנחש" המייגע, הרי סיוור קבוע כזה לא מתקיים. הסיוורים למצדה מבוצעים בדרך

טרה מעכבות פתיחת התחנה המרכזית בבירה מתוך שיקולים מוטעים". עוד נאמר, כי "אגד" חוששת מדחיית נוספות של הפעלת התחנה.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. מדוע מעכבת המשטרה את פתיחת התחנה המרכזית החדשה בירושלים?
2. יהיו עיכובים נוספים בפתיחת התחנה?
3. מתי תופעל התחנה החדשה?

שר-המשטרה א. ששון:

נכון שמשטרת ירושלים היתה שותפה להתנגדות למתן רישיון לפתיחתה של תחנת "אגד" החדשה בירושלים. בעמדתה זו ובשיקוליה אלה הודרכה המשטרה על-ידי צרכי הבטיחות של העתידים להשתמש בתחנה והציבור כולו.

השואלים הנכבדים יתעניינו בוודאי לדעת, כי התחנה תוכננה בשנת 1960, התכנית אושרו בשנת 1961, ואילו בבנייתה הוחל רק בשנת 1965. בנייתה הושלמה באפריל 1968, מבלי שיהיו סידורים מספיקים להבטחת שלום הציבור ובטיחותו, אשר צרכיה נשתנו בינתיים שינוי מהותי. טבעי איפוא כי בתנאים אלה נבצר היה מהמשטרה לתת את הסכמתה לפתיחת התחנה.

כעת, עם השלמת הסידורים, כפי שנקבעו על-ידי הרשות המוסמכת, הוסרו המכשולים לפתיחת התחנה, ואמנם הוסכם כי היא תיפתח ביום 8 בספטמבר 1968.

29. הסיבה לאימתן חופשות לאסיר אברהם פחמאוו ואי שחרורו בתום שני שלישים ממאסרו

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר המשטרה ביום כ"ט בתמוז תשכ"ח (25 ביולי 1968):

אברהם פחמאוו, שנדון לשתיים-עשרה שנות מאסר, ריצה מהן עד עתה עשר שנים. שר המשטרה סירב להוריד לאסיר זה את שליש המאסר כפי שזה נוהג לגבי אסירים, בטענה שהוא נידון על עבירה בט-חווית, למרות שרבים הם האסירים מסוגו אשר זכו בקיצור תקופת מאסרם בשליש. אסיר זה, נשוי ואב לילדים, לא זכה אף פעם לביקור בית, אצל משפחתו המתגוררת בחיפה, לא באירועים משפחתיים ולא בחגים, כמקובל, כפי שזכו אסירים רבים אחרים מסוגו.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. מדוע מסרבת הרשות המוסמכת להוריד לאסיר אברהם פחמאוו את תקופת השליש ממאסרו?
2. מדוע אין הנהלת בית-הסוהר מאפשרת לאסיר אברהם פחמאוו ביקור בית בחגים או בעת אירוע משפחתי?
3. התקוצר תקופת המאסר בשליש כמקובל אצל אסירים אחרים?
4. היינתן לאסיר הנוצר לבקר בביתו כנהוג לגבי אסירים אחרים?

שר-המשטרה י. ששון:

בתאריך 25 באוקטובר 1960 נידון אברהם פחמאוו על-ידי בית המשפט המחוזי בחיפה לשתיים-עשרה שנות מאסר באשמות: א) קשירת קשר לאסוף

האחרונה תופעל; השנייה — לכימיה אורגנית, מוצרי נפט ופטרוכימיה.

נתמנו מועצות אחדות במידה רבה לשתי החטיבות והוחל באיחוד למעשה של פעולות החברות בתוך החטיבות. תהליך זה כרוך בבעיות ארגוניות ואישיות, אבל, כאמור, נמצא בביצוע.

כל הצעדים הללו ננקטו לאחר שהובאו לדיון בוועדת השרים לענייני איחוד התעשייה הכימית.

26. מניעת סחר בלתי-חוקי בעתיקות באזור חברון

חבר-הכנסת ג. כהן שאל את שר המשטרה ביום כ"ז בתמוז תשכ"ח (23 ביולי 1968):

במאמר, שכתב מר נחום פונדק ב"דבר השבוע" מיום 5 ביולי שנה זו, נמסר על הרס וחורבן של מערות הקבריים בהר-חברון בהיקף עצום. הרס וחורבן אלה נגרמים בזימתם של סוחרים עתיקות וזרזים, המפעילים מספר גדול של תושבי האזור בגילוי מערות, חפירתן, גטילת אוצרות (ואגב כך הרס שרידים ארכיאולוגיים) ומכירתם בשטחים המוחזקים — בישראל, ובחוץ.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם עובדות אלה נכונות?
2. מהו חוק העתיקות הנוהג בגדה המערבית?
3. ואם חוק זה אוסר על פעולות אלה — מדוע אין מפעילים אותו?

שר-המשטרה א. ששון:

הטיפול בנושא החפירות, הן בשטחי המדינה והן בשטחים המוחזקים, מופקד בידי אגף העתיקות של משרד החינוך והתרבות באמצעות פקחים מיוחדים. בשטחים המוחזקים מטפל בנושא זה גורם נוסף — הממשל הצבאי. המשטרה משמשת רק צינור להבאת העבריינים לדיון. החוק שלפיו נוהגים בשטחים המוחזקים הוא החוק הישראלי בתוספת צווי הממשל הצבאי. החוק הזה מופעל כל הזמן ומתחילת שנה זו הואשמו והובאו לדיון 33 עבריינים, דווקא מאזור חברון, אשר הורשעו ונידונו לקנסות ומאסר על תנאי.

אגב, שישה מהם כלואים עד היום, מאחר שהעדיפו מאסר על הקנסות שבית-המשפט הטיל עליהם.

27-28. גורמי העיכובים בפתיחתה של התחנה המרכזית החדשה לאוטובוסים בירושלים

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר המשטרה ביום כ"ז בתמוז תשכ"ח (23 ביולי 1968):

כפי שהתפרסם בעתונות, מאשימה הנהלת "אגד" את המשטרה (ואת עיריית ירושלים) בדחיית פתיחתה של תחנת האוטובוסים החדשה בירושלים.

בקשר לנ"ל רצוני לשאול את כבודו:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. אם כן — מה הסיבה לדחיית פתיחתה של תחנת האוטובוסים בירושלים?
3. באיזה תאריך תיפתח התחנה לשירות?

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר המשטרה ביום כ"ט בתמוז תשכ"ח (25 ביולי 1968):

בעתון "הארץ" מ-18 ביולי 1968 התפרסמה ידיעה שבה נמסר, כי "אגד" קובלת על כך ש"העיריה והמש-

31. התנהגות המשטרה כלפי רוכלים בירושלים העתיקה

חבר הכנסת ת. טובי שאל את שר המשטרה ביום כ"ט בתמוז תשכ"ח (25 ביולי 1968):

יעקב לוי, חושב פתח תקוה, התלונן מעל דפי „על המשמר“ (18 ביולי 1968), כי ראה במו עינו כיצד „נערים פוגעים בנשים ערביות בירושלים“. במכתבו מצייין יעקב לוי: „יש להם, לאותם פרחים, ממי ללמד. פקחי העיריה, בעזרת המשטרה, מסלקים כל רוכל או רוכלת (ערביים) בצורה מאוד בלתי-אנושית, על-ידי החרמת המאזניים ופיזור ארגוני הירקות שלהם לאורך הכביש“.

כבוד השר מתבקש להשיבני:

1. הידועה לשר התופעה שמתאר יעקב לוי?
2. אם כן — מה נעשה להפסקת הטודת הנשים?
3. מדוע נוהגת המשטרה ברוכלים הערביים בירוש-לים העתיקה כפי שמתאר יעקב לוי?
4. היושם קץ להתנהגות זו?

שר-המשטרה א. ששון:

לשאלות 1, 2: לא ידועה לי תופעה של פגיעה בנשים ערביות בירושלים ואף לא נתקבלו במשטרה תלונות על כך. אינני יודע מה הניע את כותב הדברים ומי היו „הנערים הפוגעים“ כביכול „בנשים ערביות“, אם היו.

נכון שיש מקרים של היטפלות בריונים צעירים אל נשים, לא רק בירושלים, אלא גם בערים אחרות של ישראל, אולם מקרים אלה בודדים הם ועד כה לא לבשו ממדים של תופעה, כפי שהיא ידועה בארצות אחרות. ראוי לציין, כי התיירים הרבים המבקרים בארצנו מצביעים על עובדה זו של בטחון הרחוב כאפיינית למדינת ישראל, להבדיל מהרבה ארצות נאורות. על כל פנים, משטרת ישראל ערה לבעיה.

לשאלות 3, 4: באשר לרוכלים, בודאי ידוע לשואל הנכבד, כי הטיפול בהם, ברישום ובפיקוח עלי-הם, נתון בידי פקחי הרשויות המקומיות, ואין המשטרה מטפלת ברוכלים, אלא במקרים שהם מהווים הפרעה לסדרי התנועה התקינים. בפעולותיה אלו, כבכל פעולה אחרת, אין המשטרה מבחינה בין רוכלים ערביים ללא-ערביים, ושיקוליה מודרכים על-ידי החוק ועל-ידי צרכי טובת הציבור כולו, ורק על-ידי אלה בלבד. אינני רואה מקום לשום שינוי.

32. דרישה להתקנת שלט בערבית בתחנת המשטרה בוואדי-ערה

חבר הכנסת נ. פלד שאל את שר המשטרה ביום כ"ט בתמוז תשכ"ח (25 ביולי 1968):

הריני מתכבד לשאול:

1. האם נכון הדבר כי על בניין המשטרה החדש בוואדי-ערה, בתוך אזור המאוכלס ערבים, מתנוסס שלט בעברית ובאנגלית בלבד?
2. אם נכונה העובדה הנ"ל — המוכן כבוד השר להורות להוסיף שלט בערבית?

ידועות בכונה לפגוע בבטחון המדינה; ב) רישום ידיעות בכונה לפגוע בבטחון המדינה; ג) נסיון למסור לאויב ידיעות העלולות להיות לו לתועלת.

בהתאם לסעיף 17(ד) בחוק לתיקון דיני העונשין (דרכי ענישה), 1954, הסמכות הבלעדית לשחרר אסיר בתום שני שלישים ממאסרו נתונה בידי ועדת השחרור-רים. בתאריכים 16–27 ביולי 1966 דנה ועדת השחרור-רים בעניינו של האסיר אברהם מוחמד פחמאוי וקבעה, כי העבירה שבה הורשע האסיר היא רצינית וחמורה בנסיבותיה וריקעה, והעונש שהוטל על-ידי בית-המשפט צריך לשמש גורם מרתיע לאסיר ולאלה ההולכים בדרכו או העלולים ללכת בדרכו. לנוכח המצב הזה לא מצאה הוועדה מקום להקדים את שחרורו.

לפי הנוהג הקיים מוסמך שר המשטרה לאשר חופשות לאסירים לפי המלצתו של נציב בתי-הסוהר, עד מקסימום 96 שעות. אולם נוכח מהות העבירה של האסיר אברהם מוחמד פחמאוי נמנע הנציב מלתת את ההמלצה הדרושה. בתאריך 27 בספטמבר 1966 הגיש האסיר בקשה לצו על תנאי נגד ועדת השחרורים על אי-שחרורו בתום שני שלישים ממאסרו ונגד שר המש-טרה על אי-הענקת חופשות. בתאריך 11 באוקטובר 1966 דחה בית-המשפט העליון, בשבתו כבית-המשפט הגבוה לצדק, בתיק בג"צ 281/66–282/66, את שתי עתירותיו של האסיר.

כבעבר כן גם היום, ועדת השחרורים ונציג בתי-הסוהר סבורים, שאין מקום לשינויים כלשהם בעמדת-יהם ומסקנותיהם בהתחשב במהות העבירה ובריקעה.

30. פעולות המשטרה למניעת מעשי גניבה ושוד בחנויות תכשיטים בתל-אביב

חבר הכנסת א. טיאר שאל את שר המשטרה ביום כ"ט בתמוז תשכ"ח (25 ביולי 1968):

אור ליום 10 ביולי 1968 בוצע שוד מזויין בחנות תכשיטים ברחוב בן-יהודה בתל-אביב. לאחרונה אירעו מספר מקרי שוד של חנויות תכשיטים בתל-אביב, אחד מהם לאור היום.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם לפי ממצאי החקירה של המשטרה יש קשר בין מקרי השוד המזויין השונים של חנויות תכשי-טים, שאירעו לאחרונה בתל-אביב?
2. האם הוגבר השיטור בסביבת חנויות כגון אלה?

שר-המשטרה א. ששון:

לשאלה 1: בראש וראשונה רצוני להבהיר לשואל הנכבד, כי המקרה המיוחד, שאלי הוא מתייחס בשאל-תו, לא היה מקרה שוד מזויין, אלא התפרצות, וממילא לא מצאה המשטרה הוכחה לסמיכות-פרשיות בין מקרה זה ובין מקרי השוד האחרים שאירעו.

לשאלה 2: כוחות המשטרה מופעלים בעוצמה המירבית הן בסיוור מניעה והן בחקירת הפשעים שבו-צעו. מאליו מובן, כי תופעות מיוחדות במצב הפשיעה מחייבות ממילא עירנות נוספת מצד המשטרה.

החל ללכת בעקבותם, ואז נורתה ירייה מהכיוון שאליו המשיכו הצעירים.

מר מייזליש חזר לביתו ובשעה 20.30 לערך התקשר למשטרת ירושלים והודיע לה על המקרה. מקבל ההודעה במשטרה לא שאלו לפרטים, ואפילו לא שאל מה שמו, ורק הפטיר: נטפל בכך.

באותו ערב, בשעה 9.25, התפוצצה פצצה בשכונת רוממה.

אודה לשר אם ישיבני:

1. מדוע לא ביקש איש המשטרה, שקיבל את הודעתו של מר מייזליש, פרטים מדויקים על המקום, על המוסר וכו'?

2. מה היו פעולותיה של המשטרה לאחר קבלת ההודעה של מר מייזליש - אם היו?

3. מדוע לא נתנה המשטרה כל עדות מפי מר מייזליש עד היום?

4. האם לפי הנחתה של המשטרה יש קשר בין ארבעת הצעירים שעברו ליד ביתו של מר מייזליש לבין מטמיני הפצצה?

5. האם מוכן כבוד השר להורות על בדיקת העניין כולו, ומה הן המסקנות לגבי האמשים (במקרה שיימצאו)?

שר-המשטרה א. ששון:

מסתבר כי הודעתו הטלפונית של מר מייזליש לא נרשמה בימון המוקד, כנראה מתוך שיכחה, ועל כך יש להצטער.

ברור שדבר זה הוא בניגוד להוראות ומהווה התרשלות רצינית בתפקיד. על כן ניתנה הוראה להעמיד את האחראי לדיון משמעתי, ונקטו צעדים למנוע הטרדות מקרים דומים בעתיד.

קשה להשיב תשובה מוסמכת לשאלתו של השואל הנכבד אם יש קשר בין ארבעת הצעירים, שעליהם הודיע מר מייזליש, ובין מטמיני חומר הנפץ. אומר רק זאת: בעת ובעונה אחת שמר מייזליש טילפן למשטרה, התקשר שומר מחצבה שבסביבה למשמר הגבול והודיע על תנועה חשודה. חוליית משמר הגבול יצאה מיד למקום, סרקה את השטח, אך לא מצאה כל אדם או חפץ חשודים.

35. נתונים על מעשי שוד וגניבה ב-1968

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר המשטרה ביום י"ב באב תשכ"ח (6 באוגוסט 1968):

אבקש את השר להשיבני:

1. כמה פריצות לצורך שוד וגניבה נתבצעו ב-1968?
2. מה שווי של הרכוש שנגנב?
3. בכמה מקרים נתגלו הגנבים והשודדים ומה שווי הגניבות שהוחזרו לבעלים?

שר-המשטרה א. ששון:

לשאלה 1: החוק מבדיל בין התפרצות לצורך גניבה לבין שוד, וכך גם בסטטיסטיקה המשטרתית. לפי אבחנה זו אירעו בארץ במחצית הראשונה של שנת 1968: 11,860 מקרים של התפרצות ו-46 מקרי שוד.

לשאלה 2: המשטרה אינה מנהלת סטטיסטיקה מיוחדת של רכוש שנגנב בהתפרצויות, אלא נתונים

שר-המשטרה א. ששון:

לשאלה 1: נכון שעל בניין המשטרה החדש בוואדי-ערה מתנוסס שלט בעברית ובאנגלית בלבד. אולם כאלה הם השלטים המתנוססים על תחנות המשטרה בכל מקום מאז קום המדינה, ולא נעשה הדבר במיוחד דווקא בתחנת ואדי-ערה.

לשאלה 2: ייתכן שכבוד השואל צודק, כי באזור המאוכלס ערבים רצוי ואף הכרחי שהשלט יהיה גם בערבית. הפניתי תשומת-לב המשטרה לכך.

33. בידור בעניין שלושה צעירים מירושלים המזרחית, שהוכה לפי טענתם, בהיותם במעצר בכלא רמאללה

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר המשטרה ביום ג' באב תשכ"ח (28 ביולי 1968):

שלושה צעירים מירושלים המזרחית - חסאן דנדיס, נאדר ערפאת ועומי אל-חנני, שנעצרו במחצית השנייה של חודש אפריל שנה זו, הוכו בהיותם במעצר בכלא רמאללה. לאחר שאושרה בקשתם על-ידי שופט להיבדק על-ידי רופא, מאחר שהתלוננו על הכאות, הובאו לבדיקה רפואית רק אחרי אחד-עשר יום מיום מתן הוראת השופט. הבדיקה נערכה ב-6 במאי 1968, לאחר שטוּשטו סימני המכות.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. הידע כבוד השר על המקרה הנ"ל?
2. האם נתקיימה חקירה לבירור טענת המכות?
3. אם כן - מה תוצאותיה?
4. אילו צעדים עומד השר לנקוט נגד האחראים לפגיעות בעצורים הנזכרים?
5. מדוע עוכבה הבדיקה הרפואית, שעליה הורה השופט?

שר-המשטרה א. ששון:

לאור שאלתו של חבר הכנסת הנכבד, נערכה בדיקה קפדנית של רשימות העצורים כיום בתחנת רמאללה ובכלא רמאללה, ושל אלה שהיו עצורים שם בחודש אפריל 1968, אולם שמותיהם של שלושת האנשים המוזכרים בשאלתה אינה מופיעים ברשימות אלו. לאור עובדה זו דומני כי השואל הנכבד יעשה שירות ציבורי חשוב אם יניע את שלושת האזרחים להגיש תלונה למשטרה בדרך המקובלת, כדי לאפשר לנו לחקור כראוי בעניין.

34. התרשלות בתפקיד של יומנאי במשטרת ישראל

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר המשטרה ביום ה' באב תשכ"ח (30 ביולי 1968):

ביום חמישי, כ"ט בתמוז תשכ"ח - 25 ביולי 1968, בשעה 20.00, הבחין מר שמואל מייזליש, הגר בבית הקיצוני ביותר של שכונת תל-ארוה (מחניים) בירושלים, בקבוצה בת ארבעה צעירים שעברה ליד ביתו מכיוון החלק המזרחי של העיר לעבר שכונת רוממה. הם צעדו בזוגות והזוג שפסע מאחור החזיק בחבילה עטופה בבד.

הצעירים עוררו את חשדו של מר מייזליש בעת שנכנסו לשביל חסר מוצא, כמעט בלתי-עביר. הוא

— שאלות ותשובות (ששון); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (נבון, ליאור); חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 6) (נבון, ארם) —

נתגלו והואשמו 45 אנשים; בשתי הקבוצות רבים עדיין מחכים לבירור דינם.

דרך הרכוש שהוחזר לבעלים הגיע לסך-הכל של 810,088 ל"י. עלי להדגיש כי רכוש רב מוחזק עדיין כמוצגים משפטיים ויוחזר רק עם תום הדין המשפטי.

כוללים של כל הרכוש שאבד עקב עבירות פליליות, כגון התפרצויות, שוד, גניבות, קבלת רכוש גנוב והחזקתו, וכו'. לפי נתונים אלה הגיע רכוש זה באותה תקופה לסכום כללי של 11,455,592 ל"י.

לשאלה 3: באותם 11,860 מקרי התפרצות גילתה המשטרה והאשימה 5,409 אנשים, וב-46 מקרי השוד

ג. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י. נבון:

על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ושלישית: חוק הסדרה משפט ומינהל, תשכ"ח-1968 — שחזר מוועדת החוקה, חוק ומשפט.

לפני שנעבור לסעיף הבא בסדר-היום — נשמע הדעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מזכיר הכנסת ח. ליאור:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונח

ד. חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 6),

תשכ"ח-1968 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר י. נבון:

חברי הכנסת, נגש לסעיף ג' בסדר-היום: חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 6), תשכ"ח-1968, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת העבודה, חברי-הכנסת ארם.

משה ארם (יו"ר ועדת העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת. הריני מתכבד להביא לכנסת לקריאה שנייה ושלישית את חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 6), תשכ"ח-1968.

החוק נדון בוועדה בשלוש ישיבות, בהשתתפות נציגי משרד הבטחון והאוצר. לפני הוועדה הובאו הצעות ככתב של ארגון "יד לבנים", המייצג את ההורים השכוחים ואלמנות החיילים שנספו. נציגי "יד לבנים" הוזמנו לוועדה והיא שמעה מפייהם גם הסברים בעל-פה להצעותיהם. בסיכום הדיון קיבלה ואישרה הוועדה מספר תיקונים נוספים לחוק שהובאו לפנינו, ואני רואה חובה לציין בתודה והוקרה את מלוא הנכונות שגילו נציגי משרד הבטחון להיענות לשיקולי הוועדה להגיע למסקנות משותפות.

כולנו יודעים, כמובן, ששום תיקון, הטבה ותגמול אין בהם משום תשובה לגמול המזועזע המרטיט את הלב שנתנו ונותנים לוחמי ישראל למדינה, במסרם את חייהם למענה, לקיומה ולבטחונה. אנו חיים יום-יום בצל המלחמה הזעירה, המתנהלת נגדנו בגבולות, ולא רק בגבולות המצרך הזול ביותר במדינות שהכריזו עלינו מלחמת-השמד בכל הדרכים הוא חי אדם. שליטיהם אינם מתרשמים במיוחד מהעובדה שנסיונות החדירה לישראל מסתיימים בחיסולם של החדירים המשאירים אף הם אחריהם משפחות שכולות, הורים שכולים, אלמנות ויתומים. האיבה לישראל — איבה אווילית, חסרת טעם

ונעדרת תקווה — מכפרת על הכל. גם בזה רובצת תהום בינינו לביניהם. ודאי, אנו נוהגים במלחמה כבהכרח שלא יימנע, לפי ה"שולחן ערוך" של המלחמה, והחבלנים מקבלים מה שמגיע להם. אך זרה לנו וללוחמינו השנאה העיוורת והשמחה לאיד המשפחות של חלליהם. אצלנו כל לוחם שנפל במערכה — שובר את לב הישוב כולו. כל משפחה שכולה — יגון כולנו. הדאגה לה — דאגת כולנו. שום חוק, ויהא המושלם ביותר, אין בכוחו לשמש ביטוי כראוי לדאגה זו. ואף-על-פי-כן אין לנו ברירה אלא לתרגם דאגה זו ליובש של סעיפים ומספרים בתחום האפשרויות התקציביות הקיימות במדינה.

התיקונים לחוק משפחות חיילים שנספו במערכה — וזהו כבר התיקון השישי המוצע על-ידי משרד הבטחון — אינם אלא עדות נאמנה לתחושה של כובד האחריות לגורל המשפחות השכולות, והיא אינה מרפה מאתנו. עכשיו באה הוועדה והוסיפה כמה תיקונים, ואלה הם:

1. תוקן סעיף מס' 2. לפי החוק הקיים זכאית משפחת חייל שנספה במערכה לתגמולים רק אם מותו של החייל אירע בתקופת שירותו עקב שירותו, או כתוצאה מחבלה, מחלה או מהחמרת מחלה שאירעו בתקופת שירותו עקב שירותו. תיקון מס' 6 מרחיב את הזכות, במקביל לחוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 5), גם למקרה של מוות כתוצאה מחבלה בדרך אל המחנה או ממנו. אין הוא גם מתנה את התאונה ביעד מסוים בדרכו של החייל, יהיו היעדים אשר יהיו.

2. סעיף 7 לחוק העיקרי קובע זכות תגמולים לאלמנה עד גיל 35, שאין לה יתום הסמוך על שולחנה, במשך שנה אחת מיום מות הנספה או מהיום שבו פסק היתום האחרון להיות סמוך על שולחנה. תיקון מס' 6 מאריך זכות התגמולים לשנה נוספת, אם תוכיח האלמנה שאין לה הכנסה כדי מחיה. בהסכמת משרד הבטחון השמיטה הוועדה את תביעת ההוכחה שאין לה הכנסה

אם משום איזו סיבה שהיא לא הספיק למסור את ההחלטה תוך שנה.

סעיף קטן (ד) באותו סעיף 28 לחוק העיקרי קובע, שקצין התגמולים רשאי לדרוש מבן משפחה של נספה להגיש לו אחת לשנה הצהרה על הרכב משפחתו וניתנה לו שהות של 30 יום להיענות לדרישה זו. אף במקרה זה האריכה הוועדה את המועד ל-60 יום, מאותו הטעם: תהא לו שהות יתר למלא חובתו.

6. בסעיף 29 לחוק העיקרי, הקובע דין מתן המענק ליתום שנכנס בבית הנישואין, חלו שינויים אלה: התיקון לחוק מעלה את גיל היתום הזכאי למענק הנישואין ל-30 שנה במקום 27. זה כבר נקבע בתיקון מס' 6 שהציעה הממשלה. הטעם מובן: עד שסיים שירותו בצבא, ואחר כך תקופת לימודיו, אם הוא סטודנט, או עד שסיים הכשרתו המקצועית, אם יבחר בכך, וימצא סידור בדרכו בחיים, אין לתחום לו תקופה יותר מדי קצרה להיכנס בבית הנישואין. מצד שני, אין גם להאריך יתר על המידה את התקופה ולעודד רווקות. תיקון מס' 6 גם מכפיל את שיעור מענק הנישואין מ-14% של השכר הקובע — ובסכום אבסולוטי 791 ל"י — ל-288. הוועדה קיבלה את התקרה המוצעת של גיל הנישואין, גיל 30, והגדילה את סכום המענק, בהסכמת משרד הבטחון, ל-360% במקום 288%.

7. לסעיף 29 באה תוספת של סעיף 29, הקובע: בעת מענק חודשי ליתום שבשירות סדירה, בסכום של 60 ל"י, ומוזה 30 ל"י דמי כיס ליתום ו-30 ל"י לאמו, לכיסוי הוצאותיה הקשורות בנסיעותיה למחנה בליקור הבן. כמובן אין זה סכום גדול ביותר.

הוא הדין לתוספת של סעיף 29, שלפי הצעה שבאה לפני הוועדה נקבע בו מענק ליתום שהגיע למצוות בסכום של 150 לירות. הוועדה העלתה את הסכום ל-250 לירות, כדי להקל על האלמנה עריכת חגיגה לבר-מצוה ולמנוע ממנו הרגשת קיפוח.

בסעיף 12א(ג) לחוק העיקרי קובע התיקון מועד של שלוש שנים במקום שנתיים לקבלת תגמולים של אלמנה שנישואיה השניים הופקעו. חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תיקון מס' 6), כמו התיקונים הקודמים לו, עוסק מטבע הדברים בנושא מוגדר: שיעור התגמולים לפי המצב המשפחתי. אך התמונה הכללית של מערכת הטיפול במשפחות השכולים לא תהיה שלמה אם לא יובא לידיעת הצבור, לרבות חברי הכנסת, גם מכלול של טובות הנאה הנוספות לאלמנות, והרי הן לפניהם:

חינוך תיכון גבוה ליתומים; פטור שני שלישים ממסי ארנונה עירונית; ביטוח רפואי; זכות קנייה בתנויות שק"ם; רישיון רדיו חנים; פטור ממכס ומס קנייה חד-פעמי על ציוד לשיקום כלכלי; החזקת יתום במוסד במקרה הצורך; הכשרה מקצועית לאלמנות; תשלום שכר לימוד; תוספת תגמול להחזקת עקרת בית; 50% הנחה בדמי התקנת טלפון; מענק לפרעון חובות ורכישת דיור; פטור מאגרת רישום דירה; מענקים מהקרן הסוציאלית לשיעורי-עזר, לפסיכותרפיה, לקייטנות והבראה.

עד כאן נתקבל החוק בוועדה על תיקונו המהותיים ללא הסתייגויות, פרט להסתייגות לסעיף 10, בעניין חובת התמיכה בהורים שכולים של בת נשואה. יתר ההסתייגויות, של חברי הכנסת אבנרי ווילנר, הן חזרה על אותן

כדי מחיה והאריכה את הזכות לשנה נוספת, שלישית. ואם היתה לצורכת תוך שנה מתום התקופה האמורה, תקבל האלמנה תגמולים כל עוד היא נצרכת.

3. לפי סעיף 8(ג) לחוק העיקרי מורכב התגמול לאלמנה, שיתומי הנספה סמוכים על שולחנה, מ-75% מהדרגה הקובעת, כלומר ממשכורתו של עובד המדינה בדרגה ו' כשיתום אחד סמוך על שולחנה, ומתוספת אחוזים, הפוחתים והולכים, בעד כל יתום נוסף הסמוך על שולחנה, עד ל-10% מהדרגה הקובעת בעד היתום החמישי. אם יש לאלמנה יותר מחמישה יתומים הסמוכים על שולחנה, הרי אינה זכאית לסכום נוסף על 123% מהדרגה הקובעת. התיקון לחוק מבטל את ההגבלה ליתום החמישי, ובמקום זה יבוא, לכל אחד מהיתומים הנוספים. ממילא נמחקה גם ההגבלה של 123% כמקסימום מהשכר הקובע. מכאן ואילך תקבל האלמנה תגמול בשיעור של 10% מהדרגה הקובעת גם בעד כל יתום שיש וכל יתום נוסף.

4. תוקן סעיף 10 בחוק העיקרי. לפי החוק הקיים מופחת התגמול להורה שכול עד ל-50% כאשר ילדו עומד ברשות עצמו — כלומר, כאשר הגיע לגיל שמונה-עשרה ויש לו הכנסה כדי מחיה — וכאשר שני ילדים עומדים ברשות עצמם, מופחת התגמול כדי שני שלישים. ההורים השכולים ראו את שיעור ההפחתה הזאת כמוגזם וקיבלו אותו בהרגשת קיפוח והתמרמרות.

תיקון מספר 6 כבר הכניס שינוי בשיעור ההפחתה והעמיד את התגמול על 60% במקום 50% לגבי ילד אחד העומד ברשות עצמו, ו-40% במקום 30% לגבי שני ילדים העומדים ברשות עצמם. ועדת העבודה הכניסה, בהסכמת משרד הבטחון, תיקון נוסף לתיקון מס' 6 והעמידה את התגמול על 70% במקום 60% להורה של ילד אחד העומד ברשות עצמו, ועל 50% במקום 40% להורה של שני ילדים העומדים ברשות עצמם.

הוועדה גם ביטלה, בהסכמת משרד הבטחון, את ההגבלה האומרת שאם יש להורה שכול חמישה ילדים או יותר העומדים ברשות עצמם, והוא זכאי לקיצבת זיקנה לפי חוק הביטוח הלאומי, תשי"ד—1953, תשלום לו רק שישית בלבד מהסכום האמור. הוועדה החליטה שאין להתנשק בקיצבת זיקנה; קיצבת זיקנה, לחד, ושיעור התגמול להורה השכול לחד.

הוועדה קיבלה, בהסכמת משרד הבטחון, תיקון נוסף לתיקון מס' 6, הקשור בשיעור התגמול להורים שכולים שיש להם ילדים קטינים, סמוכים על שולחנם. תיקון מס' 6 קובע תגמול כשיעור משכורתו של עובד המדינה בדרגה ד' של הדרגה האחרת אם יש להורה השכול ילד אחד קטין או שני ילדים קטינים או אם הוא נשוי ואין לו ילדים קטינים. הוועדה תיקנה סעיף זה והעמידה את שיעור התגמול על דרגה ח' במקום דרגה ד'; במקרה שיש להורה השכול שלושה או ארבעה ילדים קטינים, קבעה הוועדה דרגה י' במקום דרגה ו'; הורה שכול שיש לו חמישה ילדים קטינים או יותר יקבל שיעור תגמול לפי דרגה י"ב במקום דרגה ט'.

5. סעיף 28 לחוק העיקרי קובע תיקון מס' 6 לחוק: חל במצבו של בן משפחה של נספה שינוי המזכה בהגדלת תגמוליו, חייב הוא להודיע על כך לקצין התגמולים תוך שנה מיום השינוי. בהסכמת משרד הבטחון האריכה הוועדה את התקופה לשנתיים, כדי לתת שהות יתר לבן המשפחה להודיע על השינויים בהרכב משפחתו,

— חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 6) (ארם, נבון, טובי, אבנרי) —

הסתייגויות בחוק הנכים (תגמולים ושיקום) ומשמעותן היא טכנית בעיקרה.

אשר לסעיף 10 (ו) קיבלה הוועדה רוב קולות את הנוסח הזה: „על אף האמור בחוק זה ובתקנות על פיו, אין רואים, לעניין סעיף זה, את בתו הנשואה של השכול שאין לה הכנסה אישית מעבודה, ממשלח-יד, מרכוש ומכל מקום אחר, כעומדת ברשות עצמה מחמת זה בלבד שלבעלה יש הכנסה כדי מחייתו ומחיית התלו-יים בו”.

לסעיף זה נרשמה הסתייגות של חברי-הכנסת ארם ובהר, וזו לשונו: „שר הבטחון, באישור ועדת העבודה של הכנסת, רשאי לקבוע בתקנות תנאים נוספים, שבהם יראו לעניין סעיף זה את בתו הנשואה של שכול כעומדת ברשות עצמה”. על נוסח הרוב של הוועדה יגן חבר-הכנסת פלד. את ההסתייגות, נוסחתה ונימוקה יביא חבר-הכנסת ארם, שמתעב הדברים אינו יכול להגן על סעיף שנתקבל בניגוד לדעתו.

יורשה לי בסיום להביא לפניכם השוואה מאלפת בין צורת התגמולים והיקפם בישראל ובכמה מדינות אחרות.

בישראל עולה סכום התגמולים בהתאם לגודל המשפחה של ילדים קטנים במשפחה השכול או השכו-לים. בארצות-הברית אין מספר הילדים משפיע על שיעור התגמול. הוא הדיו בקנה. בצרפת קובעת ההכ-נסה כדי מחיה; אין שם מבחנים נוספים לשיעורי התגמול. בפינלנד מותנה התגמול בין היתר אם אין בן משפחה שיכול לעזור; אם יש בן משפחה שיכול לעזור — אין תגמול. באיטליה אין השפעה למספר הילדים הקטי-נים על שיעור התגמול. בניו-זילנד אותו הדבר. הוא הדיו בבריטניה. לשון אחרת: העקרון הסוציאלי, הקשור בהרכב המשפחה הסמוכה על שולחן ההורים השכולים, הוא קרימנחה יסודי בישראל, מה שאין כן במדינות אחרות.

גם בעניין שיעור התגמול אין מדינת ישראל בין המפגרים; להיפך — מן המתקדמים ביותר. בישראל מקבל זוג הורים בלי ילדים תגמול של 125 לירות לחודש גם כאשר יש לו הכנסה של 540 לירות לחודש, ומובטחת לו איפוא הכנסה של 605 לירות לחודש. בעוד שב-ארצות-הברית אין מעניקים תגמול אם ההכנסה מגיעה ל-525 לירות לחודש. בקנדה הסכום עוד יותר קטן: התקרה של הכנסה שכבר אינה מוכה בתגמול היא 470 לירות לזוג. בצרפת זכאים לתגמול הורים כאשר הגיעו לגיל 60 לגבר ו-55 לאשה. אצלנו הגיל המזכה הוא 50.

לא אעמוד כאן על יתר ההבדלים בין הארצות השונות בשיעור המענקים לילדים, בטובות-הנאה שונות לאלמנות ויתומים.

מותר לנו לציין בנאוה מוצדקת, כי מדינת ישראל הקטנה, המוקפת אויבים, החיה במתח מלחמתי כפוי עליה, המקבצת ומשרישה גלויות, העמוסה נטל תקציבי גדול כבד מנשוא לענייני בטחון, עלייה וקליטה, שירותים סוציאליים ומערכת חינוך גדולה ומתרחבת — אינה חו-סכת מאמצים בטיפול ודאגתה ללוחמיה ומשפחותיהם, ועוד היר נטויה. לא בכל יכולנו להיענות לתביעות של יד לבנים, אך אני מודיע מעל במת הכנסת, כי לא סחמנו את דעתנו מהן. ועדת העבודה עוד תחזור לנושא הטרגי הזה ותקדיש תשומת לב ראויה לפניות שיועברו אליה קודם כל דרך יד לבנים”.

הי"ר י. נבון:

ניגש לשמיעת ההסתייגויות. בסעיף 1 — הסתייגות לחברי-הכנסת תופיק טובי.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה): אני מוותר על הנמקה.

הי"ר י. נבון:

לאותו סעיף הסתייגות לחברי-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. כיושב-ראש הוו-עדה כן מתגאה גם אני במה שעשתה מדינת ישראל בשטח השיקום והפיצויים לנכים ולמשפחות חללים. לי יש גם נסיון אישי בכך. אחר פציעתי עברתי את כל השלבים של שיקום, ואני זוכר אותם לטובה. גם את העתון „העולם הזה” רכשתי בעזרת כספי התגמולים שקיבלתי ממשרד הבטחון.

אסביר את הסתייגויותי בקצרה. הגשתי אותן ההס-תייגויות גם לחוק הנכים, אך לגבי חוק זה הן עוד יותר נכונות.

אנו מציעים שייאמר: „רואים חבלה שגרמה למותו של חייל משוחרר כחבלה שאירעה בתקופת שירותו עקב שירותו גם אם היא נגרמה בדרכו אל המחנה או ממנו”. ההבדל בין הסתייגות זו לבין הגירסה שנתקבלה עלי-די הוועדה הוא קטן. אני מזדה בכך. בכל זאת קיים הבדל, כי הוועדה מצאה לנכון לסייג במקצת את זכותו של אותו חייל שנגע בדרכ אל המחנה ומהמחנה. אני מציע שלא תהיה כל הגבלה לגבי זכותו של חייל שאירעה לו חבלה בדרכ אל המחנה ומן המחנה, בלי להתחשב מה עשה בדרכו זו.

הוא הדיו לגבי חייל שהיה בחופשה שלא כדין. אני סבור שאין זה נכון להעניש את משפחתו של חייל בשל העובדה שהחייל היה בחופשה שלא כדין, אם באותה חופשה קרתה לו חבלה. אני חושב שהמשפחה אינה צריכה לסבול מעובדה זו.

שלישית, אני מציע נוסח יותר ליברלי מאשר הצעת הוועדה לגבי איחור במסירת הודעה.

הי"ר י. נבון:

אתה מבקש לנמק את הסתייגויותיך גם בסעיפים אחרים?

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

אנמק את כל הסתייגויותי, כדי לחסוך בזמן.

ההסתייגות האחרונה מתייחסת לסעיף 7, שבו נאמר שאם מקבל התגמול לא הודיע בזמן על שינויים בפרטים האישיים שלו, הוא עלול, כעבור זמן מסויים, להפסיד חלק מהתגמול המגיע לו. אנו מסייגים במקצת את ההפסד הזה ואומרים שגם אם איחור במסירת ההודעה, ישולמו לו התגמולים מתאריך הקודם בשנה ליום מסירת ההודעה.

אלו הן, כאמור, הסתייגויות טכניות, אבל הן בכיוון של ליברליזציה נוספת להצעת החוק, לאחר שהוועדה כבר הכניסה בה כמה תיקונים בכיוון זה.

הי"ר י. נבון:

לסעיפים 2 ו-3 אין הסתייגויות.

לסעיף 4 הסתייגות משותפת לחברי-הכנסת ארם,

– חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 6) (נבון, בהיר, כהן-צידון, ארם) –

שנתקבל בסעיף זה קובע את הכללים בחוק ומונע משר הבטחון את האפשרות להתקין תקנות אחרות. בסעיף זה כלולים כל התנאים הכלולים בתשלום תגמולים לגבי ההתחייבויות של הילדים כלפי הוריהם. אותה אפשרות להתקין תקנות, שהיתה קיימת קודם לכן בחוק, לא תהיה אפשרית עם קבלת הצעת התיקון המונחת לפניו, בנוסח המוצע על-ידי הוועדה, אם הסתייגותו לא תתקבל. אם תתקבל הצעת הוועדה, היא תפטור את הבת מאחריות, וכמובן התיקון שלנו לא יהיה דרוש. אני מבקש שחברי הכנסת יידעו כי יהיו גם מקרים אינדיבידואליים, שאי-אפשר יהיה לסווג אותם לפי התנאים שנקבעו בחוק, ושר הבטחון וקצין התגמולים לא יוכלו במקרים אלה לחרוג מהוראות הסעיפים האלה, כפי שהם מנוסחים.

אני מבקש מהכנסת לקבל את הסתייגותו ולהחליף את סעיף קטן (ו) של סעיף 10 לחוק העיקרי (סעיף 4 להצעת התיקון) בסעיף שקראתי אותו לפניכם, ושאותו אני מציע לאשר.

דומני שהצבעה זו היא הצבעה עקרונית. זו הצבעה עקרונית לגבי אחיזתם של בן ובת להורים השכולים. ואינני חושב שהכנסת צריכה לערער – באיזה סעיף מסעיפי החוק – את הקביעה העקרונית שהיא קבעה בחוק המזונות.

יגידו לי: חוק המזונות הוא חוק כללי. כאן יש לפנינו חוק לגבי מקרים מיוחדים של הורים. הנימוק הזה הוא נימוק טוב לגבי סידור עניין בכל מקרה ומקרה, והצעתנו נותנת את האפשרות הזאת לקצין התגמולים, אבל זה יהיה נימוק נפסד אם יתקבל כהחלטה עקרונית הפוגעת בעקרונות שנקבעו בחוקים אחרים של הכנסת, שהם החוקים היסודיים.

על כן אני מבקש את חברי הכנסת לקבל את ההסתייגות של חברי הכנסת ארם, סנהדראי ושל, ול- החליף את סעיף קטן (ו) המוצע בסעיף קטן (ו) אחר, בהתאם לנוסח ההסתייגות.

היו"ר י. נבון:

באותו עניין – רשות הדיבור לחבר הכנסת ארם.

משה ארם (מפלגת העבודה הישראלית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. סעיף זה הוא עקרוני לא רק מהנימוק שהביא חבר הכנסת בהיר. הוא עקרוני גם מבחינה אחרת. מבחינה זו שאנחנו מבדילים בין החובות והזכויות של בן ובין אלו של בת. הבת היא שוות-זכויות, היא גם שוות-חובות. ובעניין זה אין לערער את אחד העקרונות שעליהם מושתת בדרך כלל חוק המדינה. שנית, אני חושב שהנסיון לקבוע סטטוס מיוחד לבת מעמיד אותה במצב מעליב ופוגע. לבן יש חובה כלפי ההורה השכול, ואילו הבת הנשואה, אנו פוטרים אותה. משחררים אותה מהחובה הזאת. אני חושב ששום בת לא תסכים לכך. גם היא רשאית וחייבת לעשות את הדבר הזה, ולכן אין להבדיל בין בן ובין בת.

הייתי מבין אילו היו מגישים הצעה שתענה לטענה של הורים האומרים: אל תביאנו לידי מתנת בשר-דום. אני מבין שיש מצוקה של הורים שאינם רוצים להיות סמוכים על שולחן ילדיהם. אם כן, זה מתייחס גם לבן וגם לבת. ייתכן גם שברבות הימים נוכל להיענות לרגי- שות הזאת של ההורים ולומר: כמובן, החובה המוסרית נשארת, אבל אינכם זקוקים למתנת בשר-דום, בין אם

סנהדראי ובהיר. רשות הדיבור לחבר הכנסת בהיר, להנמקת ההסתייגות.

אריה בהיר (מפלגת העבודה הישראלית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מבקש מה- כנסת לקבל את ההסתייגות המשותפת של חבר הכנסת ארם, של חברת הכנסת סנהדראי – שאיננה נמצאת עמו כן, ואנו שולחים לה תנחומים באבלה – ושל.

אנו מציעים נוסח שונה לסעיף קטן (ו) בסעיף 10 לחוק העיקרי, סעיף 4 להצעת התיקון. אקרא קודם את הנוסח המוצע על-ידי הוועדה – אינני נוהג להשתמש במונח "רוב הוועדה", כי לגבי דיעת רוב הוועדה זוהי דעת הוועדה. בסעיף קטן (ו) נאמר: "על אף האמור בחוק זה ובתקנות על פיו אין רואים, לעניין סעיף זה, את בתו הנשואה של שכול שאין לה הכנסה אישית מעבודה, ממשלח-יד, מרכוש ומכל מקור אחר, כעומדת ברשות עצמה מחמת זה בלבד שלבעלה יש הכנסה כדי מחייתו ומחייית התלויים בו". זוהי הצעת הוועדה, שאנו מתנגדים לה, כי היא באה לפטור את הבת הנשואה מלשאת בחלק מהמעמסה של מחייית ההורים השכולים. הוראה זו עומדת בסתירה לכל החוקים היסודיים שהכנסת אישרה בענייני מזונות. החוקים האחרים שנתקבלו על-ידי הכנסת מבוססים על שוויון זכויות בין הבנים והבנות לגבי אחריותם כלפי ההורים. אם הצעת הוועדה תתקבל, תהיה סותרת את החוקים האחרים, וסתירה כזו בין חוקים איננה רצויה.

אבל גרוע מזה: בכך באים לשחרר בת נשואה מחובה זו, בת שיכולה להיות לה הכנסה רצינית; בכך פוטרים אותה מכל אחריות כלפי ההורים השכולים.

שלמה כהן-צידון:

מעשי ידי האשה – קניין הבעל.

אריה בהיר (מפלגת העבודה הישראלית):

אינני מכיר את כל מה שנאמר בנושא זה, אבל אין לי ספק שאפשר למצוא גם פסוק אחר אשר יסותר את הפסוק שציטטת. בחוק המזונות לא קיבלה הכנסת את העקרון המונח ביסוד הפסוק הזה כעקרון קובע בחקיקה שלנו.

חברי הכנסת המסתייגים מהצעת הוועדה מבאים בכל זאת בחשבון, כי יכול להיות מקרה שבת נשואה איננה יכולה לעמוד בהתחייבות זו, למשל בגלל התנגדות בעלה או בגלל מצב פנימי במשפחה, או בשל כל מצב אינדיבידואלי אחר, שאין אפשרות לתת לו ביטוי בחוק. על כן באה ההצעה האומרת, כי במקום הסעיף הפוטר את הבת מאחריות זו באופן כללי, פרט למקרים המפורטים בחוק, ייאמר כי "שר הבטחון, באישור ועדת העבודה של הכנסת, רשאי לקבוע בתקנות תנאים נוספים שבהם יראו לעניין סעיף זה את בתו הנשואה של שכול כעומדת ברשות עצמה". הווה אומר כי שר הבטחון, או נציגו, קצין התגמולים, באותם מקרים שהגיעו לכלל מסקנה כי הבת הנשואה איננה יכולה לעמוד במעמסה של זה, יוכלו לפטור אותה מחובה זו. ועדת העבודה של הכנסת היא אשר תאשר את התקנות שיתקין שר הבטחון בעניין זה.

ולשם מה דרוש הסעיף הזה, והרי יש בחוק סעיף כללי המאפשר לשר הבטחון להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו של חוק זה? אני מבקש להבהיר כי התיקון

— חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 6) (אדם, נבון, פלד, הקטין, נצר, אלוני) —

לפי חוק זה אפשר לחייב את הבת הנשואה ואת בעלה של הבת הנשואה לטול עליהם את החלק המגיע מהם. ואילו בחוק זה, שאנו דנים בו, הזכרת הבת הנשואה כגורם בתמיכה בהורים השכולים היא הזכרה רק לשם חישוב. אם הבת הנשואה אינה משתתפת למעשה, לא משום רצונה הרע — היחידים שסובלים מכך הם ההורים השכולים.

תארו לעצמכם משפחה שהיו לה ארבעה ילדים, בן ושלוש בנות. הבן נפל ונשארו שלוש בנות ונשואות. אם ההצעה שלנו לא תתקבל...

דבורה נצר (מפלגת העבודה הישראלית): מדוע לא יהיה החתן חייב לדאוג להורים השכולים של אשתו?

שולמית אלוני (מפלגת העבודה הישראלית): משרד הבטחון אינו צריך ליהנות מזה.

נח פלד (בשם ועדת העבודה):

אני מוכרח להביא את הדוגמה הזאת, כי היא מסבירה את הבנייה באופן קונקרטי. אני חוזר ומדגיש, שהחוק הזה אינו מאפשר למישהו, לא למשרד הבטחון ואף לא למישהו אחר, לחייב את המשפחה של הבת הנשואה, להטיל עליה חובה ולתבוע אותה לדין על כך. ואז ייווצר מצב שההורים השכולים יקבלו, כביכול, תגמול לים לפי החישוב, אבל למעשה לא יהיה להם ממה לחיות. הבת הנשואה לא תשתתף בהחזקת ההורים למעשה, ואילו משרד הבטחון יהיה פטור מתשלום, משום שהבת הנשואה תומכת כביכול בהוריה.

(קריאות)

הי"ר י. נבון:

חברי הכנסת, אתם מחליפים את המליאה בוועדה. אין לנהל כאן ויכוח מעל לשולחנות. אני מבקש לא להפריע ולאפשר לנואם לנאום את דבריו.

נח פלד (בשם ועדת העבודה):

יש אומרים שבדבר זה יש משום פגיעה בבת הנשואה. ויש אחרים שדבר זה כביכול לתמוך בהוריה אם היא רוצה בכך. הדבר אינו כך. אפשרות זאת ניתנת לה בהחלט. שום איש אינו מעלה על הדעת, שגם לאחר שייקבעו התנאים לים על-ידי משרד הבטחון, מבלי להביא בחשבון תמיכה של הבת הנשואה, לא תוכל אותה בת נשואה להשתתף בהחזקת הוריה או לתמוך בהם.

דבורה נצר (מפלגת העבודה הישראלית): מדוע לא לחייב אותה?

נח פלד (בשם ועדת העבודה):

פוטרים אותה רק בחישוב. החישוב הזה במציאות הקיימת הוא בהרבה מקרים פיקטיבי. תוך כדי הגנה על עקרון של שוויון, כביכול, בין בן לבת, אתם עלולים חלילה לפגוע בצורה קשה בהורים השכולים. בזאת בודאי שאינו רוצים. הוועדה אינה רוצה בזאת.

דבורה נצר (מפלגת העבודה הישראלית):

אתה פוגע בחוקי העבודה של ההסתדרות זה עשרות בשנים.

הי"ר י. נבון:

חברי הכנסת, כך אי-אפשר לנהל כאן ויכוח. הנואם אינו מצליח להסביר את דבריו כאשר מפריעים לו.

זה בן ובין אם זו בת. אבל עוד לא הגענו למצב כזה גם מבחינה תקציבית. על כן אני רואה את העניין הזה כחומר מבחינה עקרונית.

זאת ועוד. בוועדה הועלו נימוקים מאוד רגשיים, שהדבר יכול להביא לידי סיבוכים במשפחה. כי הבת נשואה והיא קשורה עם הבעל. אבל הבת הנשואה היא רק אשת הבעל, היא איננה קניינו של הבעל. היא שותפת לו.

אגב, נראה מה המצב לפי המציאות. ניסינו לבדוק במשרד הבטחון אם חוק זה, הקיים כל הזמן, הביא לטרגדיות משפחתיות. מסתבר שבמשך כל השנים הללו מספרם של הסיבוכים — לא של טרגדיות — נער יספרם באצבעות יד אחת. במשך כל הזמן הזה היו בסך-הכל ארבעה מקרים כאלה.

מלבד זאת, גם לבעל של האשה יש יחס להורים השכולים של אשתו.

אם לא תתקבל ההסתייגות הזאת, במקרה שלא תהיה חובה כזאת על-ידי סעיף זה, אנהנו חוסמים את הדרך בפני שר הבטחון להתקין תקנות בעניין זה. אבל חוץ מזה אני חושב שהפעם מדובר באמת בעניין עקרוני, שאי-אפשר לפסוח עליו, ואני מציע לקבל את ההסתייגות של חברי הכנסת בהי"ר, סנהדראי ושלי.

חברי הכנסת, על שולחנכם מונח לוח תיקונים להצעה שהונחה על שולחן הכנסת. אלה הם בעיקר תיקוני טעויות שנפלו בהדפסה, והייתי מבקש שתשימו לב אליהם.

הי"ר י. נבון:

חברי הכנסת פלד ישיב למסתייגים בשם הרוב בוועדה.

נח פלד (בשם ועדת העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. לסעיף זה, שאנו דנים בו, יש חשיבות מעשית רבה לגבי המשפחות השכולות. ההוכחה לכך היא שארגון "יד לבנים", אשר ייצג בפני ועדת העבודה את ההורים השכולים, הדגיש מאוד את העניין הבא לידי ביטוי בסעיף זה. ולא זו בלבד, אלא שגם לקראת הדיון במליאת הכנסת, כאשר נודע לארגון "יד לבנים" שיש הסתייגות לגבי ההחלטה שנת-קבלה על-ידי הוועדה, פנה שוב והטעים את בקשתו הנמרצת להשאיר את הסעיף הזה כפי שנתקבל על-ידי הוועדה.

מה הם הנימוקים של נציגי ארגון "יד לבנים"? הם טוענים שיש מקרים רבים שבהם בת נשואה, גם אם היא רוצה בכך, אינה יכולה להשתתף בהחזקת הוריה השכולים, משום שבעלה אינו מסכים לכך. זו שאלה הנוגעת לרבים וטובים, ובוועדה הוברר הדבר.

רות הקטין (מפלגת העבודה הישראלית): והחלטת הרוב תומכת בזה?

נח פלד (בשם ועדת העבודה):

חברת הכנסת הקטין, תשמעי את ההסברים שלי עד הסוף, ואל תתרגשי. זוהי עובדה, שצריך להתחשב בה.

עכשיו באים אנשים ואומרים: הנה יש לנו חוק המזונות, והוא מחייב גם את הבת הנשואה. יש לזכור שבחוק המזונות יש מכשיר של "אינפורסמנט", של חיוב.

חוברת ל"ח, ישיבה שכ"ד

— חוק משפחות חיילים שנשפו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 6) (הקטין, נבון, פלד, נצר, שוסטק) —

חושבים שאנחנו מתווכחים על העקרון אם בת העומדת ברשות עצמה, בדרגה מסוימת, צריכה לתמוך בהוריה השכולים, או לא. אבל לא זאת היא השאלה העומדת לפנינו. השאלה שעמדה לפני הוועדה היא: מתי צריך ההורה השכול לקבל תגמולים; מתי זכאים הורים שכול לים לקבל תגמולים. בוועדה חייבים היינו להתייחס רק לנקודה הזאת: האם יהיה זכאי לקבל תגמולים, או לא, ולמצוא לכך ביטוי בחוק. אי לזאת אמרנו, שאם בן עומד ברשות עצמו ומשתכר סכום מסוים בחודש...

רות הקטין (מפלגת העבודה הישראלית):

אשה העובדת בביתה ומטפלת בילדיה אינה מש-

תכרת?

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):

איננו מתווכחים כאן על שוויון או אי-שוויון של האשה בחובות, חברת-הכנסת הקטין. את רוצה לדאוג לשוויון האשה, אך עם זה יש גם לדאוג לכך שההורים השכולים יקבלו תגמולים. אמנם נקבע כאן שהבן והבת שווים בחובות, אבל ההורים השכולים לא יקבלו מנושר הבטחון את התגמולים. אם הבעל של הבת אינו מסכים לתמוך בהוריה השכולים — זה באמת לא יפה מצדו, וכולנו נצטרך ונטען שזה לא יפה, אבל ההורים השכולים לא יקבלו ביתיים תגמולים. את זה רצינו למנוע.

לכן קבענו שאשה חייבת לתמוך בהוריה, גם אשה נשואה, כמו בן נשוי — אם היא עובדת, אם יש לה הכנסה אישית אחרת, או אם יש לה רכוש. בכל המקרים הללו חייבת הבת לתמוך בהורים השכולים, כמו הבן. היא נחשבת לעומדת ברשות עצמה. ואם אינה עושה זאת, לא יקבלו ההורים את התגמולים שלהם ממשרד הבטחון. אבל לא רצינו להוסיף שאם אינה עובדת, ואין לה משלח-יד, שאפשר לשלוח אותה לעבוד, ואין לה רכוש — בכל זאת תהיה חייבת לתמוך בהוריה השכולים. אם, למשל, היא נשואה לאדם שדרגת שכרו היא ח', כלומר 550 לירות לחודש, ויש לה שני ילדים, והבעל מסרב לתמוך בהורים השכולים של האשה — אין היא חייבת לתמוך בהורים השכולים, אם היא עצמה אינה עובדת, אין לה משלח-יד ואין לה רכוש. כי במקרה כזה לא יכלה הכנסת להשאיר חלל ריק, שבינתיים לא ישלם משרד הבטחון את התגמולים. זו היתה הבעיה שעמדה לפנינו בוועדה.

ובכאן אני בא להסתייגותי לסעיף 10 (ה). אני חושב שבמקרה זה היתה טעות בשיקולי הוועדה. הוועדה מציעה טבלה, לפיה נקבע מתי זכאים הורים שכולים לקבל תגמולים. אנו סבורים שטבלה זו אינה צודקת. לפי הטבלה המוצעת, אם יש בן העומד ברשות עצמו, נשוי ואב לשני ילדים, המשתכר 486 לירות לחודש, — אין ההורים זכאים לתגמולים. אנו סבורים שהדבר אינו צודק. אי-אפשר להטיל על בן, אפילו הוא עומד ברשות עצמו, לתמוך בהורים שכולים אם יש לו שני ילדים והכנסתו היא 486 לירות לחודש. במקרה כזה לא יקבלו ההורים השכולים תגמולים ממשרד הבטחון, והבן לא יוכל לשאת את העול של תמיכה בהוריו.

אני מסכים לכל הדברים שאמר יושב-ראש הוועדה. אנו יכולים באמת להתנאות ולהתפאר במה שעושה המדינה למען הנוכחים ולמען המשפחות השכולות. בעניין זה לא ככל הגויים בית ישראל. אנו עומדים על רמה הרבה יותר גבוהה. זה נכון. אבל בכל זאת אני רוצה

רות הקטין (מפלגת העבודה הישראלית):
הוא לא יצליח.

הי"ר י. נבון:

ישכנע או לא ישכנע, אפשר לו להסביר את דבריו.

נתן פלד (בשם ועדת העבודה):

חברת-הכנסת הקטין, אני רוצה להעיר לך הערה באשר לכושר השכנוע. גם במלחמה על נוסחאות של שוויון נחוצה גמישות מסוימת. אין אני מוכן להקריב מצבם של הורים שכולים ושל משפחות שכולות למען שוויון שיהיה כתוב על הנייר.

אני רוצה לומר דבר שני. בוועדה התעוררה השאלה בעניין בת נשואה שהיא בעצמה עובדת או שיש לה הכנסה מרכוש. דאגנו לכתוב את הדבר הזה בגוף ההצעה שנתקבלה על-ידי הוועדה, ושם נאמר: „על אף האמור בחוק זה ובתקנות אין רואים, לעניין סעיף זה, את בתו הנשואה של שכול שאין לה הכנסה אישית מעבודה, ממשלה-יד, מרכוש ומכל מקור אחר, כעומדת ברשות עצמה מחמת זה בלבד שלבעלה יש הכנסה כדי מחייתו ומחיית התלויים בו“. מכאן שההצעה שנתקבלה על-ידי הוועדה במיאה בחשבון את הגורם הזה של הכנסה עצמית של הבת הנשואה, המאפשרת לה להחליט ואף לתמוך הלכה למעשה בהורים השכולים. המסתייגים מציעים לפתור את הבעיה על-ידי תקנות שיתקין שר הבטחון. נשאלת השאלה: לשם מה ההצעה הזאת, לתת לשר הבטחון להתקין תקנות? אם אתם חושבים כי מה שאמור בסעיף זה אינו נכון ואינו נחוץ, אם כן — בשביל מה התקנות? אם אתם אומרים שמה שכתוב בסעיף זה הוא נכון ונחוץ, למה לא להחליט על כך שהדברים ייקבעו בחוק? מהי המשמעות של מסירת סמכות לשר הבטחון להתקין תקנות בנקודה זו? כאן צריך לקבוע כלל ברור. מדוע דווקא בנקודה רגישה כזאת צריכים אנו להימנע מלהקשיב ולהאזין לתביעה חוזרת ונשנית של ארגון „יד לבנים“?

דבורה נצר (מפלגת העבודה הישראלית):

אני מצטערת על הסברה כזאת. זה לא פוגע במשפחה.

נתן פלד (בשם ועדת העבודה):

חברת-הכנסת נצר, חוששני כי מצויים כאן חברי כנסת שהחלטתם נתונה מראש אף מבלי לשים לב להסבר, שהוא הסבר מאוד חיוני וגובע מתוך עיון מעמיק בבעיה זו.

אני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בהצעת הוועדה כפי שנוסחה והובאה לפניכם.

הי"ר י. נבון:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת שוסטק, להנמקת הסתייגותו לאותו סעיף, בעניין אחר.

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ההסתייגות הישירה שלנו היא לאותו סעיף, בפיסקאות אחרות. היא נוגעת להורים שכולים שבניהם עומדים ברשות עצמם, מתי הם חייבים ומתי אינם חייבים לתמוך בהוריהם. אשתדל להסביר את ההסתייגות הזאת, הקשורה גם בוויכוח כאן. חברי הכנסת ששמעו את דברי ההסבר

— חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 6) (שוסטק, בהיר, נבון, ארם) —

להגיש תביעה משפטית נגד הבה, וזאת יוכלו לעשות גם בלי התקנות.

הי"ר י. נבון:

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת העבודה, חבר-הכנסת ארם.

משה ארם (יו"ר ועדת העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. חבר-הכנסת שוסטק הסביר בהצעותיו את מצבו של האב השכול. אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, שבהצעת החוק היה מדובר על דרגות ד', ז' ו-ט'. באה הוועדה ושינתה ל-ח', י' ו-י"ב. גם אני יודע שדרגה י"ח היא יותר מדרגה י"ב. זאת אריתמטיקה ברורה לכולנו. אבל, חברי הכנסת, כאשר מדברים על הורים שכולים, האם אנחנו מדברים על אנשים מחוסרי כל מקור פרנסה? אלה תגמולים נוספים. או שהאדם עובד, או שהוא מקבל פנסיה, או שהוא מקבל קיצבה של הביטוח הלאומי. לא מדובר באנשים חסרי כל. זה תגמול נוסף למה שהוא מקבל. אצלנו מתחילים לקבל את התשלומים גם כאשר הכנסת האדם גבוהה הרבה יותר מאשר בארצות-הברית. לא הייתי רוצה שתיווצר כאן הונאה אופטית או הרגשה שאנחנו מדברים על אנשים חסרי כל. לא כך המצב. לצערי הרב, אין לנו ברירה, חבר-הכנסת שוסטק, ואנחנו חייבים להתחשב גם באיזו מגבלה. אם תיקנו הפעם ועלינו בשלוש דרגות, גם זה דבר חשוב. ייתכן שבבוא הזמן, לכשירחיב, נוכל להעלות שוב את הדרגה. כל עלייה בדרגה נוספת תלויה לא ברצון טוב של חברי כנסת, ואפילו לא ברצון טוב של שר הבטחון, אלא יש מגבלה אובייקטיבית של התקציב. לכן לא היתה לנו ברירה אלא ללכת בדרך שהלכנו.

חבר-הכנסת אבנרי הביא שתי הסתייגויות, אם כי לא לסעיף 10, ואני לא הגבתי עליהן עדיין. הוא רוצה עוד יותר ליברליזציה. אפילו בצ"ח יש תקרה לליברליזציה. אי-אפשר להתחשב בכל מקרה שיכול לקרות. נניח שחילל הלך למטרה אחרת לגמרי. כאשר מדובר על דין חייל השהה בחופשה אין מירוש הדבר שאם קרה המקרה והוא איחר, תהיה המשפחה הפקר. עוד לא היה כדבר הזה. במשרד הבטחון, מלבד כל הקונסטרוקציות, מסתבר שיש עוד שלוש תכונות—שכל, תשומת לב ורגש.

הי"ר י. נבון:

לסעיף 7 הסתייגות לחבר-הכנסת טובי, שאינו באולם.

אנחנו עוברים להצבעות.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת מ. וילנר לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת א. אבנרי לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 2–3 נתקבלו.

בעד התיקון של חבר-הכנסת א. שוסטק

לסעיף 4

11 —

18 —

נגד

שחברי הכנסת יידעו, שמקסימום התגמולים שיקבלו הורים שכולים, במקרה שאין ילדים העומדים ברשות עצמם, הוא רק כ-330 לירות לחודש. מקסימום התגמולים שהורים שכולים יקבלו, במקרה שיש להם בן העומד ברשות עצמו, הוא 160 לירות לחודש. אם יש שני בנים — פחות, ואם יש שלושה בנים העומדים ברשות עצמם — פחות מזה. אם אנו רוצים שהורים שכולים יוכלו ליהנות מתגמולים קצת יותר ממה שהם יכולים ליהנות היום, במקרה שיש להם בן העומד ברשות עצמו, ויש לו אשה ושני ילדים — יש לתקן את הטבלה. וזאת הצעתי. כלומר, אם יש בן העומד ברשות עצמו, ולבן אשה ושני ילדים, רק אם דרגת שכרו היא דרגה י"ח או גבוהה יותר, ואם יש בן העומד ברשות עצמו ויש לו שלושה או ארבעה ילדים, מציעה הוועדה שאם הכנסתו היא 590 לירות, יהא חייב לתמוך בהורים, ומשרד הבטחון ישלם רק 160 לירות. אני אומר שדבר זה אינו צודק. אני אומר, כי בן שהוא אב לשלושה או לארבעה ילדים, והכנסתו היא לפחות 780 לירות, לפי דרגה י"א, דק אז הוא חייב לתמוך בהורים השכולים.

לפי הצעת הוועדה, אם יש בן העומד ברשות עצמו והוא אב לחמישה ילדים, ודרגת הכנסתו היא 670 לירות — משרד הבטחון פטור. אנו הצענו בוועדה, שאם יש בן העומד ברשות עצמו, שיש לו חמישה ילדים, הרי רק במקרה שהוא בעל הכנסה גבוהה — בעל דרגה י"ח, י"ט או כ', כלומר בעל הכנסה של 1200, 1300 או 1500 לירות — יש להטיל עליו חובה לתמוך בהוריו השכולים. הוועדה מציעה שבן כזה תחול עליו החובה לתמוך בהורים אם דרגת משכורתו היא י"ב. אני חושב שזאת צריכה הכנסת לתקן. יהיה זה עול אם יטילו על בעל הכנסה בדרגה י"ב, שיש לו חמישה ילדים, לתמוך בהוריו השכולים. והמשפחה השכולה, במקום לקבל 325 לירות לחודש תקבל רק 160 לירות לחודש ממשרד הבטחון, כי באופן פורמלי יש לה בן העומד ברשות עצמו.

לכן אני אומר לחברות-הכנסת הקטין ונצר: לא הבינותן את הצעתנו. איננו מציעים שהמשפחה לא תקבל תגמולים מפני שאנו פוטרים את הבה. אנו אומרים שרק במקרה שהבת אינה עובדת, אין לה מקצוע ואין לה רכוש, והיא נשואה לבעל שהכנסתו היא קטנה, החובה החלה על בן לא תחול עליה, ואי-אפשר יהיה לתבוע אותה למשפט כמו את הבן, משום שבעלה אינו מסכים לתמוך בהוריה. אמנם אנו נאמר שזוהי בושה, אבל בינתיים צריך משרד הבטחון לשלם להורים את התגמולים. לכן אני חושב שהצעת הוועדה בנידון זה היא צודקת ויש לקבלה, ואילו בנידון הטבלה המוצעת — הצעת הוועדה אינה צודקת.

אינני מבין מדוע יש צורך בתקנות. כי מה יוכל שר הבטחון לתקן, כאשר נאמר בחוק במפורש שאם לבת יש רכוש, הכנסה או מקצוע היא חייבת לתמוך בהוריה? האם הוא יכול לקבוע שגם במקרה שהיא אינה עובדת, אין לה הכנסה ואין לה מקצוע — נוטל עליה החובה לתמוך בהורים השכולים? הרי על-ידי הצעת הוועדה אינה צודקת.

אריה בהיר (מפלגת העבודה הישראלית):

ואם לבעלה יש הכנסה גבוהה?

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):

בשביל זה יש צורך בתקנות? לכל היותר יוכלו

חוברת ל"ח, ישיבה שכ"ד

— חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 6) (נבון); חוק הגנת

השכר (תיקון מס' 5) (נבון, ארם, שערי) —

התיקון של חבר-הכנסת א. אבנרי לסעיף 7
לא נתקבל.

סעיף 7, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 8–10 נתקבלו.

הי"ד י. נבון:

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 6), תשכ"ח–1968, נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת א. שוסטק לסעיף 4
לא נתקבל.

בעד התיקון של חברי-הכנסת מ. ארם,

א. בהיר וט. סנהדראי לסעיף 4 — 15

נגד — 20

התיקון של חברי-הכנסת מ. ארם, א. בהיר וט. סנהדראי לסעיף 4 לא נתקבל.

סעיף 4, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 5–6 נתקבלו.

התיקון של חבר-הכנסת מ. וילנר לסעיף 7
לא נתקבל.

ה. חוק הגנת השכר (תיקון מס' 5), תשכ"ח–1968 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הזכות ליהנות מן הסכומים שייגבו. לא מעוקצך ולא מדובשך.

בתוך האווירה שנוצרה בישראל מסביב לעניין הפעילות הפוליטית, של זלזול במפלגות, כאילו הכל נעשה בידי שמיים, מרוח הקודש, כאילו לא המפלגות הן שהביאו אותנו עד הלום — יש בהצעת חוק זו משום תוספת חיזוק לכך שפעולה פוליטית היא פעולה חיונית, דרושה, נחוצה, אבל אי-אפשר לכוף אותה על מישהו. לכן אני מציע לקבל את הסעיף הזה ככתבו וכלשונו.

הי"ד י. נבון:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שערי.

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים. אני מקבל את ההנחה — ואני חושב שהיא משותפת לכולנו — שאין דמוקרטיה בלי מפלגות, שמפלגה איננה מוסד כפוי ושקיימת בעיה של מימון פעולות המפלגות. כפי שאמר חבר-הכנסת האזרחי בקריאה הראשונה, אנחנו נתמוך במימון ממלכתי של מפלגות, כפי שזה מקובל בכמה וכמה ארצות, כדי להבטיח פעולה תקינה של המפלגות בכל התחומים ששם הן צריכות לפעול.

אין אנו מצדדים במס כזה בתוך ההסתדרות, אבל הואיל ובקריאה ראשונה הועברה הצעת החוק לוועדה, אנחנו מציעים במסגרת האפשרות הניתנת בעת הדיון בקריאה שנייה, שההודאה לאפשר ניכוי מס מפלגתי במסגרת חוק הגנת השכר תקבע שהאפשרות הזאת תניתן רק למי שיצהיר כי רצונו שינכו לו מס כזה. פירושו של דבר, במקום שהאיש חייב להצהיר שאין הוא רוצה שינכו לו מס כזה, הוא חייב להצהיר שהוא רוצה בכך, כי הרבה יותר קשה בשביל האיש, הנמצא במקום עבודה מסוים, להודיע שהוא רוצה לפרוש מן הציבור. הוא יכול להודיע על רצונו שינכו לו מס למפלגה פלונית או אלומ-נית, ואז גם תמצא את פתרונו שאלת הגבייה, שעמד עליה חבר-הכנסת ברעם. מי שבאמת רוצה לשלם מס חב, יצהיר על כך, ואז ינכו זאת משכרו, ועל-ידי כך

הי"ד י. נבון:

אנחנו עוברים לסעיף י"א בסדר-היום: חוק הגנת השכר (תיקון מס' 5), תשכ"ח–1968, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת העבודה.

משה ארם (יו"ר ועדת העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. זהו אחד החוקים המרוכזים ביותר, הוא מורכב מסעיף אחד בלבד. מש- מעות החוק היא קודם כל להסיר את הלעג ממה שנקרא ארגון פוליטי. להסתדרות, לארגון, למוסד יציב, יש זכות לבוא ולגבות דמי ארגון. ההסתדרות יכולה להעלות את שיעורי המס. זה ארגון וולונטרי. העלאת השיעור — זה עניינה של ההסתדרות. למעשה יכולה היתה לעשות דבר פשוט, לבוא ולומר שבמקום מס של $\times 1$ לירות, מכאן ואילך יהיה שיעור המס $\times 1.1$. את ה-1 הזאת היא תקדיש לפעולה פוליטית של המפלגות, בלי לקפח אף אחת מהן. החוק הזה בא למנוע, היתר עיסקה זה בעקיפין ולומר בקומה זקופה, שבמידה שיש עבודה פוליטית של המפלגות — והיא אינה כופה על איש בהסתדרות להשתתף בכך — היא תוכל לנכות את המס הזה. היא אומרת, שכל מי שאינו רוצה להשתתף — לא ישתתף. עליו לא טילו את המס. אגב, כבר קיים תקדים מעין זה. בזמנו קבעה ההסתדרות שאת השקל לקונגרס הציוני יקנו כל חברי ההסתדרות, אך מי שלא ירצה — ואני מניח שחברי רק"ח אינם רוצים — איש לא יכפה זאת עליהם. קביעה זו היתה בהסכמתם של חברים כמו חברי המרכז החופשי.

מעניינת הדאגה המיוחדת הזאת לדמוקרטיה. אילו הייתי יכול, הייתי מכניס הסתייגות מבחינה אחרת — מבחינה מבנה המפלגה. אולם אין זה שייך לחוק זה. הטוענים בשם הדמוקרטיה חוששים שהדבר יפגע בזכותו של אדם שאינו חבר מפלגה, שהוא סתם חבר ההסתדרות. אולם הוא יכול גם להיות אוהד של מפלגה. מלבד זאת, מי מונע אותו מלהודיע על התנגדותו לחש-לום התוספת? חוקה עלי ידי חברי המפלגות אשר הצביעו נגד חוק זה, בוודאי יודיעו למעבידים על התנג-דותם לתשלום התוספת, ואני מוכן גם לפטור אותם מן

או כאשר העובד הסכים לכך בכתב. ואילו מה אנחנו עושים פה על-ידי התיקון בחוק? אמנם „תיקון” שמו. למעשה, יש כאן „קלקול”. הביטוי וראה את המס עצמו אסור לנותן העבודה לנכות ואסור להסתדרויות לנכות, אלא בחנאי שזה היה כתוב בחוזה או שהעובד הסכים בכתב שינכו אותו. ואילו בקשר למס מפלגתי אין אומרים שזה יהיה כמו דמי החבר, אלא ינכו מכל אחד את המס המפלגתי גם בלי הסכמה בכתב. לא ינכו רק לאלה שישרבו, אבל לא דרושה הסכמה בכתב לניכוי המס המפלגתי, כשם שדרושה לעצם גביית המס של האיגוד המקצועי. חברי-הכנסת קלינגהופר ואמר: אם יסרב לא ינכו. רבוח, יש ארצות ששם קיים עקרון של בחירות ובדרך כלל אדם יכול לא להשתתף בבחירות. זכותו לסרב להשתתף בבחירות, כשם שפה אומרים שזכותו לסרב לשלם את התוספת למס; אבל אינו ואביו לאותו איש באותן ארצות, שלפי הרשימה יתברר שלא השתתף באותו יום בבחירות, ושל-99% של הקולות במדינה חסר הקול שלו. ימצאו אותו. סעיף זה מוזכר לי אותה הזכות לסרב להשתתף בבחירות. נותנים לאנשים אלה רק רשימה אחת ואומרים להם: אתם יכולים גם לא להצביע, אבל אנחנו יודעים את גורלו של אורח שיסרב להצביע.

משה ארם (מפלגת העבודה הישראלית):
מה זה שייך?

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):
זה שייך, כי כך גם ימצאו את העובד שסירב לשלם.

יוסף פישר (מפלגת העבודה הישראלית):
איוז מפלגה תמצא אותו?

יצחק ה. קלינגהופר (גח"ל):
גם אם יודיע שהוא מסכים שינכו לו, ימצאו אותו.

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):
הזכות האלמנטרית של האזרח היא לומר: אני מסכים שינכו לי מיסים. לא היה דבר כזה בחוקי מדינתנו שיש לנכות מכל אחד. ומה שכתוב פה, זה ההיפך ממה שכתוב בחוק המקורי.

יוסף פישר (מפלגת העבודה הישראלית):
זהו כמו במס הכנסה...

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):
במס הכנסה גם אי-אפשר לסרב. גם אם תרצה לומר שאתה מסרב, אין לך זכות לכך.

אברהם טייאר (המרכז החופשי):
שם אפשר רק להתחמק.

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):
וזאת כפייה לא רק על העובד אלא גם על נותן העבודה. שר העבודה הביא לנו את הדוגמה, שבאנגליה מפלגת הלייבור או האיגודים המקצועיים הקימו קרן מפלגתית למטרות פוליטיות. קודם כל, באנגליה מפלגת הלייבור והאיגוד המקצועי – היינו הך. ובאמת היתה למפלגת הלייבור בעיה מניין לקחת כספים לפעולה הפוליטית של הלייבור במדינה על מנת שיוכלו להשתתף בפרלמנט כנציגי העובדים כמו השמרנים בעלי הרכוש. לכן הם יצרו קרן כדי לאפשר לנציגיהם להופיע בזירה הפוליטית הבריטית ולהיאבק למען העובדים. אבל כאן

יחסכו הוצאות רבות. זה לא יהיה מנוגד לחוק, זה יהיה ביטוי לרצונו החפשי של החבר לשלם מס חבר כזה.

לכן אני חושב כי כל הרוצים לאפשר גביית מס חבר למפלגה באמצעות ההסתדרות, יכולים לתת יד לתיקון שאני מציע, אשר יבטיח חופש לכל חבר וימנע כפייה, בין גלויה בין מוסווית, וקשה להגדיר איוז כפייה מסוכנת יותר.

אני מציע איפוא לקבל את הצעתנו האומרת: „הודיע העובד למעביד בכתב שברצונו להפריש משכרו תשלום המיועד למימון פעילות מפלגתית לטובת מפלגה מסוימת, מותר לנכות את התשלום הנקוב בהודעה ולהעבירו למפלגה לה הוא מיועד, כל עוד לא ביטל העובד את ההודעה”.

הי"ר י. נבון:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שוסטק.

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. האמת היא שהסתייגותי צריכה היתה להיות בת שלוש מלים בלבד: למחוק את הסעיף. אולם הסבירו לי, כי לפי תקנון הכנסת, הרי אם החוק מכיל רק סעיף אחד – אי-אפשר למחוק אותו, אלא צריך למצוא איוז אמנות מחשבתית ולשונית כדי לקרוא לכך הסתייגות. יוצא, שאם הממשלה תהיה חכמה, תוכל להביא כל חוק בן סעיף אחד בלבד, ואז לעולם לא יוכלו למחוק אותו ויהיה צורך באקרו-בטיקה לשונית כזאת.

(קריאה: תמיד אפשר להוסיף לפני כל סעיף את המלה „לא”).

אולם אי-אפשר יהיה למחוק את הסעיף. לפיכך הגשתי את ההסתייגות האומרת שיש צורך בהסכמת העובד לניכוי המס המפלגתי.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת, שאולי לא שקדו כל-כך על הסוגיה הזאת, כי אנו באים כביכול לתקן את חוק הגנת השכר ועל-ידי כך לאפשר לנכות במרוכז כסף בשביל המפלגות – על-ידי בעל בית-החרושת, בעל המפעל או נותן העבודה – ולהעבירו להסתדרות הכללית.

יצחק ה. קלינגהופר (גח"ל):
אם העובד איוז מתנגד.

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):
על כך עוד אעמוד.

יצחק ה. קלינגהופר (גח"ל):
זוהי נקודה חשובה מאוד.

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):

בחוק הגנת השכר העיקרי – הקובע שהאיגודים המקצועיים יכולים לתבוע ניכוי דמי חבר משכרו של העובד – נאמר: לא ינכו משכר העבודה של הפועל אלא סכומים אלה – דמי חבר באיגוד העובדים שהעובד חבר בו, שמונת לנכות אותם לפי הסכם קיבוצי, לפי חוזה עבודה, או שהעובד הסכים בכתב כי ינכו. חבר הכנסת קלינגהופר ישים לב שבחוק העיקרי נאמר שכל דמי החבר – כל עצם היסוד של גביית המס לאיגוד המקצועי – מותר יהיה לנכות רק בשני מקרים: כאשר יש חוזה קיבוצי, כלומר, כאשר לפי הסכמה בין נותן העבודה לבין האיגוד המקצועי הוחלט על הניכוי הזה,

יישאו כמו שהיו, ומלבד זאת יקחו מן הפועלים, בכפייה, מה שאפשר לקחת.

לכן, כבוד היושב-ראש, הגשנו הסתייגות מפורטת מאד. שבה אנו רוצים להתנות את הניכוי הזה בשישה תנאים, שיבטיחו כשרות המפלגות כאשר הן גובות את הכסף הזה: (א) ספרי החשבונו של המפלגות יהיו כפופים לביקורת מבקר המדינה. (ב) שום מפלגה, שתקבל כסף מגביית הכפייה הזאת, לא תנהל מפעל משקי כלשהו; אם היא מנהלת מפעל משקי כלשהו, היא תהיה פסולה מלקבל כסף מן הקרן הזאת. (ג) שום מפלגה לא תוציא יותר מאשר עשרת אלפים לירות על מועמד שלה לבחירות, זאת ואומרת, המפלגה שהציגה 120 מועמדים לבחירות לכנסת לא תוציא יותר מאשר 1,200,000 לירות. אם היא מוציאה יותר, וזה יוכח על-ידי הביקורת של מבקר המדינה, המפלגה תהיה פסולה מלקבל כסף מקרן זו. (ד) תהינה בחירות דמוקרטיות במפלגה, וגם הן תהינה מובטחות על-ידי הביקורת. חברי המפלגה ייבחרו כמועמדי המפלגה לכנסת ולרשויות המקומיות, ואם דבר זה לא יתקיים — וזה יקבע על-ידי מבקר המדינה — תהיה המפלגה פסולה מלקבל כסף מגביית-כפייה זו. (ה) הכסף ינוכה רק מחבר המפלגה. מי שאינו חבר במפלגה, לא ינוכה ממנו כסף. (ו) על העובד להסכים בכתב ובמפורש לגביית הכסף הזה משכרו.

עכשיו אני אומר: אם דבוי השר אלמוגי לא היו דברים בעלמא, והוא התכוון ברצינות שהכסף הזה, שייגבה מהפועלים בכפייה, יבוא במקום עסקי השחיתות ובמקום המפעלים הכלכליים ובמקום דברים בלתי-כשרים, כי אז כל התומכים בחוק חייבים להצביע בעד ההסתייגות שלי, המבטיחה את אשר אמר השר אלמוגי בדברי הפתיחה ובדברי התשובה שלו. אם הרוב, התומך בחוק הזה, ידחה את ההסתייגות, פירוש הדבר שהדברים של השר אלמוגי היו דברים בעלמא, ואין כל כוונה כזאת.

דבר שני, כבוד היושב ראש: יש עקרון יסודי בדמוקרטיה, עקרון האומר: No taxation without representation כלומר, אין מיסוי ללא ייצוג. החוק הזה, כפי שהוא מוצע על-ידי השר ועל-ידי הוועדה, מבטל לחלוטין את העקרון הזה. דהיינו: יש כאן מיסוי של עובדים לא-מפלגתיים, והם חייבים לשלם. אני חוזר ואומר: הם חייבים לשלם, מפני שהאפשרות לסרב בכתב, ולא לשלם, היא אפשרות פיקטיבית. לולא היתה פיקטיבית, אתם הייתם מסכימים לדרישה ההפוכה — שכל אחד יסכים בכתב. למה אתם דורשים את ההיפך מזה, כלומר שהוא יכול לסרב, שעליו לחתום שאינו מסכים? — מפני שאתם יודעים שיש הבדל תהומי בין השניים. מאות אלפים לא יכתבו. הם יפחדו או יתעצלו לכתוב מכתבי-סירוב. אבל אילו היו דורשים מהם לחתום על הסכמה לניכוי, הם לא היו חותמים. ואין זה נכון שאין הבדל אם עושים כן או אם עושים אחרת. אם אתם עושים כן — זה מפני שאתם יודעים שיש כאן הבדל תהומי. לכן, זוהי למעשה גבייה-של-כפייה.

מיסוי בכפייה על מי שאין לו ייצוג באותה מפלגה, שלה הוא משלם מס חבר, זהו דבר שאין הדעת סובלתו. ולכן, בהסתייגות שלנו, אמרנו: רק מחבר מפלגה ינוכו, ורק למפלגה שבה הדמוקרטיה הפנימית מובטחת כחוק.

לבסוף הייתי רוצה לומר מלה אחת. שהיא אולי תחסוך לי הדעה אישית. באותו ינכוח האיש אתו חבר הכנסת ברעם, לא פחות ולא יותר, בנטיית פשיסטיות,

באים לבקש מן העובדים תמיכה במפלגות למען פעולות המפלגות לא בתוך המדינה, כדי שהעובדים יהיו מיוצגים כהלכה במדינה ונציגיהם יוכלו להגן על העניינים שלהם. כאן באה ההסתדרות ומבקשת כסף מן העובדים לצרכים של המפלגות בתוך ההסתדרות עצמה, במאבק הפוליטי שבתוך האיגוד המקצועי עצמו, בשעה שהאיגוד המקצועי צריך בכלל להיות לא פוליטי ולא מפלגתי. היכן יש איגוד מקצועי ובו כל-כך הרבה מפלגות פוליטיות כמו אצלנו? איפה זה קיים? קיימים בעולם איגודים מקצועיים קתו-ליים; קיימים איגודים מקצועיים סוציאליסטיים, קיימים איגודים מקצועיים לא פוליטיים, אבל אנדרוניוס כזה, כמו אצלנו, שכל המפלגות יחד רוצות כסף מן העובדים, לא למען פעולות נציגי העובדים למאבק בתוך המדינה, אלא בשביל הסכסוכים הפנימיים בניהן בתוך האיגוד המקצועי, על השלטון הפנימי באיגוד המקצועי — כדי שבתוך ההסתדרות תוכל מפלגה להיאבק יותר טוב עם מפלגה ומפא"י וכל הלאה יותר טוב עם גח"ל — זה אינו קיים בשום מקום בעולם. האם זה דומה לאנגליה, שם הקימה מפלגת הפועלים קרן כדי להגן על העובדים מפני מנצליהם, מפני המעבידים, מפני תנאי עבודה גרועים? באנגליה היה הגיון בהקמת קרן פוליטית להגנת הפועלים, כדי לאפשר לנציגי הפועלים ללחום למענם. לשם מה מבקשים פה את הכסף? לשם מאבק פוליטי של מפלגה אחת נגד חברתה על חשבון הפועלים? זה סירוס כל הגיון. משום כך הצעתי הסתייגות זו, שתוספת לדמי החבר אפשר יהיה לנכות רק אם הודיע העובד למעסיקו על הסכמתו לכך. משמעות ההסתייגות היא למחוק את כל הסעיף, המרשה לנכות מס למפלגות גם בלי הסכמתו מראש בכתב.

היו"ר י. נבון:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי להנמקת הסתייגותו.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. ההסתייגות המפורטת שלנו באה לקרוע מסווה של צביעות מההנהגות שהושמעו לחוק זה. בוויכוח, בקריאה הראשונה, בתשרי בה לדברי, אמר שר העבודה: „מאין יקחו (המפלגות) את הכסף הזה? מגרענות, מפיחיות שונים לדברים שאיש אינו רוצה בהם, וממוסדות כלכליים שמפלגות מקיימות. חבר-הכנסת אבנרי אינו מתרעם אף פעם אחת על כך שלמפלגות פוליטיות יש מוסדות כלכליים, חברות בניהן דברים אחרים. איפה זה קיים? באינו ארץ זה ישנו? מדוע הן עושות זאת? משום שאין להן מקורות הכנסה“.

ובכן, רבותי, חברי הכנסת, ראשית, זה לא-נכון מבחינה עובדתית. הצעת החוק הראשונה שלי בכנסת הנוכחית באה, בין השאר, למנוע ממפלגות פוליטיות לקיים מפעלים כלכליים. אבל אני שואל שאלה יסודית: הנימוק הזה, שהחוק בא לפטור את המפלגות מלעסוק בעניינים לא-כשרים, כפי שאומר השר, (והשר הרי ידע על מה הוא מדבר, כי הוא היה המזכיר הכללי של מפא"י, והוא ידע, מה הוא אומר כאשר הוא אומר, שהמפלגות עוסקות בדברים לא-כשרים) היכן זה נאמר בחוק? מס המפלגות לא בא במקום הדברים הלא-כשרים, ולא במקום המפעלים הכלכליים. אין זכר בחוק לביטול העסקים הלא-כשרים ולמניעת עסקים לא-כשרים. החוק אומר למעשה: כל העסקים הלא-כשרים

שלמה כהן-צידון:
 כן, מאות מיליונים.

אורי אבגרי (העולם הזה—כוח חדש):
 השר אלמוגי...

שלמה כהן-צידון:
 זה על חשבון הזמן שלי?

הי"ר י. נבון:
 זה על חשבון זמןך.

אורי אבגרי (העולם הזה—כוח חדש):
 השר אלמוגי אמר שמפא"י הוציאה מאה מיליון לירות בבחירות האחרונות.

שלמה כהן-צידון:

חברה, אשר ההון שלה עולה על 2,000 לירות, יכול בעל מניה לפנות לבית-המשפט המחוזי ולבקש ביקורת וצווי מגינה. זה מצד אחד. אבל מפלגות שבצידן משרות ועמדות כלכליות שערבן מסתכם במאות מיליונים, יכולות הן לחלק את השלל ואין פוצה פה, ואין חוק המרשה לאזרה, או למי שנקרא חבר המפלגה, לבוא לבית-המשפט ולבקש להביא את יושב-ראש המפלגה לפני בית-המשפט כדי לאלץ אותו להסביר איך הוא מנהל כספי המפלגה. איך זה שלמפלגה יהיה חוב של 4 או 5 מיליון לירות — ואני מכיר מפלגה כזו — והיא תשיג תקציב של כמה מאות אלפי לירות מבנקים, כדי לממן את הרביית, ובאותו זמן אותו בנק איננו יכול לתת הלוואות קונסטרוקטיביות, כי האוצר הטיל עליו הגבלה? איך ייתכן שאנחנו, המחוקקים, נציגי העם, נבקש שני סוגים של מוסר — מוסר אחד, מיוחד, למען המפלגות, ומוסר שני למען האזרח אשר זקוק לכל פרוטה של תקציב ואשראי?

לכן, באתי להציע בהסתייגותי את הרע במיעוטו. ראשית כל, אני מכבד את רצונו של העובד אשר משתייך למפלגה, ואם הוא רוצה לחרום למען המפלגה — בבקשה, יבקש נא זאת בכתב. אבל אי-אפשר לזהות את מעמדו עם מעמדו של חבר איגוד מקצועי. באיגוד המקצועי זהו דבר המקובל בכל העולם. הוא יכול גם דרך ועדי העובדים ודרך כל מיני מסגרות אחרות לבקש שיגבו את המס שבא לממן את המכשיר להגנת מעמדו כפועל וחכיותיו כעובד. אך אותו מס שיתקבל בצורה אוטומטית, על מה יבוא להגן? על מקור פרנסתו של העובד? יש חוקים המגוינים מבחינה רשמית על העובד מפני התערבות מפלגתית או סיכון פרנסתו של העובד בגלל שיקוליםים מפלגתיים.

ועוד, אם רוצה מישהו כיום לרכוש מניה של חברה בבורסה, מחייבים את החברה להביא לפני המועמד לרכישת המניה את המאזן. איך ייתכן לבקש מאדם זהו על יגיע כפיו, שיסכים, כי יפרשו או ינכו ממקור עבודתו מס למפלגה, כשאין ידוע אם יש לה תקנון, אם היא רשומה כדיו, אם יש לה מאזן ומה חובותיה. ייתכן וחלק מן המפלגות האלה במצב של פשיטת-ידג ויש פסקי-דין והוצאה לפועל נגדן ואין יכולות לעמוד בהתחייבויותיהן. ולאותו אדם באים ואומרים: זה עסק טוב ואתה תשלם בעד מפלגה זו.

אני רוצה לקרוא את הסתייגותי. במקום פיסקה (א) כמוצע על-ידי הוועדה יבוא: „(א) תוספת לדמי

באומרו: „אתה עושה שירות פשיסטי לעם הזה, שאתה מבזה את הדבר היסודי של קיום משטר דמוקרטי מפלגתי“.

הי"ר י. נבון:
 אני חושב שזה קצת חורג. אם אתה רוצה — תוכל אחר כך למסור הודעה אישית.

אורי אבגרי (העולם הזה—כוח חדש):
 אבל זה נוגע במישרים לעניין, אדוני היושב-ראש. גם בהסתייגויות האלה לא פסלתי במאומה קיומו של משטר מפלגתי. הרי עצם העובדה שאני עומד במקום הזה, פירושה שאני מאמין במשטר מפלגתי. אני מייצג כאן מפלגה. אני אולי האדם היחיד שהקים מפלגה חדשה בישראל בארבעים השנים האחרונות. היותי כאן הוא הפגנה למען משטר של מפלגות. אולם אנחנו רוצים במפלגות שלא יעסקו בעניינים כלכליים. לכן, ההסתייגות שלנו באה להבטיח שמהמס המוצע בחוק (שאני מתנגד לו בדרך כלל), תיהנה רק מפלגה כשרה, שלא תעסוק במפעלים כלכליים, שלא תהינה לה הכנסות בלתי-כשורות, שתעמוד לביקורת מבקר המדינה, ושמבקר המדינה יבטיח את הדמוקרטיה הפנימית בה.

הי"ר י. נבון:
 רשות הדיבור לחבר-הכנסת כהן-צידון, להנמקת הסתייגותו.

שלמה כהן-צידון:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הסתייגותי והנמקתה באות להוסיף על דברי קודמי ולא לגרוע מהם. קודמי הרבו בתיאור משטר המפלגות בארץ, ואני מתכוון לא למשטר המפלגות כלפי חוץ אלא למשטר הפנימי בכל מפלגה ומפלגה.

אני מבין שהקצבה של הסוכנות היהודית לקרנות הקונסטרוקטיביות של המפלגות כנראה איננה מספיקה, ולכן נאלצות המפלגות להיוקק להצעת חוק, אשר בעוד שעה קלה תהפך לחוק סופי. הלא ידוע הדבר מאין מקבלות המפלגות את המימון לפעולותיהן. גם אנחנו נזכרים בכל התורה של רשימת פועלי ישראל כאשר פרשה מן המערך. גם היא הוזהרה והסבירה היטב ובצורה קולעת מדוע היא פרשה מן המערך, ואחת הסיבות היתה: המימון הסמוי של המפלגות. אף אני הרגשתי ונוכחתי לדעת כמה מימון זה נסתר לא רק מן האזרחים הפשוטים, אלא מעמים אפילו מנציגי המפלגות כנסת, זאת אומרת, הסוד הזה הוא נחלת קומץ של אנשים, ועד עכשיו האזרח איננו מבין איך, מצד אחד, הוא קורא בעיתונים שמערכת הבחירות עלתה למפלגה זו כך וכך מיליונים, ולמפלגה אחרת כך וכך מיליונים, ואיש עד עכשיו לא טרח לענות לאזרח מאין הביאו את המיליונים האלה, אשר יכלו לממן בהם רכישת אווירון או שניים, או ציוד לצי שלנו, או הקצבה גדולה יותר למשפחות השכולות. והנה, אנחנו עומדים ערב שנה שתהיה שנת בחירות, ולא שבעתי מפי השר אשר הביא את הצעת החוק אם הצעה זו תבוא לגאול את האזרחים מן החששות שמן המשק הישראלי ייגרע סכום של עשרות מיליונים למימון של המפלגות, שאיש איננו יודע איך הן מנהלות.

אורי אבגרי (העולם הזה—כוח חדש):
 מאות מיליונים.

זה יפחית את היצר להזדקק להליכה בדרכים עקיפות. ואובייקטיבית רוצה אני לומר, אף כי איני מסכים בדרך כלל עם היסוד, כי אם לא תנסו לצלול, ובפאתיות כזאת, לעניין זה, הרי תדוה שאם כך ייעשה המימון, יפחתו הרצון והאפשרויות להזדקק לדרכי מימון אחרות.

ועתה, דבר אחרון, ביחס לדברי חבר-הכנסת אב-נרי. בוודאי יש הבדל בין המצב שאני מודיע בכתב: אני רוצה לתת ובין המצב שדורשים ממני להודיע בכתב על סירובי, אך איני חושש מפני כל הפחדים והחששות שהצביע עליהם פה חבר-הכנסת שוסטק, כי מי שיחתום על סירובו ולא ירצה לתת — יירשם ברשימה השחורה. אצלנו אין עדיין מצב כזה. והראיה — חברי ההסתדרות, חברי ארגונים, לוחמים בקומה זקופה על זכויותיהם מול מוסדות, מול החלטות ומול הכרעות, שהם חייבים לקבל. עדיין לא ראיתי בדרך כלל ציבור כה זקוף-קומה כמו הקיים כאן, ואל תהפכו אותו לציבור מסכן כל-כך, שיתחיל לחשוש.

ייתכן מאוד, שאם יסתכסך עובד עם מעבידו על משהו, הרי אין ואבדו לו, אך למולו הגדול אין המדובר הפעם במעביד, אלא בארגון העובדים. יכול מעביד להתנקם בפועל בארגון מסוים שאינו מוצא חן בעיניו, אך הייתי רוצה כי תביאו לי דוגמאות של מוסדות או מפלגות שהתנקמו על כך, שיש למישהו דעה משלו בעניין מן העניינים. מבקש אני איפוא לא להגשים בעניין זה.

אומר חבר-הכנסת אבנרי, כי הפעם אנו מטילים על בלתי-מפלגתיים חוק מפלגתי. חבר-הכנסת אבנרי, אתה תובע בזמן הבחירות, וזו תביעה מוסרית, קולות לא רק ממפלגות, מאלה שהיו רשומים כדת וכדין. בבחירות משתתפים אנשים רבים, מפלגתיים ובלתי-מפלגתיים כאחד. כולם מצביעים בהיתר, מתוך רצון חפשי. כיום מבקשים מהם לממן את הוצאות הבחירות. גם האנשים שהם בלתי-מפלגתיים קשורים וצריכים מדי למפלגות, ואל תאמר לנו שיש כאן הבחנה. אל תציגו את הבלתי-מפלגתיים כאילו מעמידים אותם במצב של מסכנים. ידוע שהם קשורים בפעולות פוליטיות שונות, הם גם מכריעים אם חבר-הכנסת אבנרי ייבחר לכנסת.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

האם אתה מסכים להסתייגותו של חבר-הכנסת אבנרי, האומרת שכל הרוצה שינכו ממנו מס למימון מפלגות, יעלה זאת על הכתב ויכתוב: נא לנכות?

משה ארם (יו"ר ועדת העבודה):

אני חוזר ואומר כדי למנוע אי-הבנות, שדעתי היא כדעת שר העבודה שאין זה מן החוקים המשובחים. אני מבקר שהמפלגה שלי תתקיים רק על מסי תבריים. אבל כאן רוצים לטוהר את האווירה כדי שהמפלגות לא תבאנה לכל מיני מוסדות ותבקשנה כספים. ואם חוק זה יכול לשמש באיוו מידה בלם לתופעה הזאת — יש לקבלו.

היו"ר י. נבון:

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

בעד התיקון של חבר-הכנסת י. שערי

לסעיף 1

— 12

נגד

— 27

החבר שמותר לנכותם על-פי פסיקה (3), המיועדת למימון פעילות מפלגתית, בתנאים דלהלן: (1) שהעובד שמשכרו ייעשה הניכוי יביע את בקשתו זו במפורש בכתב בחתימת ידו. (2) שהמפלגה, שאליה הופרש הניכוי, רשומה כאגודה לפי דין. (3) שאותה מפלגה מפרסמת מדי שנה בשנה מאזן הכנסותיה, הוצאותיה, נכסיה וחובותיה. (4) לא תותר הפרשה למפלגה מניכוי לפי חוק זה, אלא באם תוך 12 החודשים האחרונים שקדמו להפרשה, פרסמה מפלגה זו מאזן כאמור לעיל. אני מבקש לקבל את ההסתייגות.

היו"ר י. נבון:

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת העבודה.

משה ארם (יו"ר ועדת העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. למעשה הצדק עם חבר-הכנסת שוסטק באמרו, כי אין אלה הסתייגויות, אלא הצעה למחיקת החוק כולו אך נקרא לזה הסתייגויות, ורוצה אני להשיג על כמה מהסתייגויות אלה.

בדבר אחד מסכים אני עם חבר-הכנסת אבנרי. אילו היה הדבר תלוי בי, ואני אומר זאת בכל גילוי-הלב, הרי חייבת מפלגה להתקיים על דמי החבר שלה בלבד, ואם יש חברים שאינם משלמים, הרי אין הם חברי מפלגה. כך רואה אני בניין של מפלגה. אך מכיוון שהוצע החוק, הרי פורשו כמה דברים בו שלא כהלכה.

מה כתוב בחוק המקורי שציטטו חבר-הכנסת שוסטק? בחוק כתוב „דמי חבר בארגון עובדים שעובד חבר בו וכו“.. למעשה היה בידי ההסתדרות להחליט על העלאת דמי החבר. אילו עשתה כך, היה הכל כחוק. מותר לה לעלות את דמי החבר ומותר לה, להסתדרות, על יסוד דמי החבר שיש לה, להקציב אותו לכל עניין שהחברים מסכימים עליו, שהארגון מסכים עליו, שהמוסדות המוסמכים מסכימים עליו. והם יכולים להחליט שההסתדרות מפרשה, וזאת על דעת מועצת ההסתדרות, ועידת ההסתדרות, האיגודים המקצועיים וכל שאר המוסדות המוסמכים. גם כיום מופרשים הכספים לפעולה הפוליטית, שרואים אותה כחיונית. יכולה איפוא ההסתדרות שלא להזדקק לחוק.

אך הנה באה ההסתדרות, בא החוק, באה הממשלה ואומרים: יש משהו פגום בדרכי ההקצבות והתקציבים של המפלגות. ואם נתן מישהו את האישור המזהיר ביותר לחקיקתו של החוק, היה זה חבר-הכנסת כהן-צידון, שדיבר נגדו. כי מה אמר חבר-הכנסת כהן-צידון בפאתיות שלו, איני אומר בדמגוגיה: מניין באו המיליונים ואיך נותנים הבנקים הלוואות? נכון שכזאת היתה המציאות ואפילו אם נסיר את ההגומות. בא איפוא החוק ורוצה למנוע אפשרויות אלה.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
לא.

משה ארם (יו"ר ועדת העבודה):

סלח לי רגע. בא החוק ואומר: אם יכולה ההסתדרות, הארגון היציב, לקבל מחברי ההסתדרות בשביל פעולה פוליטית, זולת אם יסרבו לתת, הרי זה מכסה במידה האפשרית את הוצאות המפלגות. מובן שאפשר לקבל תמיכה והקצבה ממישהו, אך כל אחד יבין, שאם ימומנו או יממנו המפלגות את פעולותיהן על יסוד הקצבה זו של המוסדות שלהם, של הארגונים שלהם,

— חוק הגנת השכר (תיקון מס' 5) (נבון); הודעה אישית של חבר-הכנסת מ. בן-פורת (נבון),
בן-פורת); שאלות ותשובות (סרדינס, י. תמיר, ידלן, אבנרי) —

התיקון של חבר-הכנסת י. שערי לסעיף 1 לא נתקבל.
התיקון של חבר-הכנסת א. שוסטק לסעיף 1
לא נתקבל.
התיקון של חבר-הכנסת א. אבנרי לסעיף 1 לא נתקבל.
התיקון של חבר-הכנסת ש. כהן-צידון לסעיף 1
לא נתקבל.
סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר י. נבון:
אני מעמיד להצבעה את חוק הגנת השכר (תיקון מס' 5), תשכ"ח—1968, בקריאה שלישית.
הצבעה
חוק הגנת השכר (תיקון מס' 5), תשכ"ח—1968, נתקבל.

ו. הודעה אישית של חבר-הכנסת מ. בן-פורת

הי"ר י. נבון:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת בן-פורת, להודעה אישית.

מדריכי בן-פורת (מפלגת העבודה הישראלית):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. בדיון על משרד החינוך והתרבות מסרתי, כי „הרשויות המקומיות הקימו בשנת הכספים 1967/68 סכום של 235 מיליון לירות לחינוך, ואילו תקבוליהן היו 105 מיליון לירות, בהן כלולות כל ההכנסות ממשרד החינוך, מההורים וממוסדות אחרים. יוצא איפוא, שבלמעלה ממחצית הוצאות החינוך נושאות הרשויות המקומיות, פרט למשכורות המורים והגננות“.

בסכמו את הדיון על משרדו ביום 16 ביולי 1968 פקפק שר החינוך בנוכחות המספרים שמסרתי, ואף יעץ לי שאבדוק את המספרים לפני שאביא אותם.

ובכן, בדקתי שוב, והפעם קבלתי את האישור בטופס רשמי ובחתימת סגן המנהל הכללי לשלטון המקומי, שבו הוא מאשר את המספרים שמסרתי

הי"ר י. נבון:
הכנסת תעשה הפסקה של שעה ותשוב ותתכנס בשעה 14.15.

הישיבה נפסקה בשעה 13.15 וחודשה בשעה 14.17.

ז. שאלות ותשובות

3. כמה קייטנות נפתחו לילדי השטחים הנ"ל?
4. מהי מידת שיתוף הפעולה של המורים בפעולות אלו וכמה מהם מועסקים בביצוע הנ"ל?

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלן:
לשאלה מס' 1: בתשכ"ח למדו ביהודה ושומרון — 141,839 תלמידים; בעזה וסיני — 80,050 תלמידים; ברמת-הגולן — 1,295 תלמידים.
על שאלה מס' 2 ישיב שר העבודה.
על שאלות 3, 4 ישיב שר הסעד.

2. בדיקת טענה של מורים ממזרח-ירושלים בעניין הפליה לדעה
חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ' בתמוז תשכ"ח (16 ביולי 1968):
בידיעה שנתפרסמה ב„הארץ“ של יום 11 ביולי 1968 נמסר על תזכיר, שנשלח מטעם מורים ממזרח-

הי"ר מ. סרדינס:
אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. אבקש את סגן שר החינוך והתרבות לעלות לדוכן ולהשיב על שאלות של חברי הכנסת.

1. נתונים על תלמידי בתי-הספר בשטחים המוחזקים

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ' בתמוז תשכ"ח (16 ביולי 1968):

עם תום הלימודים בבתי-הספר לרגל פגרת הקיץ ועם הידיעות המתפרסמות על יציאתם של ילדים מהשטחים שבפיקוח צה"ל לקייטנות, וכן עם פתיחת קורסים להשתלמות מקצועית של מובטלים — אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מהו מספר התלמידים שלמדו השנה בבתי-הספר ביהודה, שומרון, גולן וסיני?

2. כמה קורסים להשתלמות מקצועית מתוכננים הקיץ על-ידי צה"ל?

חובה. תלמידות כיתות י' ו-י"א של בית-הספר „אל-מאמוניה“ עלו מכיתה לכיתה על-פי ציוניהן השנתיים. 4. לאור המוסבר לעיל לא נסגר בית-הספר „אל-מאמוניה“ בטרם מועד. גם בתי-ספר אחרים לא נסגרו לפני הזמן.

4. הופעת ילדים בקונצרט „מתיאוס פסיון“

חברת-הכנסת ט. סנהדראי שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"א בתמוז תשכ"ח (17 ביולי 1968):

בתשובה לשאלתה בקשר להופעת ילדים בקונצרט „מתיאוס פסיון“, שהוגשה על ידי ביום ב' בסיון תשכ"ח ונענתה ביום י"ד בתמוז תשכ"ח, אמר כבוד סגן שר החינוך: „על פי תקנות עבודת נער (העבדה להופעה אמנותית), תשכ"ח—1968, היתה חובה על הגוף המ-ארגן את המקהלה להגיש בקשה למתן היתר להופעת הילדים“.

אודה לשר אם ישיבני:

1. ההוגשה בקשה להופעת מקהלת ילדים בקונ-צרט „מתיאוס פסיון“?
2. אם כן — האם אושרה הבקשה, ואם אושרה, מה היו הנימוקים לאישורה?
3. אם לא הוגשה בקשה כנ"ל, מה בדעת משרדך לעשות נגד מפירי התקנות?

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אין משרד החינוך והתרבות ממונה על ביצוע הת-קנות שהוזכרו בתשובה לשאלתה מיום ב' בסיון תשכ"ח. תקנות אלה הן בתחום סמכותו של מפקח העבודה הראשי במשרד העבודה.

5. פרטים על השתתפות ספורטאים ישראליים באולימפיאדה

חברת-הכנסת א. טיאר שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"א בתמוז תשכ"ח (17 ביולי 1968):

ריבוי שיוגון של משלחות ספורטיביות ישראליות עם מלווים מרובים לתחרויות חוץ עולה למדינה ולאגו-דות הספורט כספים רבים, שהשקעתם במיתקני ספורט בארץ עשויה היתה להעלות את רמת הספורט בישראל. ההישגים הנוכחיים של ספורטאי ישראל, בענפי ספורט רבים, בהשוואה להישגי ספורטאי המדינות שעמם אנו מתחרים, אינם מותירים כל מקום לתקווה של הוספת כבוד לישראל על-ידי תחרות, ולא תמיד יש בתחרויות אלה אף לשמש שיעור לספורטאינו.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מהם מקצועות הספורט בישראל המשגרים נציגים לאולימפיאדת מקסיקו הקרובה?
2. מהו השיא שמחזיקים הנציגים הישראליים של כל ענף ספורט כזה, ומהו השיא העולמי בענף זה?
3. כמה נציגים ישראליים בכל אחד מענפי הס-פורט הנ"ל ייצאו למקסיקו?

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלין:

לשאלה מס' 1: עד היום נפלה הכרעה לגבי שלו-שה ענפי ספורט: כדורגל, שחייה, קליעה למטרה. ביחס לאתלטיקה תיפול ההכרעה ב-5 בספטמבר, לאחר המבחן האחרון של הישגי הספורטאים.

ירושלים לשר החינוך, בו קובלים המורים על אפלייתם לדעה בהשוואה לתנאי העבודה המקובלים במערכת החינוך בישראל.

בקשר לכך הוגי מבקש לדעת:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. מה הן טענות המורים?
3. האם נבדקו הטענות?
4. מה העלחה הבדיקה והאם קיימת הפליה, כנטען על ידי המורים ממזרח-ירושלים?

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלין:

לשאלה מס' 1: נשלח תזכיר לשר.

לשאלה מס' 2: המורים טוענים, כי המשרד לא דירג אותם נכונה ולא חישוב כראוי את שנות הוותק לצורך משכורת. כן הם מבקשים, כי לכל מורה תשלום משכורת מלאה של 30 שעות שבועיות לתקופה שבה לא עבד ולתקופה שבה עבד פחות מ-30 שעות.

לשאלה מס' 3: כן.

לשאלה מס' 4: הבדיקה העלתה כי לא זו בלבד שלא הפלינו אותם לדעה, אלא התחשבנו במורי מזרח-ירושלים התחשבות מיוחדת בחישוב שנות הוותק לצורך משכורתם, והסכמנו להעסיק את המורים הוותיקים לאחר שסירבו לשוב לעבודה בתחילת שנת הלימודים תשכ"ח.

3. אי-סגירת בית-הספר „אל-מאמוניה“ שבידושלים העתיקה בטרם מועד

חברת-הכנסת מ. ולנר שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ' בתמוז תשכ"ח (16 ביולי 1968):

הגיע ידיעתי, כי השלטונות סגרו בטרם מועד את בית-הספר „אל-מאמוניה“ שבידושלים העתיקה ובוה נמנעה האפשרות מהתלמידות לגשת לבחינות הגמר. צעד זה ננקט כצעד עונשין כנגד פעילותן של התלמידות נגד המשך הכיבוש.

הוגי לשאול את כבוד השר:

1. מי הורה לסגור את בית-הספר „אל-מאמוניה“ בטרם מועד ומדוע?
2. התבטל הוראת הסגירה ומתי?
3. כיצד יגשו תלמידות בית-הספר „אל-מאמוניה“ לבחינות הגמר?
4. האם נסגרו עוד בתי-ספר בטרם מועד בגדה המערבית וברצועת עזה?

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלין:

1. בית-הספר התיכון „אל-מאמוניה“ לא נסגר בטרם מועד. ההיפך הוא הנכון.

בתי-ספר תיכוניים במדינה נסגרים ב-20 ביוני, ואילו תלמידות בית-ספר „אל-מאמוניה“ למדו לימודים סדירים עד סוף יוני. תלמידות כיתות י"ב, שניגשו לבחינות הבגרות, המשיכו ללמוד עד 15 ביולי 1968.

2. לא היתה הוראת סגירה.

3. לבחינות הגמר לתלמידות כיתה י"ב נתקיימו. אשר לבחינות גמר בסוף שנת הלימודים (בחינות מעבר מכיתה לכיתה) לבגרות כיתות י' ו-י"א, הן רשות ולא

סנן שר החינוך והתרבות א. ידלין :

לשאלה מס' 1: החל משנת הלימודים תשכ"ז שונתה מתכונת בחינות הבגרות ומספר מקצועות הבחינה צומצם לחמישה (במקום שישה לפי המתכונת הקודמת), ובתוכם מקצוע אחד ברמה מוגברת. בית הספר התיכון, הבוחר במקצוע היסטוריה ברמה מוגברת, מוסיף לתכנית הבחינה במקצוע הנ"ל את נושא ההתמחות כחלק שלישי של הבחינה. רוב בתי הספר התיכוניים, שתלמידיהם נבחרים במקצוע היסטוריה, בוחרים ברמה גרילה, שלגביה לא חלה הרחבה כלשהי, אלא החלפת מספר פרקים.

תכנית בחינת הבגרות בהיסטוריה צומצמה במידה רבה בשנים האחרונות תוך הדגשת הפרקים בהיסטוריה הישראלית והכללית בעת החדשה.

לשאלה מס' 2: אשר למספר העמודים שבספרי הלימוד בהיסטוריה, אין המספרים שבמכתב למערכת „מעריב“ תואמים את המציאות. כל ספר לימוד מכל על די פרקי עובדות והסברות קטעי מקורות, תמונות ומפות. המורה להיסטוריה בוחר מתוך חומר זה דוגמאות מועטות לשם הסבר וניתוח. המספר הכולל של העמודים שבספרי הלימוד, שהתלמיד חייב לעיין בהם, מצומצם במידה ניכרת לעומת המספרים המופיעים במכתב למערכת המשמש יסוד לשאלתה.

מן הראוי להצביע גם על ההבחנה בין ספרי לימוד לבין ספרי עזר. אין יסוד להנחה, שהמורים להיסטוריה מטילים על התלמידים לקרוא את כל הפרקים שבספרי העזר.

לשאלה מס' 3: אשר לנושא „תולדות ישראל בדורות האחרונים בארץ ובתפוצות“, וידיעת העם והמדינה (אזרחות) — קיימים ספרי לימוד בנושא אזרחות. ענה פרסום התכנית בתולדות ישראל בדורות האחרונים פנה המפקח על הוראת ההיסטוריה בבתי הספר התיכוניים שבמשרד החינוך והתרבות אל מורים מנוסים, בהצעה לכתוב ספר לימוד מתאים ולהגישו לאישור המשרד.

בשנת הלימודים תשכ"ח פרסם איגוד מורים להיסטוריה בישראל ספר עזר (ולא ספר לימוד) בנושא תולדות ישראל בדורות האחרונים. ספר זה מכיל מאמרים עיוניים, פרקי זכרונות ומקורות. עיבוד ספר לימוד ברמה נאותה מעורר בעיות ענייניות, מיתודיות ודידקטיות לא קלות. יש יסוד להניח, שספר לימוד בנושא זה יופיע עם סיום בדיקת תכנית הלימודים, הנערכת מטעם משרד החינוך והתרבות בחודשים אלה.

לשאלה מס' 4: במסגרת הבדיקה מחדש של תכנית הלימודים תיבדק גם שאלת האיוון בין היקף לבין העמקה.

לשאלה מס' 2: א) בענף הכדורגל אין שאלה של שיא. נבחרת ישראל הגיעה למשחקי מקסימום לאחר המשחקים המוקדמים במסגרת עמי אסיה. ב) נוכל להמציא תשובה תמציתית לשאלה זו לאחר הישיבה של ועדת מקסימום 5-6 בספטמבר, זו אשר תקבע סופית את ענפי הספורט שבהם ישתתפו ספורטאי ישראל (היינו יכולים להמציא היום רשימה ארוכה מאוד מאוד והפירוט אינו רלבנטי היום).

לשאלה מס' 3: בכדורגל — 19 ספורטאים; בשיח — 4-5 ספורטאים; בקליעה למטרה — 2-3 ספורטאים; באחלקיקה — 1-2 ספורטאים.

לשאלה מס' 4: ההוצאות לנסיעתו של כל ספורטאי — 4,500 ל"י. סכום זה אינו כולל את הוצאות ההכנה.

6. רמת בחינות הבגרות בהיסטוריה

חברת הכנסת ד. לוי שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ט בתמוז תשכ"ח (25 ביולי 1968):

אפנה את חשומת לב השר למכתב למערכת „מעריב“, שהתפרסם בגיליון העתון ביום א', 21 ביולי 1968, ושנשא כותרת: „בגרות בהיסטוריה ברמה אוניברסיטאית“.

אותו קורא כותב בין השאר:

„מאז ומתמיד היתה בחינת הבגרות בהיסטוריה בעלת ההיקף הרחב ביותר מכל יתר הבחינות ודרשה, כמובן, הקדשת זמן רב יותר מצד הנבחן. בשנים האחרונות הוכללה בחומר הלימוד גם הרחבה בתולדות ישראל בדורות האחרונים (מסוף המאה הקודמת ועד ימינו), שינוי שנתקבל בברכה על ידי המחנכים. חומר מקיף זה, בתוספת „אזרחות“, צורך כחומר חובה לבחינת הבגרות בהיסטוריה, מבלי להפחית מן החומר הקודם. לקראת בחינת הבגרות הנוכחית היה על התלמיד לעבור (כחומר מינימום) על (ההתייחסות היא לספרי הלימוד המקובלים ביותר): 3 ספרים — היסטוריה כללית ויהודית, 1189 עמוד; 2 ספרי אזרחות וידיעה, 434 עמוד; ספר הרחבה על הציונות, 182 עמוד; ספר הרחבה על השואה ומלחמת השחרור, 512 עמוד; בסך הכל 2317 עמודים.“

אודה לשר אם ישיבני:

1. הנכונות העובדות דלעיל?
2. מדוע דורשים מתלמיד לבחינת בגרות לימוד חומר בהיקף אוניברסיטאי?
3. מדוע לא נכתב עד היום ספר לימוד למקצוע החדש „תולדות עם ישראל בדורות האחרונים“ ועל התלמידים לגבש לעצמם תמונה מקוטעת מעשרות מקורות שבחלקם הגדול מיושנים?
4. מדוע אין מקצצים בכמות על חשבון העמקה והרחבה?

ח. חוק רשות השידור (תיקון מס' 2), תשכ"ח—1968**(המשך הדיון)**

שולמית אלוני (מפלגת העבודה הישראלית):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אומרים שאני שייכת לדור שהוא פרגמטי, משתמשים גם בביטוי „ביצועיסטי“. הואיל והרבה נאמר בבית הזה על דמוקרטיה ועל חיים דמוקרטיים, רוצה אני להעלות את הצד

היו"ר מ. סרדינס:

אנו עוברים לסעיף ה' בסדר-היום: חוק רשות השידור (תיקון מס' 2), תשכ"ח—1968, קראה ראשוֹנה המשך הדיון. רשות הדיבור לחברת הכנסת אלוני, ואחריה לחברת הכנסת צברי.

ההיא ואת הבסיס החוקי שלה, שהרי אילו היה כזה, לא היה צורך בחוק המונח לפנינו, לא היה צורך בתיקון סעיף 19 של חוק זה, המתקן את סעיף 29 לחוק העיקרי, שבמקום המונח, "אגרה" יבוא, "אגרות", ואחרי "מקלטי רדיו" יבוא, "מקלטי טלוויזיה". משמע שהמחוקק מבין שאין להוציא תשלומים אלה ללא חוק.

אני מבקשת את אדוני השר - שאמרת כי איננו אחראי לכך - שלאחר שיהיה שירות ויתקבל החוק, יעשה את האקט החינוכי והחשוב לנו ולציבור, ואותם אנשים ששילמו בתוס' לב ושהאמינו שהם מבצעים פעולה כחוק, יקוו להם את הסכומים האלה ויפטרו אותם מתשלום האגרות, בהתאם לסכומים שכבר שילמו - או שיוחזרו להם הכסף. לא ראיתי עדיין גזר מחזיר כספים. יותר קל לחוקק חוקים רטרואקטיביים. היה כבר מקרה כזה בעבר...

שמואל שורש (מפלגת העבודה הישראלית):
הטלפון, מס הכנסה.

שולמית אלוני (מפלגת העבודה הישראלית):

אני שמחה מאוד לשמוע שתכריעו ועדת הכספים מביעים דעות שיש מקום להחזיר את הכסף, למרות שבעבר העדיפו חקיקה רטרואקטיבית. אם כן, העיוות הזה יתוקן, אני מקווה.

(חבר הכנסת ש. שורש קורא קריאת ביניים)

חבר הכנסת שורש, אתה אומר לי שהתקווה היא תקוות שווא. אני מקווה שאין היא תקוות שווא ותופעות כאלה לא יישנו, ואותם הסעיפים הקבועים באותה חוקה-זוטא שלנו, פקודת סדרי שלטון ומשפט, הקבועים שאין לדת לכיסו של האזרח ללא חוק, יישמרו. אני מקווה שהוועדה המיוחדת, שדנה בהכנת חוקי-יסוד, תלביש סעיפים אלה במסגרת של חוק-יסוד מיוחד, שיעמוד לנגד עיני חברי הכנסת, שהרי כבדו של הפרלמנט הוא המבחן באיזון מידה הוא מבקר את התקציב ומאשר אותו, ובאיזון מידה הוא דואג לכך שהממשלה תפעל אמנם רק בהתאם להחלטות הכנסת.

ומכאן לנושא שלפנינו. החוק שהונח לפנינו מרחיב סמכויות של הרשות, על מנת שאפשר יהיה לכלול את שידורי הטלוויזיה ולקיים את ההבטחה שניתנה לכנסת. אבל אין בחוק הזה משום תשובה לשאלה המעסיקה אותנו ושנשמעו לה הדים רבים בבית הזה: האם רצוי ששתי הרשויות האלה, שני הכלים האלה של רדיו וטלוויזיה, יהיו יחידה אחת, או שמא צריכות אלה להיות שתי רשויות נפרדות? השאלה היא: האם אנחנו צריכים לקבוע בעניין זה, האם יש פה מחשבה עקרונית, גישה עקרונית, או שמא זה עניין טכני, תקציבי, חישוב של כוח-אדם? אם זה עניין טכני-תקציבי-ארגוני, עניין של כוח-אדם, דאי שלא הכנסת הוא המקום לדון בזה. אני סבורה שיש פה בעיה עקרונית מסוימת, ועלינו לתת עליה את הדעת.

נאמר שהמנהל ימונה על-ידי הממשלה. לדעתי זה טוב. חברי כנסת, ביניהם חברי הכנסת שערי ורואל-נאור, פוזחים ממניו ממשלת. הם פוזחים שיהיה בכך משום מונופול ותכתיבים. מינוי על-ידי הממשלה פירושו ביקורת ואחריות פרלמנטרית מלאה; מינוי על-ידי הממשלה מחייב את הממשלה להקשיב לביקורת ולנהוג לפיה, במידה שהיא צודקת; או להתנגד לה, או להכחיש

הביצועיטי ולומר, שכללים מקובלים בתחום של חיים דמוקרטיים חייבים לא רק להיאמר, אלא גם להישמר ולהתבצע. אמר לנו השר גלילי: "פתיחת השידורים לא תהיה לפני שהכנסת תחליט על כך". ואמנם מתוך כבוד להחלטת הכנסת הוא מביא לפנינו עכשיו הצעת חוק לתיקון חוק רשות השידור, על מנת להכין את הטלוויזיה. נמצא שהיום שירות כזה אינו קיים.

במשך ארבע שנים גובים אגרה בעד טלוויזיה. מקובל שאגרה גובים בעד שירות. שמענו מפי השר, שהשירות עדיין אינו קיים. אם כן, אין זו "אגרה" אלא "תשלום חובה".

סעיף 6 לפקודת סדרי השלטון והמשפט אומר: "אין להטיל מסים ממשלתיים או תשלומי חובה ממ' שלתיים אחרים שהחוק טרם התיר את הטלתם, ואין להקדים מסים ממשלתיים או תשלומי חובה ממשלתיים שהחוק התיר את הטלתם". לא ידוע לי על איזה חוק שהוא שהתיר תשלומי חובה או מס על מי שמחזיק מכשיר טלוויזיה. גם השם "אגרה" שניתן לאותו תשלום חובה הוא מטעה. יש לזכור כי לצורך גביית אגרת רדיו הוכנס תיקון מיוחד בחוק, וזאת בשנת 1961, חוק לתיקון פקודת הטלגרף האלחוטי. אמרו לנו שאת האגרה בעד הטלוויזיה רוצים לגבות על מנת לקיים מפקד של מכשירי הטלוויזיה המצויים בארץ. לצורך המפקד, לפני שש או שבע שנים, קבעו שיש צורך ברשיון להחזקת מקלט, ובפירוש, באותו דיון לפני שש-שבע שנים נאמר שאין לגבות אגרה, מפני שהמעשה אינו חוקי.

למרות זאת, לפני ארבע שנים החליטה הממשלה, ללא אישור הכנסת, ללא חוק הכנסת, לגבות אגרת טלוויזיה. באותו זמן לא הייתי חברת הכנסת, אבל ניצלתי את כל הכלים העומדים לרשותו של אזרח על מנת להתריע נגד הדבר הזה; הממשלה לא מנעה בעדי מלהשתמש גם ברדיו למטרה זו.

אמרתי אז, שאני מצטערת שאין לי מכשיר טלוויזיה, כי הייתי שמחה אילו פנו אלי ודרשו את הכסף הזה, ואילו יכולתי לסרב. מודה אני שעוררתי אז את האזרחים שנתבעו לשלם את האגרה - אינני יודעת באיזו מידה של הצלחה, אבל אני חושבת שהדבר הצליח במידה מסוימת - לבל ישלמו אותה, כי אין חוק שלפני זכאים לגבות מהם את התשלום. הממשלה יש לה הרבה כוח, ניתן לה תקציב, אבל איננו רוצים שמישהו - ואפילו הממשלה במלוא כוחה ובמלוא מרותה - יוכל לדת לכיסו של האזרח ללא חוק.

אז דבר מעניין: אנשים שסירבו לשלם, לא נעשתה נגדם כל פעולה והם לא שילמו; ואילו אנשים תמימים, שהאמינו שממשלתם אינה דורשת תשלום אלא על-פי חוק, שילמו כספים. אינני יודעת עד כמה נהנתה הממשלה מהתשלומים האלה ומה הם הסכומים שהגיעו אליה, והיכן הצטברו וכיצד השתמשו בהם. אבל ידוע לי וברור לי שהגיעו כספים.

כמובן, השר גלילי איננו אחראי לעניין זה, ואם מישהו אחראי לו, הרי זה מי שפרסם את התקנה, ועוד יותר מכך אחראית לו ועדת הכספים של הכנסת, וכן הכנסת כולה, שלא היתה ערה לעניין זה. אבל שאלתי היא: מה דינו של כסף זה שאזרח שילם, ומישהו - ואפילו הממשלה - קלט אותו שלא על-פי דין? אינני רואה כל נימוק שיוכל להסביר את סבירות הפעולה

לטעות. יש דעת קהל ודעת עתונים. ואני מקווה שימנו את האיש הנכון, שיהיו לו חושים להגיב על הביקורת ודעת הציבור. נוסף לכך קיימת רשות מפקחת. אני מעלה את השאלה - האם רצוי שאיש אחד יהיה הממונה את הקה, ביחוד בתחום זה של אינפורמציה של אקטואליה; או שהואיל ויש שני כלים שונים, ולמ- עשה הם פועלים בצורות שונות, מוטב שיהיו שני אנשים. המשותף בין הרדיו ובין הטלוויזיה הוא רק המיקרופון. הכלים הם שונים, טכניקת העבודה שונה, ההגשה שונה. המשותף הוא המיקרופון, והמיקרופון כרוך בהוצאה קטנה. מוטב שתהיה איזו תחרות בין השניים.

הפנו תשומת לבי לכך, שאין זה דבר פשוט. כי התחרות לא תהיה אידיאולוגית ולא טמפרמנטלית, אלא תחרות של תקציבים ומשיכת אנשים. וזה תחום הנוגע לא לצד העקרוני, אלא לצד הביצועי. יכול להיות שהמשקל של הצד הביצועי הוא כל כך גדול, שהוא שקול כנגד הצד העקרוני של איזו אפשרות שהיא, לא של תחרות, אלא של נוסח שונה במדינה, אשר בה לא הרדיו ולא הטלוויזיה לא יהיו להם מתחרים בתחום הפרטי.

נדמה לי, שהוועדה שתדון בחוק זה תהיה חייבת ללת דעתה על נקודה עקרונית זו, האם רצוי איש אחד ממונה על כל הזרמת האינפורמציה, או שני אנשים? ושוב, אני אומרת זאת לא מתוך חשש מפני התערבות מבחון. אני מדינה שהיחסים בה הם אינטימיים מאוד. הכל מכירים אלה את אלה, ומכלול היחסים האישיים הוא רב וגדול. בתקופה שהיתה, "רשימה שחורה" ב, קול ישראל, היה אחוז אפסי מתוך הרשימה - ואני אומרת זאת מתוך ידיעה - מתוך השראה של השלטון, המשרד והשר. עיקר הרשימה נבע בשל הערכות או יחסים של האיש שעמד בראש העניין.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):

מי שהיה למטה פחד מפני זה שהיה למעלה.

שולמית אלוני (מפלגת העבודה הישראלית):

אם פחד, לא היה האיש המתאים לתפקיד, זאת אומרת לא היה מתאים להיות מנהל, כי לא היתה לו סיבה לפחד. אם מוסרים לאיש אחריות ושיקול דעת, הוא חייב שלא לפחד אלא לעמוד על דעתו.

אבל עובדה היא, שהמדינה היא קטנה, היחסים הם אינטימיים. אחד מגורמי הביקורת בבית הזה נגד "קול ישראל" בעבר היה עניין המונופול. אני מבקשת את השר והוועדה שתדון בחוק לבדוק נקודה זו, באיזו מידה יש לה משקל.

הטלוויזיה היא עניין יקר. יקר לאין ערוך יותר מן הרדיו. לרדיו יש בעיות תקציביות, ולצורך פתרון הבעיות התקציביות, לפחות בחלקן, הונהגו משדרי הפרסומות. אני רואה צורך להזהיר בכל צורה אפשרית, שלא יוחדו משדרי הפרסומות לטלוויזיה. אנו מדינה בראשית התפתחותה, עם כל האמביציות והיומרות שלנו, מלאות הסופיסיטיקציה. אני רוצה לספר לכם סיפור קצר: ילדי כיתות ג'-ד' ערכו מסיבה, "קומויץ", ואני ישבתי מהצד וחזיתי. לאחר ה"קומויץ" היתה הופעה, ובמשך שעה וחצי הופיעו הילדים בדבר אחד בלבד - שירי פרסומות וסיסמאות של הפרסומות ב"קול ישראל". זוהי שטיפת מוח בחברה שאין לה עדיין די נוגדנים להתנגד לשיטת המוח.

הטלוויזיה פונה - ואמצעי הפרסומות מופנים אף

אותה - במידה שאינה צודקת. לכן מינוי על-ידי הממשלה הוא חיוני, ואין כל פגם באדם אחראי ומתאים אם יש לו צבע פוליטי.

הדוגמה שהביא לפנינו חבר הכנסת אברמוב, כאילו קיימת התערבות הממשלה, כאילו קיימים תכתיבים של הממשלה בשירות השידור, היא מופרכת. הוא הביא דוגמה מתכנית "היום זה", שבראשיתה הודיעו שידובר בה על "מרד המושבים", אך לא דובר בה על "מרד המושבים". ולדעתו, או כפי שהסתבר מדבריו, היתה התערבות מגבוה. אילו טרח חבר הכנסת אברמוב, היה מגלה מה שהוברר לי; תכנית "היום הזה", שהיא תכנית טובה מאוד, נערכת ביום שבו משדרים אותה. זוהי תכנית "חדשות", ואת ה"חדשות" מכינים לקראת הרגע האחרון. עלולה להיות טעות בהערכת הזמן. ומה שקרה באותו מקרה הוא, שהודיעו לעורך התכנית, שהקטע שבו הקליטו את עובדי הקליטה של הסוכנות, צריך להימשך שלוש דקות. הוא נמשך שש דקות. ומשום שהקטע על עובדי הקליטה שהתכנסו למחות נגד משרד הקליטה - גם זה מרי נגד הממשלה - אך יותר זמן, אי-אפשר היה להכניס את הקטע הנוסף למסגרת הזמן של התכנית.

נדמה לי שכל המאוזן לרדיו יודע, שאין זה נכון שיש התערבות מגבוה. מי שמע ביום א' האחרון את המשרד על המחקר של ד"ר פרס ביחס לחינוך הניתן בבית-הספר התיכון הערבי, שכלל ביקורת קטלנית על שיטת ההוראה של שם, בוודאי לא יוכל להאמין שיש התערבות מכל סוג שהוא.

אולם יש דבר אחר, מונופול מסוג אחר. אם אנו קובעים מנהל אחד לכל ההיקף של מסירת האינפורמציה, הרי שהאיש יש לו שיקול דעת משלו, וזה שיקול דעת של איש אחד; יש לו טמפרמנט משלו, וזה טמפרמנט של איש אחד; יש לו נטיות כאלה ואחרות. צפוי שבשנים הקרובות הבאות עלינו - ואינני יכולה לדאות דברים לטווח ארוך, אבל לטווח סביר אפשר לדאות דברים - לא תהיה תחנה פרטית מתחרה. נשאלת השאלה, האם הזרמת כל מכלול הדיעות והאני-פורמציה צריכה להיעשות לפי שיקוליה של יחידה אחת, שבראשה עומד איש אחד; או מוטב - מבחינת קנאת סופרים תרבה חכמה - לחלק את הדברים, ויהיה מנהל כללי, ממונה על-ידי הממשלה, ושני סגנים, ולדעתי גם הם ממונים על-ידי הממשלה, אחד לעניין הרדיו והשני לעניין הטלוויזיה, על מנת שכל אחד מהם - באפקים ובכלים העומדים לרשותו - יביא את האינפורמציה כפי שהוא מכין אותה.

יצחק נבון (מפלגת העבודה הישראלית):

את מציעה שיהיו שני סגנים. החוק אינו אומר שאי-אפשר למנות שני סגנים.

שולמית אלוני (מפלגת העבודה הישראלית):

החוק אינו מתייחס לשאלה זו, אם המנהל יהיה ממונה על הטלוויזיה ועל "קול ישראל" יחד, או שלכל אחד מהם יהיה מנהל בנפרד. ואני שואלת - האם אנו רוצים מנהל אחד? כלומר, הנהלה וקו אחד והשראה בעיקרה של איש אחד? העניין חשוב בעיני, לא מפני שאני חוששת מפני התערבות מבחון. הנחתי היא, שאם מוסרים סמכות לאדם, יש לתת לו מלוא שיקול הדעת והאפשרות לפעול לפי מיטב שיקולו ושיפוטו. ומותר לו

אצלי, נובעת יותר מאופיו של המתווכח מאשר מהוכחת הנסיון.

יש בינינו מאמינים ויש בינינו שאינם כל כך מאמינים; או יותר נכון יהיה להגיד, שיש בינינו אופטימיסטים ויש פסימיסטים. בדרך כלל יש בינינו, כמו בכל חברה, מתנגדים לכל חדוש, ויש שרואים חיי בלחות תחת של-טונה של הטלוויזיה. שמענו דברים אלה מעל במה זו. כאילו יש בכוחה של חברה מודרנית כל-שהיא לעצור לאורך ימים חדירתן של המצאות המדע והטכנולוגיה. אני מתפללת לפעמים, שאנשים אלה אינם רואים כי חברתנו המודרנית היא חברה המוגנית גם בייצור, בטר-בות ובאמצעי תקשורת. ובמקום לראות את העובדה הזאת ולעשות את כל מה שנוח כדי למנוע תופעות שליליות העלולות לבוא, הם פשוט עוצמים את העיניים, מתעלמים.

הטלוויזיה היא באמת מכשיר אדיר ורב-עוצמה, וכבר נאמר כאן שהוא מסוגל לשנות סדרי החיים. אבל הוא רק מכשיר המופעל בידי אדם. אם לברכה ואם לקללה. הטלוויזיה איננה מעשה המהר"ל הקדוש. בידיו להפוך מכשיר זה למנוף לחינוך דמוקרטי בתוכנו ובתוך שכנינו, מקור להשכלה ובידור, ביחוד לאזורי פיתוח, המקופחים בכל הנוגע לאמנות ותרבות, אמצעי לקירוב לבבות אחים וגם בני דחים, להזהרות עם משימות המדינה, ועוד. בידיו לעשות ולפעול, שהמכשיר הזה לא יהיה למקור של בזבוז זמן והשחתת נוער. הטלוויזיה תיתן רק מה שאנו נוספק בה.

לפיכך, חברת-הכנסת ורדיגר, אם הגברת גורדון המ-פורסמת מהטלוויזיה האמריקנית זועקת על הטלוויזיה שהיא מקלקלת את ילדי ארצות-הברית, היא בעצם טוענת נגד הסרטים הגרועים, סרטי האלימות והמתח הגורמים לכך, והיא אפילו טוענת שהיא תמיד דורשת תכניות טובות. אין שומעים לה, ולכן זוהי התוצאה. יש גם טוענים, כי ההמון הוא המכתיב את תכניות הטלוויזיה, וכי גם אנו לא נוכל שלא להיכנע לטעמו הבינוני של ההמון, ועל כן יוריד מכשיר זה את הרמה שלנו, גם התרבותית. מצב כזה ייתכן שיהיה במקומות שיש בהם גם שירותי טלוויזיה פרטיים, מסחריים, המת-חרים על נפש המאזין, ושכל האמצעים לשם כך כשרים בעיניהם. טלוויזיה הפועלת לפי מדיניות ממלכתית ותחת פיקוח ציבורי-ממלכתי — וזה העיקר — לא תוכל לרדת לרמה האמורה. ואם היא מתחילה לרדת, הרי מצויים האמצעים להחזיר אותה למקומה על-ידי הפיקוח הציבורי.

זאת ועוד: אינני מבינה מדוע חברי הכנסת המת-נגדים מתעלמים מתופעה בולטת מאוד בחיינו, והיא שבתוך אלפי בתים — יש המעריכים למעלה מ-40,000 — כבר מצוי המכשיר הזה, ושעות רבות מבליים אורחים שהשפה העברית אינה שגורה בפה — ויש רבים כאלה — בהקשבה לשפה, שאם כי ידיעתה חשובה לנו מאוד, הרי אין ספק שקודמת לה השרשתה של השפה העב-רית בפה. לו היו ניתנים להם בשעות אלה שידורים בעברית, היו משמשים גורם מכריע להשרשת השפה העברית בפה. להכרת תרבות העם והארץ. ונכון שגם אחרי שתפעל הטלוויזיה הכללית בשלמותה, בודאי עוד יהיו בארצנו צופים רבים בטלוויזיה של שכנינו, אבל אני חושבת שלא יהיו צופים באותה מידה. חוץ מזה, יש גם דבר הנקרא השפעה נגדית. תהיה אפשרות לבחור — מה שלא ניתן עכשיו. מכאן ברור, שאני בעד טלוויזיה

הם — אל היצרים התת-הכרתיים, שעה שהכלים הממ-לכתיים שלנו אינם יוצרים במידה מספקת את הנוגדנים ואת הידע הרציונלי לעמוד כנגד אותה פרסומת.

אם נתחיל, לצורך מימון, בהחדרת פרסומת לטל-וויזיה, אני חושבת שנגרום רעה רבה מאוד לציבור. נקדם הוצאות, אך רדאי שלא נקדם את טיב המוצר והשירות. בדרך כלל אינני רוצה לחנך כאן את הציבור. זה איננו תפקידנו לחנך את הציבור. אך אנו חייבים לשמור על איוון מסוים של דברים שמפנים לתת-ההכרה של הקהל, שאינם לפי הצרכים האמיתיים שלו. נדמה לי שאותו איוון יופר את תזונה פרסומת בתחום זה.

אמרו כאן חברי-הכנסת פרוש וחברי כנסת אחרים, שהם רואים קללה גדולה במכשיר החדש שלפנינו. אני חושבת שנקבל מכשיר חשוב מאוד. חברת-הכנסת פרוש אמר, כי המכשיר הזה הוא בזבוז זמן. אבל הוא יכול להיות חסכון בזמן, ואפילו חסכון גדול, על ידי הבאת אינפורמציה שבדרך כלל עובר זמן רב עד שמביאים אותה. אני חושבת שאנחנו יכולים להקל גם מבחינת הגשת ערכי תרבות ובידור לישובים מרוחקים, בנוסף לאותה נקודה שהעלו כבר כאן — שזהו כלי פוליטי חשוב ממדרגה ראשונה במגענו עם עמים אחרים, עם עמי הסביבה, עם השכנים ועם האויבים בכלל זה.

אין לי ספק שהדעת תהיה נתונה לכך שכלי זה בארץ יעמוד על רמה, שהשירותים יהיו על רמה מת-אימה והולמת את הצרכים שלנו. ולצורך זה אני מצ-טרפת לחברי הכנסת שאמרו: אל תאיצו; תנו לעניין להיעשות לאט יותר. נקבל יתרון נוסף בכך שהדבר ייעשה לאט יותר. הציבור לא יוכה בהלם שבהנהגת הטלוויזיה בבת אחת. רק בתקופה מאוחרת יותר נוצרים נוגדנים. ההלם הוא בכך, שהמכשיר הזה מרכז אותך סביבו, שאתה כאילו מתנתק מדברים אחרים, מתוך סקרנות, וכולע גם מה שצריך לפלוט ולא לבלוע.

ניתן לה איפוא זמן לבנות את עצמה, והציבור יפתח לאט לאט גם את הנוגדנים ואת הביקורת הנכונה. זה ימש גם את הציבור וגם את המכשיר.

ה"ז מ. סרדינס:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת רחל צברי.

רחל צברי (מפלגת העבודה הישראלית):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני חושבת שכל חברי הכנסת מסכימים כי התיקון לחוק רשות השידור הוא דבר בעתו. ייתכן שהוא איחר במקצת, מפני שבי-נתיים הולך ונעשה מכשיר תקשורת זה, הטלוויזיה, חלק מחיינו. לכן חשוב שיתפתח בדרך נאותה ונאורה, נאותה, ולא פשוט מתוך התפתחות סטיכית מפתיעה. חשוב מאוד שכבר בהתחלה, אפילו בשלבי הניסויים, יהיה במסגרת מנחה.

אין לנו כל נסיון בפעילות של המדיום הזה בחיינו בארץ. ואין אנו יודעים מה היא בעצם השפעתו עליהם. התיקון של החוק הזה אינו חוגמת רוב החוקים שלנו, הבאים להסדיר מציאות מסוימת ולקבוע כללים וסייגים לתהליכים קיימים. כל מה שאנחנו יודעים וכל מה שכל אחד מאתנו אומר, שאוב מנסיון של חיים זרים, של ארצות אחרות ושוונות. משום כך בעצם קשה לבטא עמדה חד-משמעית בבעיות הקשורות במכשיר הזה. התייחסות המתווכחים אליה, כך נראה לי, וכך זה גם

כללית, וגם ביטאתי את זה לפני שש שנים, כשהתקיים הדיון על הטלוויזיה הלימודית.

חברי הכנסת, כל צעד בהתפתחות ובקידמה מלווה בקשיים ובבעיות, וגם כיוון הטלוויזיה שלנו לא נמלט מכך, ויש הרבה בעיות, וחברי הכנסת העלו אותן. אין אני מתיימרת לדעת את כל הבעיות. ככל שאני מנסה לחדור לשאלות אלו של הטלוויזיה – אני מוצאת שהן רבות יותר משאני חושבת, ויותר מסובכות. אבל אחדות מוכרות לי, ויש לי דעה עליהן, שאני רוצה להעלותה.

ראשית, הזיקה בין שירות השידור והטלוויזיה. שההסברה הנכבד מציע שילוב של שני המכשירים האלה בהנהלה אחת, מתוך טעמים של הכתשות פיקוח ציבורי נאות והפעלה חסכונית, הפרייה הדדית – לפי דבריו. ויש בודאי הצדקה לכך. יש הצדקה לכך שהיה בעצם גם בסמכותה של רשות אחת. אבל מתוך שלכל אחד יש תחום-פעולה מיוחד משלו ומתוך ששירות השידור כבר הגיע לדרגת בגרות נאה. בעוד ששירות הטלוויזיה עדיין במחלוקת, עדיין חלש, עדיין אינו יכול לעמוד אפילו על נפשו – נראה הדבר שמן הרצוי לתת לטלוויזיה מרחב גדול עצמאי, ללא שותפות כזאת, שעלולה אולי להי- ניקה, עד שתעמוד על רגליה, ועד שעצמיותה תתחזק, ורק אחר-כך תוכל להיאבק על דמותה המיוחדת.

ועוד עניין: משך זמן הכנתה של הטלוויזיה עד להפעלתה הסדירה. יש בינינו הדורשים להתחיל בהפעלתה גם אם הטלוויזיה עדיין איננה כמצופה וגם אם אין עדיין תכנית לשידורי קבע. אני מאלה החושבים כי אין להיחמץ בהפעלת הטלוויזיה, ויש לנהוג בשיטת הקמתה של הטלוויזיה ההולנדית, שאני שמחה שגם שר ההסברה תמך בה, מטעמים רבים שהוזכרו, ויש גם טעם מים שלא הוזכרו. קודם כל: התפוזן הוא היפוכה של רמה נאותה. אין להיחמץ. שנית, ואולי זה החשוב: מוטב להעדיף הפקה עצמית, הדורשת זמן במידה גדולה יותר, מפני שבדרך זו אנו בונים לאט-לאט את הטלוויזיה המקורית שלנו; דווקא על-ידי ההפקה העצמית, אנו יוצרים את החומר שיקרב אותנו לשכנונו, ועל-ידי כך אנו גם יוצרים את החומר שנביא לאחינו בתפוצות.

יש עוד טעם לכך שאין צורך בחפז: גיבוש הצוות של הטלוויזיה. כבר שמענו, ואינני רוצה לחזור על דברים שנאמרו, על כל מיני בעיות שקיימות שם. צוות הטלוויזיה מורכב מישראלים חוזרים, ממומחים מחוץ-לארץ, ומעובדי שירות השידור לשעבר. כדי להגיע לרמת יצירה ממשית ויוזוה יש צורך בצוות מגובש ומעורה בחיי המדינה ותרבותה. בלי זה לא תהיה יצירה טבעית מקורית בתוכנו. מן הראוי לא להאיץ בצוות זה. יש לתת לו שהות להתעורר וגיבוש, ולא לחייב אותו שכבר יישב על המדוכה של הכנה, בשעה שעוד הדבק בתוכו חלש ועדיין אין ההבנה בתוכו, ועדיין אין התגובה הטבעית הנובעת מאנשים שמבינים זה את זה ושהתגבשו יחד לצוות אחד.

גם התקציב הוא סיבה רצינית לאי-חפזן. דובר כאן על דלותו של התקציב, על כל מיני תופעות שקורות בגללו, כמו תשלום מקדמות לעובדים, על תנאי עבודה בלתי-נאותים, בניין בלתי-מתאים. מוטב איפוא לעשות לאט-לאט במצב זה, עד שייקבע תקציב הולם לצרכי הטלוויזיה. התקציב לטלוויזיה הוא עלוב, ואנו חייבים להגדילו פי כמה. מוטב כך מאשר להיחמץ תוך עבודה של אנשים נדחקים למרירות בגלל מצבם. זה אינו בריא בשעה שרוצים ליצור משהו.

על בעיה אחרת אני עוד רוצה לעמוד: הזיקה בין הטלוויזיה הכללית לטלוויזיה הלימודית. לא שמענו על כך אלא מלים ספורות מפי שר ההסברה. אבל אני חושבת שאנו חייבים להתייחס לזה. ניסוי הטלוויזיה הלימודית מתנהל כבר שנתיים וזוכה להצלחה רבה. גם הוועדה, שהלורד רוטשילד מינה לבדיקת כדאיות המ- שכתה של הטלוויזיה הלימודית, שיבחה את הניסוי בדו"ח שלה. הטלוויזיה הלימודית עומדת עתה לפני התארגנות גדולה, וניסוי, בהיקף וגם בתכניות. שמענו הרצאות

על בעיה אחרת אני עוד רוצה לעמוד: הזיקה בין הטלוויזיה הכללית לטלוויזיה הלימודית. לא שמענו על כך אלא מלים ספורות מפי שר ההסברה. אבל אני חושבת שאנו חייבים להתייחס לזה. ניסוי הטלוויזיה הלימודית מתנהל כבר שנתיים וזוכה להצלחה רבה. גם הוועדה, שהלורד רוטשילד מינה לבדיקת כדאיות המ- שכתה של הטלוויזיה הלימודית, שיבחה את הניסוי בדו"ח שלה. הטלוויזיה הלימודית עומדת עתה לפני התארגנות גדולה, וניסוי, בהיקף וגם בתכניות. שמענו הרצאות

על בעיה אחרת אני עוד רוצה לעמוד: הזיקה בין הטלוויזיה הכללית לטלוויזיה הלימודית. לא שמענו על כך אלא מלים ספורות מפי שר ההסברה. אבל אני חושבת שאנו חייבים להתייחס לזה. ניסוי הטלוויזיה הלימודית מתנהל כבר שנתיים וזוכה להצלחה רבה. גם הוועדה, שהלורד רוטשילד מינה לבדיקת כדאיות המ- שכתה של הטלוויזיה הלימודית, שיבחה את הניסוי בדו"ח שלה. הטלוויזיה הלימודית עומדת עתה לפני התארגנות גדולה, וניסוי, בהיקף וגם בתכניות. שמענו הרצאות

מדידת-חינוכית את מקום גידולו של התוצר, דרך גידולו ושיווקו. לדוגמה: התעמולה לשימוש בתוצרת פרי-הדר תהיה בדרך של הצגת גידול הפרי – הפרדס, פריחתו, השקית העצים, הקטיף, האריזה, ההובלה לאניות וההט-ענה, ייצור רבבות, מיצים ועוד. הלא זהו עושר לימודי-הטלוויזיה יכולה לתת הרבה גם להורים וגם לילדים. הגה „אתא” רוצה לפרסם את הבגדים הטובים שלה – ואני מוכרחה לציין שהם טובים. הפרסום הזה יכול להתבטא בהצגת גידול הכותנה – השיח, פריחתו, קטיפת הכותנה, הליכוי הייצור וחיי הפועלים במפעל. וכן כהנה וכנהג. אפשר להפוך את הפרסום למשהו חינוכי ממדרגה ראשונה. לא תמיד צריך לראות את הדוגמה של „העם החליט” – קפה עליה, יש דברים יותר טובים מזה.

ולבסוף הערה אחת הנוגעת לסעיף בחוק. אני מק-בלת את הערתו של חבר-הכנסת נבון בעניין סעיף 344, הקובע כי רשאי השד להתקין תקנות להסדרת שידורים של סרטי קולנוע, ואם כי חיות מעבודה זו מאות משר-פחות – הרי שרבות יותר הן המשפחות מרובות הילדים ומעוטות היכולת שאינן יכולות לשלם את מחיר כרטיס הקולנוע, והזכאיות יחד עם בניהן לחזות בסרט טוב מוקרן על מסך הטלוויזיה. אין לראות רק צד אחד של המטבע. יתר על כן, התחרות זאת בין בתי-הקולנוע והטלוויזיה תאלץ את בעלי בתי-הקולנוע להוריד את מחירי הכרטיסים, לשפר את אולמות המושבים והשי-רותם ולהכניס מיוזג-אוויר, והרי יש בתי-קולנוע שאי-אפשר להכניס אליהם. ייתכן, אמנם, שהם יאלצו לעבור להקרנת סרטים מיוחדים שאי-אפשר להקרין בטל-וויזיה, כמו בארצות אחרות, אבל בדרך כלל אינה דומה יציאה לבדור לקולנוע לישיבה בבית והסתכלות בסרט, ואין לחשוש לירידה בולטת בביקור בתי-הקולנוע.

בסיום אני רוצה לומר: הנהגת הטלוויזיה הכללית עשויה להיות מאורע גדול בחיינו. אין ספק שהיא תביא לשינויים בחיינו בכלל, ובחיי הנוער ובמנהגי המשפחה בפרט. משום כך אין להיחפז בהפעלתה, ומוטב להכניה ולהביאה לידיה נאותה, שלא תאכזב בשום סוג של תכניות. היא גם צריכה להיות מלווה בטיפול, בדיקה ופיקוח מתמיד.

אנו חברי הכנסת, חייבים להיחלץ לעזרתה ולהב-טיח לה תקציב הולם. אני מאחלת לה התגשמות הצי-פיות החיוביות שאנו תולים בה.

הו"ר מ. סרדינס:

רשות הדיבור לשר גלילי, לתשובה.

השר י. גלילי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. האמת ניתנת להיאמה, כי היה לנו דיון ענייני, באווירה טובה, דיון שיש בו כדי לעודד את כל העושים במלאכה. נראה לי, כי יש לזקוף לזכותו של דיון זה ליכוח המאמץ של האנשים השקועים במלחמה מערכת התקשורת שלנו, אנשי שירות הרדיו והצוות להקמת הטלוויזיה. וחובה לומר כי הרמה והרצינות של הדיון שהיה בכנסת מחייבים מאוד את האנשים שעליהם חובת ההפעלה של שירותי התקשורת, לב לאכזבו את הבריות. שהרי כגודל הציפיה להצלחה, כן מרה ורבה יכולה להיות האכזבה, אם אמנם תהיה סיבה לאכזבה.

אינני מקבל על עצמי להתייחס בדברי, הפעם, לכל הדברים שאמרו חברי הכנסת. לא אוכל להתייחס לכל

לא נראות לי הנמקוהיהם של אלה מהמתווכחים העומדים על זירוז הפעלתה של הטלוויזיה מתוך הצרכים הדחופים. אמנם יש צורך דחוף בשידורים לשכנינו. אך עלינו להביא בחשבון שמדינות ערב משרדות תכניות של טלוויזיה בעלות רמה טובה, בדרך כלל. מוטב לפיכך שנאט צעדנו ונכין תכניות בעלות רמה, ולא לשדר תכניות ירודות, שתבאנה את הצופים לידי כך שיסובבו את הכפתור לקליטת תכניות של הארצות השכנות. בכך עלולים אנו לסתום את הגולל על התקווה שיתרגלו לחזות בתכניות הטלוויזיה שלנו.

שלמה כהן-צידון:

היו תכניות גרועות?

רחל צברי (מפלגת העבודה הישראלית):

היתה דעה שצריך להחיש.

אתה יודע יפה שחיינו כאן הם יהודיים-ישראליים. שאין בתוכנו חיים ערביים מהותיים, כפי שחבר-הכנסת לין ציין זאת בהרחבה. ועל כן מוטב לפעול בעניין זה לאט-לאט.

בהקשר זה אינה נראית לי המסקנה שהביע חבר-הכנסת נבון, בעקבות ממצאי סקר המקלטים והצופים בטלוויזיה, שנערך בגדה וברצועת עזה, היינו – לקצץ בשידורי הטלוויזיה הערבית בצורה דרסטית. 6,000 מק-לטים פירושו – לפחות 36,000 צופים, ואי-אפשר לבטל דבר כזה.

גם המצב של חוסר חשמל ברוב כפרי הגדה עשוי לאט-לאט לבוא על תקנתו. יש בשטח זה קידום ושי-פור. והחשמל יגיע גם לשם.

אולם קיימת עוד בעיה שאנחנו צריכים לעמוד עליה – מחיר מקלטי הטלוויזיה. אנחנו חייבים לעמוד על כך, שהממשלה תמצא דרך להביא את סחורי המק-לטים להעמיד את מחיר המקלט על סכום השווה לכל נפש. אין כל הצדקה לרווחים בשיעור של 70%.

בעיה אחרת – מהות שידורי הטלוויזיה ולמה הם מכוונים. חברי-הכנסת נבון דיבר על אלה שאינם יודעים עברית. אני רואה את הבעיה באור שונה קצת – יותר ברמה ובתכנים של השידורים. אנחנו חייבים להודות, ששידורי „קול ישראל” מכוונים בעיקרם לשכבה מסוימת באוכלוסייה – לישראלים הוותיק ולבניו. רוב יושבי אזורי הפיתוח ועיירות העולים ובניהם טעוני הטיפוח – אינם נהנים מרוב שידורי הרדיו. בדיון על הטלוויזיה החינוכית אמרנו, כי מטרתה של זו היא גם להפנות תכניות העשרה בהקניית לשון ותרבות ישראלית ליושבי אזורים אלה. זו גם חובתה של הטלוויזיה הכללית. משום כך נראה כחיוני להקים ועדה, מתוך מליאת רשות השידור המור-חבת, שתפקידה יהיה לייצג בהכנת תכניות מתאימות לאוכלוסיית אזורי הפיתוח. כן מן הראוי, שבין הנוספים למליאת הרשות יהיו אנשי ציבור בעלי רמה מתוך הקבו-צות האתניות השונות שלנו, שיכולו לייצג בעניין האמור.

בעיה נוספת: הפרסומת המסחרית מעל מסך הטלוויזיה. חברת-הכנסת שולמית אלוני מבקשת לנפשה של הטלוויזיה שלא לשלב בה את הפרסומת המסחרית. שוחחתי על בעיה זו עם כמה מחברי הכנסת. נראה לי, כי דווקא מסך זה עשוי לחולל מהפכה בתוכן הדליל והשדוף של הפרסומת המסחרית שאנו שומעים ב„קול ישראל”. פרסום תוצר מסוים על המסך החזותי עשוי לשמש הזדמנות מצוינת להביא בצורה מעניינת ולי-

גרות נפרדות לשירותי הרדיו והטלוויזיה, והנסיין הפור-טוגלי איננו מועדד לחיקוי. אמנם יש ארצות שבהן קיים שירות רדיו וטלוויזיה מאוחד או משולב במסגרת אחת ונוסף על כך קיים שירות טלוויזיוני נפרד. כך הדבר בבריטניה, בה קיימת ליד ה"בי.בי.סי." גם רשות הטל-וויזיה הבלתי-תלויה, וכן בגרמניה המערבית, בה קיים נוסף על שירות הרדיו והטלוויזיה המאוחד של הארצות השירות הטלוויזיוני השני. מנהל איגוד השידור האירופי ויועצו המשפטי הטעימו בהדגשה רבה, כי הפרדת השי-רות גורמת להתייכרות ניכרת, להתחרות בין שתי המסגרות, לאי-ניצול יעיל של משאבי כוח-אדם והמש-אים הכספיים. לדעתם, חיוני, בעיקר בארצות קטנות וביוניות, שהמינהל המדיניות במדינות כוח-האדם, מדיניות הרכש, התכנון ההנדסי הכולל והשירות המשפטי יהיו מאוחדים. כן סבורים הם - ואני מציע לכם לשים לב להערה זו - שיש הכרח בכך שתהיה סמכות מנחה ומכריעה עליונה בחדשות וענייני דיומא, כי העדר סמכות כזו מעורר תביעה להתערבות הממ-שלה בענייני החדשות - וזהו איום גדול. כך קרה בשווייץ, שם הופקעה, למעשה, עריכת החדשות מסמכות הרדיו והטלוויזיה ונמסרה לסוכנות הידיעות הממשלתית.

קיים נסיין שונה בארצות שונות. למשל בדניה, תחת המנהל הכללי פועלים מנהל הרדיו ומנהל הטל-וויזיה. הם ממונים על כל המחלקות העוסקות בתכניות בזרוע שלהם, בכלל זה חדשות וענייני דיומא. כל השי-רות האדמיניסטרטיביים כפופים במישרין למנהל הכ-ללי: תקציב, כספים, מנגנון, רכש, המחלקה המשפטית והמגע עם מוסדות הרשות. כן משמש המנהל הכללי מתאם בין שתי הזרועות גם בשאלות תכניות, ובעיקר בעניינים בעלי חשיבות מדינית, לפי ראות עיניו.

מנהל ה"בי.בי.סי." סיר יו גרין, הטעים חשיבותה של מסגרת ארגונית משותפת לרדיו וטלוויזיה, על מנת למנוע התחרות, העלולה לגרום לבזבוז של כוח-אדם ולהתייכרות, וכן לסתירות במדיניות השידור. עם זאת הטעים, כי בארגון גדול כמו בי.בי.סי. יש להבטיח מיזב האוטונומיה בביצוע כל זרוע, ואף למחלקות בכל זרוע.

בראש הנהלת ה"בי.בי.סי." - ה"בורד אוף מנג'מנט", להבדיל ממוסד הרשות - עומד המנהל הכללי, וחברים בה מנהל הרדיו, מנהל הטלוויזיה, מנהל שידורי החוץ, מנהל ההנדסה וכיוצא בזה. השירותים המינהליים הם מאוחדים, אך קיימת דצנטרליזציה מסוימת, דהיינו יחידות מינהליות נפרדות לרדיו ולטלוויזיה, שהן כפופות למנהל האדמיניסטרציה רק בעניינים עקרוניים וחשובים.

איני רוצה להמשיך בזה הפעם. במדינות שונות קיימות מהדורות שונות, ואנחנו העדפנו שלא לקבוע מסמרות בחוק, אלא התווית כיצד ייקבעו המבנה והת-קיים המתחייבים ממנו. באופן שנבקש לשמור מכל משמר על הסגולי שבכל אחד משני אמצעי התקשורת הללו, ועל כל מה שחייב להיות משולב מטעמים של חסכון, ניצול משאבי כוח-אדם, הדרכה ופיקוח ציבורי. קבענו את העקרון, וכל מה שמסתעף מתחת למנהל הכללי נשאר פתוח להכרעה.

בדברי אתמול קבעתי, כי בדעתנו להתחיל בשידורים בעברית ובערבית מבלי להקדים לכך שלב של שידורים לשתי-חידים. עם זאת הוספתי ואמרתי, כי בקביעת הפרופורציה בין השידורים בעברית לבין השידורים בער-בית לא ננקוט העדפה גדולה של השידור בערבית, כפי

ההצעות, שמא יארכו הדברים, עד שיבואו תלמידיו ויזכירו לנו שהגיע זמן קריאת שמע של שחרית. אתעכב איתו על עיקרי הדברים. על גופי הסעיפים שבהצעת החוק ידובר בוודאי בפרוטרוט בוועדה של הכנסת. אני מניח, שזו תהיה ועדה משותפת של ועדת החוקה, חוק ומשפט ועדת החינוך והתרבות של הכנסת. ועדה כזאת דנה מטעם המליאה בשעתו בחוק העיקרי, חוק רשות השידור, תשכ"ה.

חברי הכנסת טיפלו - מי במידה יתירה של פירוט ומי רק בקווים כלליים - בבקשת המבנה העתידי של רשות השידור עם הכללת הטלוויזיה במסגרתה. הנני שותף לאותם חברי כנסת שהביעו דאגה מפני הליכה בקווים של שיגרה והביעו חשש שמא הישן יבלע את החדש, רחמנא ליצלן. כאן הובעה גם דאגה, שריכוזיות מופלגת עלולה להצמיח את הייחוד שבכל אחד מאמצעי התקשורת שלנו. היו דעות שונות בדבר היתרונות או המגרעות שבהתחרות. חברי-הכנסת שמואל תמיר אף הביע דעה בזכות התמודדות בין שני האתלטים הללו - הרדיו מזה והטלוויזיה מזה. יהיה צורך לשים לב לכל ההערות האלה, וכן להערות נוספות, שטרם הושמעו כאן.

רדאי שמתם לב, וכן אמרתי בדברי הפתיחה שלי, כי החוק איננו קובע מסמרות בנושא המבנה הפרטי. הצעת החוק קובעת עקרון של מבנה, בהמשך להודעתי במליאה ב-13 בנובמבר, בהביא את הנושא הזה לפני הכנסת. אמרתי כי המגמה היא לבנות את הרדיו והטל-וויזיה במסגרת רשות אחת על סידור הפריה הדדית בין הזרועות השונות וחלוקה פונקציונלית סבירה. הכוונה היא לא לדהות כוחות ולא להסתגר בפני כוחות חדשים הראויים להימנות עם עובדיה של הטלוויזיה במסגרת רשות השידור. בחוק המוגש לפניכם נאמר במפורש, כי לרשות יהיה מנהל כללי - בלי לקבוע איך ישתג המבנה מן המנהל הכללי ומטה - אל הענפים והמדורים השו-נים. צדק חברי-הכנסת נבון בקריאת-בניינים לדברי חברת-הכנסת שלמית אלוני, באמרו כי מבחינת החוק אין מניעה שמן המנהל הכללי ישתרגו מנהל לרדיו ומנהל לטלוויזיה. החוק איננו חוסם בפני אפשרות כזאת.

הבידור שהיה בכנסת לימד אותי, שצדקנו בכך שלא נחפזו להעמיס על החוק ועל הכנסת את הנושא הזה, שלא קבענו מסמרות, אלא הנחנו אפשרות לדיון נוסף, לגמישות ולשינויים במהלך ההתהוות והבנייה מחדש של הרשות, כפי שיתחייב מן הנסיין שלנו, וכן מנסיינים ותלמודם של עמים אחרים.

חברי הכנסת הנכבדים, יש סוגיות שבהן אנחנו מרגישים צורך ללמוד מנסיין של מדינות אחרות. בשעה שאנחנו מגיעים לנושא כזה, נשמעות עדויות אין ספור בדבר המבנים המקובלים בארצות אחרות, ובדבר האיני-טרסטרציה של הנסיין הנהוג והמקובל בארצות אחרות, עד כדי כך שלעתים קשה להגיע לידי תמונה מדויקת.

הנה, למשל, יש עמי עדותו של יושב-ראש רשות השידור, הדי"ר יחיל, מחדש מאי 1968, לאחר שובו מסיור שבו לקח בדברים עם אנשים שהם מטובי המומי-חים בעולם הרדיו והטלוויזיה. הוא נפגש בזינבה עם המנהל של איגוד השידור האירופי ועם היועץ המשפטי של אותו איגוד. בני-שיחו היו בדעה מוחלטת, שיש לדאוג לכך שהרדיו והטלוויזיה יהיו מאוחדים במסגרת ארגונית אחת ויהיו שירות מאוחד ומשולב. הם הטעימו, כי רק בארץ אירופית אחת, היא פורטוגל, קיימות מס-

בדבר הערך החברתי והמדיני שבהפעלת אמצעי הטל-וויזיה למגע עם האוכלוסיה הערבית. לא נותר על שידורי טלוויזיה בערבית. אני רוצה לומר באורח מפורש: שידורי הטלוויזיה הישראלית, הסדירים, יתחילו בעברית ובערבית גם יחד, הפרופורציה תיקבע באורח מוסמך.

אני מעדיף את הביקורת מצד חברי הכנסת אבנרי, הטוען נגד שינוי הפרופורציה בין העברית לערבית, על פני הביקורת, שהיתה חריפה פי שבעה אילו היינו מתחילים בשידורי-חירום נרחבים, בתכניות דלות ובלתי-משכנעות. אני רוצה לציין בשמחה, כי אתמול נערך השידור הנסיוני הראשון של החדשות בערבית, אשר עורר התעניינות רבה, ואשר לפי דעתם של חברי בצוות מבטיח לעתיד, אף שיש עוד הרבה מה לשפר.

יוסף תמיר (גח"ל):

ראיתי את השידור הנסיוני ואני מאשר בהחלט את דבריו של הש.ר.

השר י. גלילי:

שמעתי הערות כאלה גם מפי יודעי ערבית. אני עצמי לא ראיתי את השידור, ואני סומך על עדותו הנאמנה של ראש הצוות, וכן של צופים אחרים. לא הייתי מתפלא כלל ועיקר אילו היה מתברר שהשידור הנסיוני הראשון בחדשות בערבית היה מפגז ת"ק פרסה מאחורי הרמה שאנחנו רוצים בה. לאותם חברי כנסת, שכבר הקימו שש פעמים טלוויזיה בערבית, אני קורא שיקומו ויודוה, ואגייס אותם מיד להקמת צוות לטלוויזיה. אני רוצה לומר, שאני מכבד את המאמץ של אנשי הצוות בתקופת הנסיונים להתקדם באינטנסיביות האפשרית ביותר, על מנת שהשידורים הסדירים ייערכו בעברית ובערבית גם יחד, לפי חלוקה שתיקבע באורח מוסמך.

והנני חוזר ומדגיש, כי השינוי שחל עקב הוויתור על מה שכינינו בשם „טלוויזיה לשעת-חירום“, לא היה כרוך בשום הוצאות מיותרות. כל הציד, הציד המשלים, המשדרים, האולפנים, כוח-האדם שנועדו לשרת את שידורי הטלוויזיה לשעת-חירום, משרתים את הצרכים של הטלוויזיה בכללותה, כפי שאמרנו לציבור לא אחת.

ואחרון אחרון, שאינו פחות חשוב: אין אנו נזקקים לאולפנים של נאמנות הטלוויזיה הלימודית. ההכרעה להחיש הקמת אולפנים של הטלוויזיה הכללית היתה נכונה, שכן היא החישה את התייצבותו של הצוות להקמת הטלוויזיה על רגליו שלו, ואילמלם עשינו כן, או שהיינו מתחייבים בהשקעות נוספות, או שהיינו מפרענים לתכניותיה של הטלוויזיה הלימודית לגבי השידורים לבתי-הספר, שהיא עומדת על סף הרחבתם.

יצחק נבון (מפלגת העבודה הישראלית):

אך הם לא מנוצלים.

השר י. גלילי:

חבר-הכנסת נבון, הסכת ושמע, גם אני שמעתי עדות, שהאולפנים של הטלוויזיה הלימודית עדיין אינם עובדים במלוא כושר התפוקה שלהם, אך באחת מישיבות השרים לענייני טלוויזיה הופיעו יציגי נאמנות מיש-וויזיה הלימודית יחד עם שר החינוך והעידו, כי משרד החינוך עומד להגשים את תכניות ההרחבה, ולא זו בלבד שהאולפנים הללו ינוצלו במלוא כושר התפוקה שלהם, אלא אף תידרש השקעה נוספת בשביל הרחבה.

שחשבנו תחילה, אלא ננקוט בחלוקה אחרת, המגדילה את זמן השידור בעברית מן הזמן שחשבנו תחילה. אני שמח שדעה זו נתמכה על-ידי אותם חברי כנסת אשר גדרשו לנושא זה. עם זאת נראה לי, שלא יהיה זה למותר להבהיר את פשר השינוי הזה בעמדתנו ולדחות גירסאות שאינן נכונות.

אני מזכיר לחברי הכנסת את דברי ב-13 בנובמבר 1967 וגם את דבריו של חבר-הכנסת יצחק נבון וחברי כנסת אחרים, אשר התנו כל תכנית לגבי השידורים בערבית במציאת החומר האנושי המתאים. לא היתה דרושה איצטגוניות מופלגת כדי לדעת שאנחנו חסרים את כוח-האדם הזה. אנחנו צריכים להכשיר אותו, וזו הכשרה שאיננה קלה כל עיקר. בעיית כוח-האדם, אימונו והכשרתו, היא אחת המגבלות לגבי הקצב וגם לגבי ההיקף של השידורים בערבית.

כן למדנו לדעת, כפי שאמרתי, כי מספר המקלטים שברשות האוכלוסיה הערבית ביהודה ובשומרון וברצועת עזה הוא קטן מששיעורנו, וממילא מספר הצופים בטלוויזיה קטן מששיעורנו בהתאם לדיעות שהיו ברשינו מיד לאחר מלחמת ששת הימים. אכן, ששת אלפים מקלטים, לפי חשבונה של חברת-הכנסת רחל צברי, הווה אומר שלושים אלף צופים, אולם גם אם נניח שיש שלושים אלף צופים, זהו מספר קטן בהרבה ממה ששיעורנו. נדמה לי שלא ארחק מהדיק אם אגיד, שבאותה עת שיערנו שלפחות מחצית מספר האוכלוסין בשטחים החדשים חשופים לצפייה בטלוויזיה. הסקרים וההסתכלות אינם מאשרים עובדה זו, וממילא אין אותה מידת דחיפות וחיוניות לשמור בעתיד על אותה פרו-פורציה של שלוש שעות שידורים בערבית לעומת שעה בערבית, עליה חשבנו לפני שעמדנו על המצב לאשורו.

ולא זו בלבד. למדנו לדעת כי לא יהיה ערך לשידורים בערבית אם לא תובטח הרמה הראויה בשווה לימת השידורים העבריים, שהרי אין להסתפק בהקרנת שקופיות או גם בחדשות שלא יהיו יותר מאשר הקרנת דיוקן של הקריין בדיו. מוטב איפוא להתמקד בהתחלת השידור הערבי עד לאפשרות של הבטחת רמה נאותה, כמו בשידור בערבית, שאם לא כן נחטיא את המטרה.

בהתאם למסקנות ועדת פלס וראש הצוות אמרתי בכנסת ב-13 בנובמבר 1967, כי אפשר יהיה להתחיל בשידורי הטלוויזיה הכללית במחצית השנייה של 1969, אך במהלך העבודה נתברר, כי אפשר להתחיל בשידורים בעברית ובערבית, וברמה נאותה, במועד קרוב יותר, לפני המחצית השנייה של 1969. אנחנו ערוכים לכן שהשידורים בעברית ובערבית יתקיימו ב-1968. אני רוצה לנקוב בתאריך המדויק. נמצא כי שלב-הביניים של טלוויזיה לשעת-חירום איבד בכך את חיוניותו.

האווירה המתוחה שלאחר מלחמת ששת הימים נשתנתה במידה רבה. חל ייצוב רב מבחינה בטחונית ואף נוצרו צינורות מגע הדדי עם האוכלוסיה הערבית כתוצאה מהנורמליזציה. כיוון שכך, לא רצוי להפסיד את ההשפעה של שידורים ברמה נאותה על-ידי שידורים חפויים, שהשפעתם פחותה בהכרח.

אני רוצה לומר נאמנה לחבר-הכנסת אורי אבנרי ולכל איש מישראל, כי טעות גמורה היא לחשוב שחלה כאן תמורה בעלת משמעות מדינית. אנו יודעים כי עת-החירום יכולה להתחיל בכל שעה, ולא נשתנתה דעתי

חבר-הכנסת לין עמד על הצורך לכלול במסדות רשות השידור אנשים יודעי לשון ערב ותרבותה, וזאת על מנת שייטיבו להנחות את השידורים המיוחדים לאוכלוסיה הערבית. אני חושב שחבר-הכנסת לין הטיל את הדגש בנושא ובמקום הנכון והרצוי. עם זאת אינני מוכן לקבל את הצעתו בדבר "עשרה טובי קרת"; אני מניח שגם הוא איננו עומד על הצעה זו לדיוקה. אך אין ספק שיש לתת את הדעת על פתרון נאות של הבעיה שהוא הציג. במליאת רשות השידור משתתף אחד החברים שלא זו בלבד שהוא יודע לשון ערב, אלא הוא אחד מאזרחי ישראל הערבים, וזה היה תמיד לתו-עלת. נראה לי שצריך לשים לב לנושא שהעיר עליו חבר-הכנסת לין.

חבר-הכנסת טובי הירבה "שבחים" למדיניותה של מדינת ישראל וממשלתה. הוא צבר מהלסקיקון את כל תווי הגנאי ומנה אותם אחד לאחד. אף-על-פי-כן נראה לי שאפשר היה להבחין התקדמות מסוימת הפעם, מאחר שהוא חסך מאתנו את מלות הגנאי כמו "קולו-ניאליסם" ו"אימפריאליסם". ייתכן שיש לכך הסבר פסי-כולוני. אין זה מן הנמנע שחבר-הכנסת טובי נמנע מלהעלות תארים אלה שמא ניוכר כולנו בפולמוס המת-נהל לאחרונה מצד צ'כוסלובקיה ורומניה כלפי המדיניות הסובייטית. לעתים אני חושב שהמפלגה הקומוניסטית האחרונה שבה יתחילו לנשוב רוחות חדשות תהיה המפ-לגה של חבר-הכנסת טובי.

כל מי שהקשיב לדבריו יכול היה להתרשם כי הוא מציע לחלק את אמצעי התקשורת בין הממשלה לבין האופוזיציה: הרדיו — לממשלה; והטלוויזיה — לאופוזיציה, ובלבד שהאופוזיציה תהיה מיוצגת על-ידי מפלגת דווקא.

נראה לי כסימן טיפוסי מדאיג, שחבר-הכנסת טובי לא ראה לנכון לומר אף מלה אחת נגד מסע ההסתה והמשטמה שניתן עליו שעות מרובות ביום ובבילה מכל אמצעי התקשורת של המדינות השכנות. אתה שומע, חבר-הכנסת טובי, אמרתי שנראה לי כי יש בכך סימן טיפוסי, כי בנאומך, עם כל ה"שבחים" שמנית כלפי ישראל, לא ראית לנכון לומר אף מלה אחת כלפי השנאה וההסתה שמטיחים נגד מדינת ישראל אמצעי התקשורת של המדינות השכנות. שבמידה לא מעטה לעומתם מכונים גם אמצעי התקשורת שלנו.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אני לא חייב להצטלב כל פעם.

השר י. גלילי:

זאת תהיה אחת העלילות אם תגיד שאני מחייב דווקא אותך להצטלב. לא אני ביקשתיך להצטלב, ובודאי לא מעל במת הכנסת.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

עמדתי ידועה לשר גלילי. הוא יודע היטב שאני דוחה בשאט-נפש כל פגיעה בזכויותיה החוקיות של ישראל.

השר י. גלילי:

אולי אני יכול לקוות שזאת תהיה קריאת-הביניים האחרונה שלך לאחר שתי הקדמות? אני תווך ואומר: חוששני שיש בזה תו טיפוסי, האומר דרשני.

חבר-הכנסת פרוש חזר משום-מה על טענה שאבד עליה כלת, באמרו שאנו מכניסים את הטלוויזיה בדלת האחורית. אגב, איני יודע מאין למד חבר-הכנסת פרוש שדברים מועילים, טובים, משכנעים וחוקיים אינם יכו-לים להיכנס גם דרך הדלת האחורית? אולם לגבי המקרה המסוים שאנו עוסקים בו אין משפטו נכון.

בשעתו היה דיון בכנסת ובו הוחלט בזכות טל-טלוויזיה לימודית ולא להקים טלוויזיה מחוץ לשידורים לבתי-הספר. החלטה זו נשתנתה באורח מוסמך על-ידי הכנסת. מליאת הכנסת — היא שאסרה והיא שהת-רה. אני חושב כי המסלול שבו אנו הולכים להפעלתה של הטלוויזיה הכללית הוא תקין. הדבר נעשה באורח ישר וחוקי. ואני ממליץ לחבר-הכנסת פרוש, ברצותו לננה, לאמץ לעצמו טיעון אחר ולא טיעון שאין לו כל יסוד.

רצוני לומר לחבר-הכנסת אברמוב, כי הסעיף בהצעת החוק המדבר על הגדלת המליאה של רשות השידור ועל הגדלת הוועד המנהל של הרשות מתכוון לאותה מגמה שהוא דיבר עליה. וגם זאת הודעתי בשעתו לכנסת: יש בכוננתנו לכוון את הוועד המנהל בהנהיג שיהיה מעבר למה שקוראים אצלנו קואליציה מצומצמת. הדבר הזה בא ביזמת הממשלה, וזהו פשר הסעיף האמור.

על פרטי החוק נדון בוועדה, אך אני רוצה לומר, כי איני תמים-דיעים עם הצעתו של חבר-הכנסת אברמוב, הממליץ להתייעץ עם מליאת רשות השידור בבעיות המבנה. נראה לי, שלא בשדה זה עלינו לצפות לתרומת המליאה. אשר חוק זה בא להרחיב סמכויותיה מוטב שההתייעצות בנדון תהא בין הממשלה, הווה ואומר ועדת השרים לענייני טלוויזיה, לבין הוועד המנהל של רשות השידור, ובכך יובאו לידיעתנו גם המושגים הרווחים בעניין זה במליאה.

נראה לי, כי מותר לי להרגיע את חבר-הכנסת נבון, שהביע את דאגתו שמה יגיע לריק ונלד לבהלה. אכן, מוטב להימנע מיגיעה לריק; וללדת לבהלה — מסוכן פי כמה. מדבר בפתיחת הדיון, וכן מהמגע עם אנשי הצוות, ניתן ללמוד כי מן הפורענות הזאת אין לחשוש, ומי יתן שלא ניפגע על-ידי פורענויות אחרות. איננו דופקים בגבם של אנשי הצוות לעשות בחפזון. הנימוקים שהועלו בדבריו של חבר-הכנסת נבון הם עק-ביים לגבי הדברים שאמר חודשים אחדים לפני-כן. הנני תמים-דיעים עם גישתו וכבר הדגשתי בדברי, שאני רואה חובה לעצמי לסוכך על הצוות בפני מאי-צים חפזניים. אינני חושש מפני חוסר זמן בדיון על קשרי המערכת של הטלוויזיה הכללית והטלוויזיה הלי-מודית. הדבר טעון שיקול דעת. ויש ומן לכך. חלילה לנו ללדת בבהלה מסקנות חפזות בעניין זה.

לחבר-הכנסת רפאל אני רוצה לומר, כי עידוד פעילותם של אולפנים פרטיים הוא בגדר המדיניות שהצוות המליץ עליה. להערתו, שאגרות טעונות אישור ועדת הכספים של הכנסת, אני רוצה להגיד, כי בשעתו, לא מכבר, לפי יזמת יושב-ראש ועדת הכספים של הכנסת, נתקבלה בכנסת הצעת תיקון לסעיף 31 שבחוק הבסיסי, בה נאמר כי אגרות לפי סעיף 29(א) והתקציב לפי סעיף 31 טעונים אישור ועדת הכספים של הכנסת. הצעת התיקון לחוק איננה באה לשנות או לבטל את הכלל הזה.

השר י. גלילי:

אני מציע לחבר-הכנסת תמיר להצביע על גורם אחד, שמוכן לשדר, בפיקוח של ממשלת ישראל, כל יום, חנים אין כסף, — והדבר לא יעלה דבר למשלם המסים הישראלי.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

אני מוכן להצביע על יותר מגורם אחד. אני מבטיח לכבוד השר להמציא את השמות במכתב מיוחד.

השר י. גלילי:

יפה. כאשר אקבל את המכתב, אשיב לך עליו.

מרכיבי ביבי (מפלגת העבודה הישראלית):

גם הכנסת בוודאי תהיה מעוניינת לשמוע.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

אם אקבל רשות מכבוד השר, אביא את זה לפני הכנסת.

השר י. גלילי:

אלה דברים חסרי כל שחר, שניתן להבטיח שידור ימים נאותים, בפיקוח הממשלה והכנסת, לאורחי הארץ ולתושבי המדינות השכנות, על-ידי יומה פרטית, בלי שהדבר הזה יעלה למדינת ישראל מאומה, ובלי שהדבר יעלה פרוטה למשלם המסים.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

זה בהחלט ניתן. היו הצעות.

השר י. גלילי:

אני אומר זאת עוד בטרם סיפרתי את שבחיה של טלוויזיה פרטית ואת יתרונותיה של טלוויזיה פרטית על פני טלוויזיה שהכנסת ורשות השידור הממלכתית מופקדות עליה. לעת-עתה אני מדבר על המצע החומרי, על נסיון חסר טעם להציג את הדבר כאילו ממשלת ישראל והכנסת כולה אשמות בבזבוז של מיליוני לירות מכספו של משלם המסים הישראלי, רק מפני הרצון בריכוזיות שלטונית-מפלגתית, ומפני שכביכול לא נענינו להצעתו הכמוסה והטמירה של חבר-הכנסת תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

לא אני הצעתי זאת; חברות פרטיות הציעו זאת.

השר י. גלילי:

לא ידוע לי על שום חברה שהציעה זאת.

חבר-הכנסת תמיר אף אמר שהוא רואה יתרון גדול שהרדיו והטלוויזיה יתמזדו ביניהם. אני רוצה להגיד לו, כי לא תמיד ההתחרות מתנהלת בכיוון חד-סידורי, כלפי מעלה, לעילוי השידור, לשיפור השידור. ידוע לנו כי ההתחרות מתנהלת לעתים בכיוון הפוך, במקרה זה בכיוון של רכישת הצרכנים-המאזינים על-ידי הוולת התכניות, על-ידי וולגריזציה במקום עידון הטעם, גירויים במקום חינוך ועילוי תרבותי.

אינני מברך את מפעלי הרדיו והטלוויזיה בהתמודדות, אלא בעבודת צוות ובמאמץ של כל צוות להעלות את ביטוי הסגולי מתוך תיאום עם וולתו.

ועוד דבר מעניין. חבר-הכנסת תמיר הפתיעני ממש. הוא כאילו גילה מחדש את אמריקה, בכך שאמר שהטלוויזיה שלנו — שימעה נא — לא תגיע לעיראק ולא למצרים... וגם על זה, הוא אומר, ניתן היה להתגבר,

הנה יש תחת ידי מסמכים שבהם נעשה הגסיון להגדיר אידיאולוגית את הפרקטיקה של רצח ואלימות. אני קורא מתוך מסמך אחד, בו נאמר: „הכדור, הרובה והאלימות — האידיאולוגיה של אל-פתח: האידיאולוגיה הפוליטית של ארגון אל-פתח מבוססת על אלימות מהפכנית“. אינני משייך את חבר-הכנסת טובי להיותו חלילה חבר בארגון אל-פתח או מזוהה אתו —

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
תודה.

השר י. גלילי:

אינני זקוק לתודה על כך.

— אבל חושבני כי מי שעולה לדוכן הכנסת להטיח דברי הבל ושימצה נגד ישראל, חובתו לפחות להשמיע הערכה של אמת לגבי אשר לא רק מסי-תים נגד ישראל, אלא גם עושים להקות דמה.

חבר-הכנסת תמיר הופיע אתמול לפנינו ממש כאשר, עד שהוא עורר בי קנאה. אפשר היה ללמוד מדבריו כאילו יש עמו פטנט טמיר לחסוך למדינה מיליוני לירות ועם זאת לקיים טלוויזיה ולאוכלוסיה החדשה ולאוכלוסיה בישראל — חנים אין כסף.

וכה אמר חבר-הכנסת תמיר: „אילו היתה טובת המדינה בלבד לגנר עינינו שעה שידענו שאנחנו רוצים לשדר לאוכלוסיה החדשה וגם לאוכלוסיית ישראל, חייבים היינו לאשר לחברה כלשהי, בעלת ותק, תוך הבטחת רמת התכניות, תוך הבטחת פיקוח נאות על מערכת החדשות וכל הצמוד לה — לפעול בארץ הזאת מיד ובקצב, והיתה לנו טלוויזיה ולא היה הדבר עולה פרוטה למשלם המסים הישראלי“. ומדוע נס זה לא קרה? אומר חבר-הכנסת תמיר: „אבל אצלנו התיאבון אבסור-לוטי. ישנו רצון לרכוש הכל ביד, לא רק מסיבות מפ-לגתיות שלטוניות-פנימיות. התוצאה היא שזה יעלה רבבות מיליוני לירות לשנה“.

אני מודיע לכם, כי חבר-הכנסת תמיר הוא רע-לב, כי איננו מגלה לנו את הפטנט הזה.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

דיברתי על טלוויזיה פרטית.

השר י. גלילי:

לא שמעתי מפי חבר-הכנסת תמיר שהוא מציע לוותר על טלוויזיה ממלכתית ולהתיר לחברות פרטיות לבוא במקום שירות שידור ממלכתי. להיפך, אני רגיל לשמוע את חבר-הכנסת תמיר כאביר ואלוף הממלכה-תיות, אף שלעתים אני מוכן לשים במרכאות את הממלכתיות הזאת. כמו-כן לא שמעתי שטלוויזיה פר-טית תשרת את המדינה חנים אין כסף. בעת האחרונה שמעתי מפי אנשי הצוות, שאנו ניזקק לשירותים של אולפנים פרטיים. אני יודע, למשל, שנחתם הסכם בראשי-תיבות עם חברת אולפני הסרטה, הרצלית, על אספקה בשיעור של מיליון לירות. לפחות מיליון לירות זה יעלה למשלם המסים הישראלי. לא שמעתי שהיומה הפרטית בישראל פועלת חנים אין כסף. דברים אלה אין להם כל בסיס.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

זו לא טלוויזיה פרטית, זוהי הפקה פרטית לטל-וויזיה הכללית. יש אבחנה יסודית בין השניים.

— חוק רשות השידור (תיקון מס' 2) (גלילי, לורנץ, סרדינס); חוק הסדרי משפט ומינהל (סרדינס, אונא) —

של מורים וסופרים — אני מציע לו קצת אמונה גם בחסדי שמים, אני מציע לו גם קצת אמונה בתמי לותיו שיעלו רצון, והפורענויות הנוראות לא יונחתו עלינו בעטיה של החצופה הטלוויזיונית.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

אבל אנחנו חייבים לעזור לה, לעשות דברים נכונים.

השר י. גלילי:

חברי הכנסת, אני מרוצה מן הדיון, מההתייחסות לנושא, מעתה, במרוצת הפגרה, יימשכו השידורים הנסיינים, ואין זה מן הנמנע שנגיע גם לארבעה משדרי ניסוי בשבוע, מהם בעברית, מהם בערבית. יתמיד המאמץ לשפר את הרמה, על מנת שהתקוות שאנו חולמים באמצעי התקשורת החדש לא תכזובה, וכאשר יתקבל החוק ויתחילו שידורי קבע, נשכיל לבנות את רשות השידור במתכונת שתאפשר מיצוי מירבי של שני טיפוסים התקשורת אשר לרשותנו.

היו"ר מ. סרדינס:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה שחוק רשות השידור (תיקון מס' 2) יועבר לוועדת הכנסת, אשר תקבע לאיוו ועדה יועבר החוק.

הצבעה

ההצעה להעביר את חוק רשות השידור (תיקון מס' 2), תשכ"ח—1968, לוועדה שתקבע על-ידי ועדת הכנסת, נתקבלה.

ט. חוק הסדרי משפט ומינהל, תשכ"ח—1968 *) (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר מ. סרדינס:

אנו עוברים לסעיף ח' בסדר-היום: חוק הסדרי משפט ומינהל, תשכ"ח—1968, קריאה שנייה ושלשית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מתכבד להביא לקריאה שנייה ושלשית את הצעת חוק הסדרי משפט ומינהל, תשכ"ח—1968. החוק הזה נדון בכנסת בקריאה ראשונה ביום ד' באב תשכ"ח, 29 ביולי 1968, והועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אני רוצה להזכיר שחוק זה בא להתחיל בהפיכת ההלכה של החלת המשפט בשטחים מסויימים, לפי החוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז, ואשר עד היום נשאר הלכה ברובו הגדול לא הופעל למעשה. חוק זה בא בעיקרו כדי ליצור מעבר בין המצב הקיים ובין המצב, שבו יחול החוק והמשפט הישראלי בשלמותו על כל השטחים שעליהם חל הצו של החלת המשפט.

בתחילת דברי רוצה אני לומר שהחוק הזה מסדיר דברים מסויימים. תוך כדי דיון עליו בוועדה נתקלנו בכמה וכמה שאלות, חלק מהן אף הוזכר בקריאה הראשונה. כוונתי לשאלות שהמצב החוקי לגביהן אינו

מוניח את הדעת. אזכיר רק שני דברים. נתקלנו בשאלות הקשורות בחוק נכסי נפקדים ונוכחנו שיש צורך בהכ"נסת תיקונים בחוק זה לאור המצב הקיים.

השאלה השנייה, שנתקלנו בה, היא שאלת הנכסים של תושבי ירושלים הנמצאים כיום בתחום מדינת ישראל, אבל הנכסים שלהם הם מחוץ לשטח שעליו חל הצו להחלת המשפט. באנו לידי המסקנה שבמסגרת החוק הזה לא נוכל לטפל בשאלות מסובכות אלו, אבל שמענו שהממשלה נותנת את דעתה על עניינים אלה ומטפלת בהם, ובזמן הקרוב תביא בוודאי את הצעותיה לתיקון המצב החוקי.

אסביר עכשיו את השינויים שהכניסה הוועדה בחוק. קודם כל שינוי את שמו של החוק מ"חוק הסדרי מינהל" ל"חוק הסדרי משפט ומינהל". ענינו זאת ממני שהדברים, שהחוק דן בהם, אינם רק ענייני מינהל אלא שייכים גם לתחום המשפט. על כן היינו סבורים שמו הנוכחי יהיה לבטא בשמו של החוק את תוכנו, ככל האפשר בשלמות.

בסעיף 1 ויתרנו על ההגדרה של שטח התחולה, כי ראינו שיש צורך בהגדרה זו מאחר שהעניין מוזכר בשלמותו בכל הסעיפים ששם הוא צריך להיזכר.

בסעיף 2 יש רק שינוי מסויים בניסוח, ואין צורך שאסביר אותו.

בסעיף קטן (ד) אין שינויים ממשיים. כפי שאמר- ת"י היה זה קודם-לכן סעיף קטן (ג), אלא שהוספנו כאמור סעיף קטן.

סעיף 6 דן בהמשך פעולות של חברות. כאן הכנסנו כמה שינויים חשובים בסוגיה הזאת המשתרעת על סעיפים 6, 7, 8, 9 ו-10. כאן קבענו קודם כל שעדכר תחילתו של צו החלת המשפט, היה לה מקום עסקים בשטח תחולתו של הצו, ולא כפי שנאמר בהצעת הממשלה: "היה מקום עסקיה הראשי בשטח תחולתו". גם בזה רצינו להקל, ולהראות שאיננו מקפידים על כך, שאננם זה מקום עסקיה הראשי של החברה; אלא גם כאשר אין מנהל שם עסקים כל-שהם, יכולה היא להיות מהסדרים הנקבעים בחוק זה.

הוספנו עוד תיקון אחד בסעיף זה, ובמקום שנאמר: "להמשיך בפעולותיה עד תום שלושה חודשים מיום תחילת הצו" קבענו: "להמשיך בפעולותיה עד תום שישה חודשים מיום תחילת הצו"; וזהו הזמן הניתן לחברה לשנות את הצד הפומלי שלה.

אשר לסעיף 9: כדי למנוע אי-הבנות וחששות שבאו לידי ביטוי בקריאה הראשונה, הבהרנו שאין המדובר בכך שהחברות תצטרכנה להעביר את הנכסים ואת ההתחייבויות לחברה ישראלית, אלא יש לחברה שתי אפשרויות לפי סעיף זה: היא יכולה להקים חברה ישראלית שתבוא במקום החברה הקיימת, או לבוא לידי הסדר עם חברה ישראלית קיימת. כך ברור שאין ממש בחששות שהעלו כמה מחברי הכנסת, כאילו אנו רוצים להטיל איזה הסדר על חברות אלו.

יתר על כך, הוספנו סעיף 10, המאפשר מהלך מקוצר לחברות כאלה, שמקום העסקים היחיד שלהן הוא שטח תחולתו של צו החלת המשפט, וכל מנהליה וחבריה הם תושבי אותו שטח. חברה כזאת יכולה לפנות לבית המשפט המחוזי בבקשה בדרך המרצה, ליתן צו ההופך אותה לחברה ישראלית. כך אנו נותנים אפשרות לחברה שתחום פעולתה הוא בשטח תחולתו של צו החלת המשפט ליהפך בדרך הקלה לחברה ישראלית.

דברים דומים תיקנו ביחס לאגודות. בסעיף 13 קבענו, ששר העבודה רשאי לקבוע בצו הוראות בדבר רישומה של אגודה שיתופית שתבוא במקום אגודה כאמור בסעיף 12. בזה רצינו לתת אפשרות למהלך מקוצר, שיקל ככל האפשר על אגודות הרוצות ללכת בדרך זו.

בסעיף 13 (ג) לא קבענו תאריך תחילת הסעיף כפי שהוצע בהצעת הממשלה, מטעמים - הייתי אומר - היסטוריים, אלא קבענו ש, פעולה כאמור בסעיף זה, כוחה יפה גם אם נעשתה לפני תחילת חוק זה". זוהי מעין רטוריקטיביות, בלי שקבענו תאריך שמשמעותו היא למעשה כמוסה.

הוספנו סעיף 14 הדומה לסעיף 10, שכבר הסברתי לגבי חברות. סעיף 14 דן בהפיכת אגודה לאגודה שיתופית ישראלית.

סעיף 15 מקביל לסעיף 13 בהצעת הממשלה. סעיף זה דן ברשימות לעסקים. כאן הכנסנו רק תיקונים קלים. בסעיף קטן (ג) הכנסנו תיקון הנוגט אפשרות להקל על תנחת רשיון. בהצעת הממשלה היה כתוב: "רשאי השר הממונה על ביצוע אותו חוק, להתקין לגבי אנשים שסעיף קטן (א) חל עליהם, תקנות שיהיו

בסעיף 3 הכנסנו שינוי חשוב. הסעיף הזה מופיע עכשיו בצורת שני סעיפי-משנה. סעיף-משנה (א) זהה עם הסעיף כפי שהיה בהצעת הממשלה, והוא קובע שאדם שביום תחילתו של צו החלת המשפט נמצא בשטח תחולתו והיה תושב בו, לא יראוהו מאותו יום, כנפקד. אולם מצאנו שאין די בזה ושקביעת היום של תחילתו של צו החלת המשפט כיום קובע הריהי נוקשה מדי וגם משאירה שאלות חשובות ללא פתרון. משום כך הוספנו סעיף קטן (ב) וכן עוד סעיף קטן בסעיף 21, בהוראות מעבר, המרכז את הנוקשות של הקביעה, הזאת. בסעיף קטן (ב) נאמר: "לעניין סעיף זה אין נפקא מינה אם לאחר תחילתו של הצו נמצא אותו אדם לפי היתר חוקי במקום שהימצאותו בו היתה עושה אותו לנפקד אילמלא הוראה זו". כלומר, גם אם אדם ביקר אחר כך בשטחים המוזכרים ואפילו בירדן, עם היתר, לא נהפך כך לנפקד. ברור שעדכר זה נחוץ כדי למנוע אי-צדק. כפי שכבר אמרתי, הוספנו סעיף קטן (א) לסעיף 21, בו נאמר: "היתה תחילתו של צו החלת המשפט לפני תחילת חוק זה" (כפי שהוא קיים למעשה ביחס לירושלים). יחול סעיף 3 גם על אדם שבוים תחילתו של הצו היה תושב בשטח תחולתו אך נעדר ממנו, ובלבד שביום תחילת חוק זה נמצא בו כחוק". כלומר, גם אם לא היה בתקופה שעד לקבלת החוק הזה בתחום השטח אבל היה תושב בו, חל עליו הכלל של סעיף 3 ואינו נחשב כנפקד.

בסעיף 4 חל גם שינוי נוסח וגם בהבהרה. זהו הסעיף הדן בכך שבית המשפט לא יודקק לטענה של אויבות כלפי מי שהוא תושב של השטח שעליו חל צו החלת המשפט. הבהרנו שהמדובר הוא בעניינים אורחיים. לפי מה שכתב בשאר החוקים היינו צריכים להוסיף שלא יודקק לטענה שהוא אויב או נתון אויב: מלבד זאת הבהרנו שהטענה הזאת יכולה להיות נטענת על-ידי היועץ המשפטי כמי שממונה על התביעה, ובתורת כזה - ולא בתורת מיציג את הממשלה - הוא יכול לטעון את הדבר הזה, ועל כן יצא שהוא עצמו צריך לטעון את הטענה ולא בא-כוחו. שנית, הוא יכול לתת הסכמה באותם המקרים שהעניין איננו עניין ציבורי, אלא עניין פרטי.

בסעיף 5 חלו כמה שינויים בניסוח. אני רוצה להצביע על סעיף 5 (א) בו נאמר: "מקרקעין הנמצאים בשטח תחולתו של צו החלת המשפט, ועבר היום שבו עבר השטח להחזקת צבא הגנה לישראל הם היו מוקנים לאדם אשר שלטונות המדינה שהשטח היה תפוס בידיה למעשה מינו אותו לממונה על רכוש האויב". שני השינויים הם בביטוי "ערב רכוש שבו עבר השטח להחזקת צבא הגנה לישראל", והמדינה שהשטח היה תפוס בידיה למעשה". רצינו להבהיר ולדייק בקביעת העובדות, וכן לדייק בהגדרתן מבחינה חוקית. כלומר, באיזה סטטוס היה השטח כלפי אותה המדינה שש-לטה בו.

בסעיף זה הוספנו סעיף קטן (ג) האומר: "נרכשו המקרקעין לצרכי ציבור לפי כל חוק לאחר תחילתו של צו החלת המשפט ובטרם שוחררו, ישולמו הפיצויים המגיעים לפי אותו חוק בעד הרכישה לידי האפטרופוס הכללי שיעשה בהם, בשינויים המחויבים, בהתאם לסעיף קטן (ב)". כלומר, אם נרכשו מקרקעין לצרכי ציבור, יעברו הפיצויים לאפטרופוס והוא צריך לפצות את הב-עלים בהתאם לסכומים המגיעים לידו.

היסודות והוא מקבל היתר בנייה, הוועדה המחוזית יכולה לפטור אותו מתשלום אגרה.

הוספנו סעיף 19 שדן בשאלה של עובד ציבור שנדרשת ממנו אזורחות ישראלית. כתבנו ש"ראש הממשלה רשאי לפטור בתקנות, לזמן מסוים או בדרך אחרת, בני-אדם שהם תושבים של שטח תחולתו של צו החלת המשפט מהוראת כל חוק המתנה מינוי למשרה של עובד ציבור באזורחות הישראלית של המועצה, ורשאי הוא לעניין זה לקבוע הוראות שונות לגבי סוגים שונים של עובדי ציבור". העניין עלה בדיוני הוועדה, וסיכמנו שכדאי להקדיש לבעיה הזאת - אם כי אינה אקטואלית, אבל בוודאי תהיה אקטואלית יותר בעתיד - סעיף מיוחד בחוק.

סעיף 20 דן בשאלת רציפות המשפטים ואישור מסמכים. שינינו את הנוסח במידה ניכרת וכללנו בו את כל העניינים הקשורים בניהול משפטים ואכיפת פסקי-דין והוצאה לפועל וכו', כדי שתהיה אפשרות לבצע את הדברים בצורה נאותה.

אני רוצה להדגיש כי בכוונה אנו דנים רק בשאלות הקשורות לבתי-המשפט ולא נגענו בחוק הזה בשאלת בתי-הדין. זוהי שאלה שהחוק אינו דן בה ולא נוגע בה, מטעמים שאינני רוצה להרחיב עליהם את הדיבור ברגע זה, אבל חושבני שהם מובנים.

מלבד הוראות המעבר בסעיף 21 (א) הוספנו הוראת מעבר שנייה בסעיף קטן (ג) האומרת: "פעולה משפטית שנעשתה על-ידי האפוטרופוס לנכסי נפקדים לפני תחילת חוק זה והיתה בטלה אילו חוק זה היה עומד בתקפו ביום עשייתה, יראהו כבטלה מיום עשייתה". כלומר, שגם כאן רצינו להבהיר שהדברים שנעשו ושלא היו צריכים להיעשות לפי החוק הזה בתחום נכסי נפיקדים, יבטלו תקפם על-ידי החוק הזה.

סעיף 22 מקביל לסעיף 18 של הצעת החוק של הממשלה ונערך על-ידינו בצורה שונה במקצת. קבענו קודם כל כי שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו. אבל הואיל ויש כמה וכמה סעיפים הנוגעים לשרים אחרים, הוספנו: "היו התקנות נוגעות לעניין שבחוק אשר שר אחר ממונה על ביצועו, יותקנו התקנות על-ידי אותו שר בהסכמת שר המשפטים". כך חשבנו שיובטח התיאום בין השרים השונים ובין המשרדים השונים. סעיף קטן (ב), המופיע עכשיו בסעיף זה, הוא הבהרה של הסיפה של סעיף 18, אבל למעשה אינו מוסיף דבר חדש.

בכך הסברתי את השינויים בנוסח הצעת החוק. השתדלנו ככל האפשר להקל על התושבים בתקנות המעבר תוך שמירה על מצב חוקי תקין. נדמה לי שהחוק תורם תרומה חשובה בעניין זה. יש כמה הסתייגויות, ואני מבקש לתת למסתייגים אפשרות לנמק את הסתייגויותיהם.

ה"ר מ. סרדינס:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי להנמקת הסתייגותו. אני מבקש מן המסתייגים לנמק את כל ההסתייגויות יחד.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. קודם כל אני רוצה לברך את הוועדה, ובמיוחד את היושב-ראש שלה,

בהן הקלות אם לזמן מסוים ואם דרך קבע". לא רצינו לכתוב "דרך קבע", כי לא היה נראה לנו שדבר כזה צריך להיות "דרך קבע". לכן כתבנו: "אם לזמן מסוים ואם בדרך אחרת", כדי להבליט שאנו רואים בכל הסי-דורים האלה סידורים של מעבר. בסוף הסעיף פישטנו את הנוסח בלי לשנות את התוכן.

סעיף 16 מקביל לסעיף 14 בהצעת החוק המקורית. בתחילת סעיף 14 בהצעת הממשלה נאמר: "תושב של שטח תחולתו של צו החלת המשפט, שעבר תחילתו של הצו כיהן באותו שטח כשופט בבית-משפט אזרחי, או היה בו עורך-דין, יהיה לחבר לשכת עורכי-הדין מיום תחילתו של הצו או מיום תחילתו של חוק זה, לפי המאוחר יותר". כדי להוציא ספק ביחס למצבים, שהיו בתקופה בין ערב תחילתו של הצו ובין היום שבו עבר השטח להחזקת צה"ל, בחרנו את התאריך המוקדם יותר.

שינינו מקומם של סעיפים קטנים (ג) ו-(ד). כלומר הפכנו את הסדר, כי זה היה נראה לנו הגיוני יותר. הוספנו סעיף קטן (ה) האומר: "מי שנהיה לחבר לשכת עורכי-הדין לפי סעיף זה, יהיו לו כל הזכויות ויחולו עליו כל החובות של חבר הלשכה לפי חוק לשכת עורכי-הדין, תשכ"א-1961". מצאנו לנכון להדגיש, שהוא יהיה חבר שווה-זכויות בכל, אם הוא נהיה לחבר לשכה בדרך זו של הענקת חברות אוטומטית. נראה היה לנו שרצוי להדגיש את הדבר כדי להבליט במיוחד את זכויותיהם של עורכי-הדין החדשים האלה.

בסעיף 17, אני מבקש לתקן טעות דפוס בכותרת השוליים. במקום הנוסח המוצע צריך להיות: "רישום זכויות, פטנטים ומדגמים". זהו הנוסח המדויק.

בסעיף 17 הוספנו סעיף קטן (ב), שבא לקבוע, כי "רישום פטנט לפי סעיף קטן (א) לא יגרע מתקפו של פטנט שגרסה בישראל לפי בקשה שהוגשה לפני תחילת חוק הפטנטים, תשכ"ז-1967"; כי כמובן יכול להיות כאן ניגוד אינטרסים, ונתברר לנו שיש צורך להבהיר נקודה זו.

בסעיף 18 מדובר על בעיות בנייה. הבהרנו בגיסות את אפשרות הבנייה, ובסעיף קטן (ב) הדגשנו והבהרנו שהוועדה המחוזית יכולה לא רק לבטל היתר שהיא נתנה, אלא יכולה גם לתקן, לשנות ולקבוע את התנאים של הבנייה, לרבות הקלות או ביטול. כלומר, כוונת הסעיף הזה עיקרה לא לתת סמכות לבטל אלא להתאים את התנאים לתנאים הנהוגים בישראל. שנית, הבהרנו שהתקופה העומדת לרשות הוועדה המחוזית לתיכונן ולבנייה, בה היא יכולה לטפל ברישון הזה, היא תקופה של שלושה חודשים. כלומר, אדם ביקש רישון להמשך בנייה וקיבל אותו לפי סעיף קטן (א), - תוך שלושה חודשים תחילת הוועדה אם יכול האדם להמשיך ולבנות לפי הרישון שקיבל או שיש להכניס בו שינויים. תקופה זו מוגבלת ונראה לנו שהוא ממילא יצטרך להכות עד התחלת העבודה תקופה כזאת עד שיובהרו כל העניינים הקשורים בהמשך הבנייה.

את ההוראה הנוגעת לפטור מתשלום אגרות, שב-הצעת הממשלה הופיעה בסיפה של סעיף קטן (א), הכנסנו לסעיף קטן (ג) והוספנו שלא רק במקרה הנזכר בסעיף קטן (א), עם גמר בניית היסודות, הוא פטור מתשלום אגרה, אלא במקרה שעדיין לא הושלמה בניית

נמצא עוד בידי האפוטרופוס, אם הבית הזה הוחזר או נמכר - יקבל האיש את השווי של הבית הזה. אני חושב שזהו צו של מוסר, מה גם שאנו באים ומחזירים לתושבי ירושלים המזרחית, ולתושבי ישראל בכלל, את זכויותיהם על רכושם בירושלים המזרחית. אם זהו הכלל - וזהו הכלל שנקבע - , הוא צריך לחול בשני הכיוונים, כדי שתהיה עליו גושפנקה של מוסר.

אך זה איננו רק צו של מוסר, זהו גם צו של תבונה מדינית. אם אנו רוצים שהאוכלוסיה בירושלים המזרחית תשלים בלבנה עם מעשה הסיפוח, ותשלים עם מקומה במדינת ישראל כתושבי מדינת ישראל, כאוכלוסיה שוחרת שלום - כי אז מן התבונה לסלק מכשול פסיכולוגי זה, לסלק את המוקד למרידות, ולומר להם: אולי לא שאלו אתכם כשצירפו אתכם למדינת ישראל, אבל מאחר שצירפו אתכם למדינת ישראל, ונעשיתם תושבי מדינת ישראל - אתם מקבלים בחזרה את זכויותיכם, ודינכם ככל ערבי אחר במדינת ישראל, שזכותו לא קופחה. אחרת אנו יוצרים פה מעמד של נפקדים נוכחים; ויותר גרוע: של נפקדים-נוכחים-נוכחים. כלומר: נפקד שהוא נוכח במדינת ישראל ויהיה נוכח לגבי זכויות רכושו בירושלים המזרחית, אך יהיה נפקד לגבי רכושו ברחביה - מצב שהוא עוד יותר אבסורדי מן המצב הקודם של נפקדים-נוכחים. ואני רוצה להזכיר שכש-אמרת על כך, בקריאת ביניים, בקריאה הראשונה, "חרפה" - הסכים שר המשפטים עמי שמצב זה הוא חרפה, וזה רשום בפרוטוקול.

מחקתי את שאר הסתייגויותי על מנת לקצר את הדיון. רציתי לעמוד רק על עוד אנומליה אחת הטעונה תיקון, ואני למד מדברי יושב-ראש הוועדה שהממשלה נותנת דעתה על המצב הזה ומתכוונת לתקנו - והוא מצבם של תושבי השטחים המוחזקים, שיש להם רכוש בירושלים המזרחית. למשל: יש מקרים רבים של תושבי רמאללה או בית-לחם, שרכושם נמצא בירושלים המזרחית. לפי החוק הזה, הם עדיין יישארו נפקדים לגבי רכושם, ואפשר להפקיע את רכושם כחוק. אני מקווה שהממשלה תביא בהקדם האפשרי לכנסת הצעת חוק שתחזיר לאנשים אלה את זכויות רכושם, כמו לגבי תושבי ירושלים המזרחית.

הי"ר מ. סרדינס:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת טובי להנמקת הסתייגויותי.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הסתייגותי הראשונה היא לסעיף 2 להצעת החוק. הצעת החוק קובעת שההקדמות הקדושים, הנמצאים בשטח תחולתו של צו החלטת המשפט, לא יחול עליהם מיום תחילת הצו חוק נכסי נפקדים. אנו מציעים שאין להסתפק בקביעת ההקדמות הקדושים בלבד כחסינים מפני פגיעות חוק נכסי נפקדים. לדעתנו יש להוסיף - וזה מה שאנו מציעים - גם את רכוש הווקף לכל סוגיו, שיהיה חסין גם הוא מפני פגיעות חוק נכסי נפקדים. כי לפי הפרקטיקה בישראל, נכסי הווקף המוסלמי, מיום כניסת חוק נכסי נפקדים לתקפו ב-1950, נהפכו לנכסים נפקדים, הופקעו ונשללה לתוכם של המסדות הדתיות והתושבים המוסלמיים על רכוש זה. אמנם, אחרי שנים רבות היו אי-אלה תיקונים של החזרת חלק זה או זה, טיפין טיפין, אבל הווקף כרכוש, כנכס, נשאר בידי האפוטרופוס. כדי

על העבודה הטובה שנעשתה לגבי חוק זה. עכשיו הוא יותר שפיר מכפי שהיה כאשר הוגש לנו לקריאה ראשונה.

ההסתייגות שלי מתייחסת לשתי נקודות. יש לי הסתייגות אחת, עקרונית מאוד, והייתי מבקש מכל חברי הכנסת, ובמיוחד מסיעת מפ"ם, לשים לב אליה. כאשר קיבלנו את החוק היסודי, למחרת המלחמה, ועשינו זאת בהתלהבות רבה, היה ברור לנו שאנחנו מדברים על ירושלים, ותו לא. אבל החוק, כפי שנתקבל, לא התייחס במפורש לירושלים. הוא מתייחס לכל שטח שהוא בארץ ישראל. נוצר מצב שהממשלה, זו הקיימת וזו העלולה לקום מחר, יכולה בכל רגע, על-ידי צו מינהלי פשוט, לספח למדינת ישראל כל שטח מן השטחים המוחזקים, וזאת מבלי לשאול את דעת הכנסת, בלי החלטת הכנסת. בלי החלטה דמוקרטית כלשהי. לכן, כדי לסתום את הפירצה הזאת בחוק, אנחנו מציעים לתקן סעיף א' ולומר: "לא יוחל צו כאמור על כל שטח נוסף ללא אישור הכנסת". דהיינו, תרצה ממשלה כל-שהיא בישראל, אי-פעם, לצרף שטח כבוש למדינת ישראל, תצטרך לקבל את אישור הכנסת.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

דאגה בלב איש ישיחנה.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):

גם הרוצים בסיפוח צריכים להיות מעוניינים שאם אי-פעם ייעשה מעשה של סיפוח, ייעשה הדבר על-ידי כנסת ישראל. זה כל מה שאני מציע.

אני חושב ששום איש מאתנו לא היה מקבל את החוק המקורי בצורה זאת, לולא דבר מקרי. כאשר הובא החוק, היה מובן לכולנו שמדובר על ירושלים. לא רצינו אז לומר בפירוש שזה נוגע לירושלים, כי רצינו להשאיר לשיקול-דעת השאלה מתי יש להחיל את הצו על ירושלים. אמנם היה זה למחרת המלחמה, אבל היתה דעה של כמה חוגים שכדאי לדחות את איחוד ירושלים מסיבות בין-לאומיות. זאת הסיבה היחידה שהחוק המ-קורי לא הזכיר בפירוש את ירושלים. לרבים מחברי הבית הזה לא היתה כל כוונה להצביע בעד חוק שנותן carte blanche לממשלת ישראל, בלי אישור הכנסת, לצרף שטחים לישראל, לקבל החלטה גורלית ביותר, הגורלית ביותר שאפשר לקבל, כגון קביעת גבולות המדינה, בלי אישור הכנסת.

ההסתייגות השנייה היא הסתייגותנו לסעיף 5; ביקשנו להוסיף את המלים: "ההוראות דלעיל יחולו בשניונים המחייבים גם על מקרקעין הנמצאים בשטח מדינת ישראל והמוקנים כיום לאפוטרופוס לנכסי נפ-דים (להלן - האפוטרופוס). תושב של שטח תחולתו של צו החלטת המשפט, יהיה זכאי להחזרת מקרקעין אשר היו בבעלותו והוקנו לאפוטרופוס בתוקף חוק נכסי נפקדים, תש"ו-1950. אם נמכרו או הוחזרו המקרקעין לתקופה ארוכה, יהיה זכאי אותו תושב לקבל את שוויים של המקרקעין ביום קבלת הפיצוי" וכי'.

הכוונה פשוטה: השטח של ירושלים המזרחית צורף למדינת ישראל על-פי חוק זה. ברגע שצירפנו את השטח עם תושביו, לא יתכן לשמור על הפיקציה כאילו הם נפקדים לגבי רכושם הנמצא במדינת ישראל. אם אדם, הגר בירושלים המזרחית, ושעליו חל החוק הזה, יש לו בית ברחביה, בירושלים המערבית - מן הדין ומן המוסר הוא להחזיר לו את הבית הזה. ואם הבית הזה אינו

לים, תוסיף לפעול על-פי החוקים הקיימים בישראל וינהג כלפיה כמו כלפי כל חברה אחרת? מדוע צריך לחייב אותה בפרוצדורה של התמונות, דבר שבהכרח יהיה כרוך בכל מיני לחצים? על כן אנו שוללים זאת.

הוא הדין לגבי סעיף 12 הנוגע לאיגודים שיתופיים. מדוע הם צריכים להירשם מחדש? איגוד שיתופי קיים, פועל, נרשם...

(קריאה: איפה)

בירדן. נרשם על-פי חוק שהיה קיים. העובדה, שהוא נמצא כיום בשטח שסופח, איננה צריכה לפגוע בזכויותיו.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

לא פוגעים בזכויותיו.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

פוגעים, בזה שמחייבים אותו לקבל רשיון חדש.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

אתה יודע באיזו תסבוכת יהיה האיגוד השיתופי אם יחולו עליו חוקים של שתי מדינות?

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אינני מציע זאת.

אמנון לין (מפלגת העבודה הישראלית):

הם ביקשו זאת בעצמם.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אינני יודע מי ביקש ומה ביקש.

אנו חושבים כי לחייב מוסד קיים לקבל היתר חדש — זוהי פגיעה. מוסד קיים צריך להמשיך ולפעול. תדרשו ממנו לפעול לפי החוקים הקיימים. זה מה שהחוק צריך היה להבטיח, ואין הוא עושה זאת. לזה אנחנו מתנגדים.

ולאחרונה — לגבי סעיף 16. סעיף 16 בא לתת רשות לעורכי-דין לפעול במקצועותיהם כחוק וכדין. אני יודע שבישראל צריך עורך-דין להיות חבר בלשכת עורכי-הדין, אולם, לדעתנו, אין להטיל זאת גם על עורכי-הדין של ירושלים הערבית. צריך לתת להם רשות לפעול כעורכי-דין, אך אין לחייב אותם, על-פי החוק, להיות חברים בלשכת עורכי-הדין. דבר זה צריך להשאיר לבחירי, ולא לקבוע כחובה, כי יכולים להיות לעורך-דין נימוקים רבים שלא להיות חבר בלשכת עורכי-הדין.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

זוהי סתירה מינינה וביה. עורך-דין מוסמך חייב, לפי חוקי ישראל, להיות חבר בלשכת עורכי-הדין.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אתה מתעלם בכלל מן המצב. איך הוא נוצר, מעצם הסיפוח, שיש מתנגדים לו, ואין זה סוד. יש להתחשב גם בזה.

(חבר הכנסת א. לין קורא קריאת-ביניים)

אז אינו יכול לפעול כעורך-דין.

אלו הן הסתייגויותיו.

חברי הכנסת, החוק הזה הוא פרי צו הסיפוח שאנחנו התנגדנו לו. אחדות ירושלים יכולה להיות לטובת שני חלקי ירושלים, לטובת שני העמים, אם תהיה זו

להסיר חששות וכדי למנוע פגיעה ברכוש הווקף על-פי חוק נכסי נפקדים, אנו מציעים לקבל את הסתייגותנו המוצעת.

ההסתייגות השנייה היא לגבי סעיף 3. לניסוח שאנו מציעים לסעיף 3, רצוני להוסיף עוד כמה מלים שמשום-מה הושמטו: שהמלים הבאות בסוף הסעיף, והן המלים "לגבי נכס הנמצא באותו שטח" — ימחקו. הכוונה ברורה: אם מכריזים על תושב ירושלים הערבית שאינו עוד נפקד, שלא יהיה רק לא-נפקד לגבי רכושו שעתה הוא משתמש בו, אלא גם לגבי רכושו — אם יש לו בכלל — הנמצא בשטח ישראל.

לפי הצעת החוק, מה יהיה עתה המצב, עם קבלת חוק זה ולאחר צו הסיפוח? דבר ראשון: תושבי ירושלים, כפי שאמרתי, יישארו נפקדים לגבי נכסיהם הנמצאים בשטח ישראל. והצעת החוק באה להחזיר לאזרחים ישראלים את זכויותיהם על נכסיהם בירושלים הערבית. אנו בהחלט בעד החזרת זכויות על נכסים — אך ככולם, גם לישראלים וגם לתושבי ירושלים הערבית. וכאן, במצב שייצג, לא אפליה ברורה העושה את כל הידבורים על שוויון לדבר בלתי-רצוני.

הדבר השני הוא שאזרח תושב השטחים המוחזקים — תושב רמאללה, תושב בית-לחם והסביבה, ויש רבים כאלה, הקשורים בירושלים במשך דורות, ויש לרבים מהם נכסים בירושלים — עתה, לפי הצעת החוק וללא עוול בכפם ייפכנו לנפקדים וזכויותיהם על נכסים אלה יישללו מהם.

קיימת סוגיה שלישית הנובעת מנוסח החוק, כפי שהוא מוצע. יש תושבים של ירושלים שלפני ה-5 ביוני לא היו בה, אם מפני שהיו בתפקיד מחוצה לה, אם מפני שביקרו אצל בני משפחה באחת הארצות הערביות, ואם מפני שחיפשו אחרי אפשרויות פרנסה. ויש רבים כאלה. אחרי ה-5 ביוני הם מצאו עצמם מנותקים מירושלים. יש כאלה שביקשו לחזור אליה, אך לא הורשו לעשות זאת. מבין 177 אלף פליטים, שהגישו בקשה לחזור אחרי מלחמת יוני אשתקד, רק 14 אלף אנשים קיבלו אפשרות כזאת. רבים נשארו מחוץ לעירם ללא עוול בכפם, אך על-פי שרצו לחזור לבתיהם ולעירם. אין לשלול מאנשים כאלה את זכותם על רכושם ונכסיהם. לרבים מהם יש אחים, הורים, בנים, השותפים בנכסים והמנהלים אותם בשמם. לדעתנו, אין לשנות את המצב הזה ואין לשלול מאנשים אלה את זכותם על רכושם. לכן באו הסתייגותנו לסעיף 3 והסעיף הנוסף שאנו מציעים אחרי סעיף 3. הם באים לקיים את הזכויות ולמנוע את הפגיעות שציינתי.

ועתה לסעיפים 6 ו-12. הסעיפים 6, 7, 8, 9 ו-10 נוגעים לפעילותן של חברות הרשומות כחוק, הפועלות כחוק בירושלים הערבית. אנו שוללים את הפרוצדורה שהצעת החוק באה לחייב. אמנם שונתה לשון החוק המעורפלת שהיתה בנוסח המקורי של הצעת החוק, אולם עדיין נשארה בה ההוראה הקובעת, שמשום-מה צריכה חברה קיימת ופועלת להתקשר עם חברה ישראלית או להקים חברה ישראלית ולהתקשר אתה כדי שהיא תהיה כשרה לפעילות. כפי שאמרתי בקריאה הראשונה, בדרך כלל איננו נמנים עם המגוינים על חברות, אולם כאשר הפגיעה נעשית מתוך אפליה לא-מית — אנחנו מתנגדים לה. מדוע לא יאמר החוק באופן פשוט: חברה הקיימת, הרשומה, הפעילה בשטח ירוש-

כאן בא סעיף 4 היוצר פיקציה בלתי-נסבלת. סעיף זה אומר: „אדם שהוא תושב בשטח תחולתו של צו החלת המשפט, לא יודקק בית-משפט או בית-דין בעניין אזרחי לטענה שהוא אויב או נתין אויב” — זה נכון וצודק. אם כך, לשם מה הסיג לאחר מכן: „אלא אם טענה הטענה על-ידי היועץ המשפטי לממשלה או בהסכמתו בכתב”? הרי מדובר בדין אזרחי. אם הוא נוהג כאויב, הוא יועמד לדין, ויש גם חוק חמור, אבל פה מדובר בדין אזרחי. מה פירוש הדבר? היועץ המשפטי יאמר: כל התושבים במזרח ירושלים הם אזרחים לכל דבר, אבל האיש שאינו חפץ ביקרו, אני טוען שהוא אויב. זה משמש מסגרת להפליית היחיד לעומת הרבים. מה שמפריע יותר הוא זה שמזרח ירושלים אין בה אויב בים מבחינת החוק, כי היא חלק ממדינת ישראל, אבל על-ידי פיקציה, על-ידי אמירת פיו של היועץ המשפטי, אפשר ליצור איים של התערבות. איך אפשר לשאת זאת בחוק שבא להסדיר איחוד ירושלים? אם יתגלה אויב בכל ארץ ישראל, לרבות מזרח ירושלים, נהג בו כדין ובכל חומר הדין, אבל בעניין אזרחי, אני פונה בזה ליושב-ראש הוועדה, חבר-הכנסת אונא, שיש לו דעות מתקדמות למדי — איך אפשר להשלים עם זאת?

הוספת הסתייגות שלישית וגם היא, לעניות דעתי, חשובה, דווקא משום שמדובר לא רק בירושלים. הטיבה לעשות הוועדה והיטיבו לעשות משרד המשפטים והשר שלא הדגישו את ירושלים והשאירו את הסמכות ביד הממשלה על-פי צו לאחד חלקים נוספים של הארץ, אינה יכולה לגרום, אבל תוכל להוסיף — ותבוא על כך ברכה — בלא שום אישור נוסף. יפה עשו השר והוועדה שהשאירו את התחולה הכללית, אולם הגשנו הסתייגות נוספת לאור גישתנו העקרונית בדבר איחוד מוחלט. הוספנו הסתייגות שנימקנו אותה במיוחד בסעיף קטן (א) לסעיף 5, והסתייגות זו באה להבטיח את זכויותיהם של כל אלה שרכשו בתום-לב זכות בעלות, חכירה, שכי-רות או כל זכות אחרת, במקרקעין או בנכסים אחרים, בשעה שאלה היו נפקדים, ואם עכשיו יוחזרו הנכסים, עלינו לשריי את כל אותם דרכות שהתיישבו בבתים וקנו זכויות כדין בתחומי מדינת ישראל. הם מוכריים להיות מובטחים לחלוטין. במקרה זה הבעלים המקוריים יהיו זכאים לפיצויים מן המדינה. פירטנו את התנאים המבטיחים שגם הפיצויים יהיו צודקים ובלבד שלא ייפגעו כל אלה, רובם עולים חדשים, שקנו את הזכויות בתקופת-הביניים, בין מלחמת העצמאות לבין השלמת מלחמת השחרור ביוני 1967.

אדוני היושב-ראש, טוב ויפה, שביום סיום מושב זה של הכנסת אנחנו חותמים על חוק שביסודו חשוב הוא; אבל הייתי מאד שמח ומאושר, לו היו גם הסתייגויות אלה מתקבלות היום, ואז היא החוק לא רק טוב אלא באמת מושלם בתחומו הוא.

הי"ר מ. סרדינס :

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) : כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, רצוני להדגיש מה שאמרתי בתחילת דברי, בהסברת החוק. החוק הזה אינו יכול עדיין להיות מושלם ולא יכול להיות סוף פסוק בתהליך שצריך להימשך, ולפי הנסיבות יימשך עוד זמן רב. חלק גדול מן ההסתייגויות שנשמעו כאן הן תוצאה מרצון המסתייגים להחיש את תהליכי האינטגר-

אחדות חופשית מתוך כיבוד הדדי של הזכויות, לא מתוך כפייה, אלא מתוך התחשבות של כל עם בזכויות העם השני. וכל זמן שאין הדברים נעשים כך, אז חוקים כאלה שהם פרי סיפוח שירותי לא ישרתו את האינטרסים האמיתיים של שני העמים, אינטרס השלום ושיתוף-הפעולה.

הי"ר מ. סרדינס :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת תמיר להנמקת הסתייגויותיו.

שמואל תמיר (המרכז החופשי) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הוועדה שיפרה את נוסח ההצעה המקורית בשורה ארוכה של נקודות, מבחינה משפטית ומבחינה אדמיניסטרטיבית, לגבי אלה שהחוק בא להסדיר את מעמדם ומעמד רכושם. עם זאת, מבחינה מהותית יסודית, לא מצאתי, אף שביקשתי, תרונה בהצעה, כפי שהיא מוגשת לקריאה שנייה ושלישית, לחולשות היסודיות שנתקלתי בהן בשעה שהגיש שר המשפטים את החוק לפינו. והחולשה המרכזית היא: פגם יסודי מבחינה מדינית ומבחינה אנושית, גם העובדה, שלמרות כל התיקונים — ואני חוזר על דברי, אף-על-פי ששר המשפטים ניסה לערוך עליהם — החוק הזה ובפעם הראשונה מציב באופן משפטי תחום בין מזרח ירושלים לבין מערבה.

סעיף 3 (א) אומר: „אדם שביום תחילתו של צו החלת המשפט נמצא בשטח תחולתו והיה תושב בו, לא יראוהו, מאותו יום, כנפקד משמעותו בחוק נכסי נפקדים, תש"י-1950, לגבי נכס הנמצא באותו שטח”. סעיף זה רוצה לומר, שאדם ממזרח ירושלים שרכוש לו במזרחה ורכוש לו במערבה, יקבל את הרכוש שבמזרח ואילו הרכוש שבמערב יוסף להיות נשלל ממנו ומופקד בידי הממונה על נכסי נפקדים או האפוטרופוס או כל ממונה מקביל. כלומר, אותו איחוד של העיר איננו סופי; איננו סופי לגבי הרכוש ולגבי חלק מן האוכלוסין. איננו סבור, שהדעת סובלת, מבחינה מדינית וגם מבחינת זכויות אזרח, שטוב לקיים הבחנה כזאת בין מזרח ירושלים לבין מערבה. יש להחליט: רוצים את איחודה של ירושלים, או בשלמות ובמלואה, גם אם זה כרוך בהוצאות כספיות נכבדות או בתוצאות מסוג אחר המהיין בות מסקנה המטילה חובה על המדינה. עלי לומר, שנתקלתי במקרה המביא לידי תוצאה אבסורדית מבחינתם של גורמים מסויימים שיש להם פילוסופיה, שהם לא היו רוצים שערביי מזרח ירושלים יישארו ברובם בעיר והיו רוצים להחיש, בדרך אזרחית, את תהליך עזיבתם את הארץ, אם ירצו בכך. נתקלתי בתושב מזרח ירושלים האומר: אם יחזירו לי רכוש במערב העיר, הייתי מעדיף למכור אותו ולהעביר את הארץ. אינני רוצה את שלטונכם. למה לשלול זכותו זו? גם זו זכות אזרחית. כלומר, בין אם הוא רוצה להישאר ולהיות אחד מאתנו, בין אם אינו רוצה בכך ובין אם הוא מבקר לצאת מכאן — בכל שלושת המקרים חוק זה עושה אי-צדק.

בירכתי על השלב הראשון, שהתקדמנו, ורציתי לקוות, שבשלב השני, שלב הגשת הצעת החוק לקריאה שנייה ושלישית, נדע שלפחות החלק הזה, מזרח ירושלים, אוחז עם הארץ כולה, בלא שום רורציה בלתי-מוצדקת, ולדעתי, גם מבחינת דעת-הקהל גורמת נזק, בלצער, נזק מוצדק, מבחינת דעת-הקהל בעולם. שנה ורבע הרי זה זמן מספיק להתחיל להסדיר את הדברים.

שהן, לאגודות ולחברות ישראליות. אבל יותר רחוק, נדמה לי, אי-אפשר ללכת. כי אם, למשל, איזו חברה פועלת בחלקה באחד התחומים ובחלקה בתחום אחר, אין אפשרות ללכת בדרך זו, אלא צריך להגיע, בדרך כלשהי, להפרדה, ואותן חלק אשר פועל בתחום מדינת ישראל ייהפך לחברה ישראלית ויפרד מן החלק האחר של החברה שיישאר בארץ אחרת. על כן אין מקום להצעותיו של חבר-הכנסת טובי בעניינים אלה.

מה שנוגע להסתייגותו לסעיף 16, אני רק רוצה לומר שהשתכוננו, שהצעת הממשלה, אשר למעשה קובעת חברות של עורכי-הדין בלשכת עורכי-הדין הישראליים באופן אוטומטי, זולת אם מישו במפורש אינו רוצה להיות חבר בה, והוא יכול להודיע על כך, שהדרך הזאת היא נכונה בנסיבות הקיימות, ועל-ידי כך אנחנו פוטרים אנשים מסוימים מפעולה אקטיבית. מטעמים מובנים לא קל הדבר בשבילם לעשות צעד פוזיטיבי שהיה הופך אותם לחברי הלשכה, ועל-ידי קבלת הצעתו של חבר-הכנסת טובי היינו מקשים עליהם במקום להקל עליהם.

כבר הדגשתי שהוועדה הוסיפה סעיף קטן בסעיף 16, המדגיש את זכויותיהם המלאות של עורכי-דין אלה, שברוך זו ייהפכו לעורכי-דין על-פי החוק שלנו. אני מבקש לדחות את כל ההסתייגויות.

הי"ר מ. סרדינס :

אנחנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע

התיקון של חבר-הכנסת א. אבנרי לסעיף 1
לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ת. טובי לסעיף 2
לא נתקבל.

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ת. טובי לסעיף 3
לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ש. תמיר לסעיף 3
לא נתקבל.

התיקון השני של חבר-הכנסת ת. טובי לסעיף 3
לא נתקבל.

סעיף 3, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ש. תמיר לסעיף 4
לא נתקבל.

סעיף 4, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת א. אבנרי לסעיף 5
לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ש. תמיר לסעיף 5
לא נתקבל.

סעיף 5, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ת. טובי לסעיף 6
לא נתקבל.

סעיף 6, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 7-11 נתקבלו.

התיקון של חבר-הכנסת ת. טובי לסעיף 12
לא נתקבל.

סעיף 12, בנוסח הוועדה, נתקבל.

רציה ולעשות צעדים נוספים שהממשלה, ובעקבותיה ולפי הסברותיה גם הוועדה, מצאה שעדיין מוקדם לעשותם. בעניין זה אני מתכוון בעיקר לשאלת הנכסים הנמצאים מחוץ לשטח שבו הוחל הצו. זוהי שאלה נכבדה מאד וחשובה מאד, אין כל ספק שהיא צריכה לבוא על תיקונה, וכבר אמרתי שגם הובטח לנו בוועדה, שיהיה טיפול בה וייוקו לה. אבל גם השתכוננו שבמסגרת החוק הזה עדיין איננו יכולים לפתור במשיכת קולמוס את כל הבעיות המסובכות הכרוכות בשאלה נכבדה זו.

בכמה דברים גם ראינו שהדרך הטובה היא לקבוע מסגרת ברורה, זמנים ותאריכים, ובכך ליצור מצב ברור, תוך ידיעה שעל-ידי כך נשאיר שאלות מסוימות פתוחות, כגון השאלה מה יהיה על אלה אשר יחזרו, אחרי קבלת החוק הזה, כחוק לתוך תחומה של ירושלים או לשטח אחר שיחול עליו הצו. ברור לנו ששאלה זו עתידה להתעורר. היינו מוכנים היום לסמוך על כך שיהיה יחס ליברלי מצד האפוסטרופות ומצד המטפלים במקרים האלה גם אם החוק הזה איננו מזכיר אותם במפורש; הדבר ניתן במסגרת החוק הקיים.

אני רוצה להתייחס עוד לכמה מן ההסתייגויות. ההסתייגות הראשונה של חבר-הכנסת אבנרי נוגעת לסוגיה מאד נכבדה, והיא: מי יקבע בסופו של דבר את הצווים שיוצאו מלבד הצו על ירושלים? אין ספק שזוהי שאלה מאד נכבדה. אני רק צריך לומר שפתרונה איננו בחוק הזה, ובדואי לא בסעיף הראשון של החוק הזה, כי אם בתיקון בפקודת סדרי השלטון והמשפט שקיבלנו בזמננו, ושעליו מושתת הצו שהוצא והצווים שיוצאו. שם צריך, בסופו של דבר, לקבוע אם אנחנו נותנים את הסמכות המלאה ביד הממשלה, או שנרצה כי הכנסת תאשר צווים כאלה.

חבר-הכנסת טובי מעלים עין מזה שעדיין שריים אנו במצב מלחמה. הוא היה רוצה שהדברים יסתדרו כאילו כבר הגענו למצב נורמלי. לצערנו הגדול אין הדבר ניתן, ואין אנו יכולים לוותר על כל אותם הסדרים הדרושים והנהוגים בכל העולם לגבי נכסי אויב. על כן לא נוכל לקבל היום הצעה האמרת שאדם שביום תחילתו של חוק זה נמצא בשטח תחולתו או היה תושב בשטח המוחזק על-ידי צבא הגנה לישראל, יחדל על-ידי כך להיות נפקד. אלה סידורים מכאיבים, אבל אין לוותר עליהם כל זמן שאנחנו נמצאים במצב כזה שהיא בלתי-ברור וטרם הגיע על פתרוננו.

לשאלת הנכסים מחוץ לשטח כבר עניתי, היא באה על ביטוייה בכמה ההסתייגויות, גם של חבר-הכנסת תמיר וגם של חבר-הכנסת אבנרי, ואין לי להוסיף בנקודה זו.

אשר לשאלת התברות, שהתייחס אליה חבר-הכנסת טובי, נראה לי שחבר-הכנסת טובי טועה אם הוא חושב שאפשר לקבל מצב, שחברו מסוימת, או אגודה שיתופית, מוקמת על-פי חוק אחד ואחר-כך היא פועלת על-פי חוק אחר. דבר כזה בפשטות אינו ניתן. יש הכרח לתת לאותן חברות או אגודות קיימות לבוש כפי שהן צריכות ללבוש לפי החוק הישראלי. כפי שכבר הדגשתי, הרחקנו לכת בהקלות לעומת אלה שהיו בהצעת הממשלה. פתחנו דרך בשביל אותן חברות ואגודות, אשר פועלות אך ורק בשטח ושחבריהן גם צאים בשטח שחל עליו הצו, שהן יכולות ליהפך, כמות

הי"ר מ. סרדינס :
אני מעמיד את הצעת חוק הסדרי משפט ומינהל, תשכ"ח-1968, להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק הסדרי משפט ומינהל, תשכ"ח-1968, נתקבל.

סעיפים 13-15 נתקבלו.

התיקון של חדר-הכנסת ת. טובי לסעיף 16 לא נתקבל.

סעיף 16, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 17-22 נתקבלו.

י. חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

ואחר כך - דיון מסכם במליאת הוועדה, הכניסה ועדת הכספים שינויים רבים בהצעת החוק שהגישה הממשלה לכנסת. גם בצורתו הסופית, כפי שמובא עכשיו החוק לקריאה שנייה ושלישית, מבוסס הוא במידה רבה על המלצות ועדת מומחים, שבראשה עמד ד"ר ידן. יש עניינים אחדים שבהם תואם החוק את המלצות הוועדה יותר מאשר תאמה הצעת החוק שהוגשה לקריאה ראשונה על-ידי הממשלה. פרטים רבים והוראות שונות הוסיפה הוועדה, שדנה בכל הסוגיה ביסודיות רבה.

להלן אביא הערות אחדות על עיקר ההבדלים בין הצעת החוק כפי שהובאה לקריאה ראשונה לבין הנוסח הסופי שלה, כפי שהוא מובא עכשיו לקריאה שנייה ושלישית.

אני רואה חובה לעצמי לציין את העבודה העצומה של המומחים, ידעני המשפט שבקרב הוועדה ואנשי הכלכלה שבקרב הוועדה, שהשקיעו מרץ רב כדי לשוות לחוק את הצורה המתאימה, מבחינה מהותית, לצרכיו של המשק. רוצה אני גם לציין את העבודה העצומה שהשקיעו ד"ר ידן, גם היועץ המשפטי של הוועדה, מר זגני בשם האוצר ומוכיר הוועדה מר בזק.

בסעיף 1, סעיף ההגדרות, נוספו הגדרות אחדות כדי להקל על קריאת החוק ולמנוע חזרה על פרטים החוזרים בסעיפים שונים פעמים רבות. בייחוד יש להזכיר כאן את המושג "פרט מטעה" הכולל, לפי ההגדרה שבסעיף 1, כל דבר העלול להטעות משקיע סביר וכל דבר חסר שהעדרו עלול להטעות משקיע סביר.

בקשר להגדרות ולמינוח רצוני לציין שנטשנו את המלה "פרוספקט" שהיתה מקובלת עד עתה בהוראות המלה האנגלית prospectus ובחרנו במקומה במלה "תשקיף".

בסעיף 3, הדן בהרכב של רשות ניירות הערך, חלו שני שינויים: (א) בעוד שלפי הצעת החוק מטעם הממשלה נקבע מראש שחברי הרשות מקרב עובדי המדינה יהיו רוב והתכרים מקרב הציבור יהיו מיעוט, - הנוסח מטעם הוועדה משאיר לשר האוצר בנקודה זו יד חפשית ומסתפק בקביעה שחברי הרשות יהיו מקרב מקרב הציבור וקצתם מקרב עובדי המדינה; (ב) הנוסח מטעם הוועדה משריין מקום אחד ברשות לעובדי בנק ישראל; כאן נוקשה הוא מן ההצעה המקורי, רית, שהשאירה את עניין הנציגות של בנק ישראל לשר קול-דעתו של שר האוצר.

הי"ר מ. סרדינס :

אנו עוברים לסעיף ט' בסדר-היום: חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הכספים.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מתכבד להביא לקריאה שנייה ושלישית את הצעת חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968. במרס 1962 מינה שר האוצר ועדה בראשותו של ד"ר ידן ממשרד המשפטים, שתפקידה "לייעץ ולהציע הצעות בנוגע להסדר תחוקתי ומינהלי של הנפקת מניות וניירות ערך אחרים, דרכי הפצתם והמסחר בהם בבורסה ומחוצה לה". כן נתבקשה הוועדה "לבחון הצעות בדבר הפיקוח על הפעולות הנ"ל במטרה להבטיח בצורה יעילה את האינטרסים של משקיעים במניות וניירות ערך אחרים ופיתוחו של שוק ניירות הערך כגורם להשקעות בארץ בין על-ידי משקיעים מקומיים ובין על-ידי משקיעי חוץ".

הסעיף המרכזי בחוק, מבחינה ציבורית, קובע, כי "מוקמת בזה רשות ניירות ערך (להלן - הרשות), שתפקידה יהיה שמירת ענייניו של ציבור המשקיעים בניירות ערך, כנקבע בחוק זה".

ועדת ידן הגישה את הדו"ח שלה לאחר דיונים שארכו למעלה משנה, ועל יסוד דו"ח זה הציעה הממשלה לכנסת במושב האחרון של הכנסת החמישית את הצעת חוק ניירות ערך.

באותו מושב נתקיים הדיון על הצעת החוק בקריאה ראשונה, ואף ועדת הכספים הספיקה לקיים בו דיון ראשון, אך מטעמים מובנים לא היה סיפק בידה להכינו לקריאה שנייה ושלישית: המדובר בחוק כבד, חוק יסודי, בחיי הכלכלה והמשק, חוק מסובך שהיה צורך להשקיף בו עבודה רבה על מנת להשלימו ולהכינו לקריאה שנייה ושלישית.

כנסת זו - הכנסת השישית - החליטה להחיל דין רציפות על הדיון בהצעת חוק ניירות ערך, ומכוח החלטת זו החלה ועדת הכספים, תחילה בוועדת-משנה ולאחר מכן במליאה, לדון בפרטי הצעת החוק. הדיון על הצעת החוק נמשך חודשים רבים ובישיבות רבות. הוועדה שמעה משלחות שונות ועיינה בתוכירים שהגישו לה גופים שונים הקרובים לנושא. בין השאר שמעה הוועדה את באי-כוח הבורסה לניירות ערך, לשכת רואי-חשבון ויושב-ראש הוועדה לניירות ערך.

חברי הכנסת, תוך דיון ממושך בוועדת-המשנה

שחומת-לב מיוחדת הקדישה הוועדה לדרישה שחברי הרשות, וכן העובדים שלה הממלאים תפקידים מקצועיים או מינהליים, לא יהיו מעוניינים אישית בעסקי ניירות ערך. במקום ההוראה הסתמית שבסעיף 12 להצעת החוק המקורית באו בנוסח הסופי ההוראות המפורטות של הסעיפים 3(ג), 5 ו-10(ב). לענין הפרסומים אני מפנה את חברי הבית לסעיפים אלה.

הסעיפים 8, 9, 10, 11 ו-14 לחוק מבהירים שרשות ניירות הערך היא תאגיד הנתון לביקורתו של מבקר המדינה, ומסדירים את מעמד העובדים, את סדרי התקציב שלה ואת חובתה לדווח על פעולותיה לשר האוצר ולוועדת הכספים של הכנסת. הוראות אלה לא היו כלולות בהצעת החוק. כן הוסיפה הוועדה הוראה חדשה בסעיף 12, המחייבת את הרשות לקבוע את סדרי הטייפול בבקשות שיוגשו לה ולפרסמם ברשומות.

סעיף 36 — עניינו פרטי הדיווח השוטף שחייבים בו תאגידים שניירות הערך שלהם נמצאים בידי הציבור. בסעיף זה חלו אותם השינויים שציינתי לעיל לגבי סעיף 16 שעניינו פרטי התשקיף.

הסעיף הבא, סעיף 37, משלים את הסעיף הקודם. מטרתו היא לגלות בפני הציבור מי הם בעלי ניירות הערך העיקריים של החברה. בהצעת החוק המקורית התייחס הסעיף (סעיף 36) למנהלי החברה ולכל מי שמחזיק למעלה מאחוז מסוים של ניירותיה. הוועדה הוסיפה על מנהלי החברה גם את רואי-החשבון שלה. היא עשתה זאת לפי הצעת לשכת רואי-החשבון. לעומת זאת פטרה הוועדה מחובת הגילוי את מחזיקי ניירות הערך שאינם מנהלים או רואי-חשבון של החברה.

בהצעת החוק המקורית הוצע בסעיף 38 להטיל אחריות אזרחית לקיום חובת הדיווח, בדומה לאחריות האזרחית לנכונות התשקיף. הוועדה מחקה סעיף זה, שהיה נראה לה בלתי-מעשי, והסתפקה באחריות הפלילית ובסמכות בית-המשפט לצוות על הגשת הדיווחות.

הסעיפים 39 עד 43 שבפרק השביעי של החוק המוגש עתה היו מקצתם כלולים בהצעת החוק המקורי בפרק האחרון (סעיפים 51–53 שם) ומקצתם נוספו על-ידי הוועדה. אחת ההוראות החדשות, סעיף 41 מחייבת את הממשלה לפרסם תשקיף כשהיא מציעה לציבור ניירות ערך שלא היא עצמה הנפיקה; התשקיף יתאים לדרישות החוק, אך פרסומו לא יהא טעון היתר מאת רשות ניירות ערך. ההוראה השנייה, סעיף 43 מסדירה את ההקצאה וההפצה של מניות הטבה.

רבות התלבטה הוועדה בהוראות על הבורסה, ורבים השינויים שחלו בסוגיה זו. עיקר השינוי נוגע לתקנון הבורסה. הצעת החוק מטעם הממשלה לא הבחינה עקרונית בין תוכיך ההתאגדות ותקנות ההתאגדות, שבורסה ככל חברה אחרת חייבת להתקיף, לבין תקנון שיסדיר את העניינים שהם מיוחדים לבורסה לניירות ערך. הוועדה בהחירה נקודה זו בסעיפים 46(א) ו-48(א). אשר להתקנת התקנון ותיקוניה, נתנה ההצעה המקורית לבורסה יד חפשית. אולם התנתה את רישוי הבורסה בקיום של תקנון שיניח את דעתו של שר האוצר, והסמיכה את שר האוצר לדרוש תיקוני תקנון ככל שימצא זאת לנחוץ לשם ניהול תקין והוגן של הבורסה (סעיפים 41(ב) ו-44 בהצעה המקורית). הוועדה אימצה הוראה אחרונה זו, אך קבעה שהתקנת התקנון וכל שינוי בו יהיו טעונים אישור של שר האוצר, לאחר התייעצות עם רשות ניירות הערך, וגם אישור על-ידי ועדת הכספים של הכנסת — סעיפים 45(ב) ו-48.

הסעיפים 8, 9, 10, 11 ו-14 לחוק מבהירים שרשות ניירות הערך היא תאגיד הנתון לביקורתו של מבקר המדינה, ומסדירים את מעמד העובדים, את סדרי התקציב שלה ואת חובתה לדווח על פעולותיה לשר האוצר ולוועדת הכספים של הכנסת. הוראות אלה לא היו כלולות בהצעת החוק. כן הוסיפה הוועדה הוראה חדשה בסעיף 12, המחייבת את הרשות לקבוע את סדרי הטייפול בבקשות שיוגשו לה ולפרסמם ברשומות.

שינויים חשובים חלו בסוגיית הפרטים שיש לכלול בתשקיף. הצעת החוק המקורית, בסעיף 14(ב), כללה רשימה ארוכה של פרטים כאלה. הוועדה החליטה להשאיר את קביעת הפרטים לתקנות שמיד אדבר עליהן, מחקה את הרשימה והזכירה בחוק עצמו, בסעיף 16(ב), רק את הפרטים הנוגעים לרואי-החשבון ולעורכי הדין של החברה המנפיקה, שדובר בהם בהצעת החוק בסעיפים 18 ו-19.

אשר לתקנות, שבהן ייקבעו פרטי התשקיף, הציעה הממשלה שיותקנו על-ידי שר האוצר, לאחר התייעצות עם הרשות. הוועדה היתה סבורה שחשיבות התקנות האלה מחייבת שיבוא עליהן אישור ועדת הכספים. עם זאת החליטה הוועדה לתת בעניין זה גם לרשות את זכות היוזמה. לפיכך נאמר בסעיף 16(א) ששר האוצר יתקין את התקנות, לפי הצעת הרשות או לאחר התיעוצות עמה, ובאישור ועדת הכספים של הכנסת.

שינוי מהותי אחר חל בסעיף 17 לעומת סעיף 16 של הצעת החוק המקורית. בעוד שלפי הצעת החוק המקורית היה על המציע לכלול בתשקיף בנוסף על הפרטים הדרושים לפי התקנות, כל דבר אחר שיכול היה להיות חשוב לגבי שיקוליו של משקיע סביר, הרי לפי הנוסח הסופי חייב המציע רק להודיע על דברים כאלה לרשות, והרשות קובעת אם יש לכלול אותם בתשקיף ואם לאו.

בפרק הרביעי של החוק, הדין בקבלת הזמנות על-פי התשקיף, מעטים השינויים שהכניסה הוועדה בהצעת החוק. כדאי רק להזכיר סעיף 28, המחייב את המציע להחזיק בחשבון נאמנות את הכספים ששילמו החותמים, כל עוד לא נתברר שאין עליו חובה להחזיר להם כספים אלה לפי הוראות החוק בנדין זה. חיוב זה לא יכלול בהצעת החוק.

אשר לאחריות לתשקיף — פרק חמישי של החוק — יש להדגיש שהצעת החוק הטילה אחריות אזרחית על חותמי התשקיף כלפי כל מי שרכש ניירות ערך, על סמך הפרוספקט, וסעיף 31 קבע כי מי שרכש ניירות ערך שהוצעו לציבור על-פי פרוספקט תוך שישה חודשים מתאריך הפרוספקט, חזקה עליו שרכשם על סמך הפרוספקט. הוועדה סברה שאחריות כזאת תהיה מרחיקה לכת מדי. לכן מחקה את סעיף 31 וקבעה, בסעיפים 31 ו-32, שחותמי התשקיף, לרבות המומחים

פרק 5 (סעיפים 31–35) נתקבל.

פרק 6 (סעיפים 36–38) נתקבל.

פרק 7 (סעיפים 39–44) נתקבל.

פרק 8 (סעיפים 45–52) נתקבל.

פרק 9 (סעיפים 53–54) נתקבל.

פרק 10 (סעיפים 55–58) נתקבל.

הז"ר ק. לוז:

אני מעמיד את חוק ניירות ערך, תשכ"ח–1968, להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק ניירות ערך, תשכ"ח–1968, נתקבל.

הז"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר הכנסת בדר, להודעה.

יוחנן בדר (גח"ל):

אדוני היושב-ראש, חוק זה הוא פרי עבודה רבה גם של ועדה ממשלתית, שקראו לה ועדת ידן, וגם של ועדת-משנה של ועדת הכספים. במסגרת ההצעה הממלכתית נעשו תיקונים ויבים ושיפורים ניכרים, ובודאי לא היתה לנו שום סיבה שלא להצביע בעד החוק.

יחד עם זאת אני רוצה לקבוע שחוק זה אינו אלא פתרון חלקי, חלקי מאד, לבעיית ניירות ערך. נשארה בעיה של הבטחת זכויות בעלי מניות מול בעלי מניות יסוד. כיום, בעצם, כל הזכויות של בעלי המניות ברוב החברות תלויות ברצונם הטוב של בעלי מניות יסוד מועטות.

נשארה בעיית ארגון הבורסה. אני יכול להגיד בסדר שגם חבר הכנסת בן-מאיר וחברים אחרים בוועדת הכספים זוכרים שהאינטרסנטים העיקריים של הבורסה, הבנקאים וסוכני ניירות הערך, יודעים שקיימת בעיה כזו. נשארה כמובן גם הבעיה של מניות מול איגרות חוב ממשלתיות, שבמצב הקיים הן בודאי נושא להשקעה הרבה יותר כדאית מכל מיני בחינות, מבחינת ריבית נוחה והצמדה, לעומת מניות.

כל הבעיות האלה מוכרחות לבוא פעם על פתרון. הדבר יהיה תלוי בביצוע חוק ניירות ערך, אם הוא יוסיף משהו.

אף-על-פי שהנושא המרכזי של החוק הזה היא בעיית הפרוספקט, מה שנקרא בעברית תשקיף, הרי המציאות היא שבשלוש השנים האחרונות הוגשו לאישור הוועדה הקיימת, לפי המצב המשפטי הקיים, בסך הכל 16 פרוספקטים, והם כולם של מוסדות פיננסיים, בנקים, ואף לא אחד מן התעשייה.

הז"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר הכנסת בן-מאיר, להודעה.

ישראל שלמה בן-מאיר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת. כמו חבר הכנסת בדר, כן כל חברי הוועדה רואים בחוק זה התקדמות גדולה מאד. מדינת ישראל היא אחת המדינות המעטות בעולם שהגיעו לידי הסדר להגנה על המשקיעים. נכון הדבר שגם לי היו עוד כמה ספקות, לגבי תיקונים

לפי הצעת הממשלה (סעיף 41(ב)(1)) יהיה על תקנון הבורסה להגביל את החברות בה ליחידים ותאגידים שעיקר עיסוקם הוא המסחר בניירות ערך על חשבון אחרים ולמוסדות בנקאיים. בוועדה היו הדעות חלוקות בשאלת חברותם של הבנקים בבורסה. לבסוף החליטה הוועדה להשאיר שאלה זו פתוחה ומחקה את ההוראה מן ההצעה.

ולבסוף עוד שתי הערות. האחת נוגעת להוראות העונשין. הוועדה ריכזה בסעיף אחד, סעיף 53, את ההוראות שהיו מפוזרות בהצעת החוק המקורית בסעיפים שונים (34, 39, 54) והיא הוסיפה הוראה חדשה (סעיף 54) הקובעת באופן כללי עונש מאסר וקנס על מעשי תרמית הנוגעים להפצתם של ניירות הערך ולמסחר המאורגן בהם, אף אם מעשים אלה אינם בבחינת הפרת ההוראות המיוחדות של החוק.

ההערה השנייה נוגעת לעניין תקנות ההגנה (כס"פ), 1941. כידוע, מתבצע היום הפיקוח על הנפקת ניירות ערך באמצעות התקנות 34 ו-8 של תקנות הכס"פ. בהצעת החוק המקורית הוצע לבטל שתי תקנות אלה (סעיף 56). הוועדה מחקה סעיף זה. אמנם נוצרה בזה לכאורה חפיפה עם סעיף 39 לחוק המוגש עכשיו (המקביל לסעיף 51 של ההצעה המקורית) במידה שתקנות הכספים דנות בהצעות של ניירות ערך לציבור, כי גם לפי סעיף 39 טענות הצעות אלה אישור מאת שר האוצר. אך הוועדה היתה סבורה שהתאמתן של תקנות הכספים לחוק החדש מוטב שתיעשה על-ידי הממשלה בתיקון ישיר של התקנות, ולא דרך אגב בחוק זה.

אדוני היושב-ראש, בוועדה היו הסתייגויות רבות דעות שונות, אך תוך כדי דיון ממושך באנו לידי מסקנות משותפות. למעשה נתקבלו רוב ההצעות של חברי הוועדה בהסכמתו או באי-הסכמתו של נציג הממשלה. אני מביא את הצעת החוק לאישורה של הכנסת ללא הסתייגויות. בתוך הוועדה היה מאבק פנימי לשינוי סעיפי החוק, והם נתקבלו באותה צורה כפי שהצגתי אותם. לכן אין הסתייגויות להצעת החוק.

אני רק מבקש את כבוד היושב-ראש, בהתאם לסעיף 53(ג) לתקנון, לאפשר לחבר הכנסת בדר אחרי ההצבעה למסור הודעה בקשר לחוק הזה.

אני מבקש את חברי הכנסת לשים לב לתיקוני טעויות שחלו בהדפסה בעמודים 3, 5, 6, 10. אלה הם רק שיבושי מלים, לא אקרא אותם כדי לא להעסיק את הכנסת בשעה מאוחרת זו.

הז"ר ק. לוז:

אנו עוברים להצבעה. החוק הוא חוק גדול המחולק לפרקים. אנמיד להצבעה כל פרק בנפרד.

הצבעה

פרק 1 (סעיף 1) נתקבל.

פרק 2 (סעיפים 2–14) נתקבל.

פרק 3 (סעיפים 15–23) נתקבל.

פרק 4 (סעיפים 24–30) נתקבל.

קוף, להכניס בו עוד כמה דרישות, וגם לגבי ההבדלה הזאת בקשר למכירה.

לעת עתה נסתפק בחוק המוצע, ונקווה שהבורסה תוכל לשגשג, ואז נציע את התיקונים הנוספים שאנו רואים אותם כנחוצים.

יא. דברי יושב-ראש הכנסת לסיום מושב הכנסת

יבטא את המציאות ולא תהיה סתירה. זאת לתשומת-לבה של ועדת הכנסת.

במושב זה אושר לראשונה תקנון הכנסת. לפני כן היה לפנינו קובץ של החלטות ועדת הכנסת ששימשו כתקדים מחייב. עם אישורו על-ידי הכנסת, בהתאם לחוק יסוד: הכנסת, היה הוא לתקנון הכנסת.

מושב זה עבר כולו בסימן של ממשלה קואליציונית רחבה הקרויה בציבור ממשלה לאומית. ממשלה זו מקיפה 90% של חברי הכנסת. אות הוא להערכת העליונות של העניין המשותף על חילוקי-הדעות, במצב החירום שעדיין שרויים אנו בו. עובדה זו טבעה חותמה על דיוני הכנסת. במידה מסוימת היו הדיונים חפשיים יותר מאשר בזמן קיום קואליציה מצומצמת ואופוזיציה גדולה. אך חסרה המתיחות של מאבק הנובע משאיפה לגיטימית של אופוזיציה בעלת משקל להפיל את הממשלה או לגרום לחילוקי-דעות בקרב מפלגות הקואליציה. חושבני כי לא אטעה אם אומר שהדרמתיות נדדה במידה מסוימת מן המליאה אל האסיפות הסיעתיות. העתונות קובלת לפעמים על שיעמום בדיוני המליאה. אין לכנסת תפקיד של בידור. התקיימו במושב זה דיונים רבים שאפשר היה למצוא בהם עניין רב: דיון על מהות הדמוקרטיה, על הרפורמה בחינוך היסודי והתיכון, על הטלוויזיה, על המצב המדיני, על תקציב המדינה, ובעקבותיו על פעולות כל המשרדים. אפשר היה למצוא בדיונים אלה עניין רב.

השנה רבו המבקרים בכנסת. ביקרו בכנסת: מו"מנים על-ידי חברי הכנסת, ועדות ומנגנון הכנסת — 251,341 איש; ביצעו הציבור בכנסת ביקרו 67,816 איש. במשכן הכנסת, במסגרת סיורים מודרכים, ביקרו 209,684 איש. מלבד אלה, בקבוצות מאורגנות שניתנו להן הרצאות מפי יושב-ראש הכנסת וחבריה, ביקרו 13,416 איש. בסך הכל ביקרו בכנסת 542,302 איש. מספרים אלה אינם כוללים בעלי רשיונות כניסה זמניים או שנתיים.

במושב זה הגיעו לקריאה שלישית 59 חוקים, לעומת 105 חוקים בשני המושבים הראשונים גם יחד. נדונו 73 הצעות לסדר-היום, לעומת 190 הצעות בשני המושבים הקודמים. מספר ההצעות לסדר-היום ירד השנה מן הממוצע של השנים הקודמות בגלל השימוש הנפוץ בזכות הדיבור עקב הימנעות. לפעמים משתמשות בזכות זו סיעות אחדות לאותה הצעה לסדר-היום. הזמן הנדרש הוא על חשבון צמצום מספרן של ההצעות לסדר-היום בישיבה הדו-שבועית.

במושב זה ניתנו תשובות מפי שרים ל-1,913 שאילתות, לעומת 1,782 במושב השני, 884 במושב

נוספים, לגבי הפרדה מלאה בין המוכר ובין נותן הערב, ה"אגנדרייטר", הקונה. אולם במצב של היום הבורסה עודנה קטנה, ועדיין לא הגענו לממדים גדולים. דעתי היא שהעניין יתפתח, ואנו מקווים שהעסקים בבורסה יתפתחו, גם חוק זה יסייע להתפתחותם, ואז אולי יהיה צורך לעשות עוד כמה דברים, גם לגבי התש-

הז"ר ק. לחז:

חברי הכנסת, אנאל את המושב השלישי של הכנסת השישית בכמה משפטים.

מושב זה של הכנסת הוא הראשון שעבר כולו בירושלים השלמה. גם עבודת הכנסת רוכזה כמעט כולה בירושלים עם ביטול הלשכה התל-אביבית. רק ישיבות מעטות של הוועדות הקבועות התקיימו בתל-אביב. אני משבח את ועדת הכספים שלמרות ריבוי ישיבותיה עשתה מאמצים לקיים בירושלים.

במושב זה של הכנסת באו לידי ביטוי נוסף שני תהליכים: מחד גיסא, התמזגות סיעות לגופים גדולים, ומאידך גיסא התנהות סיעות קטנות או מעין סיעות בנות איש אחד. קיימות עכשיו בכנסת שתי סיעות גדולות: סיעת מפלגת העבודה הישראלית המונה 55 חברים, סיעת גח"ל — 22 חברים; שתי סיעות בינוניות: מפד"ל — 11 חברים, מפ"ם — 8 חברים. כידוע, בין סיעת העבודה לבין מפ"ם מתנהל משא-ומתן על הקמת יחידה פרלמנטרית משותפת.

ארבע הסיעות שהזכרתי מונות 96 חברים. 24 החברים הנותרים מחולקים בין 12 סיעות ואלה הן: אגודת ישראל — 4 חברים; המפלגה הליברלית העצמאית — 4 חברים; המרכז החופשי — 3 חברים; הרשימה הקומוניסטית החדשה — 3 חברים; פועלי אגודת ישראל — 2 חברים; קדימה ופיתוח — 2 חברים; העולם הזה — כוח חדש — חבר אחד; מק"י — חבר אחד; הסיני — חבר אחד; הדרונית הישראלית — חבר אחד; השיתוף והאחוזה — חבר אחד; חברי הכנסת בן-גוריון וחברי הכנסת כהן-צידון מהווים כעין סיעות בנות חבר אחד.

מספר שעות העבודה של הכנסת במליאתה הצטמצם במושב זה בקירוב בשתי שעות בשבוע לעומת השנים הקודמות, משתי סיבות: ריבוי השאלות וצמצום מספר השעות ביום ג' לארבע במקום חמש, למען תת אפשרות לסיעות לקיים ישיבותיהן בתנאים נוחים יותר, ומנה של מליאת הכנסת פחת איפוא ב-15% בערך.

מספר הישיבות במושב זה הגיע ל-114 לעומת 94 במושב הראשון, 110 במושב השני. המספרים אינם כוללים את הישיבות המיוחדות בימי פגרת הכנסת.

התקנון קובע כי לשאלות תוקדש רק שעה אחת במושב השבועי של הכנסת. למעשה, הזמן של השאלות תות עכשיו הוא כשעתיים בממוצע במושב השבועי. בפרלמנט הבריטי, משרבו השאלות וחרגו מגדר הזמן שהוקצב להן, הונהג כי רק מספר שאלות נענות בעל פה בישיבת הפרלמנט והיתר נענות בכתב והתשובות מובאות בפרוטוקול כאילו נענו בעל פה. רצוי שהתקנון

חוברת ליה, ישיבה שכ"ד, כ' אב תשכ"ח (14 אוגוסט 1968)
 – דברי יושב־ראש הכנסת לסיום מושב הכנסת (לז) –

אני מאחל לכם, חברי הכנסת, מנוחה ובילוי נעים בפגרה. אני מברך אתכם ואת משפחותיכם בשנה טובה. כן מברך אני בשנה טובה את עובדי הכנסת, משמר הכנסת, כתבי הכנסת.

נשלח ברכה לנושא המדינה, לראש הממשלה ולחברייה, לצבא הגנה לישראל, ליהודי התפוצות ולכל אזרחי המדינה. שנה טובה ומבורכת.

המושב הרביעי של הכנסת השישית יפתח ביום ב', כ"ט בתשרי תשכ"ט, 21 באוקטובר 1968.

המושב השלישי של הכנסת השישית נעול.

הראשון. מספר השאלות שנענו במושב זה שווה למספר השאלות שנענו בכל ארבע השנים של הכנסת השלישית. או נענו בסך הכל 1,911 שאלות, כמעט אותו מספר שאלות שנענו במושב זה. מספר השאלות, שנענו במושב זה, גדול פי שניים ממספר השאלות שנענו בשני המושבים של הכנסת הרביעית, שהיו בה רק שני מושבים. מספר השאלות שנענו בשלושת המושבים של הכנסת השישית – 4,579 – עולה באלפי פנים על מספר השאלות שנענו בכל ארבעת המושבים של הכנסת החמישית, זו שקדמה לכנסת הזאת. כאמור, הזמן הנדרש לתשובה למספר הגדול של השאלות היה על חשבון שטחים אחרים של עבודת הכנסת.

הישיבה ננעלה בשעה 17.55.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות שכ"ב – שכ"ד

- א. שאילתות.
- ב. סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדין-וחשבון מס' 18 של מבקר המדינה לשנת 1967 ולחשבוניות של שנת הכספים 1966/67.
- ג. חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 6, תשכ"ח – 1968) (קריאה שנייה ושלישית).
- ד. חוק יסוד: הממשלה (קריאה שנייה ושלישית).
- ה. חוק רשות השידור (תיקון מס' 2), תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 8), תשכ"ח – 1968 (קריאה שנייה ושלישית).
- ז. חוק הגנת הדייר (הוראות שונות), תשכ"ח – 1968 (קריאה שנייה ושלישית).
- ח. חוק הסדרי משפט ומינהל, תשכ"ח – 1968 (קריאה שנייה ושלישית).
- ט. חוק ניירות ערך, תשכ"ח – 1968 (קריאה שנייה ושלישית).
- י. חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון), תשכ"ח – 1968 (קריאה שנייה ושלישית).
- יא. חוק הגנת השכר (תיקון מס' 5), תשכ"ח – 1968 (קריאה שנייה ושלישית).
- יב. החלטת ועדת הכנסת בדבר הוספת סעיפים 31, 33, 34 לתקנון הכנסת.
- יג. חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון), תשכ"ז – 1967 (קריאה ראשונה) – דיון.
- יד. חוק יישוב סכסוכי עבודה (תיקון) תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה) – דיון.
- טו. חוק לתיקון פקודת ביטוח כלי רכב של מנוע (סיכוי צד שלישי) (מס' 2), תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק החסינויות וחכיות היתר הדיפלומטיות והקונסולריות, תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק לתיקון פקודת סימני סחורות (מס' 3), תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 12) (תיקון טעויות), תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק הרשות להשכלה גבוהה (הוראה ומחקר), תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק לתיקון פקודת העדות (מס' 7), תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק לביטול פקודת האיגודים המקצועיים, תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק שירות התעסוקה (תיקון), תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 4), תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה) – הצעת חברת-הכנסת ר. צברי.
- כה. בעיית צווי ריתוק (הצעת חברת-הכנסת ת. טובי).
- כו. הצעות מעשיות להגברת העלייה מארצות הרווחה (הצעת חברת-הכנסת ב. אבניאל).
- כז. הקדשת אמצעים לזירוז ועידודה של התפתחות המחקר המדעי (הצעת חברת-הכנסת מ. ביבי).
- כח. חוק למניעת הונאה בכשרות, תשכ"ז – 1966 (קריאה ראשונה).
- כט. חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 26), תשכ"ה – 1965 (קריאה ראשונה).
- ל. הודעת הממשלה על מינוי סגן שר, בהתאם לסעיף 11א(ב) לחוק המעבר, תש"ט – 1949.
- לא. חוק הממשלה (הוראות מעבר), תשכ"ח – 1968 (קריאה שנייה ושלישית).
- לב. חוק האיגוד השיטופי, תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה) – הצבעה.
- לג. החלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת) (הוראת שעה מס' 73), תשכ"ח – 1968.
- לד. הצעות לסדר-היום.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות שכ"ב – שכ"ד

801. י. רפאל (מפד"ל): הגליית מתנחלי חברון.
802. ש. תמיר (המרכז החופשי): גירוש מתנחלים יהודיים מחברון על-ידי המושל הצבאי הישראלי.
804. י. בדר, א. רימלט (גח"ל): ביטול מוחלט של
- צו הגירוש מטעם הממשל לגבי שלושה מתנחלי חברון.
805. א. אבנרי (העולם הזה – כוח חדש): החלטת המושל הצבאי בחברון לגרש שלושה מתנחלים, תגובת הממשלה בנדון ועיכוב הביצוע.

ג. סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדין-וחשבון מס' 18 של מבקר המדינה לשנת 1967 ולחשבונות של שנת הכספים 1966/67

(עמודים 109-127 בספר „סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדין-וחשבון מס' 18 של מבקר המדינה“, שהוגש לכנסת ביום ה' באב תשכ"ח - 30 ביולי 1968)

כליות צריכות להתבצע בראש וראשונה על-ידי המשרד האחראי לענף המשקי שבתחומו מבו-קשת הערבות; ואילו הבדיקות בדבר היכולת הפיננסית של הערוב וטיב הבטחונו, שהוא ממציא, צריכות להיות מוטלות בעיקר על משרד האוצר.

(2) יש להחיל את כל הכללים של בדיקות מוקדמות גם לגבי ערבויות הניתנות לאיגודים ממשלתיים; זאת, בנפרד מן הבדיקות הנעשות מבחינת האיגוד עצמו.

(3) יש להגדיר קריטריונים לגבי הנסיבות והתנאים שבהם יומלץ על מתן ערבות, וכן לקבוע נוהלים לעריכת הבדיקות לסוגיהן ולשלביהן, תוך הגדרת תחומים בין התפקיד המוטל על משרד האוצר לבין יתר המשרדים בדבר אחריותו של כל משרד לבדיקות המוקדמות.

הוועדה רואה כצעד בכיוון זה את קובץ הוראות הנוהל לטיפול בערבויות, שהוציא לאחרונה החשב הכללי.

(4) בקשת הערבות המוגשת לוועדת הכספים צריכה להיות מלווה בתשובות בכתב למספר שאלות בסיסיות, שיפורטו בשאלון מיוחד שיוכן למטרה זו.

(5) יש לקיים מעקב סדיר אחר דרכי הניצול של האשראי על-ידי הערוב וקיום תנאי הפרעון של ההלוואה.

ב. הוועדה תמימת-דעים עם מבקר המדינה, כי על נציגי הממשלה המופיעים לפני ועדת הכספים למסור לה, מיזמתם הם, נוסף על כל חומר שנדרש על-ידיה ונוסף על תשובות לשאלון הנוכח לעיל - כל ידיעה העשויה להיחשב כרלוונטית לנושא הערבות, בין לפי ראות עיניהם של הנציגים ובין לפי נקודות מבטם של חברי הוועדה, שניתן לצפות להם.

ג. הוועדה רושמת לפניו שנציב שירות המדינה הביא לדעת משרדי הממשלה, בחזור מיוחד, את הקביעות העקרוניות של הביקורת - בדו"ח האמור -- בדבר מגנם החברתי של עובדי מדינה עם אנשי עסקים, שב-ענייניהם הם מטפלים במסגרת תפקידם.

ד. הוועדה מציינת שממצאי הביקורת, בדו"ח האמור, המתייחסים לערבויות לחברת „סומרפין“ - יש בהם כדי לתמוך במסקנות ועדת הכספים בנושא זה, שהוגחו על שולחן הכנסת ביום כ"ט בטבת תשכ"ז (11 בינואר 1967).

3. הלוואות לחברת ספנות (משרד האוצר - אגף החשב הכללי)

בעקבות הפרק על הלוואות לחברת ספנות מקבלת ועדת הכספים דעת הביקורת, כי הפניית משאבי המדינה למפעל אחד בממדים כה גדולים מחייבת - אף אם המ-

1. תקציב לשנת הכספים 1966/67 וביצועו (משרד האוצר)

(א) ועדת הכספים מדגישה את הצורך להמשיך ולחתור להצגה משמעותית יותר של התקציב על מטרותיו. בדרך זו אף יושג, במרוצת הזמן, צמצום הפירוט הטכני של התקציב והצורך בשינויים במהלך השנה.

הוועדה מציינת את הצעדים שנעשו על-ידי אגף התקציבים לקראת תקציב פעולות מקיף. בד בבד עם המעבר לתקציב פעולות יש לחזק כלי הבקרה הפנימיים של אגף התקציבים לגבי ביצוע התקציב על-ידי המשרדים השונים.

(ב) הוועדה חזרת על קביעתה, שנתקבלה במסגרת סיכומיה והצעותיה לדו"ח השנתי מס' 17, שבשעת הכנת הצעת התקציב על משרד האוצר לכלול בה במפורט, ולא בסעיפי הרזרבות, כל הוצאה שניתן לחזותה מראש. שכן תכנון התקציב וחלוקתו חייבים להיעשות בדרך שתאפשר שמירה מירבית על מטרותיו וסעיפיו כפי שאושרו בתחילת השנה, ואילו הצגת מטרותיו לכנסת ולציבור צריכה להיות ברורה מראש עד כמה שאפשר.

(ג) הוועדה מדגישה את הצורך לשמור בקפדנות על הכלל שתקציב המיועד לתשלום שכר אין להעבירו לכיסוי פרטים אחרים אלא תוך צמצום מספר העובדים.

(ד) הוועדה מפנה תשומת-לב האוצר לצורך להשלים את הפעלת השיטה, לפיה תוצג ההשקעה הכוללת שתידרש לביצוע כל פרויקט רב-שנתי (בנייה, כבישים, וכיו"ב) לצד סעיף ההוצאה השנתית השוטפת.

(ה) הוועדה רואה כטעון תיקון את המצב, לפיו במקרים מסויימים מועברים סכומים בתקציב הפיתוח, המיועדים לביצוע תכניות, כעודפים משנה לשנה, כאשר נדחית התחלת הביצוע משנת תקציב לשנת תקציב. בדרך זו נפגמת הבהירות הדרושה בדבר הסכומים העומדים לרשות הממשלה להוצאה בשנת התקציב.

(ו) הוועדה מקבלת דעת הביקורת שעקרונות מיועד תקציב הפיתוח למטרות היוצרות נכסים שהן בבחינת זכויות המדינה.

2. ערבויות (משרד האוצר)

ועדת הכספים מפנה תשומת-לב שר האוצר לדו"ח המיוחד של מבקר המדינה על ערבויות המדינה, שנערך על-פי בקשתה של הוועדה, וכן לפרק בנושא זה בדו"ח השנתי מס' 18. בעקבות הביקורת מדגישה הוועדה במיוחד את המסקנות הכלליות הבאות:

(1) השיקול למתן ערבות צריך להתבסס לא רק על בחינת כדאיותה של העסקה המוצעת, חקר שווקים בהווה ובעתיד וכיוצא באלה, ותורמתה הצפויה למשק המדינה - אלא גם על ניתוח היכולת הפיננסית של הערוב, הרי-אליות של מידת השתתפותו בהשקעה, וטיבם של הבטחונו הנגדיים לערבות. הבדיקות הכל-

לבין משרד המסחר והתעשייה להפעלת המעקב ולנקיטת צעדים נגד יצואנים שלא העבירו מטבע-חוץ תמורת יצואם כנדרש.

הוועדה רואה חשיבות רבה בהפעלת מעקב יעיל ומתואם אחרי העברת תמורות יצוא, במיוחד לאחר שהוגה שיטה לפיה ניתנים תמריצי יצוא עם ביצועו, ללא זיקה להעברת התמורה.

הוועדה רושמת לפניה הודעת אגף מטבע-חוץ ומשרד המסחר והתעשייה על הצעדים שנקטו על-ידם, ובכלל זה הגברת התיאום בין יחידותיהם וביצוע המעקב בשיטת מיכון.

7. המרכז לתפוצות (משרד ראש הממשלה)

ועדת הכספים קובעת, בעקבות ממציא הביקורת, כי להקמת המרכז לתפוצות, בשנת 1965, לא קדמה הגדרה ברורה של תחומי פעולתו, ולכן עסק, במקביל, בשטחים בהם עסקו גם מוסדות אחרים. כן לא לוותה הקמתו בהחלטות שהיו דרושות על מנת לאפשר לו לפעול כראוי. מכאן, הליקויים העיקריים בעבודתו. יתר על כן, הדברים לא הוסדרו עד היום; אף לא הוקמה ההנהלה שהייתה צריכה להנחות פעולותיו. הממשלה נדרשת לקבוע סופית ובהקדם את מעמדו של המרכז לתפוצות, יעודו ותחומי פעולתו.

8. שירותי הבריאות לבני המיעוטים (משרד הבריאות)

הוועדה מציינת דברי מבקר המדינה, בסיכום ביקורת מעקב, על ההרחבה שחלה בהיקפם של שירותי הבריאות לבני המיעוטים. הוועדה רושמת לפניה הודעת משרד הבריאות, כי בדעתו להרחיב בשנה הנוכחית את שירותי הרפואה המונעת לבדואים, בכלל זה שירותי הבריאות לבתי-הספר.

9. הטיפול בתאונות של תלמידים (משרד החינוך והתרבות)

משרד החינוך והתרבות נדרש להחיש תיקון הלי-קויים בכל הנוגע לטיפול בבעיית התאונות של תלמידים: השלמה וריכוז של הוראות בטיחות בבתי-הספר ובמגרשי המשחקים, בדרך אליהם ומהם, ובמיוחד גם בכל הנוגע לטיולים; קביעת סדרים מינהליים תקינים שיבטיחו מע-קב יעיל ומוזרו אחר תאונות, בכלל זה בדיקת ההצעה למנות קציני בטיחות מיוחדים; הפעלת אמצעים נגד אחראים לתאונות שנגרמו עקב רשלנות; קביעת הסדרים מתאימים בכל הנוגע לטיפול בביטוח תלמידים ושמידת זכויותיהם במקרים של תאונות.

10. השירות ההידרולוגי — כספים ומינהל (משרד החקלאות — משק המים)

ועדת הכספים רואה כפסולה את הדרך שנקט השי-רות ההידרולוגי בשני מקרים כדי להשיג מימון נוסף, אם כי בהיקף כספי לא גדול, להעסקת עובדים יומיים — על-די הצגת חשבונות תמורת עבודות שבוצעו על-ידי עוב-דים קבועים של השירות לזכות עובדים יומיים, בשמם ולא בשם השירות. הדבר מהווה עקיפה של הוראות חוק התקציב ועומד בסתירה לנהלים שנקבעו בתקנות כספים ומשק, שעל פיהם חייבים לנהוג משרדי הממשלה.

דובר בחברה גדולה ובעלת מוניטין בעולם, כפי שמציינת הביקורת — לערוך ניתוח מפורט ומעמיק של התכניות המוצעות, על היסכונים הכרוכים בהן, ושל מידת הת-רומה הריאלית הצפויה מהן לפיתוח המשק הלאומי.

הוועדה מציינת צמצום היקף ערבויות המדינה והק-טנת חוב החברה לגורמים הממשלתיים, בממדים ניכרים, שבאו בעקבות הביקורת.

4. קבלת עובדים לשירות המדינה — מכרזים מומביים (משרד האוצר, נציבות שירות המדינה)

ועדת הכספים מקבלת דעת הביקורת בדבר יתרו-נותיה של שיטת מכרזי עתודה ומכרזים קיבוציים על המכרזים למשרות בודדות. יש בשיטה זו להגביר את האמון בדרכי קבלת עובדים לשירות המדינה על-פי מכרז ציבורי ולעודד מועמדים מתאימים לגשת למכרזים.

הוועדה רושמת לפניה הודעת נציבות שירות המדינה, כי אף היא מכירה ביתרונות השיטה הנדונה שהופעלה על-ידיה באופן חלקי גם בעבר. הוועדה מביעה דעתה כי רצוי להרחיב ככל האפשר, ובהקדם, את השימוש בה.

כן רושמת לפניה הוועדה הודעת נציבות שירות המ-דינה, בעקבות הביקורת, כי ייקבע הסדר של פרסום חוזר למכרזים כאשר הפרסום הראשון לא הביא לתוצאות, וזאת לא יאוחר מחודשים מיום המכרז הקודם ועל יסוד הבקשה הראשונה לפרסום המכרז.

5. הביקורת הפנימית במשרדי הממשלה (משרד האוצר — נציבות שירות המדינה)

ועדת הכספים מציינת בצער את ההתפתחות האי-טית בהפעלת ביקורת פנימית במשרדי הממשלה, שעליה החליטה הממשלה עוד ביולי 1959. בשלושה משרדים — משרדי הבריאות והדואר, שהם גדולים במיוחד, ומשרד הדתות — טרם הופעלה ביקורת פנימית כלל; אף בחלק מן המשרדים, בהם הוקמו יחידות ביקורת, אין הן פועלות כיאוות.

הוועדה מייחסת חשיבות רבה לביקורת פנימית ותובעת לחזקה ולהפעלה בהקדם בכל המשרדים.

על היחידות לביקורת פנימית להיות כפופות ישירות למנהלים הכלליים, לעסוק אך ורק בתפקידי ביקורת ולא ליטול על עצמן כל תפקידי ביצוע.

הוועדה מקבלת דעת מבקר המדינה בדבר הצורך, שיחידת מטה מרכזית מטעם הממשלה תיתן ייעוץ ליחי-דות לביקורת פנימית, תתווה קווים להכשרת עובדים בשילון ולהרחבת הידע המקצועי.

הוועדה מבקשת את שר האוצר לדווח לה על נושא זה בכללותו במסגרת דו"ח הביצוע על ההצעות לדו"ח מס' 18.

6. הפיקוח על העברת תמורות יצוא (משרד האוצר — אגף מטבע-חוץ)

ועדת הכספים מציינת בעקבות הביקורת, כי סדרי הפיקוח על העברת מטבע-חוץ המתקבל תמורת יצוא היו לקויים תקופה ארוכה. כתוצאה מכך לא היו בידי אגף מטבע-חוץ נתונים מלאים ומעודכנים על הסכומים שלא הוכנסו. כן לא היה תיאום מספיק בין אגף מטבע-חוץ

בלתי־ריאלית של נכסים, כפי שנעשתה בעת רכישת המטוויות על־ידי החברה המאוחדת, וכן כי היה על הממ"שלה להבטיח לעצמה מידה נאותה של השפעה על ניהול החברה המאוחדת באופן יחסי להשקעתה ולסיכון של־קחה על עצמה.

15. פעולות המשטרה בירושלים השלמה (משרד המשטרה - משרת ישראל)

ועדת הכספים מציינת בהערכה קביעת מבקר המ"דינה, שממצאי הביקורת על פעולות המשטרה בירושלים השלמה מצביעים בכללותם על התארגנות מהירה של המשטרה ומילוי תקין ויעיל של תפקידיה החשובים בתקופת איחודה של ירושלים.

16. זכויות האזרח בעת מעצרו (משרד המשטרה - משרת ישראל)

ועדת הכספים רושמת לפנייה, כי בעקבות הביקורת הוצאו על־ידי המשטרה הוראות משלימות ונקבעו נוהלים להבטחת היעדר נאות בכל הנוגע לטיפול בעציר ושמירת זכויותיו החוקיות.

הוועדה רושמת לפנייה הודעת המשטרה למבקר המ"דינה, שבעקבות דיוני הוועדה על ממצאי הביקורת תיקנה המשטרה את ההוראות הקבע כן, שיובטח כי בכל המקרים, בהם זכאי עצור על־פי חוק לבקש שתימסר ידיעה על מעצרו לאדם הקרוב אליו וכן לעורך־דינו, תובא זכות זו לידיעתו עם הבאתו לתחנת המשטרה.

הוועדה תמימת־דעים עם הביקורת, כי קיום סדרי רישום נאותים הוא אחד האמצעים הנחוצים והיעילים כדי לפקח על פעולה תקינה של המינהל, ומפנה לקביעה זו תשימת־לב משרדי הממשלה ושאר הגופים המבוקרים.

17. אספקת אוכל לשוטרים ולעצורים (משרד המשטרה - משרת ישראל)

הוועדה רושמת לפנייה, כי בעקבות הביקורת הוצאו על־ידי המשטרה הוראות משלימות בכל הנוגע לסדרי רישום, הפיקוח והדיווח על אספקת מזון למשטרה ול־יחידותיה.

כן רושמת לפנייה הוועדה את ההודעה, כי המשטרה מינתה ועדת תזונה שתקבע לוח מזון מתאים לעצור; יוגבר הפיקוח על טיב האוכל וישופרו התנאים בהם הוא מוגש לעצור.

18. ההוצאה לפועל (משרד המשפטים)

ועדת הכספים רואה בדאגה את המצב החמור וה־עגום העולה מממצאי הביקורת על סדרי ההוצאה לפועל. הוועדה מדגישה את ההכרח בפעולה נמרצת ומקיפה לעקירת הליקויים החמורים שנתגלו ולתיקון יסודי ומהיר של המצב. הוועדה רושמת לפנייה הודעת מנהל בתי־המשפט על הצעדים הראשונים שנקטו בתחום זה.

הוועדה מבקשת מאת מבקר המדינה לדווח לה על מידת ההתקדמות בתיקון המצב.

19. הכשרה מקצועית בדרך החניכות (משרד העבודה)

(א) 1. משרד העבודה נדרש לעשות לתיקון הלי־קויים עליהם הצביעה הביקורת בתחום ההכשרה המקצועית בדרך החניכות: הפעלה סדירה של הוועדות המייעצות; בחינת כשירותם של

11. ביטול עיסקאות (משרד החקלאות - מינהל מקרקעי ישראל)

ועדת הכספים מציינת את הליקויים שהעלתה הביקורת בדרכי הטיפול בביטול עיסקאות על־ידי מינהל מקרקעי ישראל, בתחומים הבאים: סדרי הטיפול בביטול עיסקאות; העדר עקרונות לגבי הסכומים שיש לחייב בהם את הלקוחות, לגבי שיעור הפיצויים שיש לשלם לצד שני ולגבי שיעור הריבית על כספים ששולמו למי־נחל; נוהגים שונים במתן ארכות לבנייה; חוסר הקפדה על בדיקת תשלומי מסים על־ידי הרוכש; אי־הערכה מחדש של הנכס המוחזר בעת ביטול עיסקה, אף כשממשך הזמן מאז הרכישה לא היה קצר.

הוועדה רושמת לפנייה הודעת מינהל מקרקעי ישראל על הצעדים שנקט לתיקון הליקויים.

בקבלה דעת הביקורת בנושא קובעת הוועדה שהחלטות בדבר ביטול עיסקאות, שיש בהן משום שיקולי מדיניות, יובאו לאישור עקרוני לפני מועצת מינהל מקרקעי ישראל.

12. הטיפול בענייני האזרח ובפניותיו (משרד החקלאות - מינהל מקרקעי ישראל)

בעקבות הביקורת על סדרי הטיפול בענייני האזרח ובפניותיו, במסגרת מינהל מקרקעי ישראל, תובעת ועדת הכספים מהמינהל לארגן סדרי העבודה ביחידותיו באופן שיבטיח טיפול יעיל ומהיר בכל הנוגע לבעיותיו של האזרח הנוקל להן. על סדרים אלה להבטיח, בין השאר, ניתוב נכון של הפניות ביחידות השונות; מתן טיפול שווה, כש־מדובר בדרישות ושירותים בעלי אופי שווה, הנמקה עניינית מלאה ובכתב במקרים של חריגה ושל החלטות התלויות בשיקול דעת.

הוועדה מפנה תשומת־לב הממשלה לצורך לדאוג לכך, שכל המשרדים יקפידו על סדרים נאותים, כאמור.

13. סיוע למפעלים באזורי פיתוח (משרד המסחר והתעשייה)

ועדת הכספים חוזרת ומפנה תשומת־לב הממשלה לצורך להקפיד על כך, כי מתן סיוע להקמת מפעלים יהיה מבוסס על בדיקה יסודית של סקרים ותחשיבים על כדאיות הייצור ועל סיכויי הרווחיות של המפעלים.

אף כשמדובר באזורי פיתוח, כשלנגד עיני המחליטים עומדים גם שיקולי תעסוקה, חובה לתת את המשקל הראוי למבחנים הכלכליים בהקמת מפעלים כדי שיהיה בהם להבטיח תעסוקה רווחית ובת־קיימא.

14. השקעות הממשלה בחברת, המטוויות המאוחדות בישראל בע"מ" (משרד המסחר והתעשייה)

ועדת הכספים קובעת, בעקבות הביקורת, כי ההחלטה על הקמת חברת, המטוויות המאוחדות בישראל בע"מ, שבאה מתוך רצון להמשיך להבטיח תעסוקה באזורי פיתוח, לא לוותה בבדיקות שהיו דרושות על מנת לעמוד על הסיכויים להצלחת המשימה שהונחה ביסוד הקמת החברה. אף עם הפעלת המיזוג לא הוכנו תכניות לארגון המטוויות מחדש. הפעלת המטוויות במסגרת החברה לא זו בלבד שלא קידמה אותן לרווחיות אלא אף הביאה להפסדים גדולים.

הוועדה מקבלת דעת הביקורת השוללת הערכה

שההסדרים להבטחת הובלה של אספקה חיונית לאזרחים בשעת חירום לא עמדו במבחן, הן בגלל תכנון לקוי והן בגלל ליקויים בהפעלה לשלביה.

הוועדה רושמת לפנייה את ההדעה, כי משרד התחבורה בתיאום עם צה"ל והמפקח על כוח-אדם פועל לארגון מחדש של מנג'ל סדרי ההובלה האזרחית בשעת חירום ומפנה תשומת-לב הממשלה לצורך להבטיח הישג-מת הארגון מחדש בהקדם ועידכנו המתמדי, בהתאם למסיבות המשתנות.

23. השירותים לחייר (משרד התיירות)

ועדת הכספים מציינת דברי הביקורת, שמשרד התיירות עדיין לא פעל די הצורך כדי להבטיח לחייר שירותים ברמה נאותה.

הוועדה מפנה תשומת-לב הממשלה לצורך להפעיל, לחזק ולהרחיב סמכויות הטיפול והפיקוח לגבי שירותי התיירות, בכלל זה תיירות עממית — בהיותם נמצאים בתחום אחריותם של מספר משרדי ממשלה ורשויות ציבוריות אחרות.

יש לשקול גם את הצורך בהכנת הצעת תחיקה מיוחדת וכוללת בנושא זה.

24. מקלטים ומיתקנים בטחוניים בישווי-ספר (צבא-הגנה לישראל)

ועדת הכספים מציינת ממצאי הביקורת מהם עולה שחלק ניכר מן המקלטים שנבנו בישווי-ספר לא היו בעבר במצב תקין ובכמה מהם לא ניתן היה להשתמש כלל; במקרים אחרים נבנו מקלטים שלא תאמו את הצרכים או התקנים הדרושים. הסיבות העיקריות לכך היו ליקויים בתכנון המקלט, בנייתו או מיקומו וכן העדר החזקה שוטפת. רמת התחזוקה והטיפול במערכות אועקה וגדרות היתה ירודה ביותר.

הוועדה מציינת את השיפורים שחלו לאחרונה בתחום המקלטים ומיתקנים בטחוניים אחרים בישווי ספר, ורושמת לפנייה הודעת ראש אגף המטה הכללי על ההדרים הארגוניים להגברת הפיקוח על תחזוקת המקלטים.

הוועדה מקבלת דעת הביקורת, שיש להגדיר בבירור חלוקת האחריות בין הגורמים השונים הנוגעים בעניין. את האחריות העליונה לפיקוח על תקינות המקלטים מן הראוי להפקיד בידי צה"ל או גוף מרכזי אחר המומחה לעניין.

25. תפיסת רכב אזרחי (צבא-הגנה לישראל)

בעקבות ממצאי הביקורת בפרק על תפיסת רכב אזרחי רושמת לפנייה הוועדה, כי קיימות הוראות מפורשות של המטה הכללי בנושא של תפיסת רכב אזרחי וכי הוצאו חוזרים ונוהלים מיוחדים בנידון, על מנת להשיג את מגמת הממשלה ושלטונות הבטחון לשמירת זכויותיהם של תושבי השטחים המוחזקים.

26. הממשל הצבאי בשטחים המוחזקים (צבא-הגנה לישראל)

ביקורת המדינה, שליוותה פעולות הממשל הצבאי מיום כינונו, הקיפה את ההסדרים הארגוניים והמינהליים, את הפעולות בתחום המינהל האזרחי ואת ההסדרים

מפעלים להעסקת חניכים; השלמת הכנתן של תכניות ודאגה להוצאה לאור של ספרי לימוד מקצועיים; מעקב סדיר אחר מידת התאמתן של תכניות הלימוד.

2. תשומת-לב מיוחדת יש לתת לייעול הפיקוח על קליטת החניכים במפעלים. בהקשר לכך מצטרפת הוועדה לקביעת הביקורת, כי פיקוח יעיל מחייב תכנון ודיווח לשם הסקת מסקנות, ועל משרד העבודה לפעול בהתאם לעקרונות אלה.

3. בעקבות ממצאי הביקורת בכל הנוגע להסבה לרישום ממוכן (בפרק זה ובפרקים אחרים) מפנה ועדת הכספים תשומת-לב משרדי המבחן שלה, כי במקרים של העזבה משיטות רישום ידני לרישום ממוכן יש להבטיח רציפות ושלמות הפעולה, עד אשר הוכח שאמנם הופעלה שיטת המיכון באופן תקין.

(ב) ועדת הכספים רואה ליקוי קשה בכך שעל אף החלטת הממשלה, עוד בשנת 1960, טרם הניעו משרד העבודה ומשרד החינוך והתרבות לתיאום מלא ביניהם בתחום החינוך המקצועי. כתוצאה מכך סובל עניין חינוכי חשוב.

שני המשרדים נדרשים להגיע לתיאום מלא לאלתר.

20. הקמת בניין בתי-המשפט (משרד העבודה — מע"ץ)

ועדת הכספים מקבלת דעת הביקורת, כי על מע"ץ לגשת לביצוע מעשי של בנייה רק לאחר התקדמות נאותה של התכנון המפורט. כלל זה לא נשמר בעת ההכנות לבניין בית-המשפט בתל-אביב, דבר שגרם להוצאות מיותרות ולהארכת משך הבנייה. על משרדי הממשלה, וזממי העבודות, להימנע מלהעלות דרישה כלפי מע"ץ לפעול בניגוד לכלל האמור.

בעקבות הביקורת על ההיקף הכספי אליו הגיע ביצוע בניין בתי-המשפט, רושמת לפנייה הוועדה הודעת מע"ץ ואגף התקציבים, כי כל בקשת הקצבה לצרכי תכנית בנייה רב-שנתית מכספי התקציב תלווה בעתה — בדברי ההסבר לתקציב — בהצגת הקיפה הכולל החזוי, ובציון הסכומים שיידרשו מדי שנה בשנה עד להשלמת הבנייה.

21. רישוי מוניות והפיקוח על הפעלתן (משרד התחבורה)

(א) ועדת הכספים מציינת בחומרה רבה את ממצאי הביקורת בתחום סדרי מתן רישיונות למוניות, המצביעים על כך שסדרים לקויים אלה לא היה בהם כדי להבטיח פעולה תקינה וכדי למנוע מקרי הפליה שקרו. הוועדה שמעה את הודעת משרד התחבורה על הצעת דים, שנוקטו על-ידו לתקון הליקויים, ומבקשת את מבקרה המדינה להמשיך ולעקוב אחר ההתפתחויות בתחום זה.

(ב) הוועדה מקבלת דעת הביקורת, כי רצוי שעקרונות ההכרזה ברבים, שהנהיג משרד התחבורה בעקבות הביקורת לעניין רישיונות העומדים למסירה, יופעל גם על-ידי אותם משרדי ממשלה בהם טרם הופעל, במקרים דומים בהם עומדות למסירה זכויות בעלות שווי כסף.

22. הובלה בשעת חירום (משרד התחבורה)

ועדת הכספים רואה בחומרה ממצאי הביקורת בפרק על הובלה בשעת חירום. ממצאים אלו מצביעים על כך

27. הוועדה תדון בדו"ח שר האוצר על ביצוע סיכומיה והצעותיה לדין וחשבון השנתי מס' 17 ותדווח לכנסת על תוצאות דיוניה.

ועדת הכספים מייחסת חשיבות לפעולתו העקבית של אגף הפיקוח הכללי במשרד האוצר, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בדו"חות על תיקון הליקויים, ומציינת אותה בהערכה. אגף הפיקוח עושה בהתמדה לתיקון הליקויים שמעלה הביקורת במשרדי הממשלה והוא שוקד להנחיל לכל המשרדים קביעות הביקורת שיש להן משמעות כוללת.

28. ועדת הכספים חוזרת ומציינת את חתירתה המתמדת של ביקורת המדינה לשיפור המינהל הממלכתי, להעלאת רמתו ולהעמקת תודעת הביקורת בקרב, והיא מביעה מלוא הערכתה להישגי הביקורת והרחבת תחומי פעולתה שתוצאותיהן ניתן לראות בגלל תחומי המינהל.

לצד חשיפת הליקויים ועמידה על תיקונם מרחיבה הביקורת יותר ויותר את קביעותיה העקרוניות שכוחן יפה לכלל הגופים המבוקרים, ויש בהן כדי להוסיף אריחים לבניין התקין של המינהל.

ראוייה להערכה מיוחדת בשנת הביקורת החולפת העובדה שמבקר המדינה נטל על עצמו את המשימה הקשה במיוחד להפעיל את הביקורת בכל שטחי הממשל הצבאי, מיד עם כינונו. בכך כיוון לרצונו ומסורתו של העם שאף בימות חירום וסערת קרב אין להסיח את הדעת, אף דרגע, מערכי יסוד של מוסר, טוהר מידות וסדר טוב, הטבועים בתודעתו.

הצעות מיעוט

לעחד, בחפזן ובאופטימיות מופרזת, הקמת מפעלים באזורי הפיתוח במקרים בהם היו סיכויי קיומם של המפעלים קלושים וההפסדים צפויים מראש. זו הדרך בה בזבזו כספי הסייע, הלכו לאיבוד סכומי אשראי מקופות הציבור ונוצרו באזורי הפיתוח בעיות כאובות של מפעלים בלתי-משקיים המעמידים את השלטונות בפני הברירה - להמשיך להשקיע בהם כספי הציבור או להשלים עם סגירתם ואבטלת עובדיהם.

לסעיף 14 - השקעות הממשלה בחברת "המטוויות מאחדות בישראל בע"מ" (משרד המסחר והתעשייה)

י. בדר וש. פרלשטיין מציעים:

אחרי הקטע הראשון יבוא:

"הקמת חברה זו, ביזמת הממשלה, היא נסיון, הנדון לכשלון, להתגבר על התוצאות החמורות של ריבוי המטוויות מעבר לכל צורך משקי; ריבוי המטוויות גרם לקשיים במפעלים שהיו קיימים כבר ואשר הועמדו בפני הצורך להפסיק עבודתם בגלל ריבוי מטוויות נתמכות ונהנות מהקלות שלא ניתנו למפעלים ותיקים. הוועדה מציינת שבמטוויות המאוחדות השקיעה הממשלה, במישרין ובעקיפין, עד סוף תקופת הדו"ח - 25 מיליון לירות; כתוצאה מחשקעה גדולה זו תיאלץ הממשלה לחסות בתמיכות

לקיום הבטחון והסדר הציבורי; הממצאים שהועלו על-די הביקורת, ושהתייחסו לתקופה עד סוף דצמבר 1967, נידונו עם הגופים הנוגעים בדבר; רבים מן הממצאים באו על תיקונם עוד במהלך הביקורת.

הביקורת הצביעה על הצורך להשלים ולהפעיל בהקפה נהלים בתחומים שונים, במיוחד בענייני כספים וחשבונות; בטיפול ברושיות המקומיות, בנכסים נטושים וברכוש ממשלתי.

ועדת הכספים מציינת דברי ביקורת המדינה, כי ממצאיה על פעולות הממשל בשטחים המוחזקים מצביעים באופן כללי על הצלחה בולטת של הממשל במילוי משימותיו העיקריות - החזרת החיים האזרחיים והמשקיים למסלולם תוך שמירה על הבטחון והסדר הציבורי; הממשל הצבאי התחיל לפעול מיד אחרי פעולות הלחימה ועל-ידי כך לא השאיר תקופת ביניים של חלל ריק; עלה בידו ליצור תנאי בטחון אישי למצאים בשטחים; השידותיים החיוניים חודשו מיד; האספקה היתה סדירה ורצופה; הובטח המשך הפעילות הכלכלית והופעל כוח האדם המקומי ככל שאפשר בעיסוקי הרגילים; נעשה מאמץ להמציא עבודה למחוסריה על-ידי ביצוע עבודות יזומות בהיקף גדול; הפעילות העצמאית של הרשויות המוניציפליות נמשכת במלואה, תוך סיוע כספי ניכר מצד הממשלה; הלימודים בבתי-הספר חודשו ברמת הגולן וברצועת עזה עם תחילת שנת הלימודים, ולאחר מכן גם ביהודה ובשומרון; שיווק התוצרת החקלאית, אף נחוץ לשטחים המוחזקים, אורגן בהצלחה ומנע היווצרות עודפים בלתי-מוצלים.

לסעיף 5 - הביקורת הפנימית במשרדי הממשלה (משרד האוצר - נציבות שירות המדינה)

י. בדר וש. פרלשטיין מציעים:

במקום הקטע האחרון יבוא:

"הוועדה מבקשת מן הממשלה להגיש לה דין-וחשבון על מידת ביצוע החלטת הממשלה מיולי 1959, בתום עשור לקבלתה."

לסעיף 7 - המרכז לתפוצות (משרד ראש הממשלה)

י. בדר וש. פרלשטיין מציעים:

במקום הקטע האחרון יבוא:

"הממשלה נדרשת לשקול מחדש את הצורך בקיום המרכז לתפוצות, ובאם תגיע למסקנה שאין צורך מיוחד בקיומו - לפרקו. אם הממשלה לא תגיע למסקנה האמורה על יסוד נסיון העבר - יש לפעול בהקדם לקביעת עתידו של המרכז ותחומי תפקידיו."

לסעיף 13 - סיוע למפעלים באזורי פיתוח (משרד המסחר והתעשייה)

י. בדר וש. פרלשטיין מציעים:

במקום הסעיף יבוא:

13. ועדת הכספים מדגישה בצער רב כי גם בתקופת הדו"ח מס' 18 המשיכו חשלוטונות

לסעיף 21 - רישוי מוגיות והפיקוח על הפעלתן (משרד התחבורה)

י. **בדר וש. פרלשטיין** מציעים:

במקום הסיפה של סעיף (א) יבוא:

"הוועדה מבקשת מאת מבקר המדינה להמשיך בביקורת בנושא הנדון, גם תוך התייחסות לעובדות הנזכרות בפסק הדין של בית-המשפט העליון מיום 28 ביוני 1968 (בג"צ 70/68)".

נוספות, אף-על-פי שיש רק סיכוי קלוש ביותר שהמטוויות ייעשו אי-פעם משקיות ורווחיות.

הוועדה בדעה, שהעובדה שמפעלי הטוויה הוותיקים הוקמו ביומה ובהון עצמיים ללא תמיכה כספית של הממשלה אינה פוסלת אותם מקבלת אותה עזרה ממשלתית הניתנת למפעלים דומים אשר מלכתחילה הוקמו בעזרה ממשלתית וכספית של הממשלה."

ד. הצעת חוק הגנת הדייר (הוראות שונות), תשכ"ח-1968

שלא בנסיבות המפורטות בסעיפים 8ב או 8ג, מכוח הסכם בכתב בין בעל הבית לבין הדייר, באישור בית-המשפט או בית-הדין - לא יחולו עוד על שכירותו הוראות חוק זה כל עוד לא יושכר בדמי מפתח; שר המשפטים יקבע בתקנות סדרי דין בהליכים לאישור הסכם כאמור בסעיף זה.

8ה. סייג לאי-תחולה

האמור בסעיפים 8א עד 8ד לא יחול, אם הנכס שמדובר בו באותם סעיפים אינו יחידה בפני עצמה, וכל היחידות שהנכס קשור בהן מושכרות בשכירות שחוק זה חל עליה; לעניין זה יחידה בפני עצמה היא, בדירה - אם יש לה כניסה נפרדת, מטבח נפרד ושירותים נפרדים, ובבית עסק - אם אין לו כניסה משותפת עם בית עסק אחר.

10. בניינים חדשים

(א) נכס בבניין או בתוספת בניין שבנייתם הושלמה לאחר יום תחילתו של חוק תשכ"ח, והושכר אחרי מועד זה, לא יחולו על שכירותו הוראות חוק זה.

(ב) נכס בבניין או בתוספת בניין שנמצא בידי דייר ביום תחילתו של חוק תשכ"ח בנסיבות שהיו מפורטות בסעיפים 2 או 3 לחוק הגנת הדייר (בניינים חדשים), תשי"ג-1953⁽¹⁾, או בסעיף 1 לחוק הגנת הדייר (בניינים חדשים), תשט"ו-1955⁽²⁾, ובגלל זה לא חל על שכירותו חוק זה ערב תחילתו של חוק תשכ"ח - לא יחול עוד חוק זה על שכירותו אף אחרי תחילתו של חוק תשכ"ח ולאחר שתמה תקופת השכירות לפי החוק, אלא אם נקבע בחוזה השכירות, שנעשה לפני תחילתו של חוק תשכ"ח, או משתמע ממנו, כי חוק זה יחול עליה.

(ג) דייר ששילם, בשכירות נכס שסעיפים קטנים (א) או (ב) חלים עליו, חלק מהשקעות הבנייה, יתא רשאי, תוך תקופה המסתיימת שנה אחת לפני תום חוזה השכירות, להעביר את חוזה השכירות שלו לדייר אחר, על אף כל הוראה מנוגדת לכך בחוזה השכירות, ובלבד שבהעברת חוזה השכירות של בית עסק לא יהיה הדייר הח-

1. תיקון סעיף 1 לחוק הגנת הדייר תשט"ו-1955

בחוק הגנת הדייר, תשט"ו-1955⁽¹⁾ (להלן - חוק תשט"ו), בסעיף 1, אחרי הגדרת "בית משפט" יבוא:

"חוק דמי מפתח" - חוק דמי מפתח, תשי"ח-1958⁽²⁾;

"דמי מפתח" - כמשמעותם בחוק דמי מפתח, אפילו שולמו לפני תחילתו של החוק האמור."

2. תוספת סעיפים 8א-18

אחרי סעיף 8 לחוק תשט"ו יבוא:

8א. נכס מניין

דירה או בית עסק (להלן - נכס) שביום תחילתו של חוק הגנת הדייר (הוראות שונות), תשכ"ח-1968 (להלן - חוק תשכ"ח), אין דייר הזכאי להחזיק בהם - לא יחולו עוד על שכירותם חוק זה כל עוד לא יושכרו בדמי מפתח.

8ב. נכס שנתפנה

נכס אשר אחרי תחילתו של חוק תשכ"ח נתפנה מכל דייר הזכאי להחזיק בו, בין שנתפנה מכוח פסק-דין של בית-משפט ובין שנתפנה כדין מחמת סיבה אחרת, לא יחולו עוד על שכירותו הוראות חוק זה כל עוד לא יושכר בדמי מפתח; האמור בסעיף זה יחול גם אם בעל הבית עצמו היה מי שהחזיק בנכס בתכופ לפני שנתפנה.

8ג. נכס שהוחזר בתשלום דמי מפתח

נכס אשר אחרי תחילתו של חוק תשכ"ח נתפנה בנסיבות המפורטות בסעיפים 14 ו-15⁽¹⁾ או 30 ו-31⁽²⁾ לחוק דמי מפתח - לא יחולו עוד על שכירותו הוראות חוק זה כל עוד לא יושכר בדמי מפתח והוא הדין אם הוחזר הנכס לבעל הבית בנסיבות המפורטות בסעיפים 15⁽²⁾ או 31⁽²⁾ לחוק דמי מפתח, לאחר שפסק בית-הדין לפי סעיף 17 לאותו חוק על עצם זכותו של הדייר לדמי המפתח, על סכום דמי המפתח או על חלוקתם.

8ד. נכס שהוחזר על-פי הסכם

נכס אשר אחרי תחילתו של חוק תשכ"ח נתפנה

(1) ס"ח תשט"ו, עמ' 151; ס"ח תשכ"א, עמ' 140.

(2) ס"ח תשי"ח, עמ' 177.

(3) ס"ח תשי"ג, עמ' 148.

(4) ס"ח תשט"ו, עמ' 46.

שמש, הכל בכפוף לאמור בסעיף 33א, ובתנאי שיובטח כי בעל הבית יהיה רשאי להוריד את התורן או הדוד כדי לאפשר עבודות בנייה על הגג מכוח היתר בנייה שהשיג על-פי הוראות חוק התכנון והבנייה, תשכ"ה-1965⁽²⁾ (להלן - חוק התכנון), ויהיה חייב להקימו מחדש עם גמר הבנייה."

6. הוספת סעיף 33א

אחרי סעיף 33 לחוק תשט"ו יבוא :

33א. דיון בעניין התקנת אנטנה או דוד

(א) הוגשה בקשה להרשות התקנת תורן או דוד על גג של בית כאמור בסעיף 33(6), תימסר הודעה על הבקשה לכל יתד דיירי הבית, וכל דייר יהיה רשאי להצטרף כבעל דין לדיון, בדרך ובמועד שקבע שר המשפטים בתקנות.

(ב) בית-הדין הדן בבקשה על-פי סעיף 33(6), רשאי גם להתיר שיתופו של המבקש בתורן קיים, וכן רשאי הוא לקבוע תנאים בקשר לצורת החיבורים של התורן או הדוד.

(ג) בית-הדין הדן בבקשה על-פי סעיף 33(6) יתחשב גם בשימוש של בעל הבית בגג ובחלקים אחרים של הבית, בין שימוש קיים ובין שימוש עתידי בגג הסבירות.

(ד) לא ירשה בית-הדין התקנה או שיתוף כא-מור בסעיף זה, אלא אם נוכח שההתקנה הותרה גם על-פי חוק התכנון או מכוחו."

7. מטור מרישום בפנקסי מקרקעין

על אף האמור בפקודת העברת קרקעות⁽³⁾, שכירות לתקופה שאינה עולה על עשר שנים בדירה או בבית עסק שחוק הגנת הדייר, תשי"ד-1954, וחוק תשט"ו אינם חלים עליה, ואין עמה ברירה להאריכה לתקופה העולה על עשר שנים - אינה טעונה רישום בפנקסי המקרקעין; אין בסעיף זה כדי למנוע רישום שכירות לתקופה של עשר שנים או פחות, אם ביקשו זאת הצדדים לחוזה השכירות.

8. ביטול

חוק הגנת הדייר (בניינים חדשים), תשי"ג-1953, וחוק הגנת הדייר (בניינים חדשים), תשט"ו-1955 - בטלים.

9. ביצוע ותקנות

שר השיכון ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

דש רשאי להשתמש בבית העסק אלא למטרות שלהן שימש לפני ההעברה."

3. תיקון סעיף 14

בסעיף 14 לחוק תשט"ו אחרי 1 עד 7 יבוא, 8, עד 18."

4. תיקון סעיף 30

בסעיף 30 לחוק תשט"ו -

(1) במקום סעיף קטן (א) יבוא :

א. החזיק אדם בנכס כשהוא בעלו או חוכרו לתקופה של עשרים וחמש שנים או יותר (בסעיף זה - חוכר לדורות), או אחד הבעלים או החוכרים כאמור, ופקעה זכותו בנכס מחמת מכירתו בהוצאה לפועל של פסק-דין או של משכנתה או בפשיטת רגל, או מחמת חלוקת הנכס במשפט חלוקה או בהסדר קרקעות או מחמת חלוקתו על-ידי רישום בפנקס הבתים המשותפים כאמור בסעיף 79 לחוק בתים משותפים [נוסח משולב], תשכ"א-1961⁽¹⁾ - יהיה המחזיק לדייר של בעלו החדש של הנכס, או של החוכר-לדורות החדש.

ב. נפטר בעל או חוכר-לדורות של נכס כא-מור בסעיף קטן (א) לפני שהיה לדייר בו כאמור באותו סעיף, יהיה בן-זוג לדייר, ובלבד שהשניים היו בני-זוג לפחות שישה חודשים בסמוך לפטירתו הבעל או החוכר, לפי העניין, והיו מתגוררים יחד בתקופה זו; ובאין בן-זוג יהיו ילדיו לדיירים, ובאין ילדים - קרוביו האחרים, הכל בתנאי שהיו מתגוררים אתו יחד בנכס שישה חודשים סמוך לפטירתו ולא היתה להם בזמן פטירתו דירה אחרת למגורים."

(2) סעיפים קטנים (ב) ו- (ג) יסומנו ג. (1) ו- (ד) ;

(3) במקום סעיף קטן (ד) יבוא :

ד. החזיק אדם בנכס כשהוא אחד מבעליו או מחוכריו-לדורות, ופקעה זכותו בנכס מחמת מכירת חלקו של שותפו, בין מרצון ובין בהוצאה לפועל של פסק-דין או של משכנתה או בפשיטת רגל - יהיה המחזיק לדייר של בעלו החדש של הנכס, או של חוכרו-לדורות החדש, לפי העניין."

5. תיקון סעיף 33

בסעיף 33 לחוק תשט"ו, אחרי פסקה (5) יבוא :

6. להתקין על גג הבית שבו נמצא המושכר תורן לאנטנה של טלוויזיה או של רדיו או דוד

⁽¹⁾ ס"ח תשכ"א, עמ' 201.

⁽²⁾ ס"ח תשכ"ה, עמ' 307.

⁽³⁾ חוקי אי, כרך ב', פרק פ"א, עמ' 855.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

א. שוסטק מציע:

במקום סעיף 8 לחוק העיקרי יבוא:

8. נכס שאינו יחידה בפני עצמה

האמור בסעיפים 8 עד 18 יחול גם אם הנכס שמדובר בו באותם סעיפים אינו יחידה בפני עצמה, ובלבד שלא תיפגע זכות הקדימה של מי שמחזיק ביחידה אחרת הקשורה באותו נכס. ואם היו כמה מחזיקים במספר חלקים של אותה יחידה - זכות הקדימה למחזיק בחלק הגדול יותר, ואם אין הוא מנצל זכותו זאת, לזה שחלקו בא אחריו, על-פי הגדול.

לעניין זה יחידה בפני עצמה היא:

בדירה - אם יש לה כניסה נפרדת, מטבח נפרד ושירותים נפרדים;

בבית עסק - אם אין לו כניסה משותפת עם בית עסק אחר.

לסעיף 2

ש. כהן-צידון מציע:

הסעיף ינוסח כך:

2. הוספת סעיף 8

אחרי סעיף 8 לחוק תשט"ו יבוא:

8. אי-תחולת חוק הגנת הדייר

שכירות של דירה או בית עסק (להלן - נכס) המתחילה אחרי תחילתו של חוק הגנת הדייר (הוראות שונות), תשכ"ח-1968 (להלן - חוק תשכ"ח), לא יחול עליה הוראות חוק זה, וזולת אם נקבע בחוזה השכירות כי חוק זה יחול עליה וצויינה בו התמורה שקיבל בעל הבית בעד הענקת ההגנה שבהוראות חוק זה; האמור בסעיף זה לא יחול, אם השוכר נהיה לדייר של הנכס בגלל היותו בן-זוג או קרוב של הדייר שנפטר, כאמור בסעיף 16.

לסעיף 6

מ. זר מציע:

בסעיף קטן (ג) יימחקו המלים, ובין שימוש עתיד בגדר הסבירות.

ר. ארזי ומ. זר מציעים:

בסעיף 8 לחוק העיקרי, בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), בסופם יווסף:

„אלא אם שולמו בעד השכרתו דמי מפתח“.

ה. הצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון), תשכ"ח-1968

(2) המפרסם תמונת עירום של קטין שמלאו לו תשע שנים, ויש בפרסום כדי לזהותו.

(ב) לעניין סעיף זה אין נפקא מינה אם הקטין או האחראי עליו הסכים לפרסום או לא הסכים או אם הפרסום נעשה לאחר שמלאו לקטין שמו-נה-עשרה שנים אך ללא הסכמתו.

24. פרסומים מותרים

סעיף 24 לא יחול על פרסום שהתיר בית-המשפט ועל פרסום כאמור בפסקה (1) לסעיף 24 (א) שנעשה על-ידי המשטרה או מטעמה לשם חקירת פשעים, חקירת מוות או חיפוש אחרי קטינים שנעלמו כשאין להימנע מהפרסום.

24. שמירת דינים

סעיפים 24 ו-24א באים להוסיף על איסורי פרסום על-פי כל דין ולא לגרוע מהם.

1. החלפת סעיף 24 והוספת סעיפים 24א ו-24ב

בחוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960⁽¹⁾, במקום סעיף 24 יבוא:

24. הגנת קטין מפני פרסומים מזיקים

(א) אלה דינים מאסר שנה אחת:

(1) המפרסם שמו של קטין הנמצא בישראל, או שמקום מושבו כמשמעותו בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962⁽²⁾, הוא בישראל, (להלן בסעיף זה - קטין), או המפרסם כל דבר אחד העשוי להביא לידי זיהויו של קטין, באופן או בנסיבות שיש בהם כדי לגלות כי הקטין הובא לפני בית-משפט או כי פקיד סעד פועל לגביו לפי חוק זה, או שיש בהם כדי ליחס לקטין עבירה או שחיתות מידות או לרמוז שהוא ילד, אחיו, אחותו, נכדו או נכדתו של אדם שמייחסים לו עבירה או שחיתות מידות;

הסתייגויות לחוק הנ"ל

א. רזאל-נאור מציע:

בסעיף קטן (א), בפסקה (1), אחרי המלה „נכדתו“ יבוא, „או בן משפחה אחר“.

לסעיף 24 לחוק העיקרי

א. מבני מציע:

בסעיף קטן (א), במקום „מאסר שנה אחת“ יבוא „מאסר שישה חודשים“.

⁽¹⁾ ס"ח תש"ך, עמ' 52.

⁽²⁾ ס"ח תשכ"ב, עמ' 120.

שמלאו לו תשע שנים" יבוא, נער או נערה שמלאו להם תשע שנים אך לא מלאו להם שבע-עשרה שנים וללא הסכמתם".

א. אבנרי מציע:

בסעיף קטן (א), בסוף פסקה (2), יווסף: "אולם תהיה זו הגנה טובה אם היתה למפרסם סיבה סבירה להניח כי נשוא התמונה לא היה קטין".

ש. רוזן מציע:

בסעיף קטן (ב), יימחקו המלים "או אם הפרסום נעשה לאחר שמלאו לקטין שמונה-עשרה שנים אך ללא הסכמתו".

א. אבנרי מציע:

בסעיף קטן (ב), במקום המלים "אם הקטין יבוא" "אם קטין שלא מלאו לו שבע-עשרה שנה".

א. אבנרי מציע:

בסעיף קטן (א), בסוף פסקה (1), יווסף "אולם ציון השמות של ההורה, האה, האחיות, הסב או הסבה בנסיבות האמורות, ללא כוונה מיוחדת לרמוז על קיומו של הקטין, לא יהיה עבירה לפי חוק זה".

ש. י. גרדס מציע:

בסעיף קטן (א), בפסקה (2), אחרי המלים "תמונת עירום" יבוא "או כל תמונת תועבה".

א. אבנרי מציע:

בסעיף קטן (א), בפסקה (2), במקום "קטין שמלאו לו תשע שנים" יבוא "נער או נערה שמלאו להם תשע שנים אך לא מלאו להם שבע-עשרה שנים".

ולחלופין:

בסעיף קטן (א), בפסקה (2), במקום "קטין

ו. הצעת חוק הממשלה (הוראות מעבר), תשכ"ח-1968

(2) סעיף 1 לפקודת סדרי השלטון והמשפט (הוראות נוספות), תש"ח-1948⁶;

(3) סעיפים 8 עד 12 לחוק המעבר, תש"ט-1949⁷, פרט לסעיף 11 (ז);

(4) סעיפים 27 ו-35 לפקודת הפרשנות (ז).

4. תחילה

תחילתו של חוק זה, ביום תחילת חוק-יסוד: הממשלה.

1. הוראת מעבר לחוק-יסוד: הממשלה

הממשלה, המכנה ערב תחילתו של חוק-יסוד: הממשלה¹, רואים אותה כמכנה לפי אותו חוק-יסוד.

2. תיקוני חוק

(א) בחוק שכר חברי הכנסת, תש"ט-1949², בסעיף 10, בסופו יווסף, "או כסגן שר".

(ב) החוק לקביעת משכורתם של נשיא המדינה, חברי הממשלה והרבנים הראשיים לישראל, תשי"א-1950³, לא יחול עוד על משכורתם של חברי הממשלה.

3. ביטולים

בטלים -

(1) סעיף 2(ד), (ה), (ו) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948⁴;

הסתיוגות לחוק הנ"ל

לסעיף 3

ד. אדני, י. שופמן, מ. וילנר, ש. מיקוניס, וא. אבנרי

מציעים:

בפסקה (3) יימחקו המלים "פרט לסעיף 11 (ז)".

ז. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות מכס או המטילות מכס

(הוראת שעה מס' 73), תשכ"ח-1968⁶, שכתוצאה מהן מוגדל מכס או מוטל מכס על סחורה שהיתה פטורה ממנו.

בהתאם לסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט-1949⁸, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת)

⁶ ס"ח תש"ט, עמ' 1.

⁷ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 1, עמ' 2.

⁸ ס"ח 19, תש"ט, עמ' 154; ס"ח 303, תש"ך, עמ' 18.

⁹ ק"ת 2260, תשכ"ח, עמ' 1986.

¹ ס"ח תשכ"ח, עמ' 226.

² ס"ח תש"ט, עמ' 41.

³ ס"ח תשי"א, עמ' 10.

⁴ ע"ר תש"ח, תוס' א' מס' 2, עמ' 1.

⁵ ע"ר תש"ח, תוס' א' מס' 8, עמ' 21.

ח. הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 6), תשכ"ח – 1968

1. הוספת סעיף 2א

אחרי סעיף 2 לחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תשי"ז–1950¹ (להלן – החוק העיקרי), יבוא:

2א. חבלה בדרך למחנה או ממנו

(א) רואים חבלה שגרמה למותו של חייל או של חייל משוחרר כחבלה שאירעה בתקופת שירותו עקב שירותו גם אם היא נגרמה בדרכו אל המחנה או ממנו, ובלבד ששהותו מחוץ למחנה היתה כדין ולא חלו בדרך הפסקות או סטיות של ממש שאין להן קשר עם השירות או עם הדרך אל המחנה או ממנו; לגבי חייל השווה בחופשה רואים חבלה כחבלה שגרמה למותו בתקופת שירותו עקב שירותו רק אם נגרמה בדרכו מן המחנה אל יעד חופשתו או בדרכו אל המחנה מיעד חופשתו.

(ב) לעניין סעיף זה –

„מחנה” – המקום בו שוהה החייל תוך שירותו הצבאי, ולגבי איש מילואים – לרבות מקום התייצבותו;

„חייל השווה בחופשה” – חייל השווה כדין מחוץ למחנה שלא במילוי תפקיד בשירות, ולרבות חייל משוחרר בדרכו חזרה מן השירות.

(ג) לעניין סעיף זה, הטוען שהחייל שהה מחוץ למחנה שלא כדין – עליו הראיה.

2. תיקון סעיף 7

בסעיף 7 לחוק העיקרי –

(1) בסעיף קטן (ב), במקום „שנים עשר חודשים” יבוא „עשרים וארבעה חודשים”;

(2) בסעיף קטן (ג) –

(א) במקום „שנים עשר” יבוא „עשרים וארבעה”;

(ב) במקום פסקאות (1) ו-(2) יבוא:

(1) „במשך שנים עשר חודשים מתום תקופת התשלום לפי סעיף קטן (ב) – אם וכל עוד אין לה הכנסה כדי מחיה”;

(2) היתה לצרכת תוך עשרים וארבעה חודשים מתום תקופת שנים עשר חודשים האמורים בפסקה (1) – כל עוד היא נצרכת.”

3. תיקון סעיף 8

בסעיף 8(ג) לחוק העיקרי –

(1) בפסקה (4), במקום „ליתום חמישי” יבוא „לכל אחד מהיתומים הנוספים”;

(2) בסופו „ימחקו המלים „ולא יעלה התגמול החדשי על 123% מהדרגה הקובעת.”

4. תיקון סעיף 10

בסעיף 10 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

„(ג) שכול שיש לו ילדים העומדים ברשות עצמו, בין אם יש לו בן-זוג שכול ובין אם לאו, ישולם לו תגמול חודשי השווה לאחוזים הנקובים להלן מהסכום שהיה משתלם לו אילו לא היו ילדיו עומדים ברשות עצמם.

(1) אם יש לו ילד אחד העומד ברשות עצמו – 70%;

(2) אם יש לו שני ילדים העומדים ברשות עצמם – 50%;

(3) אם יש לו שלושה ילדים העומדים ברשות עצמם – 30%;

(4) אם יש לו ארבעה או יותר ילדים העומדים ברשות עצמם – 20%.

(ד) שכול ששכל יותר מילד אחד, ישולם לו התגמול לפי סעיף זה בעד כל נספה ששכל, אולם לא יותר מ-120% מהתגמול החודשי שהיה משתלם לשכול בזכות נספה אחד אילו לא היו ילדיו העומדים ברשות עצמם.

(ה) לעניין סעיף זה יראו ילדו של שכול כעומד ברשות עצמו אם מלאו לו 18 שנה, והכנסתו היא –

(1) אם יש לו ילד אחד קטין או שני ילדים קטינים או אם הוא נשוי ואין לו ילדים קטינים – לפחות כשיעור משכורתו של עובד המדינה בדרגה „ח” של הדירוג האחד שיש לו הרבה משפחה כשלו;

(2) אם יש לו שלושה או ארבעה ילדים קטינים – לפחות כשיעור משכורתו של עובד המדינה בדרגה „י” של הדירוג האחד שיש לו הרבה משפחה כשלו;

(3) אם יש לו חמישה ילדים קטינים או יותר – לפחות כשיעור משכורתו של עובד המדינה בדרגה „יב” של הדירוג האחד שיש לו הרבה משפחה כשלו;

ואולם ילדו של שכול שהוא רווק ואינו נצרך לא ייראה כעומד ברשות עצמו כל עוד הוא מחוסר עבודה.

(ו) על אף האמור בחוק זה ובתקנות על פיו אין רואים, לעניין סעיף זה, את בתו הנשואה של שכול שאין לה הכנסה אישית מעבודה, ממשלח יד, מרכוש ומכל מקור אחר, כעומדת ברשות עצמה מחמת זה בלבד שלבעלה יש הכנסה כדי מחייתו ומחיית התלויים בו.”

¹ ס”ח תשי”ז, עמ’ 162; תשי”ב, עמ’ 287; תשי”ח, עמ’ 172; תשכ”ג, עמ’ 36; תשכ”ה, עמ’ 295; תשכ”ו, עמ’ 140.

מחושבים כאילו אותו פרט אינו משפיע על שיעור תגמוליו."

8. תיקון סעיף 29א

בסעיף 29א לחוק העיקרי, במקום 27 שנה יבוא 30 שנה, ובמקום 144% יבוא 360%.

9. הוספת סעיפים 29ב ו-29ג

אחרי סעיף 29א לחוק העיקרי יבוא:

29ב. מענק ליתום שבשירות סדיר

ליתום של נספה המשרתת שירות סדיר לפי חוק שירות בטחון, תשי"ט-1959 (נוסח משולב)¹, ישלם קצין התגמולים במשך תקופת שירותו הסדיר תשלום חודשי של 60 לירות; היתה אותה שעה אמו של היתום בחיים, ישלם מחציתו של אותו סכום לאם ומחציתו ליתום.

29ג. מענק ליתום שהגיע למצוות

ליתום של נספה שהגיע לגיל 13, בילד, או לגיל 12, בילדה, ישלם קצין התגמולים מענק של 250 לירות.

10. תחילה

תחילתו של חוק זה היא ביום ג' בניסן תשכ"ח (1 באפריל 1968), אולם סעיף 1 תחילתו ביום כ"ח באדר ב' תשכ"ה (1 באפריל 1965).

הסתייגויות לחוק הנ"ל

(3) בפסקה (3), במקום "דרגה יב" יבוא "דרגה יח".

מ. ארם א. בהיר וט. סנהדראי מציעים:

בסעיף 10 לחוק העיקרי, כמוצק על-ידי הוועדה, במקום סעיף קטן (ו) יבוא:

(ו) שר הבטחון, באישור ועדת העבודה של הכנסת, רשאי לקבוע בתקנות תנאים נוספים שבהם יראו לענין סעיף זה את בתו הנשואה של שכול כעומדת ברשות עצמה".

לסעיף 7

מ. וילנר מציע:

בסעיף 28 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ג) כמוצק על-ידי הוועדה, יבוא:

(ג) חל בהרכב משפחתו של בן משפחה של נספה שינוי המוכה בהגדלת תגמוליו, חייב הוא להודיע על כך לקצין התגמולים; הודיע על כך יהא זכאי להגדלת תגמוליו מיום השינוי."

א. אבנרי מציע:

בסעיף 28 לחוק העיקרי, בסעיף קטן (ג) כמוצק על-ידי הוועדה, במקום "מתאריך מסירת ההודעה" יבוא "מתאריך חקודם בשנה ליום מסירת ההודעה".

5. תיקון סעיף 12א

בסעיף 12א(ג) לחוק העיקרי, בכל מקום בו נאמר "שנתיים" יבוא "שלוש שנים".

6. תיקון סעיף 25

בסעיף 25(ב) לחוק העיקרי, במקום "בשני העת-קים" יבוא "בארבעה עותקים" ובמקום "העתק" יבוא "עותק".

7. תיקון סעיף 28

בסעיף 28 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

(ג) חל במצבו של בן משפחה של נספה שינוי, המוכה בהגדלת תגמוליו, חייב הוא להודיע על כך לקצין התגמולים תוך שנתיים מיום השינוי; הודיע לאחר שנתיים מיום השינוי, יהא זכאי להגדלת תגמוליו רק מתאריך מסירת ההודעה.

(ד) קצין התגמולים רשאי לדרוש מבן משפחה של נספה להגיש לו אחת לשנה הצהרה על הרכב משפחתו ופרטים אחרים העשויים להשפיע על שיעור התגמולים שהוא זכאי להם לפי חוק זה; הוראה זו אינה באה לגרוע מסעיף 22(ה), כי אם להוסיף עליו.

(ה) לא נענה בן המשפחה לדרישה לפי סעיף קטן (ד) תוך שישים יום מיום מסירתה, רשאי קצין התגמולים להורות כי עד למסירת ההצהרה על פרט פלוני ישולמו לבן המשפחה תגמולים

לסעיף 1

מ. וילנר מציע:

במקום סעיף 2א לחוק העיקרי, כמוצק על-ידי הוועדה, יבוא:

2א. רואים חבלה שאירעה לחייל כחבלה שאירעה בתקופת שירותו גם אם נגרמה מחוץ למחנה".

א. אבנרי מציע:

בסעיף 2א לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (א) כמוצק על-ידי הוועדה, יבוא:

(א) רואים חבלה שאירעה לחייל כחבלה שאירעה בתקופת שירותו עקב שירותו גם אם נגרמה בדרך אל המחנה או ממנו;

בסעיף קטן (ב) תימחק ההגדרה "חייל השווה בחופשה", וסעיף קטן (ג) יימחק.

4 לסעיף

א. שושטק מציע:

בסעיף 10(ה) לחוק העיקרי כמוצק על-ידי הוועדה -

(1) בפסקה (1), במקום "דרגה ח" יבוא

"דרגה י";

(2) בפסקה (2), במקום "דרגה י" יבוא

"דרגה י"ד";

¹ ס"ח תשי"ט, עמ' 286.

ט. הצעת חוק הגנת השכר (תיקון מס' 5), תשכ"ח-1968

פי פיסקה (3), המיועדת למימון פעילות מפלגתית, וזולת אם הודיע העובד למעבידו בכתב על התנגדותו לתשלום התוספת.

1. תיקון סעיף 25

בסעיף 25(א) לחוק הגנת השכר, תשי"ח-1958¹ - פיסקה (א3) תסומן (ב3), ולפניה יבוא:
 "(א3) תוספת לדמי החבר שמותר לנכותם על-

הסתייגויות לחוק הנ"ל

להבטיח שהמפלגות הנידונות לא יוציאו על תעמולת בחירות לכנסת יותר מאשר 10,000 ל"י לכל מועמד ששמו כלול ברשימת המועמדים של אותה מפלגה לבחירות לכנסת.

(ד) פורסם בילקוט הפירסומים אישור מט"ם מבקר המדינה, כי במפלגות הנידונות נערכות לפחות אחת לשלוש שנים בחירות דמוקרטיות למוסדותיהן, וכי מועמדי המפלגה לבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות נבחרו על-ידי חברי המפלגה בבחירות כלליות, ישירות, שוות, חשאיות ויחסיות.

(ה) האדם ממנו מוכים את התשלום הוא חבר במפלגה, כאמור, המקבלת מימון מארגון העובדים בו חבר אותו אדם.

(ו) לא יותר ניכוי כאמור אלא אם הסכים העובד בכתב במפורש לניכוי התוספת הנידונה.

ש. כהן-צידון מציע:

במקום פיסקה (א3), כמוצע על-ידי הוועדה, יבוא:

"(א3) תוספת לדמי החבר שמותר לנכותם על-פי פיסקה (3), המיועדת למימון פעילות מפלגתית, בתנאים דלהלן:

(1) שהעובד אשר משכרו ייעשה הניכוי יביע את בקשתו זו במפורש בכתב בחתימת ידו.

(2) שהמפלגה שאליה הופרש הניכוי רשו-מה כאגודה לפי דין.

(3) שאותה מפלגה מפרסמת מדי שנה בשנה מאזן הכנסותיה, הוצאותיה, נכסיה וחובותיה.

(4) לא תותר הפרשה למפלגה לניכוי לפי חוק זה, אלא אם תוך 12 החודשים האחרונים שקדמו להפרשה פרסמה מפלגה זו מאזן כאמור לעיל."

לסעיף 1

י. שערי מציע:

במקום פיסקה (א3), כמוצע על-ידי הוועדה, יבוא:

"(א3) הודיע העובד למעביד, בכתב, שברצונו להפריש משכרו תשלום המיועד למימון פעילות מפלגתית לטובת מפלגה מסוימת - מותר לנכות את התשלום הנקוב בהודעה ולהעבירו למפלגה לה הוא מיועד, כל עוד לא ביטל העובד את הודעתו."

א. שוסטק מציע:

במקום פיסקה (א3), כמוצע על-ידי הוועדה, יבוא:

"(א3) תוספת לדמי החבר שמותר לנכותם על-פי פיסקה (3), אם הודיע העובד למעסיקו בכתב על הסכמתו לתשלום התוספת."

א. אבנרי מציע:

במקום פיסקה (א3) המוצעת, יבוא:

"(א3) תוספת לדמי החבר שמותר לנכותם על-פי פיסקה (3), המיועדת למימון פעילות מפלגתית, בתנאי שיתקיימו כל התנאים דלהלן:

(א) פורסם בילקוט הפירסומים אישור מטעם מבקר המדינה, כי ספרי החשבונו של המפלגות הנתמכות על-ידי ארגוני העובדים עומדים לביקורת מבקר המדינה וכי ארגוני העובדים הנידונים והמפלגות הוכרו כגופים מבוקרים בהסתמך על סעיף 9(6) לחוק מב-קד המדינה, תשי"ח-1958 (נוסח משולב).

(ב) פורסם בילקוט הפירסומים אישור מט"ם מבקר המדינה, כי המפלגות הנידונות אינן מנהלות או שולטות, לא במישרין ולא בעקיפין, במפעל משקי כלשהו אשר מטרתו הפקת רווחים.

(ג) פורסם בילקוט הפירסומים אישור מט"ם מבקר המדינה, כי נעשו סידורים על מנת

¹ ס"ח תשי"ח, עמ' 86; תשי"ט, עמ' 40; תש"ך, עמ' 99; תשכ"ד, עמ' 35; תשכ"ה, עמ' 14.

7. הצעת חוק הסדרי משפט ומינהל, תשכ"ח-1968

1. הגדרה

צויים בעדם יחושבו לפי ערך הקרקע בלבד כשהיא פנויה ביום תחילתו של הצו או ביום תחילת חוק זה, הכל לפי המאוחר יותר.

בחוק זה, "צו החלת המשפט" - צו לפי סעיף 111 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948⁽¹⁾.

2. המקומות הקדושים

המקומות הקדושים, הנמצאים בשטח תחולתו של צו החלת המשפט, לא יחול עליהם, מיום תחילת הצו, חוק נכסי נפקדים, תש"י-1950⁽²⁾.

3. אי-נפקדות

6. חברות - המשך פעולות
חברה שערכ תחילתו של צו החלת המשפט או ערב תחילת חוק זה, לפי המאוחר יותר, היה לה מקום עסקים בשטח תחולתו של הצו והיא נוסדה על-פי הדין שהיה מוטל על אותו שטח בעת יסודה, רשאית, על אף האמור בפקודת החברות⁽³⁾ או בחוק נכסי נפקדים, תש"י-1950, להמשיך בפעולותיה עד תום שישה חודשים מיום תחילת הצו או מיום תחילת חוק זה או עד שה- חליט בית-המשפט בבקשה שהוגשה לפי סעיף 9 או 10, הכל לפי המאוחר יותר.

(א) אדם שביים תחילתו של צו החלת המשפט נמצא בשטח תחולתו והיה תושב בו לא יראוהו, מאותו יום, כנפקד כמשמעותו בחוק נכסי נפקדים, תש"י-1950, לגבי נכס הנמצא באותו שטח.

(ב) לעניין סעיף זה אין נפקא מינה אם לאחר תחילתו של הצו נמצא אותו אדם לפי היתר חוקי במקום שהימצאותו בו היתה עושה אותו לנפקד אלמלא הוראה זו.

4. טענת אויבת

אדם שהוא תושב בשטח תחולתו של צו החלת המשפט לא יודקק בית-משפט או בית-דין בעניין אזרחי לטענה שהוא אויב או נתין אויב, אלא אם נטענה הטענה על-ידי היועץ המשפטי לממשלה או בהסכמתו בכתב.

5. שחרור מקרקעין

(א) מקרקעין הנמצאים בשטח תחולתו של צו החלת המשפט, וערב היום שבו עבר השטח להחזקת צבא-הגנה לישראל הם היו מוקנים לאדם אשר שלטונות המדינה שהשטח היה תפוס בידיה למעשה מינו אותו למונה על רכוש האויב או לבעל תפקיד או תואר דומה, או לרשות מרשויותיה של אותה מדינה או לגוף שבשל-טתה אשר אותו אדם העביר להם - מוקנים, מיום תחילתו של הצו, לאפוטרופוס הכללי שיעשה בהם כאמור להלן בסעיף זה.

(ב) האפוטרופוס הכללי ישחרר, בתעודה חתומה בידו, את המקרקעין למי שהיה בעליהם לפני שהוקנו לאדם האמור בסעיף קטן (א), או לחליפו של אותו בעל, לפי בקשתם; כל עוד לא שוחררו המקרקעין, יעשה בהם האפוטרופוס הכללי כפי שהוא רשאי לעשות במקרקעין של נעדר לפי פקודת האפוטרופוס הכללי, 1944⁽³⁾, והור-אותיה של פקודה זו יחולו לעניין סעיף זה.

(ג) נרכשו המקרקעין לצרכי ציבור לפי כל חוק לאחר תחילתו של צו החלת המשפט ובטרם שוחררו, ישולמו הפיצויים המגיעים לפי אותו חוק בעד הרכישה לידי האפוטרופוס הכללי שיעשה בהם, בשינויים המחויי-בים, בהתאם לסעיף קטן (ב).

(ד) כללו המקרקעין בניין ציבורי שנבנה לאחר שהוקנו לאדם האמור בסעיף קטן (א) ולפני תחילתו של צו החלת המשפט, יהיו המקרקעין נכסי המדינה, והפי-

7. חברות - אי-נפקדות של מנהל או חבר
מנהל או חבר של חברה כאמור בסעיף 6, שרואים אותו לפי חוק זה כאדם שאינו נפקד לגבי נכסיו, יראוהו כאדם שאינו נפקד גם לגבי נכסי החברה, לגבי זכויותיו כמנהל או כחבר בחברה או לגבי פעולות החברה לפי הס-עיפים 6, 8, 9 או 10.

8. חברות - רישום שעבדים

חברה כאמור בסעיף 6, שנתנה משכון או שעבוד על נכסיה, יחולו עליה הוראות סעיף 127 לפקדת החב-רות בדבר רישום המשכון או השעבוד.

9. חברות - העברת נכסים והתחייבויות

(א) חברה כאמור בסעיף 6, שתוך שישה חודשים מיום תחילתו של צו החלת המשפט או מיום תחילת חוק זה, לפי המאוחר יותר, באה לידי סידור עם חברה שגרש-מה בישראל למטרה זו על-ידי חברי החברה האמורה בסעיף 6, כולם או מקצתם, או עם חברה אחרת הרשומה בישראל, להעביר לידיה את נכסיה והתחייבויותיה, רשאית החברה שעמה נעשה הסידור לפנות, תוך שלושה חודשים מיום הסידור, לבית-המשפט המחוזי בירושלים בבקשה בדרך המרצה ליתן צו המאשר את הסידור.

(ב) ההדעה על הגשת בקשה לפי סעיף קטן (א) ועל מועד שמיעתה תפורסם ברשומות בנוסח שקבע בית-המשפט.

(ג) על סידור לפי סעיף זה יחולו סעיפים קטנים (3), (4), (6), (7), (8), (10) ו-(12) לסעיף 1119 לפקודת החברות, בשינויים המחוייבים.

10. הפיכת חברה לחברה ישראלית

חברה כאמור בסעיף 6, שמקום עסקיה היחיד הוא בשטח תחולתו של צו החלת המשפט וכל מנהליה וחב-ריה הם תושבי אותו שטח, רשאית תוך שישה חודשים מיום תחילתו של הצו או מיום תחילת חוק זה, לפי המ-אוחר יותר, לפנות לבית-המשפט המחוזי בירושלים בבק-שה בדרך המרצה ליתן צו ההופך אותה לחברה ישראלית,

⁽¹⁾ ע"ר תש"ח, תוס' א' עמ' 1; ס"ח תשכ"ז, עמ' 74.

⁽²⁾ ס"ח תש"י, עמ' 86.

⁽³⁾ ע"ר 1944, תוס' 1 מס' 1380, עמ' 110.

⁽⁴⁾ חוקי א"י, כרך א', פרק כ"ב, עמ' 155.

(ב) מותר יהיה לתת רשיון לתושב כאמור בסעיף קטן (א) אף אם לא נתקיים בו תנאי מתנאי הכשירות האישית שנקבעו בחיקוק.

(ג) היה מתן הרשיון מותנה לפי החיקוק בתנאים הנוגעים למקום העיסוק, רשאי השר הממונה על ביצוע החיקוק להתקין תקנות שיהיו בהן הקלות, אם לזמן מסוים ואם בדרך אחרת, לעניין מקום העיסוק שלפני תחילתו של צו החלת המשפט; כל עוד לא הותקנו תקנות כאמור, רשאית הרשות המוסמכת ליתן את הרשיון לתת הקלות כאמור.

(ד) סעיף זה לא יחול על רשיון לפי חוק כלי היריה, תש"ט-1949², או לפי חוק חמרי נפץ, תשי"ד-1954³.

16. עורכי-דין

(א) תושב של שטח תחולתו של צו החלת המשפט, שערב היום שבו עבר השטח להחזקת צבא-הגנה לישראל כיהן באותו שטח כשופט בבית-משפט אזרחי או היה בו עורך-דין, יהיה לחבר לשכת עורכי הדין מיום תחילתו של הצו או מיום תחילת חוק זה, לפי המאוחר יותר.

(ב) שר המשפטים יפרסם ברשומות את שמותיהם של האנשים שסעיף קטן (א) חל עליהם.

(ג) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות תנאים, לרבות הקלות, לקבלת חברות בלשכת עורכי הדין בשביל תושב ישראל שהיה תושב של שטח תחולתו של צו החלת המשפט ערב תחילתו והיה כשיר להיות עורך-דין אך לא עסק במקצוע עריכת דין, או התמחה בעריכת דין בשטח כאמור וטרם השלים את תקופת התמחותו.

(ד) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות תנאים, לרבות הקלות, לקבלת חברות בלשכת עורכי הדין בשביל תושב ישראל שניהן, בכל עת שלפני תחילתו של חוק זה, כשופט של בית-משפט אזרחי בכל חלק של ארץ-ישראל שלא נקבע בצו החלת המשפט או שהיה שם עורך-דין.

(ה) מי שנהיה לחבר לשכת עורכי הדין לפי סעיף זה יהיו לו כל הזכויות ויחולו עליו כל החובות של חבר הלשכה לפי חוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961⁴.

17. רישום זכויות בפטנטים ומדגמים

(א) מי שביום תחילתו של צו החלת המשפט היתה לו בשטח תחולתו זכות בעלות רשומה בפטנט, במדגם או בסימן מסחר, או שביקש לפני אותו יום לרשום לו זכויות כאמור, רשאי לבקש, תוך שישה חודשים מיום תחילתו של הצו או מיום תחילת חוק זה, לפי המאוחר יותר, לרשום את זכותו על-פי הדין הישראלי, ויראו כאילו הגיש את הבקשה לרישום הזכות על-פי הדין הישראלי ביום שבו הגיש לראשונה את בקשתו לרישום אותה זכות.

ובית-המשפט רשאי ליתן את הצו בתנאים שייראו לו, לרבות תנאים בדבר הגשת מסמכים לרשם החברות.

11. שותפויות

הוראות הסעיפים 6 עד 10, בשינויים המחוייבים, יחולו גם על שותפויות.

12. אגודות שיתופיות-המשך פעולות

(א) אגודה שיתופית, שעבר תחילתו של צו החלת המשפט או ערב תחילת חוק זה, לפי המאוחר יותר, היה מקום פעולתיה בשטח תחולתו של הצו, והיא נוסדה על-פי הדין שהיה מוטל על אותו שטח בעת יסודה, רשאית על אף האמור בפקודת האגודות השיתופיות¹ או בחוק נכסי נפקדים, תשי"ז-1950, להמשיך בפעולתיה עד תום שישה חודשים מיום תחילת הצו או מיום תחילת חוק זה או עד שהחליט בית-המשפט בבקשה שהוגשה לפי סעיף 13 (ב), הכל לפי המאוחר יותר.

(ב) הוראות הסעיפים 7 ו-8, בשינויים המחוייבים, יחולו גם על אגודה שיתופית כאמור בסעיף קטן (א).

13. אגודות שיתופיות-רישום והעברת נכסים והתחייבויות

(א) שר העבודה רשאי לקבוע, בצו כללי או מיוחד, הוראות בדבר רישומה של אגודה שיתופית שתרומה במקום אגודה כאמור בסעיף 12, לרבות קביעת תקנותיה, חבריה ורשויותיה; אגודה, שגרשמה על-פי צו כאמור, יראוה לכל דבר כאילו גרשמה לפי פקודת האגודות השיתופיות, ובכל עניין שלא נקבעו לו הוראות בצו יחולו הוראות הפקודה והתקנות לפיה.

(ב) רשם האגודות השיתופיות יסדיר העברת נכסיה והתחייבויותיה של האגודה כאמור בסעיף 12 לא-גודה שגרשמה לפי סעיף קטן (א), ויפנה לבית-המשפט המחוזי בירושלים בבקשה בדרך המרצה ליתן צו המאשר את הסידור; הוראות סעיף 9 (ב) ו-12, בשינויים המחוייבים, יחולו גם לעניין סעיף זה.

(ג) פעולה כאמור בסעיף זה כוחה יפה גם אם נעשתה לפני תחילת חוק זה.

14. המיכת אגודה לאגודה ישראלית

שר העבודה רשאי לקבוע, בצו כללי או מיוחד, הוראות בדבר המיכת אגודה כאמור בסעיף 12 לאגודה שיתופית ישראלית, אם כל חברי האגודה וחברי הנהלתה הם תושבי שטח תחולתו של צו החלת המשפט.

15. רשימות עיסוק

(א) תושב של שטח תחולתו של צו החלת המשפט, שסמוך לפני תחילת הצו עסק במקצוע, במלאכה או בעיסוק אחר לפי הדין שהיה מוטל על אותו שטח, וה-עיסוק טעון רשיון לפי חיקוק ישראלי, רשאי להמשיך בעיסוקו עד תום שישה חודשים מיום תחילתו של הצו או מיום תחילת חוק זה או עד שהוחלט בבקשתו לקבלת רשיון לפי החיקוק הישראלי, הכל לפי המאוחר יותר.

¹ חוקי א"י, כרך א', פרק כ"ד, עמ' 336.

² ס"ח תש"ט, עמ' 143.

³ ס"ח תשי"ד, עמ' 64.

⁴ ס"ח תשכ"א, עמ' 178.

(1) סמכותם העניינית והמקומית של בתי-משפט לדון בכל עניין פלילי או אזרחי בקשר לכל מעשה, מחדל או אירוע שחל בשטח תחולתו של צו החלת המשפט בכל עת שלפני תחילתו, לרבות הדין במשפטים שהיו תלויים ועומדים בבתי-משפט שפעלו באותו שטח והערעור על פסקי-דין שניתנו על ידיהם, וסדרי הדין בעניינים אלה;

(2) אכיפתם על-ידי בתי-המשפט של פסקי-דין סופיים שול צווים והחלטות אחרות שניתנו בעניין פלילי או אזרחי בכל עת שלפני תחילתו של צו החלת המשפט על-ידי בתי-משפט שפעלו בשטח תחולתו, וביצועם של פסקי-דין, צווים והחלטות כאמור על-ידי משרדי ההוצאה לפועל ורשויות אחרות;

(3) הכרה ואישור של מסמכים שהוצאו או אושרו בכל עת שלפני תחילתו של צו החלת המשפט על-ידי רשות מן הרשויות שפעלו בשטח תחולתו.

21. הוראות מעבר

(א) היתה תחילתו של צו החלת המשפט לפני תחילת חוק זה, יחול סעיף 3 גם על אדם שביום תחילתו של הצו היה תושב בשטח תחולתו אך נעדר ממנו, ובלבד שביום תחילת חוק זה נמצא בו כחוק.

(ב) פעולה משפטית שנעשתה על-ידי האפו-טרופוס לנכסי נפקדים לפני תחילת חוק זה והיתה בטלה אילו חוק זה היה עומד בתקפו ביום עשייתה, יראה כבטלה מיום עשייתה.

22. ביצוע ותקנות

(א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו; היו התקנות נוגעות לעניין שבחוק, אשר שר אחר ממונה על ביצועו, יותקנו התקנות על-ידי אותו שר בהסכמת שר המשפטים.

(ב) בתקנות לפי חוק זה מותר לקבוע הוראות בדבר הארכת מועדים, לרבות מועדים לפי חוק זה וכל חוק אחר, ובדבר תיאום אגרות ופטור מהן.

(ב) רישום פטנט לפי סעיף קטן (א) לא יגרע מתקפו של פטנט שגרשם בישראל לפי בקשה שהוגשה לפני תחילת חוק הפטנטים, תשכ"ז-1967¹).

18. פעולות בנייה

(א) הושלמה בניית יסודותיו של בניין בשטח תחולתו של צו החלת המשפט על-פי היתר בנייה, שניתן על-פי הדין שהיה מוטל על אותו שטח לפני תחילת הצו, ומסר בעל ההיתר תוך שנה מתחילתו של הצו או מתחילת חוק זה, לפי המאוחר יותר, הודעה לוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה על רצונו להמשיך בפעולות הבנייה, זכאי הוא לקבל היתר בנייה לפי הדין הישראלי.

(ב) הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה רשאית, תוך שלושה חודשים ממתן ההיתר לפי סעיף קטן (א) ולאחר שנתנה לבעל ההיתר הזדמנות סבירה לטעון טענותיו, לתקן את ההיתר, לשנותו, לקבוע בו תנאים, לרבות הק' לות, או לבטלו, הכל מהטעמים שלפיהם רשאית היא לעשות כאמור לפי חוק התכנון והבנייה, תשכ"ה-1965²; ורשאית היא להתלות את ההיתר עד תום שלושה חודשים מהיום שניתן או עד להחלטתה לפי סעיף קטן זה, לפי המוקדם יותר.

(ג) היתר לפי סעיף קטן (א) פטור מתשלום אגרה; הוחל בבניית יסודותיו של בניין כאמור בסעיף קטן (א) אך לא הושלמה בניית יסודותיו לפני תחילתו של צו החלת המשפט, והוגשה בקשה להיתר בנייה לפי הדין הישראלי, רשאית הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה לפטור את ההיתר מתשלום אגרה.

19. מינוי עובדי ציבור

ראש הממשלה רשאי לפטור בתקנות, לזמן מסוים או בדרך אחרת, בני אדם שהם תושבים של שטח תחולתו של צו החלת המשפט מהוראת כל חוק המתנה מינוי למשרה של עובד ציבור באזרחותו הישראלית של המועמד, ורשאי הוא לעניין זה לקבוע הוראות שונות לגבי סוגים שונים של עובדי ציבור.

20. רציפות משפטים וכ'

שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות, אם בדרך כלל ואם לסוג מסוים של עניינים, הוראות בדבר -

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 3

ת. טובי מציע:

בסעיף קטן (א), במקום הרישה המסתיימת במלים, והיה תושב בו" יבוא, אדם שביום תחילתו של חוק זה נמצא בשטח תחולתו או היה תושב בשטח המוחזק על-ידי צבא-הגנה לישראל; בספיה יימחקו המלים, לגבי נכס הנמצא באותו שטח.

ש. תמיד מציע:

בסעיף קטן (א) יימחקו המלים, לגבי נכס הנמצא באותו שטח.

לסעיף 1

א. אבנרי מציע:

בסוף הסעיף יוסף: „לא יוחל צו כאמור על כל שטח נוסף ללא אישור הכנסת“.

לסעיף 2

ת. טובי מציע:

אחרי „המקומות הקדושים“ יבוא „ורכוש הוואקף לכל סוגיו“.

¹ ס"ח תשכ"ז, עמ' 148.

² ס"ח תשכ"ה, עמ' 307.

פט, השיפוט או המינהל הישראלי, לרבות המשפט, השיפוט או המינהל הצבאי הישראלי.

אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

(ה) מקרקעין שלפני מועד תחילת תוקפו של חוק זה היו בשטח ישראל, ואשר הממונה על רכוש האויב או האפוטרופוס על נכסי נפקדים או בעל תואר דומה להם, כמצויין בסעיף 5(א) דלעיל, העביר בהם לצד ג' זכות אשר אותו צד קיבל אותה בתום לב, לפני מועד תחילת תוקפו של חוק זה, וכן מקרקעין שהחזרתם בעין לבעליהם המקוריים יש בה כדי לגרום תקלה לציבור - יפצה הממונה הנ"ל על רכוש האויב את מי שהיה בעל המקרקעין לפני שהוקנו לממונה כאמור בסעיף קטן (א), או את חליפם של אותם בעלים, לפי בקשתם, בדרך ובמידה הקבועה בפקודת הקרקעות (רכישה לצורכי ציבור), כאילו נעשתה הרכישה ביום שעברו לרשות הממונה הנ"ל וזאת צמוד לאינדקס יוקר המחיה בצירוף 6% ריבית, או ביום בו הוגשה תביעת הבעלים המקוריים, הכל לפי הסכום הגבוה ביותר.

(ו) זכות ערעור על החלטת הממונה מוקנית לבעלים המקוריים ותתברר בפני בית המשפט המחוזי בירושלים.

לסעיף 6

ת. טובי מציע:

במקום הסיפה החל במלים "עד תום שישה חודשים" יבוא, ותיחשב כחברה שגרשמה בישראל בהתאם לפקודת החברות"; והסעיפים 8, 9 ו-10 יימחקו.

לסעיף 12

ת. טובי מציע:

בסעיף קטן (א), במקום הסיפה החל במלים "עד תום שישה חודשים" יבוא, ותיחשב כאגודה שיתופית שגרשמה בישראל לפי פקודת האגודות השיתופיות"; והסעיפים 12, 13, 14 יימחקו.

לסעיף 16

ת. טובי מציע:

להחליף סעיף קטן (א) בהוראה זו:

(א) תושב של שטח תחולתו של צו החלטת המשפט, שערב תחילתו של הצו או בעת קבלת החוק הוה כיהן באותו שטח כשופט בבית משפט אזרחי או היה בו עורך-דין, ייחשב כעורך-דין מוסמך בהתאם לחוקי ישראל ורשאי להיות חבר בלשכת עורכי-הדין בישראל.

ת. טובי מציע:

אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

(ג) אדם תושב שטח תחולתו של חוק זה, ושהיה ביום קבלת חוק זה מחוץ לשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל או מחוץ לשטח תחולתו של חוק זה או מחוץ לשטח מדינת ישראל, לא ייחשב כנפקד לגבי רכושו אם חזר לשטח תחולתו של החוק או לשטח המוחזק על-ידי צה"ל אחרי קבלת חוק זה; או אם יש לו שותפים בנכסים בשטח תחולת החוק; או אם ביקש רשות מהרשות המוסמכת לשוב ולהתגורר בשטח תחולתו של חוק זה ולא ניתן לו.

לסעיף 4

ש. תמיד מציע:

הסיפה המתחילה במלים "אלא אם" - תימחק.

לסעיף 5

א. אבנרי מציע:

בסעיף קטן (ד), בסופו, יבוא:

"ההוראות דלעיל יחולו בשינויים המחויבים גם על מקרקעין הנמצאים בשטח מדינת ישראל והמוקנים כיום לאפוטרופוס לנכסי נפקדים (להלן - האפוטרופוס). תושב שטח תחולתו של צו החלטת המשפט יהיה זכאי להחזרת מקרקעין אשר היו בבעלותו והוקנו לאפוטרופוס בתוקף חוק נכסי נפקדים, תש"י-1950.

אם נמכרו או הוחכרו המקרקעין לתקופה ארוכה יהיה זכאי אותו תושב לקבל את שוויים של המקרקעין ביום קבלת הפיצוי.

אם הוחכרו המקרקעין או נמסרו למשך זמן שאינו עולה על 3 שנים, ויש במקרקעין מטל"טלון, בניינים, נטיעות, צינורות, מכונות, משאבות, בארות, וכיוצא באלה (כל אלה להלן - המטלטלין), ואשר לא היו במקרקעין עת הוקנו לאפוטרופוס, ושוויים של המטלטלין עולה על שוויים של המקרקעין, יהיה זכאי אותו תושב לקבל את שוויים של המקרקעין בהתאם לאמור לעיל.

אם שוויים של המקרקעין עולה על שווי המטלטלין, יהיה אותו אדם זכאי לפי בחירתו לקבל את המקרקעין או את שוויים (ללא המטלטלין), בהתאם לנקבע לעיל.

האמור בסעיף קטן זה אינו בא לבטל כל דין המקנה הגנה למוחזק במקרקעין.

ש. תמיד מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "בשטח תחולתו של צו החלטת המשפט" יבוא, "בשטח התחולה של המשפט".

יא. הצעת חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968

תאגיד - לרבות קרן להשקעות משותפות
בנאמנות.

פרק א': פרשנות

1. הגדרות

בחוק זה -

"ניירות ערך" - תעודות המונפקות בסדרות על-ידי חברה, אגודה שיתופית או כל תאגיד אחר ומקנות זכות חברות או השתתפות בהם או תביעה מהם, לרבות תעודות השתתפות של קרן להשקעות משותפות בנאמנות ותעודות המקנות זכות לרכוש ניירות ערך, ולמעט ניירות ערך המונפקים על-ידי הממשלה או על-פי חוק מיוחד; חברה" - לרבות חברה נכרית כמשמעותה בפקודת החברות⁽¹⁾;

"חברה-בת" - חברה אשר חברה אחרת מחזיקה בחמישים אחוזים או יותר מן הערך הנקוב של הון המניות המוצא שלה או מכוח ההצבעה שבה או רשאית למנות מחצית או יותר מן המנהלים או את המנהל הכללי שלה;

"חברה שלובה" - חברה אשר חברה אחרת - שאינה חברה-אם שלה - מחזיקה בעשרה אחוזים או יותר מן הערך הנקוב של הון המניות המוצא שלה או מכוח ההצבעה שבה או רשאית למנות אחד או יותר ממנהלים, או שעשרה אחוזים או יותר מההון העצמי של החברה האחרת מושקעים בה, בין במניות ובין בצורה אחרת;

"מנהל", לעניין חברה - כמשמעותו בפקודת החברות; ולעניין אגודה שיתופית או תאגיד אחר - מי שממלא באגודה או בתאגיד תפקיד מקביל לתפקידו של מנהל חברה;

"רשם", לעניין חברה ותאגיד אחר - רשם החברות, אולם לעניין אגודה שיתופית - רשם האגודות השיתופיות;

"מנפיק" - מי שמנפיק או הנפיק את ניירות הערך המוצעים לציבור;

"מציע" - מי שמציע ניירות ערך לציבור;

"הצעה לציבור" - לרבות פנייה לציבור להזמין ניירות ערך;

"רכישת ניירות ערך" - לרבות רכישה דרך הקצאה שעה שהניירות מונפקים לראשונה;

"החזקה" ו"רכישה", לעניין ניירות ערך או כוח הצבעה וכיצא באלה - בין במישרין ובין בעקיפין, באמצעות נאמן, חברת נאמנות, חברת רישומים או בכל דרך אחרת, וכשמדובר בהחזקה או רכישה על-ידי חברה - גם על-ידי חברת-בת או חברה שלובה;

"דוחות כספיים" - מאזן, דוח רווח והפסד ודוחות אחרים שנקבעו בתקנות;

"פרט מטעה" - לרבות דבר העלול להטעות משקיע קיע סביר וכל דבר חסר שהיעדרו עלול להטעות משקיע סביר;

"מוסד בנקאי" - כמשמעותו בחוק בנק ישראל, תשי"ד-1954⁽²⁾;

פרק ב': רשות ניירות ערך

2. כינון הרשות

מוקמת בזה רשות ניירות ערך (להלן - הרשות) שתפקידה יהיה שמירת ענייניו של ציבור המשקיעים בניירות ערך, כנקבע בחוק זה.

3. הרכב הרשות ומינוי חבריה

(א) הרשות תהיה של שבעה חברים שימנה שר האוצר, קצתם מקרב הציבור וקצתם מקרב עובדי המדינה ובהם אחד מעובדי בנק ישראל.

(ב) שר האוצר ימנה אחד מחברי הרשות ליושב-ראש הרשות ואחד מהם לסגן יושב-ראש.

(ג) לא יתמנה אדם לחבר הרשות אם נתקיים בו אחד מאלה -

(1) הוא חבר בבוססה לניירות ערך;

(2) הוא עוסק במסחר בניירות ערך, אם על חשבונו ואם על חשבון אחרים;

(3) הוא מועסק על-ידי אדם כאמור בפיסקאות (1) או (2);

לעניין הוראה זו לא יראו את בנק ישראל כמי שעוסק במסחר בניירות ערך.

(ד) הדעה על מינוי חבר הרשות, יושב-ראש הרשות או סגן יושב-ראש - תפורסם ברשומות.

4. תקופת כהונת חברים

(א) תקופת כהונתו של חבר הרשות תהיה שלוש שנים מיום מינויו, אלא שמתוך הממונים לראשונה יכהנו שניים לשנתיים ושניים לשנה אחת.

(ב) חבר הרשות שתמה תקופת כהונתו יכול שיתמנה מחדש.

5. איסור רכישה של ניירות ערך

(א) חבר הרשות לא ירכוש ניירות ערך, אלא בהיתר של שר האוצר; היתר כזה יכול שיהיה כללי לגבי סוגי ניירות ערך מסוימים.

(ב) חבר הרשות יודיע לרשות ולשר האוצר, תוך שבעה ימים לאחר מינויו, על ניירות הערך שהוא או בן-זוגו מחזיקים בהם; כן יודיע להם, תוך שבעה ימים, על כל רכישה או מכירה של ניירות ערך על-ידו או על-ידי בן-זוגו.

6. פקיעת חברות ומינוי חליף

(א) חבר הרשות שהיה לחבר בוססה או החל לעסוק או להיות מועסק כאמור בסעיף 3(ג) או הפר הוראות סעיף 5 או הורשע בעבירה שיש עמה קלון או פשט רגל או נתמנה עליו כונס נכסים מטעם בית-המשפט - יעבירו שר האוצר מכהונתו.

(1) חוקי אי"י, כרך א', פרק כ"ב, עמ' 155.

(2) ס"ח תשי"ד, עמ' 192.

14. דו"חות

הרשות תמסור דו"חות על פעולותיה לשר האוצר ולוועדת הכספים של הכנסת, לפי דרישתם ולפחות אחת לשנה.

פרק ג': תשקיף והיחור לפרסומו

15. הצעה לציבור רק על-פי תשקיף

(א) לא יציע אדם ניירות ערך לציבור אלא על-פי תשקיף שהרשות התירה פרסומו.
(ב) סעיף קטן (א) לא יחול על הצעת ניירות ערך תוך כדי המסחר בבورסה בניירות ערך הרשומים בה למסחר.

16. פרטי התשקיף

(א) שר האוצר יתקין, לפי הצעת הרשות או לאחר התייעצות עמה ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, תקנות בדבר הפרטים שיש לכלול בתשקיף ובדבר מבנה התשקיף וצורתו.
(ב) תקנות לפי סעיף זה יתייחסו לכל עניין החשוב, לדעת שר האוצר, למשקיע סביר השוקל רכישת ניירות הערך המוצעים ויכול שיתייחסו בין השאר לעניינים אלה: –

- (1) דו"חות כספיים של המנפיק ושל חברות-בת שלו, מידת פירוטם ועקרונות חשבוניים לעריכתם;
- (2) חוות-דעת של רואה החשבון של המנפיק על הדו"חות האמורים, דרך עריכתה, פרטי מבנה וצורתה;
- (3) חוות-דעת של עורך-דין בדבר הזכויות הנלוות לניירות הערך המוצעים ולניירות הערך האחרים של המנפיק, בדבר סמכות המנפיק להניף את ניירות הערך המוצעים בצורה המוצעת ובדבר מינוי מנהלי המנפיק;
- (4) שמות האנשים המחזיקים באחוז שייק-בע – ושלא יקטן מחמישה אחוזים – מניירות הערך של המנפיק או של חברה-בת של המנפיק, מכוח ההצבעה שבהם או מהסמכות למנות מנהלים, והתקשרויות אחרות של מחזיקים אלה עם המנפיק.

(ג) שר האוצר רשאי להתקין תקנות לפי סעיף זה אם דרך כלל ואם לסוגים של ניירות ערך, של מנפיקים או מציעים או של הצעות לציבור או לפי כל סיווג אחר.

17. מתן ידיעות לרשות

(א) מציע, המגיש לרשות טיזת של תשקיף, חייב להודיע לה על כל דבר העשוי להיות חשוב למשקיע סביר השוקל רכישת ניירות הערך המוצעים, וכן –

- (1) על כל חברה שלובה של המנפיק;
- (2) על כל מפעל או עסק שהמנפיק עומד לר-כוש או רכש תוך תקופה שנקבעה בתקנות לפי סעיף 16.

(ב) המציע חייב למסור לרשות, לפי דרישתה, הסבר, פירוט, ידיעות ומסמכים בקשר לפרטים הכלולים

(ב) חבר הרשות מקרב עובדי המדינה או עובדי בנק ישראל שחל להיות עובד המדינה או עובד בנק ישראל, תפקע חברותו ברשות עם חדלו להיות עובד כאמור.

(ג) חבר הרשות שהתפטר או שהוברר שנבצר ממנו דרך קבע למלא תפקידיו או נפטר או הועבר מכ-הונתו או פקעה חברותו ברשות – ימנה שר האוצר חבר אחר במקומו ליתרת תקופת כהונתו.

7. תקפן של פעולות

סמכויות הרשות ותוקף פעולותיה לא ייפגעו מחמת שנתפנה מקומו של חבר או מחמת פגם במינויו או בהמ-שך כהונתו.

8. הרשות – תאגיד

(א) הרשות תהיה תאגיד, כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.
(ב) יושב-ראש הרשות, או חבר אחר שהורשה לכך על-ידי הרשות, רשאי לייצג את הרשות.

9. הרשות – גוף מבוקר

הרשות תהיה גוף מבוקר כמשמעותו בסעיף 9(2) לחוק מבקר המדינה, תשי"ח-1958 (נוסח משולב)¹.

10. עובדי הרשות

(א) הרשות רשאית להעסיק עובדים לפי תקן שיאושר על-ידי שר האוצר; קבלתם של עובדי הרשות, מינויים, תנאי עבודתם, שכרם וגימלאותיהם יהיו כשל עובדי המדינה.

(ב) הוראות הסעיפים 3(ג) ו-5 יחולו, בשוניים המחוייבים, גם על עובדי הרשות הממלאים בה תפקידים מקצועיים או מינהליים.

11. תקציב

הרשות תערוך מדי שנה הצעת תקציב ותגישה לשר האוצר; התקציב טעון אישור שר האוצר וועדת הכספים של הכנסת.

12. נוהלי וסדרי הטיפול בבקשות

(א) הרשות תקבע את נוהלי ישיבותיה ודיוניה במידה שלא נקבעו בחוק זה.

(ב) ארבעה חברי הרשות, כשביניהם היושב-ראש או סגן היושב-ראש, יהיו מניין חוקי בישיבות הרשות.
(ג) החלטות הרשות יתקבלו ברוב דעות, כשהנמ-נים אינם באים במניין המצביעים.

(ד) סדרי הטיפול בבקשות להתיר פרסום של תש-קיפים ייקבעו על-ידי הרשות באישור שר האוצר ויפורסמו ברשומות.

13. סודיות

אין לגלות מדיניות של הרשות, או מהחומר שהוגש לה או שהוגש לחבריה מכוח היותם חברי הרשות, אלא בהסכמת הרשות או כאמור בסעיף 44; אין בהוראה זו כדי למנוע גילוי לפי דרישת היועץ המשפטי לממשלה לצורך משפט פלילי או לפי דרישת בית-המשפט.

¹ ס"ח תשי"ח, עמ' 92.

23. תאריך התשקיף ופרסומו

(א) התשקיף ישא תאריך (להלן - תאריך התשקיף) שיהיה לא יאוחר משבעה ימים אחרי מתן ההיתר לפרסומו, וזאת אם האריכה הרשות תקופה זו.

(ב) תאריך התשקיף ייחשב כיום פרסומו, וזאת אם הוכח שפורסם ביום אחר.

(ג) בתאריך התשקיף או לפניו על המציע -

(1) להגיש לרשם עותק ממנו והעתק מההיתר לפרסומו;

(2) לפרסם בשני עתונים יומיים, לפחות, היוצאים מן ישראל הודעה על הגשת המסמכים כאמור בפסקה (1) ועל המקומות שבהם ניתן להשיג עותקים של התשקיף ולהגיש הזמנות לניירות הערך המוצעים.

פרק ד': הזמנות על-פי התשקיף**24. התקופה להגשת הזמנות**

(א) התקופה להגשת הזמנות לניירות הערך המוצעים בתשקיף (להלן - הזמנות) תיקבע בתשקיף, ובלבד שלא תתחיל לפני עבור שבעה ימים, ולא תסתיים אחרי עבור שלושה חודשים, מיום פרסומו.

(ב) הרשות רשאית לקצר את תקופת שבעת הימים ולהאריך, בתנאים שייראו לה, את תקופת שלושת החודשים האמורים בסעיף קטן (א), ובלבד שלא תאריך את התקופה השנייה ליותר משנים-עשר חודשים.

(ג) לא יקבל המציע הזמנות לפני תחילת התקופה להגשתן ולא יקבל הזמנות שהוגשו אחרי סיומה.

25. תיקון תשקיף במקרים מיוחדים

(א) נוכחה הרשות, אחרי מתן ההיתר לפרסום התשקיף ולפני גמר התקופה להגשת הזמנות, שהתגלה או התרחש דבר שידיעתו היתה מניעה אותה שלא להתיר כלל את פרסום התשקיף או שלא להתירו אלא לאחר הכנסת שינויים מהותיים בטייטת התשקיף, רשאית היא להורות למציע, אחרי שניתנה לו הזדמנות מתאימה להשיג מיע טענותיו, שיפרסם מיד תיקון לתשקיף או תשקיף מתוקן, בצורה ובדרך שתורה.

(ב) הורתה הרשות כאמור בסעיף קטן (א), רש"אית היא גם להורות על דחיית תחילת התקופה להגשת הזמנות או על הפסקתה, הכל לפי העניין, עד לאחר פרסומו של התיקון לתשקיף או התשקיף המתוקן.

(ג) המציע חייב להודיע לרשות, מיד לאחר שנודע לו, על כל דבר שהרשות עשויה להתחשב בו לעניין שיקור-ליה לפי סעיף קטן (א), וכן חייב להודיע מי שנתן חוות-דעת, דו"ח או אישור שנכללו או נזכרו בתשקיף בהסכמתו המוקדמת; נעשתה ההצעה שלא בידי המנפיק, תחול חובה זו גם על המנפיק.

(ד) על תיקון לתשקיף ועל תשקיף מתוקן יחולו הוראות הסעיפים 22 ו-23 בשינויים המחוייבים.

26. ביטול הזמנות

(א) מי שהגיש הזמנה לפני פרסומו של תיקון לתשקיף או של תשקיף מתוקן, רשאי לבטל הזמנתו תוך עשרה ימים מיום הפרסום האמור.

בטייטת התשקיף, לפרטים האמורים בסעיף קטן (א) ולכל דבר אחר שהרשות תדרוש הבהרתו.

(ג) נעשתה ההצעה שלא בידי המנפיק, יחולו הוראות סעיף זה גם על המנפיק.

18. דרישות הרשות בדבר פרטי התשקיף

(א) הרשות רשאית לדרוש מן המציע לכלול בתשקיף את הדברים המנויים להלן אם היא סבורה שב-נסיבות העניין הם חשובים למשקיע סביר השוקל רכישת ניירות הערך המוצעים, ואלה הדברים:

(1) פרט מסוים נוסף על הפרטים שנקבעו בתקנות לפי סעיף 16, או פירוט של פרט נוסף על הפירוט הנדרש באותן תקנות;

(2) פרט מן הפרטים הנדרשים לגבי המנפיק - גם לגבי חברה-בת או חברה שלובה של המנפיק, או לגבי מפעל או עסק כאמור בסעיף 17 (א) (2), הכל כפי שתציין הרשות בדרישתה;

(3) חוות-דעת של עורך-דין על פרט מסוים נוסף על הפרטים הנדרשים בתקנות לפי סעיף 16 (ב) (3);

(4) חוות-דעת של מומחה לעניין הערכה מחדש או לכל עניין אחר המובא בתשקיף או בדו"חות הכספיים הכלולים בו.

(ב) הרשות רשאית לדרוש מן המציע שפרט מסוים יים המובא בתשקיף יובלט הבלטה מיוחדת בצורה שתורה.

19. פטור מגילוי

הרשות רשאית לפטור את המציע מגילוי של פרט בתשקיף אם לדעתה עלול גילוי לפגוע בבתחון המדינה או בסודות מסחריים ואין הוא חשוב למשקיע סביר השוקל רכישת ניירות הערך המוצעים, או אם לדעתה הפרט אינו בעל חשיבות או אינו מהווה בנסיבות העניין.

20. חובה כללית

כל המובא בתשקיף יתואר בנאמנות ולא יהיה בתשקיף פרט מטעה.

21. היתר לפרסום התשקיף

(א) היתה הרשות סבורה, שנתקיימו בטייטת התשקיף הוראות חוק זה ודרישות הרשות על-פיו, תתן היתר לפרסומו.

(ב) אין בהיתר משום אימות הפרטים המובאים בתשקיף או אישור מהימנותם או שלימותם של פרטים אלה או הבעת דעה על טיבם של ניירות הערך המוצעים.

(ג) התשקיף יעתיק את תוכן ההוראה שבסעיף קטן (ב).

22. חתימה על התשקיף

(א) על התשקיף יחתמו המנפיק וכל אחד ממנה-ליו, בעצמו או בידי אדם שהורשה על-ידיו בכתב לחתום במקומו על אותו תשקיף.

(ב) נכלל בתשקיף שמו של אדם שהתחייב לרכוש את ניירות הערך המוצעים, כולם או מקצתם, במידה שלא ירכוש אותם הציבור, יחתום גם הוא על התשקיף.

(ג) הוצעו ניירות הערך שלא בידי המנפיק, יחתום על התשקיף גם המציע.

וכי האמין בתום לב שאכן אין בו פרט כזה ומילא חובתו לפי סעיף 25 (ג);
(2) כלפי מי שהוכח שרכש ניירות הערך המוצגים עינם בשעה שידע או היה עליו לדעת שיש פרט מטעה בתשקיף, בחוות־הדעת, בדו"ח או באישור, הכל לפי העניין.

34. אחריות רבים

במידה ששניים או יותר אחראים לפי הסעיפים 31 עד 33, אחראים הם כלפי הניזוק יחד ולחוד; בינם לבין עצמם הם נושאים באחריות לפי הכללים החלים על אחריות בנויקין.

35. ביטול רכישה

(א) מי שרכש מן המציע ניירות ערך בהתאם לתשקיף ועשה זאת בהסתמך על פרט מטעה שבו, רשאי לבטל את הרכישה ולדרוש החזרת הכספים ששילם, ובלבד שעשה זאת תוך זמן סביר לאחר שנודע לו שהפרט היה מטעה ולא יאוחר משנתיים לאחר הרכישה.
(ב) זכות הביטול לפי סעיף קטן (א) קיימת גם כשהמנפיק נמצא בפירוק.

פרק ו': דו"ח שותף

36. חובת דו"ח של תאגידים

(א) תאגיד, שניירות ערך שלו הוצעו לציבור על־פי תשקיף או נסחרים בבורסה, חייב להגיש לרשות ול־רשם דו"חות לפי פרק זה כל עוד ניירות ערך שלו נמצאים בידי הציבור.

(ב) שר האוצר יתקין, לפי הצעת הרשות או לאחר התייעצות עמה ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, תקנות בדבר הפרטים שיש לכלול בדו"חות האמורים, צורתם, מועדי עריכתם והגשתם.

(ג) תקנות לפי סעיף זה יתייחסו לכל עניין החשוב, לדעת שר האוצר, למשקיע סביר השוקל קנייה או מכירה של ניירות ערך של התאגיד, ויכול שיתייחסו לכל דבר מן הדברים המפורטים בסעיף 16 (ב) ויחייבו, נוסף על דו"ח תקופתי, גם דו"ח מיידי על אירועים מסוימים.

(ד) שר האוצר רשאי להתקין תקנות לפי סעיף זה אם דרך כלל ואם לסוגים של תאגידים ושל ניירות ערך או לפי כל סיווג אחר.

37. חובת הודעה של מנהלים ודואי חשבון

מקום שתקנות לפי סעיף 36 מחייבות תאגיד לגלות בדו"חותיו ניירות ערך שלו, המוחזקים בידי מנהליו או בידי רואה החשבון שלו, חייבים המנהלים ורואה החשבון להגיש לרשות ולרשם הודעה על ניירות הערך של התאגיד שהם מחזיקים, לפי הפרטים, במועד ובצורה שנקבעו, במידה שאותם פרטים אינם כלולים בדו"חות התאגיד.

38. צו בית־המשפט להגשת דו"ח

תאגיד שלא הגיש דו"ח בהתאם לסעיף 36 במועד שנקבע לכך, רשאי בית־המשפט, לבקשת הרשות, לצוות עליו שיעשה כן תוך זמן שיקבע בית־המשפט.

(ב) מי שביטל הזמנתו לפי סעיף קטן (א), חייב המציע להחזיר לו, תוך שבעה ימים מהיום שקיבל הודעה על הביטול, כל סכום ששילם לחשבון ניירות הערך.

27. החזרת תשלומים

(א) נקבע בתשקיף סכום מינימלי שהמציע מצפה להשיג על־ידי ההצעה, ולא הוגשו הזמנות, תוך התקופה להגשתן, כדי אותו סכום, חייב המציע להחזיר למוזמנים, תוך שבעה ימים מתום התקופה האמורה, כל סכום ששילמו לחשבון ניירות הערך.

(ב) עלו ההזמנות שהוגשו על סך כל ניירות הערך המוצעים, חייב המציע, תוך שבעה ימים מהיום שנקבעה חלוקת ניירות הערך בין המזמינים, להחזיר להם כל סכום ששילמו לחשבון ניירות הערך שהזמנתם הושבה ריקם.

28. הפקדת כספים

כספים ששילמו המזמינים לחשבון ניירות הערך חייב המציע להחזיק בחשבון נאמנות נפרד במוסד בנקאי עד שקיים חיוביו לפי סעיף 27 או עד שנתברר שאין לו חיובים כאלה.

29. אחריות המנהלים

לא קיים המציע את חיוביו לפי הסעיפים 26 (ב) עד 28 והמציע היה תאגיד, יהיו מנהלי התאגיד, יחד ולחוד, אחראים כלפי המזמינים לכספים שלא הוחזרו להם, חוץ ממנהל שנקט כל האמצעים הנאותים כדי להבטיח קיום אותם חיובים.

30. הודעה על תוצאות ההצעה

תוך שבעה ימים לאחר תום התקופה להגשת הזמנות או לאחר קביעת חלוקת ניירות הערך כאמור בסעיף 27 (ב) חייב המציע להודיע לרשות על תוצאות ההצעה שבתשקיף, לפי הפרטים שנקבעו בתקנות.

פרק ה': אחריות לתשקיף

31. אחריות אזורית של מנהלים וכו'

מי שחתם על תשקיף לפי סעיף 22 אחראי כלפי מי שרכש מן המציע ניירות ערך בהתאם לתשקיף לנזק שנגרם לו מחמת שהיה בתשקיף פרט מטעה.

32. אחריות אזורית של מומחים

(א) מי שנתן חוות־דעת, דו"ח אי אישור שנכללו או נזכרו בתשקיף בהסכמתו המוקדמת, אחראי כלפי מי שרכש מן המציע ניירות ערך בהתאם לתשקיף לנזק שנגרם לו מחמת שהיה פרט מטעה בחוות־הדעת, בדו"ח או באישור, הכל לפי העניין.

(ב) הוראות סעיף זה באות להוסיף על הוראות סעיף 31.

33. שלילת אחריות

האחריות לפי הסעיפים 31 או 32 לא תחול —

(1) על מי שהוכיח שנקט כל האמצעים הנאותים כדי להבטיח שלא יהיה פרט מטעה בתשקיף, בחוות־הדעת, בדו"ח או באישור, הכל לפי העניין,

פרק ז': הוראות נוספות בעניין הצעות לציבור דו"ח שוטף

39. אישור של האוצר

- (א) הצעה לציבור של ניירות ערך טעונה אישור שר האוצר או מי שנתמנה לכך על-ידי.
(ב) לא יסרב שר האוצר לתת אישור לפי סעיף זה אלא אם ראה שההצעה, תנאיה או עיתויה נוגדים את המדיניות הכלכלית של הממשלה.
(ג) לא תתן הרשות היתר לפרסום תשקיף, אלא לאחר שההצעה אושרה לפי סעיף זה.

40. הצעות ומסחר בחוץ-לארץ

- (א) הוראות פרקים ג', ד' ו-ה', פרט להוראה שבסעיף 23(ג)2, יחולו גם כשניירות ערך של תאגיד הרשום בישראל מוצעים לציבור בחוץ-לארץ, בין שההצעה נעשית בידי התאגיד עצמו ובין שהיא נעשית מטעמו או בהסכמתו.
(ב) הוראות פרק ו' יחולו גם על תאגיד הרשום בישראל אשר ניירות ערך שלו רשומים למסחר בבורסה בחוץ-לארץ.

- (ג) הרשות רשאית לפטור הצעה כאמור בסעיף קטן (א) ותאגיד כאמור בסעיף קטן (ב) מדרישות ההוראות האמורות, כולן או מקצתן, אם ראתה שניסיונות העניין מצדיקות זאת.

41. הצעות של מנפיקי חוץ

- כשמוצעים לציבור בישראל ניירות ערך של תאגיד הרשום בחוץ-לארץ, רשאית הרשות לפטור את המציע מדרישות חוק זה, כולן או מקצתן, אם נוכחה שחוקי המדינה שבה רשום התאגיד מביטיחים די צרכם את ענייניו של ציבור המשקיעים בישראל.

42. הצעות של המדינה

- כשמציגה המדינה לציבור ניירות ערך, למעט ניירות שהיא עצמה הנפיקה, תעשה זאת על-פי תשקיף שיתאים לתקנות לפי סעיף 16.

43. הוראות בדבר מניות הטבה

- (א) הודעה של חברה לבעלי מניותיה שהיא מקצה להם מניות הטבה, כשההודעה אינה נותנת להם ברירה, אינה בבחינת הצעת ניירות ערך לציבור.
(ב) הצעה לציבור של מניות שהוקצו תחילה כמניות הטבה רשאית הרשות לפטור מחובת תשקיף.
(ג) "מניות הטבה", לעניין סעיף זה – מניות שחברה מקצה לחברה, ללא תמורה מצדם, לפי יחס מניותיהם הקודמות.

44. עיון במסמכים

- תשקיף שהותר פרסומו וכל דו"ח, חוות-דעת או אישור הכלולים או הנוכחים בו, וכן כל דו"ח והודעה שהוגשו לפי הסעיפים 36 עד 37 – יעמדו העתקים מהם במשרד הרשם ובמשרד הראשי של המנפיק או התאגיד לעיון של כל דורש, וכל אדם רשאי להעתיקם, חוץ ממסמך או חלק ממנו שלגביו קבעה הרשות שאין לגלותו מפני שגילוייו עלול, לדעתה, לפגוע בבטחון המדינה או בסודות מסחריים.

פרק ח': תנאים בבורסה

45. רשיון

- (א) לא יפתח אדם ולא ינהל בורסה לניירות ערך אלא ברשיון מאת שר האוצר שניתן לאחר התייעצות עם הרשות.
(ב) לא יינתן רשיון לפי סעיף זה אלא לחברה שאינה מגבילה את מספר חבריה ואשר –
(1) תזכיר ההתאגדות שלה מייחד מטרותיה לניהול בורסה לניירות ערך;
(2) תקנות ההתאגדות שלה מבטיחות כי רווחיה יישמשו רק למטרותיה ולא יחולקו בין חבריה, וכי בפירוקה תשמש יתרת נכסיה למטרות שיקבע שר האוצר;
(3) התקינה תקנות כאמור בסעיף 46 והתקנון אושר על-ידי שר האוצר אחרי התייעצות עם הרשות ועל-ידי ועדת הכספים של הכנסת.

46. תקנון הבורסה

- (א) חברה שנוסדה לשם ניהול בורסה לניירות ערך רשאית להתקין תקנון (להלן – תקנון הבורסה).
(ב) תקנון הבורסה יבטיח ניהול תקין והוגן של הבורסה ויסידי בין השאר –
(1) תנאי הכשירות לחברות בבורסה והנהול לחבלת חברים;
(2) תנאים ונוהל להשעיית חברים ולביטול חברות;
(3) שיפוט משמעתי על חברי הבורסה והפיקוח עליהם מצד הבורסה;
(4) תנאים ונוהל לרישום ניירות ערך למסחר בבורסה;
(5) תנאים ונוהל למחיקת נייר ערך מהרישום למסחר בבורסה או להפסקה זמנית של המסחר בו;
(6) ימי המסחר בבורסה;
(7) הגבלת המסחר בבורסה לחברי הבורסה בלבד;
(8) פרסום תוצאות המסחר בבורסה;
(9) המקרים שבהם מותר יהיה לחבר הבורסה לעשות עסקאות בניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה בלי לבצען תוך המסחר בבורסה;
(10) חובות חברי הבורסה לנהל רישום כל עסקאותיהם בניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה – תוך הבחנה בין עסקאות על חשבון עצמם לבין עסקאות על חשבון אחרים – ולהודיע לבורסה עליהן; וזכותה של הבורסה לפרסם עסקאות בניירות ערך הרשומים למסחר בה שעשו חבריה על חשבון עצמם;
(11) עמלות שחברי הבורסה רשאים לגבות מלקוחותיהם ועמלות שהבורסה רשאית לגבות מחבריה.
(ג) תקנון הבורסה יכול שיטיל על חברי הבורסר חייבים נוספים על האמורים בסעיף קטן (ב) ויכו שידסיר כל דבר אחר הקשור בפעולות הבורסה.

(ב) מי שעשה אחד מאלה, דינו - מאסר שנה או קנס 10,000 לירות:

- (1) הפר הוראות סעיף 15;
- (2) לא קיים הוראות סעיף 17 (א);
- (3) לא קיים הוראות סעיף 25 (ג);
- (4) לא מילא אחרי הוראות הרשות לפי סעיף 25 (א) או (ב);
- (5) הפר הוראות סעיף 45 (א).

(ג) מי שעשה אחד מאלה, דינו - קנס 5000 לירות:

- (1) לא קיים הוראות סעיף 5 או 10 (ב);
- (2) פרסם תשקיף מבלי שנתקיימו דרישות הסעיפים 22 ו-23;
- (3) קיבל הזמנות שלא בהתאם לסעיף 24 (ג);
- (4) לא קיים הוראות סעיף 28;
- (5) לא קיים הוראות סעיף 36 (א);
- (6) לא קיים הוראות סעיף 37;
- (7) הפר הוראות סעיף 13.

(ד) מי שעשה אחד מאלה, דינו - קנס 1000 לירות:

- (1) לא קיים הוראות סעיף 30;
- (2) לא קיים הוראות סעיף 49;
- (3) לא קיים הוראות סעיף 51.

(ה) געברה עבירה מן המפורטות בסעיף זה על-ידי תאגיד, אחראים בפלילים גם מנהלי התאגיד, חוץ ממנהל שהוכיח שנקט כל האמצעים הסבירים כדי למנוע את העבירה.

54. תרמית בקשר לניירות ערך

(א) מי שעשה אחת מאלה, דינו - מאסר שלוש שנים או קנס 20,000 לירות:

- (1) הניע או ניסה להניע אדם לרכוש או למכור ניירות ערך ועשה זאת באמרה, בהבטחה או בתחזית - בכתב, בעל-פה או בדרך אחרת - שידע או היה עליו לדעת שהן כוזבות או מטעות, או בהעלמת עובדות מהותיות;
- (2) השפיע בדרכי תרמית על תנודות השער של ניירות ערך.

(ב) בסעיף זה „ניירות ערך” - לרבות ניירות ערך שאינם כלולים בהגדרה שבסעיף 1.

פרק ט': הוראות שונות

55. הוראות מעבר

(א) מי שערב קבלת חוק זה בכנסת היה חבר הבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ, כשיר להוסיף ולהיות חבר בה על אף האמור בחוק זה או בתקנון של אותה בורסה.

56. ביצוע ותקנות

(א) שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהתייעצות עם הרשות, להתקין תקנות בכל חנוגע לביצוע, במידה שאין בחוק זה הוראות אחרות לעניין

47. ערעור על החלטות הבורסה

הרואה עצמו נפגע על-ידי החלטת הבורסה שלא לקבלו כחבר בה או להשעותו או לבטל חברותו, או על-ידי החלטת הבורסה בשיפוט משמעת, רשאי לערער על כך לבית-המשפט המחוזי.

48. שינויים של תקנון הבורסה

(א) הבורסה רשאית, בהחלטה רגילה של האספה הכללית, לשנות את תקנות הבורסה; השינוי טעון אישור שר האוצר אחרי התייעצות עם הרשות ואישור ועדת הכספים של הכנסת.

(ב) היה שר האוצר סבור כי לשם ניהול תקין והוגן של הבורסה יש להביא שינוי בתקנון הבורסה, יודיע על כך לבורסה; לא שינתה הבורסה את התקנון לפי ההודעה תוך המועד שנקבע בה, רשאי שר האוצר, לאחר התייעצות עם הרשות ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, לשנותו בצו, והשינוי יקבל תוקף במועד שנקבע בצו.

(ג) שינוי לפי סעיף קטן (ב) לא יבוטל או ישונה על-ידי הבורסה אלא בהסכמת שר האוצר.

49. פרסום תקנון הבורסה

תקנון הבורסה וכל שינוי בו יפורסמו בדרך שיוורה שר האוצר.

50. רציפות פעולת הבורסה

(א) לא תיסגר הבורסה אלא אם יש לדעתה או לדעת שר האוצר הכרח לעשות כן לטובת ציבור המשקיעים.

(ב) לא תחליט הבורסה על סגירת הבורסה ליותר מיום עסקים אחד אלא באישור שר האוצר.

(ג) החליטה הבורסה לסגור את הבורסה, תדויע על כך מיד לשר האוצר, והשר רשאי להורות שלא תיסגר או שתפתח מחדש.

51. דו"ח על פעולות הבורסה

(א) הבורסה תמסור לרשות דו"חות על פעולותיה במועדים ולפי הפרטים שקבעה הרשות, ותמסור לה לפי דרישתה ידיעות על ענייני הבורסה.

(ב) נציג הרשות רשאי להיות נוכח באספות הכלליות ובשיבות של הנהלת הבורסה ושל ועדותיה.

52. הגדרה

בפרק זה „ניירות ערך” - לרבות ניירות ערך שאינם כלולים בהגדרה שבסעיף 1.

פרק ט': עונשין

53. המרת הוראות של חוק זה

(א) מי שעשה אחת מאלה, דינו מאסר שלוש שנים או קנס 20,000 לירות:

- (1) גרם ביועין להפרת סעיף 20;
- (2) נתן חוות-דעת, דו"ח או אישור שנכללו או נזכרו בתשקיף בהסכמתו המוקדמת, ביועין שיש בהם פרט מטעה;
- (3) גרם ביועין לכך שבדו"ח שהוגש לפי סעיף 36 או בהודעה שהוגשה לפי סעיף 37 היה פרט מטעה.

- (3) הסעיפים 85, 86, 87, 90, 91, 92(1) (א) - בטלים;
 (4) בסעיף 95(3), המלים „כל פרוספקט ביחס להוצאות המניות” יימחקו;
 (5) סעיף 96(1) (א) - בטל;
 (6) אחרי סעיף 109 יבוא:

109א. חברה שניירות הערך שלה נמצאים בידי הציבור

- לגבי חברה שפרק ו' לחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968, חל עליה, יבואו הוראות אותו פרק במקום הסעיפים 107 עד 109";
 (7) סעיף 250(1)(2)(1) - בטל.

58. תחילה

- תחילתו של חוק זה ביום י"ג בניסן תשכ"ט 1) באפריל 1969).

זה; בתקנות אלה רשאי שר האוצר לקבוע אגרות שמציע חייב לשלם לרשות ואגרות שיש לשלם בעד עיון במסמכים והעתקתם לפי סעיף 44.
 (ב) שר המשפטים רשאי להתקין תקנות סדרי דין לעניין סעיף 38 וסעיף 47.

57. תיקון פקודת החברות

בפקודת החברות -

- (1) בסעיף 2(1), במקום הגדרת "פרוספקט" יבוא:

„פרוספקט" - תשקיף שהותר פרסומו לפי חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968";
 (2) בסעיף 36(5), בסופו יווסף:

„סעיף קטן זה לא יחול על חברה שפרק ו' לחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968, חל עליה; חברה כזאת תציין עובדה זו בדין-וחשבון השנתי";

יב. מסקנות ועדת השירותים הציבוריים בעניין תקן האחיות בבתי-חולים

התקן הקיים בכל בתי-החולים, ובכל מקרה של תוספת מיטות, במקרה הצורך מעבר לתקן, יש להוסיף מספר אחיות בהתאם לכך.

3. בחישובי תקן כוח העבודה בבתי-החולים ותלקן של תלמידות בית-הספר במקומן של אחיות מקצו עיות, ממליצה הוועדה על הכללתן בתקן, החל משנת לימודיהן השנייה, ולא מהשנה הראשונה כפי שנהוג עד כה, וזה כדי לא לפגוע ברמת השירותים הניתנים לחולים על-ידי האחיות ובכדי למנוע פיטורי אחיות מנוסות או הגבלת מספר התלמידות.

4. יש להבטיח תקציב ארעי שישימש לצורך מילוי מקום לאחות שהיא חולה או נמצאת בחופשה, או במקרה של צורך בטיפול והשגחה מיוחדים, הואיל והמע" מסה הנופלת עקב כך על הסגל הקיים מכבדה על עבודת האחיות ופוגעת בטיפול הדרוש לחולה.

5. הוועדה ממליצה שמסקנות הסקר הנ"ל יתקבלו בהקדם וכי בתקציב המדינה לשנת 1969/70 תיכלל רזרבה לביצוע מסקנות הוועדה.

6. הוועדה מביעה את הערכתה לתפקידן האנושי ולעבודתן המסורה של האחיות. עבודתן האחראית של האחיות דורשת שימת-לב מיוחדת מצד אלה הממונים על מוסדות הרפואה.

בישיבת הכנסת מיום ח' בשבט תשכ"ח (7 בפברואר 1968) הועלתה הצעה לסדר-היום על-ידי חברת-הכנסת ר. הקטין על תקן האחיות בבתי חולים. הכנסת העבירה את ההצעה לוועדת השירותים הציבוריים.

הוועדה דנה בהצעה הנ"ל, שמעה את נציגי משרד הבריאות וארגון האחיות, וכן את נציגי מחלקת האחיות של קופת החולים הכללית, ולאחר זה הטילה על ועדת משנה בראשותה של חברת-הכנסת ד. נצר לסיים את הדיון ולהציע מסקנות. ועדת המשנה שמעה הסברים נוספים מפי נציגי משרד הבריאות והביאה סיכומיה למליאת ועדת השירותים כלהלן:

בעקבות התפתחות הרפואה בעולם ובארץ והתרחבות האישפוז במדינה, שהביאו לשינוי הטיפול בסוגי החולים בבתי-החולים, התעוררה במיוחד בכל חריפותה שאלת תפקיד האחיות ועומס העבודה המוטל עליהן, דבר המחייב קביעה מחדש של תקן האחיות. משום כך חורגש הצורך בבדיקה מחדשת של תקן האחיות שיהלום את צרכי הטיפול הנאות בחולים.

1. הוועדה קבעה שיש צורך דחוף במינוי ועדה מוסמכת אשר תערוך בהקדם סקר יסודי של ענפי הטיפול הרפואי ותקן האחיות. הסקר יביא בחשבון את סוגי המחלקות, מספר המיטות וסוגי המחלות.
 2. כל עוד לא נערך הסקר הנ"ל יש להקפיד על שמירת

סיכום הישיבות

- ישיבה שכ"ב (י"ח באב תשכ"ח – 12 באוגוסט 1968)**
 היו"ר – ק. לוז; מ. סרדינס; ד. נצר; ר. הקטין.
 יושב-ראש הכנסת ק. לוז אמר דברי הספד לשמואל דיין ז"ל.
- א.** השר י. גלילי השיב על 13 שאלות של חברי הכנסת: א. טיאר, י. תמיר, ש. כהן-צידון, א. ורדיגר, נ. פלד, א. שוסטק, ת. טובי, א. אבנרי, ש. תמיר.
- ב.** שר-השיכון מ. בנטוב השיב על 12 שאלות של חברי הכנסת: ש. תמיר, ש. כהן-צידון, ש. ארבל, אלמוליון, ד. לוי, ת. טובי, א. לין, י. גולן, מ. ידיד, ר. הקטין.
- סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר השיב על 8 שאלות של חברי הכנסת: ש. מיקוניס, מ. ידיד, א. טיאר, א. ורדיגר, ת. טובי, א. לין.
- ג.** חוני (יו"ר ועדת המשנה לענייני ביקורת המדינה) הביא את סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדיון-וחשבון מס' 18 של מבקר המדינה לשנת 1967 ולחשבונות של שנת הכספים 1966/67. בוויכוח השתתפו: ש. י. גרוס, ז. צור, ש. פרלשטיין, ו. שם-טוב, א. שוסטק.
- ד.** השר-לקליטת העלייה י. אלון הודיע בשם הממשלה על מינוי חברי-הכנסת א. אליאב לתפקיד סגן שר לקליטת העלייה.
- ה.** שר-הדואר י. ישעיהו-שרעבי השיב על 13 שאלות של חברי הכנסת: ש. כהן-צידון, י. שופמן, א. ורדיגר, י. תמיר, נ. פלד, א. טיאר, ת. טובי, מ. ח. שטרן, ג. כהן, ש. ארבל-אלמוליון.
- ו.** בהמשך הדיון על סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדיון-וחשבון מס' 18 של מבקר המדינה לשנת 1967 ולחשבונות של שנת הכספים 1966/67 השתתפו: י. ש. בן-מאיר, ת. טובי, א. אבנרי, ש. מיקוניס, ש. כהן-צידון, י. בדר, י. קרגמן, מ. חוני השיב למתווכחים.
- הוחלט: לקבל את סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים.
- הוגשו הצעות סיכום של סיעות המרכז החופשי, הרשימה הקומוניסטית החדשה, העולם הזה-כוח חדש, מק"פ.
- הוחלט: לא לקבל את ההצעות.
- ז.** מ. אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה שנייה חוק הגנת הדייר (הוראות שונות), תשכ"ח-1968. בוויכוח השתתפו: ש. כהן-צידון, ר. ארזי, מ. אונא השיב למתווכחים.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- ח.** ש. רוזן (יו"ר ועדת השירותים הציבוריים) הביא לקריאה שנייה חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון), תשכ"ח-1968. בוויכוח השתתפו: א. אבנרי, פ. זוארץ, ש. רוזן השיב למתווכחים.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- ישיבה שכ"ג (י"ט באב תשכ"ח – 13 באוגוסט 1968)**
 היו"ר – י. נבון; מ. סרדינס; ר. הקטין; א. תלמי; ק. לוז; ד. נצר.
- א.** מוכיר הכנסת ח. ליאור הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ב.** השר י. גלילי הביא לקריאה ראשונה חוק רשות השידור (תיקון מס' 2), תשכ"ח-1968. בוויכוח השתתפו: מ. פרוש, ש. ז. אברמוב, י. נבון, י. רפאל, א. תלמי, א. לין, י. שער, ת. טובי, א. ורדיגר, ש. תמיר, א. אבנרי, ש. מיקוניס, ש. כהן-צידון, א. רויאל-נאור, ג. כהן, ב. עוזיאל.
- ג.** היו"ר ק. לוז העמיד להצבעה בקריאה ראשונה את חוק האיגוד השיתופי, תשכ"ח-1968.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדה שתקבע על-די ועדת הכנסת.
- ד.** בהמשך הדיון על חוק-יסוד: הממשלה (קריאה שנייה), השתתפו: י. ה. קלינגהופר, ד. ארזי, מ. ביבי, א. אבנרי, י. הרץ, ש. אלון, א. בהיר, ג. האוזנר, א. טיאר, ת. טובי, ש. מיקוניס, מ. בן-פורת, שר-המשפטים י. ש. שפירא העיר הערה לוויכוח. ח. י. צדוק (יו"ר ועדת-המשנה לחוקי יסוד) השיב למתווכחים.
- הוחלט: (1) לקבל את התיקון של א. טיאר לסעיף 36; (2) לקבל את החוק.
- ה.** בדיון בקריאה שנייה על חוק הממשלה (הוראות מעבר), תשכ"ח-1968, השתתפו: ר. ארזי, י. ה. קלינגהופר, ש. מיקוניס, א. אבנרי, ח. י. צדוק (יו"ר ועדת-המשנה לחוקי יסוד) השיב למתווכחים.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- ו.** ש. שורש (בשם ועדת הכספים) הביא החלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת) (הוראות שעה מס' 73), תשכ"ח-1968.
- הוחלט: לקבל את ההחלטה.
- ישיבה שכ"ד (כ' באב תשכ"ח – 14 באוגוסט 1968)**
 היו"ר – ד. נצר; י. נבון; מ. סרדינס; ק. לוז.
- א.** י. רפאל, ש. תמיר, א. רויאל-נאור, א. אבנרי הגישו הצעות (נפרדות) לסדר-היום בעניין גירוש המתנחלים היהודיים מחברון על-ידי הממשל הצבאי. ראש-הממשלה ל. אשכול השיב להצעות. ת. טובי הציע להסיר את שלוש ההצעות הראשונות מסדר-היום.
- הוחלט: להעביר את כל ההצעות לוועדת החוץ והבטחון.
- נ. פלד הודיע על הימנעות סיעתו מהצבעה.
- ש. כהן-צידון הודיע על הימנעותו מהצבעה.
- ב.** שר-הסעד י. בורג השיב על 4 שאלות של חברי הכנסת: ש. רוזן, מ. בן-פורת, י. תמיר, מ. ידיד.

- ח. בהמשך הדיון על חוק רשות השידור (תיקון מס' 2), תשכ"ח-1968, קריאה ראשונה, השתתפו: ש. אלוני, ר. צברי, השר י. גלילי השיב למתווכחים. הוחלט: להעביר את החוק לוועדה שתקבע על-די ועדת הכנסת.
- ט. מ. אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה שנייה חוק הסדרי משפט ומינהל, תשכ"ח-1968. בוויכוח השתתפו: א. אבנרי, ת. טובי, ש. תמיר. מ. אונא השיב למתווכחים. הוחלט: לקבל את החוק.
- י. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968. הוחלט: לקבל את החוק.
- י. בדר וי. ש. בן-מאיר מסדו הדעות.
- יא. יושב-ראש הכנסת ק. לוז סיכם את עבודת המושב השלישי של הכנסת השישית בציינו, כי זה מושב ראשון שנתקיים כולו בירושלים השלמה ועמד כולו בסימנה של ממשלת ליכוד לאומי המקיף 90% של חברי הכנסת. ייחד נוסף למושב - התמזגות סיעות לגופים גדולים מזה, והתהוות סיעות יחיד מזה. יו"ר הכנסת עמד על העדר, המתיחות של מאבק הנובע משאיפה לגיומית של אופוזיציה בעלת משקל להפיל את הממשלה, אך כנגד זה ציין את הדיונים החפשיים והמעמיקים בשאלות יסוד של המדינה ואת עבודת החקיקה הנרחבת שזומנו למושב זה. מספר השאלות, שהוגשו ונענו, היה גדול לאין-ערוך מזה שבמושבים קודמים, ומאחר שהדבר קיפח תחומים אחרים עבודת הכנסת ראוי לחזור ולבדוק את שיעור הזמן המוקצה לשאלות.
- בתום דבריו בירך הישב-ראש בשנה טובה את נשיא המדינה, את ראש הממשלה ושריה, את צה"ל, את חברי הכנסת ועובדיה ומשפחותיהם, ואת כל בית ישראל בארץ ובתפוצות.
- שר-האוצר ז. שרף השיב על 9 שאלות של חברי הכנסת: א. חביבי, א. טיאר, א. אבנרי, מ. וילנר, ש. מיקוניס, י. גולן, י. תמיר.
- שר-המסחר והתעשייה ז. שרף השיב על שאלות של חברי הכנסת ש. תמיר.
- שר-התיירות מ. קול השיב על 10 שאלות של חברי הכנסת: ד. לוי, ת. טובי, ש. ארבל-אלמוזלנו, י. תמיר, א. אבנרי, י. גולן, א. ורדיגר.
- שר-הפיתוח מ. קול השיב על שאלות של חברי הכנסת נ. פלד.
- שר-המשטרה א. ששון השיב על 10 שאלות של חברי הכנסת: ג. כהן, ש. מיקוניס, ת. טובי, א. טיאר, נ. פלד, א. ורדיגר, י. תמיר.
- ג. מזכיר הכנסת ח. ליאור הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.
- ד. מ. ארם (יו"ר ועדת העבודה) הביא לקריאה שנייה חוק משפחות חיילים שנשפו במערכה (ת.מולים ושיקום) (תיקון מס' 6), תשכ"ח-1968. בוויכוח השתתפו: א. אבנרי, א. בהיר, ג. פלד, א. שוסטק. מ. ארם השיב למתווכחים. הוחלט: לקבל את החוק.
- ה. מ. ארם (יו"ר ועדת העבודה) הביא לקריאה שנייה חוק הגנת השכר (תיקון מס' 5), תשכ"ח-1968. בוויכוח השתתפו: י. שערי, א. שוסטק, א. אבנרי, ש. כהן-צידון. מ. ארם השיב למתווכחים. הוחלט: לקבל את החוק.
- ו. חברי הכנסת מ. בן-פורת מסר הודעה אישית.
- ז. סגן שר החינוך והתרבות א. ילין השיב על 6 שאלות של חברי הכנסת: י. תמיר, א. אבנרי, מ. וילנר, ט. סנהדראי, א. טיאר, ד. לוי.